القاموس الجيبي المُيسر

فەرهەنگی گیرفانیی ئاسان

عربي-كردي

الطبعة السادسة

پێشکەشە بەدایك و باوکم کەهێمای رەنج و تەقەلابون لەپێناومدا

پێشکەشە بەبــرایانی ماندونەناسم مامۆستا ئارام عبدولواحدو

مامۆستا ئەنوەر عبدولفەتاح

پێشکەشــە بەهەموو هۆگـــرو دۆســـــتانـی زمـــان

پێشکەشە بەهەموو دۆست و خۆشەویستانم

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمة الطبعة الثانية

العـالم اليـوم يـتغير بـين عشـية وضـحاها، وصـار كالقريـة الصغيرة المترابطة بعضها ببعض، بسبب التقـدمات والتطـورات التـى رأى العـالم بنفسـه. والمثقّـف المطلّـع بـامس الحاجـة الى سلاح الفهم والحوار إزاء كل التحديات والمعلومات التى سـرعان ما تتلاشـى وتتلـف، وحتـى لم يتخلّـف فـى زاويـة ضـيقة وبـدا يشارك بشكل فعّال وحيّ مع التطورات، فيجب ان يتسلّح نفسه لُغَة العصر والزمان.

* وما المعجم الاّ اداة بحث، ومرجع سهل المأخذ، فينبغي ان يكون واضحاً، دقيقاً، محكم التبويب. وقد اتبعنا هـذا الاسـلوب فى منهجنا.

* ولكن مهما يكن من امر، فانّا نتوقع ان يثير هذا المعجم نقداً ومعارضة وانّا لنرحب بهما معاً، والحقيقة بنت البحث.

فلا يفوتني ان اشير الى ما قال صاحب المنجد في مقدمة الطبعة السابعة عشرة: (واغلب الظن ان عملنا لايخلو من خطأ فالى ارباب اللغة نرغب ان يتفضلوا فيلتفتوا نظرنا الى ما نكون قد لحنّا فيه). وانا اعترف كرارا ومرارا بهذه الحقيقة اين انا من هؤلاء. وعملنا لم يبرأ من نقص او خطأ والكمال لله وحده، فالى ارباب اللغة ارغب فليتفضلوا بملاحظاتهم القيمة وان يزودوني بارشادات سديدة ويد عون مديدة بما كنت قد لحنت فيه.

* وقد اهملت كثيراً من الالفاظ الوحشية الجافية، او التى هجرها الاستعمال لعدم الحاجة اليها او قلّة الفائدة فيها...

* وللبحث عن الكلمات اوردنا المفردات وفقاً لحرفها الاولى دون النظر الى جذور الكلمات، وذلك ليسر معرفتها دون الرجوع الى اصل الكلمة، فمثلاً: اوردنا كلمة(حُبّ) تحت حرف الحاء، وكلمة(مُحبّ) تحت حرف الميم...

وكذلك بالنسبة لترتيب الكلمات، اوردناها هيجائيا، حتى فى حروفها ، فمثلاً: قدّمنا كلمة(بحت) على كلمة(بحث) بسبب التسلسل الهيجائي لكلٍّ حروفها.

* اخيراً، نحن بعملنا هذا نأمل أن نكونَ قدّمنا شيئا يسرا في هذا المجال ما يفيد طلاّبنا الاعزاء من كلمات ومعانيها

والله وليّ التوفيق

✍/ اكو فاتح حمه كريم

٢٠٠٤/١/٢٠

تنبيهات

ـــ أوردْتُ المفـــردات وفقـــاً لحروفهـــا الاولى وحســـب ترتيـــب الهجائيّة.وكذلك حروفها الثانية بنفس الترتيب والتسلسل.

ـ ماأوردْتُ الأفعال سواء كان ثلاثياً او رباعيـاً او مزيـداً فيهمـا، خشية التطويل.

ـ وقد وضعت الفارزة تفريقاً بين المرادفات، والواو مع(ـ) معنـى اخر لنفس الكلمة.

ـ يمكنكم اتصال بنا لأي ملاحظة او ايضاح، يؤخذ بنظر الاعتبار مع الشكر والتقدير، عبر الانترنيت:

asan-ako@maktoob.com او

akoasan@yahoo.com

ـ هذه الحروف رموز لتلك الكلمات:

(ن) ـــ مرض (ج) ـــ حشرة

(ر) ـــ نبات (م) ـــ فاكهة

(ئا) ـــ حيوان

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

جێی خۆیەتی پێشەکی سوپاس و ستایشی بێپایانی پەروەردگار بکەم، کەیارمەتیدام و رێزی ئەم کارەی پێرەوا بینیم.جا ئەگەر چاوێك بەمێژوی نەتەوەکاندا بخشێنینەوە، دەبینین چۆن زمان بۆتە بەیداخی جودایی و هێمای بون و مەشخەڵی رون و بەلگەی هەبونی ئەو نەتەوانە، وە چۆن بۆتە یەکێك لەتایبەتمەندیەباڵاکانیان.

بۆیە ئەمرۆ پتر لەدوێنێ پێویستیمان بەرۆڵی زمان هەیە، تا لە کاروانی پێشکەوتن و گەشەسەندندا جێنەمێنین و، هەلکەین لەگەڵ ئەو بارودۆخەدا کەدەبێ بیگوزەرێنین و بەردێکی خزمەت بخەینە سەر کاری سبەی و، وەلە رەوڕەوەی تەوژمی زانست و زانیاری دوانەکەوین.

چونکە پتر لەجاران پێویستیمان بەیەکەوەژیان و لەیەکترحاڵیبون و هاوکاری... هەیە؛ بەهۆی ئەو پێشکەوتنە لەبەرچاوەی کە دونیای کردۆتە گوندێکی بچکۆلەو، پەردەی نەهێشتووە لەنێوان وڵاتاندا. کەوابێ بۆ تێگەیشتن لە دەوروبەر پێویستیمان بەزمانی ئەم و ئەو دەبێت. جا بۆ ئەم مەبەستە فەرهەنگ رۆڵێکی گرنگ

دەبینیٚ، وە هەروەها هۆکارێکی باشە بۆ زیندو راگرتنی سەروەری زمان. کەواتە دانانی فەرهەنگ بەو هەمو وردەکارییەوە کارێکی سادەو سانانیە، جا ئەمەش ئەرکی تاکە کەسێك نیە، چونکە دەبیٚ چەند کەسێکی لێزان و زمانەوان بەم کارەهەڵسن و، هەریەکە راوبۆچونی زانستیانەی خۆی پێشنیار بکات و، پاشان یاساو رێسایەکی راست و دروستی کۆدەنگی بۆ هەڵێنجریٚ.

هەرچۆنێك بێت ئەرکی تاکە کەس بۆ ئەم کارە لەکەموکوڕی و ناتەواوی قوتاری نابیٚ. جا بۆیە داواکارم لە خوێنەری ئازیز بەدڵێکی فراوان و لێبوردەوە بۆ هەڵەکان بڕوانیٚ و، لەپێشنیاری دروست دریٚغی نەکات، چونکە لەفەرهەنگێکی گچکەی وادا ناتوانریٚ پەل بۆ هەمو شت بهاوێژریٚ و دەمی لیٚبکوتریٚ. وێڕای هەمو ئەمانە، بەوهیوایەی توانیبێتم بەردێك لە سەر بەرد بنێم بۆ کتێبخانەی کوردی و، وەسودێکم بەگرۆهی فێرخوازان و زانست دۆستان گەیاندبێت.

ئاکۆ فاتیح

سلێمانی/٢٠٠٢

وریایی

– وشه عەرەبییەکان بەپێی یەکەم پیت ریزکراون (هیجائی) هەروەها دوەم پیت... بەهەمان شێوەو شێوازْ هێنراون.

- لەبەر درێژەپێنەدان هیچ دەمێکی فرمانمان نەهێناوە.

- کۆمام بۆ جیاکردنەوەی هاوواتاکان هێناوەو، واو(–)یش بۆ واتایەکی تری هەمان وشە.

- بۆ هەرپێشنیارو تێبینیەك دەتوانن لەرێی ئەنتەرنێتەوە پێمان بگەیەنن، کەبەو پەڕی رێز وسوپاسەوە وەردەگیرێ:

asan-ako@maktoob.com یان

akoasan@yahoo.com یان لەرێی کتێبخانە بەرێزەکانەوە.

- ئەم پیتانە هێمای ئەو وشانەن:

(ن) ــــ نەخۆشی.

(ر) ــــ رووەك.

(ئا) ــــ ئاژەڵ.

(م) ــــ میوە.

(ج) ــــ جانەوەر.

چەند زانیارییەك سەبارەت بەم فەرهەنگە:

*ئەم فەرهەنگە هەرچەندە بەقەبارە بچووکە، بەڵام دەکرێ ئەوە بگوترێ، کە فەرهەنگێکە بە سوودە بۆ کەسی سەرەتایی لە زمانی عەرەبییدا تا دەگاتە... قۆناغی زانکۆ. کە گەلێك وشەی جۆراوجۆری لە خۆگرتووە سەبارەت بەهەموو زانستەکان.

* دۆزینەوەی وشە زۆر ئاسانو سادەیە لەم فەرهەنگەدا ، بۆنمونە ئەگەر بتەوێت بۆ وشەی (بحث) بگەڕێت، ئەوە لە پیتی (ب)دا بۆی بگەڕێ، وەپاشان سەیری پیتی دووەم بکە، دەبینیت ئەویش بەهەمان شێوە بە شێوازی (هیجائی) ڕیزکراوە، بۆیە وشەی (باحث) دەکەوێتە پیش وشەی (بحث) لە ڕوانگەی ڕیزکردنەوە، وە وشەی (بخت) دەکەوێتە دوایی وشەی (بحث). بۆیە لەریزکردنی وشەکان رەچاوی باری وشەکان کراوە لەروانگەی هەموو پیتەکانییەوە، کە هەموو پیتەکانی بەشێوازی (هیجائی)، واتە: بەشێوەی: ا،ب، ت، پ....ریزکراون.

* ئەم فەرهەنگە دەمەکانی فرمانی لەخۆنەگرتووە وەك ئاماژەمان پێداوە، کە((چاوگ)) سەرچاوەی دارشتنی

دەمەکانی فەرمانە، بۆیە ئەگەر بمانەوێت بۆ وشەیەك بگەڕێن لەدەمی رابردوودا، ئەوکات سەیری (چاوگە) کەی دەکەین لەفەرهەنگەکەدا، ئەوجا وشەکە دەخەینە سەر دۆخی رابردوو، وەماناکەشی لە مانای (چاوگە)کەیەوە وەردەگرین.

بۆنمونە وشەیەك وەردەگرین: (إستِخرَاج) کە رابردووەکەی (استَخرَج) یە، ئەمەش دەتوانین لەرێی ئەو پاشکۆیەوە دەستی بخەین کە لە کۆتایی ئەم فەرهەنگەدا باسمان کردووە، کە دەکرێت شارەزایی سەبارەت بەهەموو دەمەکانی فەرمان ببین لەگەڵ رەگو ریشەیدا.

بۆنمونە ئەگەر (چاوگێك) یان (دەمێکیفرمانمان) هەبێت، بەو کێشانەی هێناومانە دەتوانێت دۆخەکانیتریشی بزانیت، بۆنمونە کێشێك وەردەگرین:

تفاعل(رابردوو)، یتفاعل(رانەبردوو)، تفاعُل(چاوگ).

کە بەچاوگەکەی دەتوانین رابردوو رانەبردووەکەی دیاری بکەین، یاخود بە پێچەوانەوە.

سود لەم سەرچاوانە بینراوە

🕮المنجد في اللغة/ تألیف لویس، الطبعة السابعة والثلاثون.

🕮المعجم الوسیط/ قام باخراجه جماعة من اللغویین.

🕮قاموس الطالب/ دکتور فایز محمد.

🕮مفردات الفاظ القران/ راغب الاصفهانی.

🕮فەرهەنگی خاڵ/ شێخ محمدی خاڵ.

🕮هەنبانە بۆرینە/ هەژار موکریانی.

🕮کوردستان/ گیوی موکریانی.

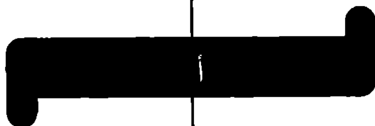
🕮فرهەنگی تاهیر سادق/ تاهیر سادق.

🕮باکورە/ گیوی موکریانی.

🕮ئەستێرە گەشە/ فاضل نظام الدین.

🕮فەرهەنگی شیرین/ فاضل نظام الدین.

🕮فەرهەنگی زانیاریو گەنجینەو دوڕشتەو مهابادو موختارسیحاح و گۆڤاری پەروەردەو زانستو، وەچەندان فەرهەنگو وشەدانیتر.

أ: یەکەم پیتی زمانیعەرەبی یە. و- ئایە، ئاخۆ؛ بۆ پرس.

آ: هۆ، ئەی؛ بۆ بانگ کردن لە دورەوە.

إئتِلاف: پێکهاتن.و- تەبایی ، کۆکی. و- هۆگربوون، رام بوون.

إئتِمان: متمانە، دلّنیایی.و- باوەڕپێکردن.

إباء: نەویستن.

إباءَة: بێزاری.و- مل نەدان، سەرپێچی.

أَبابَة: یاد؛ تەمەزرۆبوون بۆ نیشتمان.

إباحَة: رێدان، هێشتن.و- رەوابینین.

إباحِيَّة: بەرەلاّیی.و- خراپەکردن، بانگەشە بۆکردنی.

إبادَة: لەناوبردن، تەفروتونا کردن.

إبالَة: کورزە، پێچراوە.

أبالَة: وشترەوانی.

أبانَة: ئاشکراکردن.

أبّ: ئامەزرۆبوون.و. گژوگیا.

إبّان: سات، ئاف.و. سەرەتا.

إبْتِداء: دەست پێکردن.و.
سەرەتا.

إبْتِدائِيّ: سەرەتایی.

إبْتِدال: بەکاربردن،کۆنکردن.

أبْتَر: وەچاخ کوێر.و. قونە؛
گیانداریك كلكی بڕابێت.

إبْتِراء: دادان، داتاشین.

إبْتِسام: بزە، زەردەخەنە.

إبْتِعاد: دوورکەوتنەوە.و.
دەربەدەری.

إبْتِغاء: ویستن، ئارەزوکردن.

و. تەقەلاکردن.

إبْتِلاء: دووچاربوون.و.
تاقیکردنەوە.

إبْتِلاع: قوتدان، هەڵ لۆشین.

إبْتِهاج: دڵخۆشی، کامەرانی.

إبْتِهال: پاڕانەوە، لاڵانەوە.

إبْتِیاع: کڕین، سەندن.

أبْخَر: زارگەنین، دەم بۆگەن.

أبَد: هەمیشە، هەردەم.و.
دێرین.

أبداً: هەتاهەتایی.و. هەرگیز.

إبْداء: ئاشکراکردن،
دەرخستن.

إبْداع: داهێنان، نقار؛ هێنانە
کایەوەی شتێکی تازە.

إبْدال: گۆڕین.

ابدان: لێکۆڵینەوە.

آبِدَة: دڕندە، کێوی.و-
ترسناك.

أبَدِيّ: هەمیشەیی،بەردەوامی
.و- بێکۆتا.

إبْراز: دەرخستن، پیشاندان.

إبْرام: بڕینەوە،یەکلاکردنەوە
؛ بۆ پەیمانو بەڵێن.و-
بڕیارلەسەردان، بەستن.و-
قایم کردن.

إبْرَة المَشَرة: چزو.

إبْرَة الخياطة: دەرزی.

إبْرَة النبات: دڕك، چقڵ.

أبْرَش: بازگ؛ سوورو سپی
تێکەڵاو.

أبْرَص: بەڵەك.

أبْرِية: کرێوە.

إبْرِيز: ئاڵتونیپوخت.

إبْرَيْسَم: ئاورێشم، تەمووش.

إبْرِيق الشاي: قۆری، چاپەز.

إبْرِيق: مەسینە، لولێنە.

إبْزِيم: ئاوزونە، بەرەزاوانە.

إبْصَار: بینین، دیتن.و-
تێبینی کردن.

أبْيَض: رەفیسك؛ پشتی
کڵاوەی ئەژنۆ.و- بەستنەوە.

إبْط: بن باخەڵ، بن هەنگڵ.
و- دامێنی چیا.

إبْطاء: دواخستن.و-

خاووخليچكىكردن.

إبْطال: پووچكردنەوە، هەڵوەشاندنەوە.و. شتى پوچ هێنانەوە.

إبْعاد: رەهەندە؛ ئاوارەى ماڵبەكۆڵ.و. دوورخستنەوە.

إبْغاء: هێشتنەوە، گلدانەوە.

إبْغاض: رق لێبوون.و. بێناخۆش بوون.

أبق: كەتان.و. راكردوو.

إبْقاء: هێشتنەوە.

أبْقار: رەشەوڵاخ.

إبْكاء: گریاندن.و. نارەحەت كردن، خەفەتباركردن.

أبْكَم: لاڵ، بێزمان.

إبْلاغ: راگەیاندن، وەڵامدانەوە.

أبْلَه: گەوج، دەبەنگ.

إبْليس: شەیتان، چەتوون.

إبْن آوى: چەقەڵ(ئا).

إبْن: كوڕ.

أُبْنَة: تانوت، تەشەر.و. مێخەكە؛ گرێو برینێكە دروست دەبێ(ن).و. رق، كینە.

إبْنَة: كچ.

إبْهام: پەنجە گەورە.

أُبْهَة: شكۆیی، مەزنی.و. پیاوەتی، جوامێری.

أبو يقظان: كەڵەشێر(با).

أُبو: باوك.و. خاوەن.

أبَوان: باوان؛ دایكو باوك.

أُبوّة: باوكێتی، باوكايەتی.

أبيَض: سپی، چەرمگ.

أبيَضانيّ: سپیكار.و.
سپيايی.

آت: هاتوو؛ ئەوەی كەدێ.و.
داهاتوو، ئاينده.

إتاحَة: دەرفەتدان، ماوەدان.
و. ئامادەكردن.

أتان: ماكەر(ئا).

إتاوة: سەرانە، خاوە.

إتْباع: شوێن كەوتن،
بەداواداچوون.و. پەيرەوكردن

إتّجاه: ئاراسته.و. ئاست.و.
رێباز.و. رووكار.و. رووەو.

إتّحاد: يەكێتی، يەككگرتن.و.
كۆك.

إتّخاذ: راگرتن.

إتّساع: فراوانی، پانوپۆری.

إتّساق: ريزكردن.و.
رێكخستن.

إتّصاف: ناسادن؛ بەيەكێك
لە سيفەتەكانی.

إتّصال: بەيەك گەيشتن.و.
پەيوەندی.

إتّفاق: رێككەوتن، پێكهاتن.
و. گونجان.

إتّفاقِيّة: پەيماننامە.و.
بەلێنداری.

إتّقاء: دووركەوتنەوە.و.
خۆپاراستن.و. خواپەرستی.

إتّكاء: پاڵدانەوە،پشتدانەوە.

إتّكال: پشت پێبەستن.

إتّهام: تاوانبارکردن.و.
دانەپاڵ.و. بەگومان بوون.

أتّون: توون؛ کوورەی گەرماو
.و. کوورە.

أتراب: زۆربوون.

إتساق: سازش کردن، قبوڵ
کردن.

إتقان: شارەزایی، وردەکاری
.و. جوانکاری.

إتلاف: بەفیڕۆدان.و.
لەناوبردن.

إتمام: تەواوکردن، بەئەنجام
گەیاندن.

إتيان: هێنان، هاوردن.و.
ئامادەبوون.و. کردن.

أتيّ: بێگانە، غەریب.

أثاث: پیتاك، کەلوپەلو
شمەکی ناوماڵ.

إثارة: شۆڕش کردن.و.
وروژاندن، خرووشان.

إثبات: جێگیرکردن.و.
سەلماندن.

أثر: پاشماوە، جێماوە.و.
نیشانە، شوێنەوار.و. دێرینە،
کۆنینە.و. کارتێکردن.

أثريّ: شوێنەوارناس.و.

کۆنینه‌یی، دێرینه‌یی.

أُلفِيَّة: سێپا، سێ‌کوچکه.

إثقال: قورس کردن.و.

زیادکردن، زۆربوون.

أَثل: گەز؛ جۆرە

حەیزەرانێکە (ر).

إثم: تاوان، خەتا.و. خراپە،

بەدی.

إثمار: بەرهەم هێنان.و.

کەوتنە بەرهەم.

إثمِد: سوورمە، کل.

أثناء: لەمیانەی، لەکاتی.

إثناعشري: دوازدەگرێ.

إثنان: دوو.و. جووت.و.

دوولایەکی، دووقۆڵی.

أثِير: بەرێز.و. کاریگەر.و.

چەخماخەی شیر.

أثِيم: تاوانبار، گوناهبار.

إجَابَة: وەڵامدانەوە.

أُجَاج: سوێراو.و. تاڵاو.

إجَار: کرێ.

إجَازَة: مۆڵەتدان، هێلان.و.

بەرەوابینین.

إجَاص: هەڵوژە (م).

إجْبار: زۆرلێکردن،

ناچارکردن.

إجْبارِيّ: ناچاری، زۆرەملێی.

إجْتِباء: خڕکردنەوە،

کۆکردنەوە.

إجْتِرار: کاوێژکردن.

إجْتِمَاع: كۆبوونەوە.و. كۆكردنەوە.

إجْتِماعِيّ: كۆمەڵایەتی.

إجْتِناب: دوورکەوتنەوە، تەکینەوە.و. خۆپاراستن.

إجْتِهاد: کۆشش کردن، تەقەلاکردن.

إجْتِياح: رامالّین.و. لەناوبردن .و. لەبن و بێخ دەرهێنان.

إجْتِياز: رەت بوون، تێپەڕین .و. گوزەراندن.

إجَّانَة: تەشت؛ دەفرێکە بۆ شت تیاشۆرین.

أجْدَاد: باووباپیر، باپیران.

أجْر: پاداشت.و. کرێ، مزە.

آجُر: خشتیسوور.

آجِر: کرێکار.

إجْرَاء: بەجێهێنان، ئەنجامدان.و. رایکردن.

إجْرَام: تاوانکردن.و. کەوتنەتاوانەوە.

أجْفَال: رەوینەوە.

أجَل: ئاکام، دەرئەنجام.و. سەرەمەرگ.و. ماوە؛ کاتی خۆی.و. بەڵێ.

آجِل: داهاتوو.

إجلاء: چۆلکردن.و. کشانەوە.

أُجُم: قەلا.و. کۆشك.

إجْمَاع: کۆمەڵبەستن، ئاپۆڕ.

و۔ کۆڕا.

إجمال: تێکڕا، گشتی.و۔ بەکورتی.

أَجَمَة: بێشەڵان؛ دارستانی جەنگڵ.و۔ لانکۆ؛ لانەی شێر.

آجِن: سێناو؛ ئاوی لێڵ و بۆگەن.

أَجْنَبِيّ: بێگانە، بیانی.

إجْهَاش: قولپەی گریان.

إجْهاض: لەباربردن.

أَجْهَر: رۆژکوێر.

أَجْهِزَة: ئامێر،ئامراز.و۔ دەزگا

أَجْوَف: پووچ، کلۆر.

أَجِيج: بڵێسە؛ کڵپەی ئاگر.

أَجِير: کرێگرتە، کرێکار.

آح: سپێنەی هێلکە.

إحَاطَة: دەورگرتن، داگرتن.و۔ پەی پێبردن.

إحَالَة: هەواڵەکردن، گوێزانەوە.و۔ گێڕان.

إحْباط: تێکشکان.و۔ داڕوخان.و۔ هەڵەکردن.

إحْتِبَاس: گیران؛ چوونە گرتووخانەوە.و۔ وەستاندن.

إحْتِجَاج: گەلەکۆمەکی.و۔ نارەزایی، بێزاری.و۔ بەڵگەهێنانەوە.

إحْتِرَاز: خۆپاراستن، پارێزگاری.

إحْتِرَاف: پیشەوانی، بوون

بەخاوەن پیشە.

إخْتِرَاق: سوتاندن.

إخْتِرَام: ڕێزگرتن.

إخْتِشَاد: کۆبوونەوە، خڕکردنەوە.

إخْتِضَار: گیاندان، سەرەمەرگ.

إخْتِفَال: ئاهەنگ گێڕان، کۆمەڵبەستن.

إخْتِقَار: بەسووك تەماشا کردن.

إخْتِقَان: خوێن تیازان.

إخْتِكَار: قۆرخکردن؛شتومەك شاردنەوە بۆگرانی.

إخْتِكَاك: لێك خشان.و.

سوان.

إخْتِلَال: داگیرکردن، زەوت کردن.

إخْتِلَام: خەوبینین؛ گان کردن لە خەودا.

إخْتِمَال: دەشێ، دەگونجێ. و. توانین.و. ئارام گرتن.

إخْتِوَاء: داگرتن، لەخۆگرتن.

إخْتِيَاج: نەبوونی، دەستکورتی.و. پێویستی.

إخْتِيَاط: یەدەك، سپێر، نوستوو.

إخْجَاف: زۆرداری، ستەم.و. لایەنگیری.

أُخْجِيَّة: مەتەڵ.

أَحَد: تاك، تەنها .و. يەك .و. يەك شەممە.

إحْدَاث: داهێنان .و. هەراش. و. بەرپابوون.

أَحْدَب: كۆم، كووڕ.

إحْدَى عَشَر: يازده.

إحْرَاج: دەغەڵی .و. کەوتنە تاوانەوە .و. بەگێرهێنان، تەنگاوکردن.

أَحْرَش: دەوەن، گژوگیا .و. زبر.

أَحْرَى: شیاوتر، باشتر.

أَحْزَان: ناڕەحەت کردن، بێزارکردن.

إحْسَاء: دەرخواردان.

إحْسَاس: هەستکردن، زانین.

إحْسَان: خێرو چاکەکردن، بەخشین.

أَحْشَاء: هەناو، گیپاڵ.

إحْصَاء: ئامار، ئەژمار .و. سەرژمێری.

إحْصَان: قایم کردن .و. پارێزکاری.

إحْضَار: ئامادەکردن، سازدان .و. هێنان، هاوردن.

أَحْقَاب: ساڵانی درێژ.

إحْكَام: قایم کردن، پتەوکردن.

إحْمَاء: گەرم کردن .و. داخستن .و. پاراستن.

أحمَر: سوور.

إحمِرَار: سووربوونه‌وه، سوور هه‌لگه‌ڕان.

أحمَق: گێل، گه‌وج.

إحنَة: قین، رق.

أحوَب: تاوانبار.

أحوَل: خێل، چاو ئه‌م پاوپا.

أحوَى: ره‌ش، سیا.

أحيَاء: زیندووکردنه‌وه، بوژانه‌وه .و. زینده‌وه‌رزانی.

أحيَاناً: جاروبار، جاربه‌جار.

أخ الزوج: شوبرا، هێوه‌ر.

أخ: برا .و. براده‌ر، هاوڕێ.

إخافَة: ترساندن.

إخبَاء: دامرکان.

أخبَار: هه‌واڵ، ده‌نگوباس .و. ئاگادارکردن، پێ‌ڕاگه‌یاندن.

أخت الزوج: دش.

أخت: خوشك، واهه‌ر، باجی.

إختِبَاء: خۆشاردنه‌وه.

إختِبَار: تاقیکردنه‌وه.

إختِتَام: ته‌واوبوون .و. کۆتایی پێ‌هێنان.

إختِرَاع: داهێنان، هه‌ڵبه‌ستن.

إختِزَال: هه‌ڵپاچین، کورتکردنه‌وه.

إختِصَار: کورتکردنه‌وه.

إختِصَاص: پسپۆڕی، کارامه‌یی، شاره‌زایی.

إختِطَاف: فڕاندن.

إختِفَاء: خۆشاردنەوە.

إختِلاج: هەڵتەکان؛ لێدانو پەرینی دەمار.

إختِلاس: دزین.

إختِلاط: تێکەڵاوی.و. تێکچران.

إختِلاف: ناکۆکی، جیاوازی.

إختِلال: تێکچوون.و. پشێوی، شپرزەیی.

إختِناق: خنکان.

إختِيَار: هەڵبژاردن، بەگەنکردن.

أخدود: کەندڕ.و. چاڵ، کەندەك.

أخذ وعطاء: ئاڵوگۆڕ.

أخْذ: وەرگرتن، سەندن.و. بەدەست هێنان.و. گرتنەبەر.و. پەیوەست بوون.

آخَر: ئیکە، جگەلەو، ئیتر.

آخِر: دوامەمین، پاشین.و. دوایی، ئیتر.و. پەڕ، ئەوسەر.و. بن، ژێر.

إخْرَاج: دەرهێنان.و. دەرکردن، قاودان.

آخِرَة: کۆتایی، دوایی.و. رۆژیدوایی.

أخْرَس: لاڵ، بێزمان.

أُخْرَى: ئیدی، ئیتر.

إخْصَاء: خەساندن.

أخْصائيّ: پسپۆڕ، کارامە،

شارەزا.

إخْصَاب: پیتاندن.و. پیتێن، بەفەڕ.

إخْضَاع: رام کردن، سەرپێ شۆڕکردن.

إخْطَاء: هەڵەکردن.و. تاوانکردن.

أُخْطُبوط: هەشت پێ(نا).و. جلە؛ لە چیرۆکو داستانی کۆندا.

إخْفَاء: شاردنەوە، حەشاردان

إخْفَاق: تێکشکان، نشستی .و. کەوتن.

إخْلاص: دڵپاکی، کارڕاستی.و. دڵسۆزی، چگەرسۆزی.

أخْلاق: رەوشت، ئاکار.

إخْمَاد: دامرکاندن،کوژانەوە.

أخْمَص: پاژنە؛ چاڵایی بەری پێ.

أخْن: منگن.

إخْوَة: برایان.

أُخُوَّة: برایەتی.

أَخَوِيّ: برایانە.

أخْيَار: چاکەکاران.و. هەڵبژێراوان.

أخِيذ: گیراو، بەند.

أخِير: کۆتا، پاشینە.و. کۆتا، دواهەمین.

أَدَاء: بەجێهێنان،

جێبەجێکردن.

أَدَاة: کەرەستە، پێویستی.و. ئامێر، ئامراز.

إِدَارَة: کارگێڕی، هەڵسوڕاندن .و. دەوردان.

إِدَام: کەوچك، پێخۆر.و. ڕۆن ، چەوری.

إِدَامَة: درێژەپێدان، لەسەر ڕۆیشتن.

أَدَب: وێژە.و. ڕەوشت.و. تەمێ، پەروەردەکردن.و. ئابڕوو.

أَدَبِيّ: ڕەوشتی.و. وێژەیی.

إِدْخَال: تێخستن، ئاخنین.

إِدِّخَار: هەڵگرتن، پاشەکەوت کردن.

إِدِّعَاء: بانگەشەکردن.و. داخوازی.

إِدْرَاك: پەیپێبردن، زانین.و. پێگەیشتن.

إِدْغَام: تێهەڵکێشان.

أَدْكَن: ڕەنگ تاریك.

إِدْلَاء: شۆڕکردنەوە.و. گوتن. و. بەڵگەهێناوە.

آدَم: ئادەم؛ باوکی مرۆڤایەتی

إِدْمَان: لەسەرڕۆیشتن.

أَدْنَى: ئەوپەڕ.و. نزیکتر.

إِدْهَاش: سەرسام کردن.

أُدُور: قۆڕ، گونك(ن).

أَدِيب: وێژەر،وێژەوان، بوێژ.

أدِيم: پێست، کەوڵ.و. ڕوو.

إذْ: کە.و. لەپڕ، لەناکاو.و. لەوددەمەدا.

إذا: ئەگەر.

إذاً: کەواتە، جا، دەسا.

إذابَة: تواندنەوە.

إذاعَة: پەخش‌وبڵاوکردنەوە.

أذان: بانگدان.

إذْعَان: کوێڕایەڵی، ملکەچی.

إذْن: ڕێدان، ماوەدان.

أُذُن: گوێ.و. دەسك، قوڵف.

إذْهَاب: خستنەڕێ، ڕەتکردن.

أذى: زیان، ئازار.و. خراپە.

أذِيَّة: ئازار، ئێش.و. سزا، ئەشکەنجە.

أراجِف: درۆو دەلەسە.

إرَاحَة: ئاسوودەکردن، حەسانەوە.

إرَادَة: خواست، ویست.و. ورە، تین.

إرَاقَة: ڕژتن.و. پیاکردن، پرژان.

أرَب: ئامانج، مەبەست.و. پێویستی.و. تێگەیشتن.

إرْب: ئەندام؛ پارچەی لەش.

أُرْبَة: گرێ.و. بۆینباخ.

أرْبِطَة: بەستەر.

أرْبِعاء: چوارشەممە.

أرْبَعَة: چوار.

أرْبَعِين: چل.

أرْبَعِينِيَّة: چله.

إرْتِبَاط: پەیوەندی.و. هەڵواسین.

إرْتِبَاك: چەواشە.و. شڵەژاوی، پشێوی.

إرْتِجَاج: لەرزین، جوڵان.و. تێکەڵوپێکەڵکردن.و. پشێوی

إرْتِجَال: سەرپێیی، بێبیرکردنەوە.

إرْتِخَاء: خاوبوونەوە، سست بوونەوە.

إرْتِدَاء: پۆشین، لەبەرکردن.

إرْتِدَاد: گەڕانەوە، پاشگەز بوونەوە.و. هەڵگەڕانەوە، لادان لەدین.

إرْتِضَاء: پەسەندکردن.و. قایل بوون.

إرْتِعَاد: راتەکاندن.

إرْتِعَاش: راچڵەکین، لەرزین.

إرْتِفَاع: بەرزی، بڵندی.

إرْتِقَاء: بەرزبوونەوە، سەرکەوتن.

إرْتِكَاب: ئەنجامدان، کردن.و. سواربوون.

إرْتِكَاز: راگیربوون، چەقین.و. پشت پێبەستن.

إرْتِهَاب: زراوچوون، تۆقین.

إرْتِيَاح: شادبوون، پێخۆش بوون.

إرْث: جێماوە، پاشماوە.

أرْثة: چاوگ، سوتەمەنی.

إرْجَاع: گەڕانەوە، دانەوە.

أُرْجُوحَة: جۆلانە، دیلانە.

أرْجُون: ئەرخەوان؛ دارێکە گوڵی سوور دەگرێت.

إرْحَال: رەوانەکردن، ناردن.

إرْسَال: ناردن، رەوانەکردن.

إرْشاد: رێنیشاندان، رابەری کردن.

أرْض: زەوی، خاك.

إرْضَاع: شیردان.

أرْضَة: مۆرانە، خۆرە (ج).

أرْضِيَّة: جێپێ، شوێن پێ.و. زەویيانە، ئەرزانە.

إرْغَام: رەنجاندن،دڵشکاندن.

أُرْغُون: ئورگون؛ ئالەتێکی مۆسیقىيە.

أَرَق: خەونزڕان، بێخەوی.

أرْمَة: دروشم، ئاڵا.

أرْمَلَة: بێوەژن.

أرْكَب: کەروێشك(ئا).

إرْهَاب: ترساندن، تۆقاندن. و. توندوتیژی.

إرْهَابِيّ: ترسێنەر.و. توند.

إرْهَاق: شەکەت بوون، ماندووبوون.و. ماندووکردن.

إرْوَاء: ئاودێری، داشتن.و. پاراوکردن.

أُرُومَة: کۆتەرەدار، بنکەدار.

وـ بنج، ريشه.وـ بن، بێخ.

أرويّة: بزنەکێوی(ئا).

أريب: کارامە، کارزان.وـ

هەژار، دەستکورت.وـ

فێلباز.وـ ژیر، بەهۆش.

أريج: بۆنی خۆش.

أريض: سەوزەلان.

أريكَة: قەنەفە.

إزَاء: بەرامبەر، هەمبەر.

إزاحَة: لادان.وـ کورتکردنەوە.

إزار: پۆشتە، بالاپۆش.

أزار: دەرپێ.وـ پەشمە،

جاجم.

أزارَة: یارمەتیدان، هاوکاری.

إزالَة: لابردن، نەهێشتن.وـ

سڕینەوە.وـ دوورخستنەوە.

أزب: بنە، بالاکورت.

أزدِحام: ئاپۆرە، جەنجاڵ،

کەڵەکەبوون.

إزدِراد: گاڵتەپێکردن،

ریسواکردن.

أزدِهار: گەشەکردن.

إزدِواج: تێکەڵاوبوون،

ئاوێتەبوون.

إزدِياد: پەرەسەندن،

پتربوون.

أزر: هێز، توانا.وـ پشت.

أزرَق: شین.

أزَة: گرمەی هەور.

إزعَاج: هەراسان کردن،

جاڕس کردن.و. سەخڵەت بوون، وەڕس بوون.

آزِفَة: خەریکە؛ نزیك بۆتەوەو کاتیهاتووە.و. ڕۆژی دوایی.

أزَل: نەمر، هەمیشە.

أزَلِيّ: هەمیشەیی، نەمری.

أزْمَة: تەنگوچەڵەمە، تەنگش .و. تەنگانە، دژواری.

أزْهَر: ڕوون، ڕووناك.و. بریقەدار.و. مانگ.و. ڕووخۆش.

أزيب: نابەجێ.و. کورتەبنە .و. چوست، چالاك.

أزِيز: ناڵە، گیزە.و. قوڵپە؛ کوڵانو هاتنەجۆش.

أُس: توان، جار.و. بنەما، بناغە.

آس: مۆرد؛ درەختێکە گەڵایەکی بۆن خۆشیهەیە.

إساءَة: خراپەکردن،بەدکاری.

إسار: کۆت، قۆڵبەست.

أسَاس: بنەڕەت، ڕەچەڵەك.و. بناخە، بنچینە.

أساسِيّ: بنەڕەتی.و. سەرەکی.

أُسَامَة: شێرکۆ(نا).

إسبانخ: سپیناخ(ڕ).

إسْبِداج: سپیاو.

أُسْبُوع: هەفتە، حەفتە.

إسْت: کۆم، قنگ.و. بناغە.

إسْتِئْناف: دەست پێکردنەوە ،تێهەڵچوونەوە ، هەڵکردنەوە .

أُستاذ : مامۆستا، سەیدا.

إسْتِتباب: جێگیربوون، دامەزراندن.

اسْتِثْمار: بەبەرهەم هێنان.و. سوودوەرگرتن.و. سەرمایە دەست خستن.

إسْتِثْناء: کەلاخستن، هەڵاوێژتن.

إسْتِثْنائِيّ: هەڵاواردن.

إسْتِجابَة: پێوتن.و. بەقسەکردن، بەگوێکردن.

إسْتِجْواب: لێپرسین، پێدرکاندن.

إسْتِحْسان: بەچاك زانین، پەسەندکردن.

إسْتِحْقاق: رەوابوون.و. پێویست کردن.و. جێبەجێکردن.

إسْتِحْياء: شەرم کردن.و. لەڕوودامان.

إسْتِخْبارَات: هەوالگری.

إسْتِخْدَام: بەکاربردن، بەکارهێنان.

إسْتِخْرَاج: دەرهێنان.

إسْتِخْلاص: رزگارکردن.و. پوختەکردن.

إسْتِدَارَة: پێچکردنەوە ،

بادانەوە.

إستِدرَاك: پێزانین.و.
پڕکردنەوە.

إستِدعَاء: سکاڵانامە.و.
ویستن، خواستن.

إستِدلال: بەلگەهێنانەوە.و.
ڕێبەدیکردن.

إستِراحَة: پشوودان،
حەسانەوە.

إستِراد: هاوردەکردن.

إستِرجاع: گەڕانەوە،
وەرچەرخان.

إستِرداد: دانەوە، گێڕانەوە.

إستِسلام: خۆبەدەستەوەدان
.و. ڕزگاربکردن.

إستِشارَة: ڕاوێژپێکردن.و.
پرس پێکردن.

إستِشهَاد: گیان بەختکردن؛
لەڕێی خوادا بوون بەقوربانی.
و. بەلگەهێنانەوە.

إستِصواب: پەسەندکردن.

إستِطَاعة: لەبارەبوون،
پێکران.و. توانایی.

إستِطَان: نیشتەجێکردن.

إستِطلاع: ئاگایی، هۆشیاری
.و. لێکۆلینەوە، تێڕوانین.و.
زانین.

إستِعَاب: لەخۆگرتن،
داگرتن.و. گرتن.و.
گونجاندن.

إستِعَارَة: خوازه، خواستن.

إستِعاضَة: خستنه‌ڕێ.

إستِعَانَة: پشت پێبه‌ستن.

إستِعجال: په‌له‌کردن، خێراکردن.

إستِعدَاد: ئاماده‌یی، سازیی .و- خواست، حه‌ز.

إستِعراض: نواندن، نمایش کردن.و- خۆپیشاندن.

إستِعطاء: ده‌روه‌زه‌کردن، سوالکردن.

إستِعلامات: پرسگه.

إستِعمار: ئاوه‌دانکردنه‌وه.و- داگیرکردن.

إستِغرَاب: سه‌راسیمه، واق‌وڕمان.

إستِغرَاق: داگرتن، گشتگیری .و- خایاندن، پێچوون.

إستِغفار: گه‌ڕانه‌وه، په‌شیمان بوونه‌وه.

إستِغلال: قۆرخ کردن، قۆستنه‌وه.

إستِفَاء: وه‌رگرتن.و- کۆکردنه‌وه.

إستِفادَة: که‌ڵك وه‌رگرتن، قازانج کردن.

إستفاض: بلاوبوونه‌وه.و- فراوان بوون.

إستِفتاء: راوه‌رگرتن.

إستِفتاح: ده‌ست پێکردن.و-

یەکەم فرۆشتن(سفتاح).

إستِفرَاغ: رشانەوە.و. ئێق، ئێلنج دانەوە.

إستِفسار: لێپرسین.

إستِفهام: پرس.و. پرسیارکردن.

إستِقَاظ: بێداربوونەوە.

إستِقالَة: وازهێنان؛ دەست لەکار هەلگرتن.

إستِقامَة: سەقامگیری، راستەرێی.و. پایەداری.

إستِقبال: بەرەوپیرچوون، پێشوازی.و. ئایندەیی، داهاتوویی.

إستِقرَاء: لێکۆلینەوە، توێژینەوە.و. لێگەران.و. لەبەرگرتنەوە.

إستِقرَار: پشوودان،حەوانەوە .و. سرەوتن ، ئۆقرەگرتن.و. جێگیربوون، چەسپان.

إستِقطاب: جەمسەرگرتن.

إستِقلال: سەربەستی، سەربەخۆیی.

استِکَانة: ریسواکردن، زەلیل کردن.

إستِکبار: خۆبەگەورەزانین.

إستِکتاب: پێنووسین.و. پێوتنەوە.

إستِلام: وەرگرتن.

إستِماع: گوێگرتن، ژنەوتن.

إستِمالَة: دلْدانەوە.

إستِمْدَاد: درێژەپێدان.و. کۆمەکیکردن.

إستِمْرَار: بەردەوامی، لەسەررۆیشتن.

إستِمْناء: دەسپەڕکردن، ناوهێنانەوە.

إستِناد: پشت بەستن، پشتگیری.و. پاڵدانەوە.

إستِنْباط: هەڵێنجان، هەڵگۆزین.

إستِنْتاج: دەرئەنجام.و. بەرهەم هێنان.

إستِنْساخ: لەبەرگرتنەوە، ڕوونووس کردن.

إستِنْشاق: هەڵلوشین، هەڵمژین.

إستِنْکار: پێناخۆش بوون.و. لالوتی، ملنەدان.

إستِهْدَاف: مشت لێگرتن، نیشانەلێنانەوە.

إستِهْزَاء: گاڵتەپێکردن.

إستِهْلاك: پوان، بەکاربردن.

إستِهلال: سەرەتا،پێشگفتار.و. دەست پێکردن.

إستِهْوَاء: سەرگەردان کردن، سەرلێشێواندن.

إستِوَاء: ناوەڕاست.و. کوڵان، هاتنەجۆش.

إستِيلاء: زەوتکردن، دەست

بەسەراگرتن.

إسْحاق: وردوخاش کردن.

أسَد: شێر(ئا).و- ئازا.

آسِر: دڵفڕێن.و- دڵگیر.

أسْر: گرتن، بەندکردن.و- هەموو، گشت.و- میزگیران(ن)

إسْرَاف: دەستبڵاوی.و- زیادەڕەوی.

أُسْرَة: خێزان، بنەماڵە.و- خزم، کەسوکار.

أسْرَى: شەوڕەوی.

أُسْطُوانة: لولەك.و- قەوان؛ شتێکی خەپلەییە گۆرانی لەسەرتۆمار دەکرێ.و- کۆڵەکە.

أُسْطُورَة: ئەفسانە، داستان.

أُسْطُول: کەلەکەشتی.

إسْعاف: فریاکەوتن، هانا، پێڕاگەیشتن.

آسِف: بەداخ، بەکەسەر.

أسَف: مەخابن، کەسەر، هەژمەت.

أسْفَل: ژێرو، خوارو.

إسْفنج: ئەسفنج.

إسْقاط: خستن.

إسْكات: مات کردن.و- بێدەنگ کردن.

إسْكافِيّ: پینەچی، پینەدۆر.

إسْكان: نیشتەجێکردن.

إسْلام: خۆبەدەستەوەدان،

ملکەچی.و. ئاینی پیرۆزی ئیسلام.

أسَلَة: چقڵ، درك.و. سەری زمان.

أسْلُوب: شێواز، شێوە.و. جۆر، چەشن.

إسْم: ناو.

أسْمَر: گەنم رەنگ، بۆر.

إسْمِنْت: چیمەنتۆ.

آسن: سیاناو؛ بۆگەناوی ئاو.

إسْناد: دانەپاڵ.و. پشتگیری.

إسْهال: سکچوون(ن).

أسْوَة: نموونە، پێشەنگ.

أسْوَد: رەش، سیا.

آسِي: تیمارکەر.

أسَى: پەژارە، کەسەر.

أسِيْر: بەندکراو، گیراو، یەخسیر.

أسِيْل: لووس، ساف.و. نەرمونۆڵ.

إشَارَة: هێما، نیشانە.و. نیشان؛ هێمایەکە دادەنرێ بۆ رێنموونی.

إشَاعَة: دمگۆ؛ ئەوقسەیەی ئەم دەمو ئەودەم دەکات.

إشْتِباك: تێکبەربوون، ئاڵۆزان، تێکچڕان.

إشْتِباه: دوودڵی،گومان بردن.

إشْتِرَاك: هاوبەشی،

بەشداربوون.

إشتِقاق: لەت بوون، کەرتو پارچە بوون.و. داتاشران.

إشتِهاء: ئارەزو،حەزلێکردن.

إشتِهار: ناودەرکردن، ناوپەیداکردن.

إشتِیاق: ئامەزرۆ، ئارەزومەندی.

إشرَاف: سەرپەرشتی، چاودێری.

إشرَاق: درەوشانەوە، روونالا کردنەوە.

إشعَال: داگیرسان، هەڵکردن.

إشغَال: خەریك بوون.

إشکَال: دوودڵی؛ لێڵی‌و نا روونی شتێك.

إشمِئزَاز: قێز، بێزکردنەوە.و. هەرەسان، جاڕس بوون.

أشمَط: تێکەڵاو.و. ماشوبرنجی.

أشنان: ئەسپوون؛ بنکە گیایەکە بۆ شت شۆرین بەکاردێت.

أشنَة: قەوزە(ر).

إصَابَة: تووش بوون، دووچار بوون.و. بەرکەوتن، پێکان.

أصالَة: رەسەنی.و. راستو بەجێی.

أصبُع: پەنجە، قامك.

إصدَار: ناردن.و. دەرکردن.

إصْر: پەیمان.

إصْرار: پێداگرتن،
لەسەرڕۆیشتن.

آصِرَة: پەیوەندی.

اصْطَبْل: تەویلە، گەوڕ؛
شوێنی حەوانەوەو ئالیکدانی
ئاژەڵە.

إصْطِفاف: ریزبوون

إصْطِناعِيّ: دەستکرد.

إصْطِياد: راوکردن.

إصْغاء: گوێگرتن، ژنەوتن.

أصْل: بناغە، بنچینە.و-
رەگو ریشە.و- سەرچاوە.و-
رەگەز، رەچەڵەك.و- هۆ،
مەبەست.

أصْلاً: لەڕاستیدا.و- هەرگیز.

إصْلاح: چاکسازی،
چاکەخوازی.و- گونجاندن.

أصْلَع: بێموو، رووتاوە.

أصْلِيّ: سەرەکی، سەرەتایی
.و- بنچینەیی.و- نەژاد،
رەسەن.و- راستەقینە.

أصَمّ: کەڕ، بێگوێ.

أُصُول: دەستوور، باو، یاساو
ڕێسا.و- بناغە، سەرچاوە.

أصِيص: ئینجانە.و- شکاو.

أصِيل: رەسەن، جسن.و-
دەمەوئێوارە.

إضاءَة: رووناك کردنەوە.

إضاعَة: بەبادادان،

بەفیڕۆدان.

إضافَة: میوانداری.و. وێڕا، سەرەڕا.و. پترکردن، خستنەسەر.

إضافي: سەربار،خستنەسەر .و. زیادە.

إضبارَة: پاژۆ، دۆسیە؛ ئەو پێچکەیەیە کە کاروبارو رازو نیازەکان لەخۆدەگرێ.

أضحُوكَة: قەشمەرجاڕ.

أُضحِيَّة: قوربانی.

إضراب: مانگرتن؛ دەست لەکارهەلگرتن.

إضطِجاع: پالّدانەوە.

إضطِراب: پەشێوی، شپرزەیی.و. نیگەران، پەشۆکان.

إضطِرَار: ناچاری.و. دەستکورتی.و. پەنا بۆبردن.

إضطِهاد: چەوسانەوە.

أضعاف: چەندجارە.

إضمار: شاردنەوە، حەشاردان.

إضمِحْلال: پەککەوتن.و. تەفروتونابوون.

إطاحَة: رۆشتاندن، رەتکردن .و. لەناوبردن.

إطار: چێوە، چەمەرە.

إطاعَة: گوێرایەڵی، فەرمانبەری.

إطالَة: درێژەپێدان.و-
درێژکردنەوە.
إطْباق: پێکەوەنان.
إطْراء: پیاهەڵدان.و-
پێناسەکردن.
أطْرَش: کەڕ.
أطْرُوحَة: زانستوتار،
توێژینەوەی زانستی.و-
پرسیار.
إطْرِيَة: مەڕشتە؛ نانی وردی
سوورەوەکراو.
إطّلاع: پێزانین.و-
سەیرکردن، تێڕوانین.و-
چاودێریکردن.
إطْعام: دەرخواردان.و-
خواردن پێدان.
إطْفاء: کوژانەوە،خەفەکردن.
إطْلاع: پێزانین، ئاگاداربوون
.و- شارەزایی، ئاشنایی.
إطْلاق: تەقاندن.و- وازلێهێنان
، لێگەڕان.و- بەرەڵاکردن. .و-
کشتاندن.و- کشتگیری.
أطْلَس: نەخشەنامە،
ئەتڵەس، نەخشەی
جگرافی.و- دێز.و- جل شڕ.
إطْمِئْنان: ئارامی،
ئاسوودەیی.و- دڵنیایی.
أطِمَّة: ئاگردان، ئاورگ.
إطْناب: درێژکردنەوە،
درێژدادڕی.و- لاف لێدان.

إظهار: ئاشكراكردن، دەرخستن.و. پیشاندان.و. بلاوكردنەوە.

إعادة: گێڕانەوە، دووبارەكردنەوە.

إعاشة: ژیاندن، بەخێوكردن.

إعاقة: دواخستن، تەگەرەتێخستن.

إعانة: یارمەتیدان، كۆمەكی كردن.

إعتبار: رەچاوكردن.و. بایەخ، رێز.

إعتباط: هەڕەمەكی، كوێرانە.

إعتباطي: هەڕەمەكی، بەرێكەوت.

إعتداء: دەستدرێژی، شەڕفرۆشتن.و. پەلاماردان.

إعتدال: مامناوەندی، میانەیی.و. فێنكی.و. راستی، رێكی.

إعتذار: پۆزشت، پاكانە كردن.

إعتراض: رەخنەگرتن.و. بەهانەهێنانەوە.

إعتراف: دان پیانان، پێ‌لێنان.

إعتراك: بەرەنگاری.

إعتزاز: شانازیكردن.و. بەرێزبوون.

إعتِصَار: دەرهێنان.و. گوشین

إعتِصَام: پەناگرتن،
پەنابردنەبەر.

إعتِقاد: باوەڕکردن.و.
بیروباوەڕ.

إعتِقال: گرتن، گیران.

إعتِکاف: خەریك بوون،
سەرقاڵ بوون.و. گۆشەگیری،
خۆجیاکردنەوە.

إعتِلال: نەخۆشی،دەردەدار.

إعتِماد: رابینین، متمانە.

إعتِناء: خەمخۆری،پەرۆشی.

إعتِناف: ناڕاستەوخۆ.

إعتِیاد: راهاتن، هۆگربوون.

إعتِیادِيّ: ئاسایی، باویی.

إعْجَاب: بەدڵاچوون، بەدڵ
بوون.

إعْداد: ئامادەکردن،
سازکردن.

إعْدَام: لەسێدارەدان.و.
نەهێشتن.

إعْراب: دەرخستن.و.
شیکردنەوە؛ سەر وژێر بۆ
دانان.

إعْرَاض: خۆپاراستن،
دورەپەرێزی.

أعْراض: نیشانە؛
دەرخستنی هۆی شتێ.

أعْزَب: رەبەن، سەڵت.

إعْشاب: گژوگیا.

إعْصار: گەردەلول؛ گێژەڵۆکەو باوبۆران.

إعْفاء: لێبوردن، لێخۆش بوون.و. وازلێهێنان، لێگەڕان.

إعْلام: ڕاگەیاندن.و. هەواڵ، دەنگوباس.

إعْلان: ڕاگەیاندن.و. بڵاوکردنەوە، جاڕدان.و. ئاشکراکردن.

إعْمار: ئاوەدانی.

أعْمَى: کوێر، نابینا.

أعْوَان: داروودەستە، دەستو پێوەند.

أعْوَج: چەوت، گێڕ، لار.

إعْوَر: یەك چاو.و. تاقانە.و. ڕێی‌نەهات.و. خراپ، قەڵب.

إعْياء: شەکەت بوون، ماندوو بوون.

أعْيان: پیاوماقوڵان، پیران.

إغاثَة: فریاکەوتن، هانا.و. پشتوانی‌کردن.و. ڕزگارکردن.

إغارَة: بەسەرداداان، کردنەسەر.

إغاظَة: ڕق هەڵساندن، تورەکردن.

إغْتِباط: شادیی، خۆشی.

إغْتِصاب: زەوتکردن، داگیرکردن.

إغْتِيال: ڕەشەکوژی.

إغْرَاء: فریودان، تەفرەدان.

إغرَاق: خنكاندن، نقوم كردن.و- پێوەنان، پێلێداگرتن.

أغَرّ: قەش؛ ئەوەیە بەشێکی مووی سپی بووبێت.و- خۆشخو.و- سپی.

إغضاء: لێبوردن.و- چاوپۆشی.

إغضاب: تورەکردن، ورووژاندن.

إغفال: خەڵەفاندن، فریودان.و- پشت گوێخستن.

إغلاق: داخستن، پێوەدان.

أغلَب: زۆرجار، زۆربەی.

أغلَبِيَّة: زۆرینە، زۆربەی.

إغماء: تاسان، بێهۆش بوون.

إغماض: چاوپۆشین، چاونوقاندن.

أغنِيَة: گۆرانی.

أُف: ئۆف، ئاخ؛ داخ هەڵکێشان.

إفادَة: سوود لێوەرگرتن.و- دەرخستن، هەڵڕشتن.

إفاقَة: بێداربوونەوە، بەئاگاهاتنەوە.

آفَة: کۆسپ، لەمپەڕ.و- بەلا، دەرد.

إفتِتاح: کردنەوە، والاکردن.

إفتِخار: شانازی، نازین.

إفتَراء: تومانج، قۆڕن؛ قسه بەدەمەوه کردن.

إفتِراس: تێك شکاندن.و. نێچیرکوشتن.

إفتِراض: وادانان، گریمان.و. پێویستکردن.

إفتِراق: جیابوونەوه، دابڕان.

إفتِعال: هەڵچوون.

إفتِقاد: ونکردن.

إفتِقار: هەژاربوون، نەداربوون.و. پێویست بوون.

إفتِكاك: لێکبوونەوه، هەڵوەشانەوه.

أفراخ: هەڵهێنان.

إفراز: دەردان.و. جیاکردنەوه.

إفراط: پێوەنان.و. زیادەڕەوی.

إفزاع: ترساندن، تۆقاندن.

إفساد: گەندەڵکردن، خراپ کردن.و. رزاندن.

إفشاء: ئاشکراکردن، درکاندن.

إفضاء: تێگەیاندن.و. راشکاوانه.و. واگەیاندن.

أفضَلِيَّة: چاکێتی، پێش خستن.

إفطار: بەربانگ کردنەوه، رۆژوشکاندن.

أفعَى: مەژدیها، شامار(ج).

أفّاك: درۆزن.

أُفق: ئاسۆ، سۆما، سوێگە .و.
لا، لێوار.

إفك: درۆ، تومانج.

آفِل: ئاوا.

إفلاس: نابوت بوون، مایە
پووچ بوون.

إفلِيج: گۆج.

أفُول: ئاوابوون.

أفيُون: تلیاك، بافوور؛
گژوگیایەکی سڕکەرە.

إقامَة: راوەستان، راگرتن.و.
هێشتنەوە.و. نیشتەجێبوون

إقبال: پێشوازیلێکردن،
بەرەوپووچوون.

إقتِباس: لێوەرگرتن،
لێفێربوون.

إقتِحام: تێخزان.

إقتِداء: پەیرەویکردن،
شوێن کوتن.

إقتِدار: توانین، پێکران.

إقتِراب: لێك نزیکبوونەوە،
تخوون کەوتن.

إقتِراح: پێشنیار.

إقتِران: جووت بوون.

إقتِصاد: ئابووری.و.
زۆرکردن.

إقتِضاء: ویستن، خوازتن.

أقحُوان: چاوەپشیلە(ر).

إقدام: پێ‌هەلگرتن.و.

لەسەررۆیشتن.و.
دەستپێشخەری.

إقرار: درکاندن، پێلێنان،
دان پیانان.

أقرَع: کەچەڵ.

أقصَی: ئەوپەڕ، ئەوسەر.و.
دوورترین.

أقِط: کەشك؛ خواردنێکە
لەدۆ دروست دەکرێ.

إقطاعِيّ: دەرەبەگی.

إقفال: کلۆمدان، داخستن.

إقلال: کەمکردنەوە.و.
گوێزانەوە.

إقلِیم: هەرێم، ناوچە.

أقلِیَّة: کەمایەتی.

إقناع: رازیکردن، قایل
کردن.

إکاف: کورتان، کۆپان.

إکتِراء: بەکرێگرتن.

إکتِراث: گوێدان.و.
بەدەمەوەهاتن،
بەدەنگەوەهاتن.

إکتِساب: وەدەست خستن،
وەدەست هێنان.و.
پەیداکردن، دەستکەوتن.

إکتِساح: راماڵین، راپێچان.

إکتِشاف: دۆزینەوە.و.
پێگەیشتن.

إکتِفاء: بەس بوون.و.
تێربوون.

اكثريّة: زۆربە، زۆرینە.

إكراء: بەکرێدان.

إكرام: رێزلێنان، رێزلێگرتن.

إكراميّة: رێزانە.و. دەستخۆشیانە، پاداشت.

إكراه: ناچاری، نابەدڵ.و. زۆرلێکردن، تەنگاوکردن.

أكزيما: بیرۆ(ن).

إكساء: پۆشتەکردن، داپۆشین.

أكسدة: ژەنگ هەڵهێنان.

آكِل: خۆرا.

أكل: خواردن، خۆراك.

إكمال: تەواوکردن.و. نیوەچڵی.

أكمام: قۆزاخەی گوڵ.

أكمة: گرد، تەپۆلکە.

أكيد: بێگومان، سوور، دڵنیا.و. قایم، پتەو.

آل: کەسوکار، خزموخوێش.و. زانیاری.و. تراویکە.

ألا: مۆ؛ بۆ ئاگادارکردنەوە.و. دەنا، ئەگینا.

إلاّ: جگە، بەدەر.

الاّ: جگە، بێجگە.و. دەی، ئادەی.

إلب: قولانج.و. کۆبوونەوە.

ألبان: شیرەمەنی.و. سپیایی.

ألبسة: پۆشاك، جلو بەرگ.

ألبوم: وێنەدان.

آلَة: ئامێر، ئامراز.و. ئەندام.
و. تفاق.

إلْتِئام: سارێژبوون.و.
کۆبوونەوە.و. پێوەلکاندن.

إلْتِباس: تێکەڵبوون.و.
سەرلێتێکچوون.

إلْتِحاق: پێگەیشتن.و.
لکاندن.و. خۆدانەپاڵ.

إلْتِزام: پەیوەست، پابەند.و.
بەرپرسیاری.و. دەست
بەسەراگرتن.و. ناچاری.

إلْتِصاق: چەسپان،
پێوەنوسان.

إلْتِفات: لاکردنەوە،
ئاوەڕدانەوە.و. ئاگاداری،
چاودێری.و. وریایی،
بەئاگابوون.

إلْتِفاف: تێك ئالآن.

إلْتِقاء: پێك گەیشتن.

إلْتِقاط: دۆزینەوە.و.
چنینەوە، هەڵگرتنەوە.

إلْتِماس: تکاکردن، خوازتن
.و. داواکردن.

إلْتِهاب: سوتانەوە،
چوزانەوە.و. گڕگرتن،
بڵێسەدان.

إلْتِواء: تێك پچڕان،
تێك ئالآن.

إلْحاح: پێداگرتن،
لەسەرڕۆیشتن.

إلْحاد: گومڕایی، بێبڕوایی.

إلْزام: پەیوەستکردن.و۔ چەسپاندن.

إلْغاء: پووچکردنەوە، هەڵوەشاندنەوە.

ألْف: هەزار.

أُلْفَة: هۆگری.و۔ یەککگرتن.

إلْقاء: فرێدان، تورڕدان.و۔ دووان، ئاخاوتن.

ألَم: ئازار، ئێش.

إلْمام: ئاشنایی، شارەزایی .و۔ چورتم، بەلا.

ألْمَع: زیرەك، ژیر.

إلْهاب: داگیرسان، گڕگرتن.

إلْهام: سروش؛ خورپەی دڵ.

أُلُوف: خۆشەویست.و۔ راهاتوو.

أُلُوف: هەزاران.

أُلُومِنْيُوم: فافۆن، ئەلمنیۆم

أُلُوهِيَّة: خوایەتی.

إلى: تا، تاکو.و۔ بۆ.

إلْيَة: دووگ.

ألِيف: ماڵی، رام.و۔ هاوڕێ، هاودەم.و۔ یەکبوون.

ألِيم: بەسوێ، بەئێش.

ألْيَوم: ئەمڕۆ.

آلِيّ: خۆکار، ئامێرکار.

أمْ: یا، یان، یاخود.

إمَاتَة: مراندن، لەناوبردن.

إمارَة: میرنشین.و۔ ناوچە،

هەرێم.

أمارَة: نیشانە.و. راز، وشەی نهێنی.

إماطَة: داماڵین.و. دەرخستن.

إمالَة: لارکردنەوە.

أمام: پێش، بەردەم.و. بەرامبەر.

إمام: پێشەوا.و. نوێژخوێن.

إمامَة: پێشەوایی.و. پێشنوێژی.

أمان: ئارامی، ئاسوودەیی.و. حەوانەوە.و. بێوەیی.و. راستی.

أمانَة: ئەسپەردە.و. سەرڕاستی، راستگۆیی.و. دڵنیایی.و. دڵسۆزی، خۆشەویستی.

إمْبَراطُور: شاهەنشا، میری‌میران.

إمْتِثال: گوێرایەڵی، فەرمانبەری.

إمْتِحان: تاقیکردنەوە.

إمْتِداد: درێژبوون.و. کۆمەکی‌کردن، دەست بۆدرێژ کردن.

إمْتِصاص: مژین.

أمْتِعَة: کەلوپەل، شمەك.

إمْتِلاك: دارایی، هەبوویی.

إمْتِناع: لادان.و. نەهێشتن.و. خۆلاپاراستن.

إمْتِنان: سوپاس کردن، پێزانین.و. ماڵئاوایی.

إمْتِياز: جیابوونەوە.و. نایاب.و. جودایی.

إمْحاء: رەش کردنەوە، سڕینەوە.

أمَد: دەم، سات.

أمْر: فەرمان، کار.و. هێز، دەسەلات.و. مەبەست.

آمِر: فەرماندە، فەرماندەر.و. تێخوڕ.

إمْرَار: تێپەڕاندن، بەسەربردن.

أمْرَد: کۆسە؛ لووسکەی بێ تووک.

أمْس الاول: پێرێ.

أمْس: دوێنێ.

إمْساك: خۆگرتن.و. گرفت؛ خواردن لە گەدە گیربوون(ن).و. رژدی.و. گرتن.

أمْسِيَّة: ئێوارە؛ دەمەو خۆر ئاوابوون.و. شەو.

إمْضاء: بەجێهێنان.و. واژۆ، ئیمزا؛ مۆرکردنی تایبەتی.

أمْعاء: ریخۆڵە.

إمْعان: لەسەرڕۆیشتن.و. سەرنجدان، وردبوونەوە.

إمْكان: گونجان، دەستدان.و. توانا.

أمَل: هیوا، ئاوات.و.

مەبەست، خواست.

إملاء: پڕکردنەوە.و.
ڕێنووس.

إملاق: هەژاری، نەداری.

أُمّ اربعةواربعين: هەزارپێ(ج)

أُمّ الزوج: خەسوو.

أُمّ: دایك.و. سەرچاوە،
بنەڕەت.و. زۆربەی.

إمّا: یا، یان؛ ئەم یا ئەو.

أمّا: یان، یاخود.و. بەلام.و.
تەنانەت.

أمَة: کەنیزەك.

أُمّة: نەتەوە، گەل.و. نەوە،
وەچە.و. ئاین.

أُمّيّ: دایکانە.و.
نەخوێندەواری.

أمْن: ئاسایش.و. ئاشتی،
دڵنیایی.و. بێوەیی.

آمِن: بێترس.و. ئاسوودە
.و. دڵنیا.

أمَنَة: باوەڕپێکراو.

أُمْنِيَّة: هیوا، ئاوات.و. بەتەما

أُمومة: دایکێتی.

أمير: شازادە، فەرمانڕەوا.و.
ڕاوێژکار.

أمين: دڵنیا، بێترس.و.
دڵسۆز.و. باوەڕپێکراو،
ئەسپەردیار.و. سەرڕاست،
دەستپاك.

إنْ: ئەگەر، ئەگینا.

أنا: من، خۆم.

إناء: دەفر، ئامان، قاپ.

إنابَة: پەشیمان بوونەوە، باشگەزبوونەوە.و. کردنەنوێنەر.

إناخَة: یەخدان.

إنارَة: چراخان، رووناک کردنەوە.

اُناس: خەڵك.

إناطَة: پێوەکردن.

أناقَة: کەشخەیی، قۆزی.و. رێکوپێکی.

أنام: دروستکراو.و. خەڵك، مەردوم.

أنانيّ: خۆویست.

أنبار: کۆگا، عەمبار.

إنبِساط: شادی، دڵخۆشی .و. راخستن.و. کشان.و. درێژکردنەوە.

إنبِطاح: راکشان، بەپشتاکەوتن.

إنبِعاث: دەرپەرین، هاتنەدەر.و. پاڵنان.و. تەقینەوە.

أنتِ: تۆ؛ بۆ مێینە.

أنتَ: تۆ؛ بۆ نێرینە.

إنتاج: بەرهەم هێنان.

إنتِباه: هاتنەوەسەرخۆ، بەئاگاهاتن.و. سەرنج، ئاگا.

إنتِحار: خۆکوشتن.

إنتِخاب: هەڵبژاردن.و. بەگەنکردن، دەست نیشان کردن.

إنتِداب: کردن بەنوێنەر.و. ژێردەستی.و. چاودێری.و. ناردن، رەوانەکردن.

إنتِساب: لایەنگیری، ئارەزوگیری.

إنتِشار: بلاوبوونەوە، پەرەسەندن.

إنتِصاب: رەپکردن، قیتکردنەوە.و. دامەزران، دانان.

إنتِظار: چاوەڕوانی.

إنتِعاش: ژیانەوە، بوژانەوە.

إنتِفاخ: ئاوسان، هەوکردن.و. ئەستوربوون، قەڵەوبوون.

إنتِفاضَة: راپەڕین،راچەڵەکین.و. راوەشان.

إنتِفاع: قازانج کردن.

إنتِقاد: رەخنەگرتن، لێدوان و. کاشوەرگرتن.

إنتِقال: گوێزانەوە.

إنتِقام: تۆڵەسەندنەوە، سزادان.

إنتِکاس: نووچ کردن.و. گەڕانەوە بۆ دۆخی جاران.

أنتُم: ئێوە؛ بۆ نێرینە.

إنتِماء: گەشەکردن.و. لایەنگیری، ئارەزوگەری.

أنتُنَّ: ئێوە؛ بۆ مێینە.

إنتِهاء: كۆتایی، پایان.و- برانەوە.

إنتِهاز: هەل قۆستنەوە، دەست خستن.

إنتِهازيّ: هەلپەرست.

إنتِهاك: ئابڕووبردن، ریسوا كردن.و- سنوورشكاندن.

أُنثى: مێ، مێچكە.

إنجاب: نەوەخستنەوە، مندالّبوون.

إنجاز: ئەنجامدان،رایی‌كردن.

أنجانَة: مەركانە، سوێنە.

أنجَر: لەنگەر؛ ئاسنێكی قورسە دەخرێتە ئاوەوەبۆ وەستانی كەشتی.

إنجِلاء: دووركەوتنەوە.و- روون بوونەوە.

إنجيل: مژدە؛ ئینجیلی حەزرەتی عیسا.

انجار: پاوان.

إنحِدار: لێژبوونەوە.و- كەوتنەخوارەوە.

إنحِراف: لادان.و- لاربوونەوە.

إنحِطاط: داكەوتن، داڕوخان.

إنحِلال: هەلّوەشاندنەوە.و- داهێزان، داوەشان.و- چارەسەركردن.

إنحِياز: چوونەپالّ، لایەنگرتن.

إنخِفاض: نەوین، دابەزین.

إندِثار: لەنارچوون.و- سڕینەوە.

إنبِحَار: تێکشکان، بەزین.

إندِلاع: هەڵگیرسان.

إندِماج: تێوەچوون.و- تێکەڵاوبوون.

إندِمال: سارێژبوون.

إنزال:دابەزاندن، هێنانەخوار.

إنزِلاق: هەڵخلیسکان، ترازان، خزان.

إنزواء: گۆشەگیری.

إنس: مرۆڤ، مەردوم.

إنسان: مرۆڤ، مەردوم.و- پیاو ، زەلام.

آنِسَة: دادە، خوشکە.

إنسِجام: گونجان، رێکەوتن.

إنسِحاب: کشانەوە، پاشەکشە.

إنسِحاق: پلیشانەوە.و- وردبوون، هاڕان.

إنسِدَاد: بەستران، داخران.

أنسِيّ: ماڵی.و- مرۆڤ.

إنشاء: دروستکردن.و- دامەزراندن.و- دەست پێکردن .و- پێك هێنان.و- داڕشتن.

إنشِرَاح: دڵکرانەوە، پێخۆش بوون.

إنشِقَاق: هەرەس بردن.و- قڵیشان، درزبردن.و- لەتو

بەت بوون.

أنشُودَة: سروود.

إنصات: گوێگرتن.و. بێدەنگ بوون.

أنصار: پشتیوانان.و. دەستوپێوەند.

أنصِباب: چۆڕانەوە، داڕژان.

إنصِراف: وازلێهێنان، لێگەڕان.و. دوورکەوتنەوە.

إنصِرام: پێبەڕاندن، کوزەراندن.و. پچڕان.

إنضِباط: ڕێکوپێك بوون.و. دابین کردن

إنضِمام: سەریەك خستن، گردکردنەوە.

إنطِباع: تۆماربوون، چاپ بوون.و. جێگیربوون.و. وێناکردن.

إنطِلاق: دەرپەڕین، دەرچوون.و. بەرەلابوون.

إنطِواء: نوشتانەوە.و. هەڵپێچان.و. گۆشەگیری.

إنعاش: ژیانەوە، بوژانەوە.

إنعِزال: گۆشەگیری.

إنعِكاس: هەلگەڕانەوە.و. پێچەوانەیی.و. دانەوە، پەرچدانەوە.

أنف: لووت، کەپو.

آنِفاً: پێشو.

إنفاق: بژێوی، خەرجی.

أنَفَة: سەربەرزی، شکۆیی.و- فیز، نازین.

إنفِتَاح: والآبوون، کرانەوە.

إنفِجَار: تەقین.و- تەقەمەنی.

إنفِرَاد: تەنیایی.و- جودایی.

إنفِصَال: دابڕان، لێکبوونەوە

إنفِصالِيّ: جیاخواز، جیاویست، جیاگەری.

إنفِصام: درزبردن، تلّیشان.و- ترازان.

إنفِضَاع: فلیقانەوە.

إنفِطَار: درزبردن، قلّیشان.و- لەت بوون.

إنفِعَال: کاردانەوە.و- بەرپەچدانەوە.

إنفِکَاك: هەلّوەشان، جیابوونەوە.و- لێکترازان، لەجێچوون.

إنفلاق: لەت بوون، کەرت بوون.و- گزنگدان، ڕۆژبوونەوە.

إنقَاذ: رزگارکردن، دەربازکردن.

إنقِرَاض: قڕتێکەوتن، تەفرو تونابوون.

إنقِسَام: دابەش بوون.و- ناکۆکی.

إنقِضَاء: بەسەرچوون، نەمان .و- ڕۆیشتن.

إنقِطَاع: بڕان، بچڕان.و-

دابڕان.

إنقِلاب: هەڵگەڕانەوە.و.
سەرەوژێربوون.

إنقِلاع: هەڵکەندن، لەڕیشەوە
دەرهێنان.

إنقِيَاد: ملکەچی، گوێڕایەڵی.

إنكَاء: کولانەوە.

إنكَار: ملەجوڕێ.و.
ملنەدان.

إنكِسَار: شکان.و. شکست،
بەزین.و. لەت بوون.

إنكِشَاف: ئاشکرابوون،
دەرکەوتن.

إنكِماش: چوونەوەیەك،
خۆخواردنەوە.و. گرژبوون.

أنمُلَة: سەرەپەنجە.

أنمُوذَج: نموونە، وێنە.

إنّا: ئێمە.

إنّما: بەڵام؛ بۆچەسپاندنو
گومان تێدا نەهێشتنیشتێك.

أنّى: کەی.و. چۆن.و. لەکوێ.

إنهَاء: کۆتای پێهێنان،
بڕانەوە.

إنهَاض: راپەڕاندن.و.
هەستاندن.

إنهِزَام: شکست خواردن،
بەزین.و. تێکشکان.

إنهِماك: سەرقاڵ، خەریك.

إنهِيار: هەرەس هێنان،
روخان.

أنواع: جۆراوجۆر، هەمەچەشن.

أُنوثة: مێیەتی.

آنِي: هەنوکەیی،دەمودەست.

أنِيس: هۆگر.و. رووخۆش.

أنِيق: کەشخە، چەلەنگ.

أنِين: نووزە، نرکەو نالە.

آه: وای، ئای! ئاخ هەڵکێشان.

إهَاب: پێستەی خۆش نەکراو.

إهَاجَة: چوزانەوە.

أهَالِيّ: هاولاتیان، دانیشتوان

إهَانَة: سووک کردن، ریسوا کردن.و. تانەلێدان.

أُهْبَة: ئامادەباشی.و. خۆسازکردن.و. کەرەستە، پێویستی.

إهْتِزاز: لەرینەوە، هەژان.

إهْتِمَام: گوێدان، پەرۆشی، دەربەست بوون.و. بایەخ پێدان.

إهْدَاء: پێشکەش کردن، بەخشین.و. رابەریکردن.

أهْدَاب: برژانگ.

أهْل: خێزان، هاوسەر.و. شایەن،شایستە.و. کەسوکار.و. شارەزا، لێهاتوو.

إهْلال: داوەراندن.

أهلاًوسهلاً: بەخێربێن،

حۆش هاتن.

أهلِيّ: مالّی، دەستەمۆ.و.

خۆماڵّی؛ شتی تایبەت.و.

شاریی.

أهلِيَّة: شایستەیی.و.

لێهاتوویی.و. توانست.

إهْمَال: فەرامۆش کردن،

پشتگوێخستن.

أهمِيَّة: گرنگی، بایەخی.

أوْ: یا، یاخود.و. تا.

أوَان: سات، کات.و. هەڕەت،

دەم.

أوبَة: گەڕانەوە، هاتنەوە.

أُوتُوماتِيك: خۆبزوێن.و.

لەخۆوە، خۆکارە.

أوْج: لوتکە، پۆپە.و. بەرزی.

أوْحَد: تاقانە، یەکانە.و.

بێوێنە.

إوَزّ: مراوی(با).

أوْسَط: میانە، ناوەند.و.

راست.و. ناوەنجی.

أوسْطَى: وەستا.

أوْعِيَّة: لوولەك.

أوْفَى: بەوەفا، ئەمەکدار.و.

بەئەنجام گەیاندن.

أوقِيانُس: زەریا.

أولَئِك: ئەوانە.

أولُو: خاوەن.

أوْلَى: لەپێشتر، باشتر.و.

سەرەتایی.

أوَلِيَّة: پێشەکی، سەرەتایی.
و۔ بەڵگەنەویست.

أوْن: وەرز، دەم.و۔ نەرم و
نیانی.

أوَّل: یەکەم.و۔ سەرەتا.و۔
هەرەت، دەم.

أوَّلِيّ: سەرەتایی.و۔ سەرەکی
، یەکەمی.

إي: ئەرێ، بەڵێ.

أي: واتە.

إياب: گەڕانەوە

آيَة: نیشانە، هێما.و۔ بەڵگە.
و۔ دەرناسا؛ شتێ لەرادە
بەدەر بێت.و۔ ئایەتی قورئان
.و۔ ئامۆژگاری، پەند.

إيْثَار: پەسەندکردن.و۔
خۆنەویستن.

إيجاب: پێویست.و۔
ناچارکردن، زۆرلێکردن.و۔
بوون.

إيجابِيّ: بەجێی، بەباش.و۔
ناچاری.

إيْجَاد: پەیداکردن، هێنانەدی
.و۔ دۆزینەوە.

إيْجاد: دۆزینەوە.

إيْجَار: بەکرێدان.

إيْجاز: کورتە، بەکورتی.

إيْحاء: پێڕاگەیاندن.و۔
سروشتکاری.

إيْدَاع: سپاردن.و۔ دانان،

نەسپەردە.

إيرَاث: چاوگ، سوتەمەنی.

إيراد: هێنان.و. دەستکەوت، داهات.

آيس: نائومێد.

أيْسَر: چەپە.و. ئاسان.و. چەپلەر.

إيْصَال: گەیاندن، گواستنەوە .و. گەیشتن.

أيْضاً: دیسان، هەروەها.و. دووبارە، جارێکیتر.

إيْضَاح: روونکردنەوە.و. لێکدانەوە، راڤەکردن.و. ئاشکراکردن.

إيْمَاز: تێخوڕین، فەرکار.

إيْفَاء: سەرڕاستی، بەلێنپارێزی.

إيْقَاد: هەلگیرساندن، ئاگرکردنەوە.

إيْقَاع: کەوتن.و. رێکیدەنگو ئاواز.

إيْقَاف: وەستاندن، راگرتن. و. پەك خستن، دواخستن.

إيقان: لێکۆڵینەوە.و. دڵنیابوون.و. جەخت کردنەوە.

أيْقُونَة: وێنە، روو.

أيْكَة: دەوەن.

إيْلاج: پیاکردن، تێخستن.و. چوونەناو.

إيلاف: پەیمان، مەرج.

أيْلُول: رەزبەر؛ مانگێکی

ساڵە.

إيماء: ئاماژەکردن.

إيمَان: بڕوا، باوەڕ.

أيْنَ: کوا، لەکوێ.

أيْنَما: لەهەرکوێ.

إيهام: فریودان،

بەهەڵەدابردن، لەخشتەبردن.

إيْوَاء: داڵدەدان.و. پاراستن.

أيْوَان: هەیوان.

أيّ: کام.و. هەرچی، هەر.

أيّار: جۆزەردان.

أيّان: کەی.

أيِّم: بێوەپیاو.و. بێوەژن.

ب

ب: پیتیدووەمە لەزمانی عەرەبیی‌دا.و. بە، لە.و. هەر.و. تەنها.و. بەخوا.

بُؤبُؤَ: بیلبیله، گلێنه.

بِئر: بیر، چاڵاو.

بُؤرَة: تیشکۆ؛ چاڵی‌ئاگردان.و. بنکه، سەرچاوه.

بِئس: خراپ، درێو.

باء: گەڕایەوه.

بائِد: دوابڕاو.و. لەناوبەر.

بائِر: خراپ، بێ‌کەڵك.و. لەناوچوو.

بائِس: هەژار، گەدا.و. بێزار، شپرزه.

بائِض: هێلکەکەر.

بائِع: فرۆشیار.

بائِن: دیار، ئاشکرا، روون.

باب: دەرگا، دەروازه.و. پلەوپایه.و. بەش.

بابا: باوکه.و. پاپا؛ سەرگەورەی ئاینیگاورەکان.

بابُوج: پاپووج، سۆڵ.

بابونج: بیبوونه،
چاوەپشیلە(ر).

باتِر: برەر.

باجَة: سەروپێ.

باجِر: ورگن.

باحِث: توێژەر، لێکۆڵەر.و.
پشکنیار.

باحُور: چلەی هاوین.

باخِرَة: پاپۆڕ.

بادِر: دەستوبرد، پەلەکردن
.و. دەست پێشخەر.

بادِیء: دەست پێشخەر،
زوودەست، نوێکار.

بادِیَة: سارا، ئاران، چۆڵەوانی
.و. لادێی.

باذَق: باسوق.

باذِنجَان: باینجان، رەشە(ر).

بار: باڕ، مەیخانە.

بارِحَة: دوێنێ.

بارِد: سارد.و. سست، خاو.و.
لەسەرخۆ.

بارّ: گوێڕایەڵ.و. پیاوچاك.

بارِز: دیار، زەق،دەرکەوتوو.

بارِع: شارەزا، لێزان.

بارَك الله: ئافەرین، خوابە
پیتو فەڕیکات.

بارُود: بارووت؛ دەرمانی
تەقەمەنی.

بارُومتر: پەستان پێو.

بارِي: خواوەند.و. دروستکار،

کردگار.و. دادەر، دایەن.

بارِيء: دروستکار، کردگار.

باز: دالّ، باز(با).

بازَة: تەوار؛ مێیباز(با).

بازِغ: هەڵاتوو، درەوشەر.

بازِل: زانیار، کارامە.

بَأس: توانا، هێز.و. ئازایەتی، جوامێری.و. ئازاری بەسوێ.

باسِط: گوشاد، پانکەرەوە.

باسِل: دلێر، نەبەز.و. شێر(ئا).

باسِم: دەم بەپێکەنین، رووخۆش.

باسُور: مایەسیری(ن).

باشا: پاشا، شا.

باشِق: واشە، شاهێن(با).و. داری بەرزو بڵند.

باصِرَة: سۆما، بینایی.

باض: هێلکەکردن.

باطِل: پووچ، بۆش.و. درۆ، ساختە.و. فیڕۆ، خۆڕایی.و. درۆزن.

باطِن: ناو، ناخ.و. نهێنی.و. هەناو.

باطِنِيّ: ناوەکی، ناخی.و. نهێنی، پەنهانی.و. هەناوی.

باع: شاباڵ.و. توانا.

باعِث: نێرراو.و. هۆ، هۆکار.و. مایە، بۆنە.

باغِض: رقاوی.

باغِي: زۆردار.و. داوێن پیس.

باقَة: چەپك، دەسك.

باقِر: گاگەل.و. زۆرزان.

باقلاء: پاقله(ر).

باقِي: پاشماوە.و. نەمر.و. جێگیر، پتەو.

باكِر: بەیانی، سبەی.

باكِرَة: بن، كچێنی.

باكُور: پەڵە، یەكەم بارانی وەرز.

باكُورَة: نۆبەرە، نوخشە.و. پێشەك، سەرەتا.

بال: دڵ.و. بیر، هۆش.و. دۆخ ، گوزەران.و. كەڵك، سوود.

بالَة: تایەك، بەستە، فەردە.

بالِغ: پێگەیشتوو، هەراش.و. هەرزەكار.و. هۆشیار، وریا.

بالُوعَة: زێراب، گونج، رەهەن.

بالُون: بالۆن.

بالِي: شڕ، رزیو.

بامِيا: بامێ(ر).

باه: گان، جووت بوون.

باهِظ: قورس، گران.و. پتر، لەڕادەبەدەر.

بَبْر: بەور(ئا).

بَبَغاء: توتی(با).

بَتاتاً: بێڕای‌بێڕا، بەهیچ جۆرێك.

بَتّار: بڕەر.

بَتَّة: هەرگیز، لەبنی، بەهیچ شێوازێك.

بَتَر: برینەوە، قرتان.

بَتْراء: کوڵەمار(ج).

بَتْرول: نەوت، پترۆڵ.

بَتُول: خاوێن، بێپەڵە .و. کچی شوو نەکردە.

بَتُولِيّ: کچێنی.و. داوێن پاکی.

بَثّ: پەخش کردن، بڵاوکردنەوە.و. نیگەران.

بَثْرَة: زیپکە، قنچکە.

بَجَد: کۆمەڵ، گەلە.

بَجْدَة: بنەڕەت، بناغە.

بَجَع: سەقاقووش؛ مەلێکی دەنووك درێژو، ماسیخۆرە.

بَجُول: بەڕێز، مەزن.

بُحاح: دەنگ نووسان.

بَحْبُوح: بەخشندە.و. تەڕزمان.

بَحْبُوحَة: خۆشگوزەرانی.و. چەق، جەرگە.

بَحْت: رووت، پەتی.و. تەواو، راست.

بُحْتُرِي: کورتەبنە.

بَحْث: پشکنین، گەڕان.و. توێژینەوە، لێکۆڵینەوە.

بَحّار: دەریاوان.

بُحَّة: دەنگ گری.

بَحْر: دەریا، زەریا.و. کێشی

هۆنراوە.و. زۆرزان، هۆزان.

بُحْرَان: وڕێنە.و. بێهۆشی، بێئاگایی.

بَحْرِيّ: دەریایی.و. دەریاوان.

بُحَيْرَة: دەریاچە، زرێبار؛ زەمینێکە کە ڕۆچوو بێ و بووبێت بەدەریاچە.

بُخار: هەڵم،هەڵاو.و. دووکەڵ.

بَخْت: بەخت، شانس.

بَخْر: بۆنیدەم.

بَخْس: هەرزان، کەند؛ شتی بێنرخ.و. دێم.

بُخْل: ڕژدی، پیسکەیی.

بُخُور: دارعوود.

بَخِيت: بەختیار.

بُخَيْخَة: سرنج، شرنیقە.و. پرژێن.

بَخِيل: ڕژد، پیسکە.

بَدْء: دەست پێکردن.و. دەرکەوتن.و. سەرەتا.

بِدائِيّ: سەرەتایی.

بَدالَة: بگۆڕ، گوێزەرەوە.

بَدَاهَة: بەڵگەنەویست؛ شتێ ئاشکراو دیاربێ.و. یەکسەر، دەسبەجێ.

بُدّ: ناچاری.و. هاو، وەك.و. بەش.

بَدْر: مانگیچواردە.

بَدْرَة: هەمبانە؛ توورەکەیە کە شتی بەنرخی تێدەکرێت.

بِدْعَة: نۆبەرە، تازەداهاتوو.

و- داهێنراو.و- تەزەگەری.

بَدَل: برێتی، جێگرەوە.و-

بەرێز.

بَدْل: گۆڕینەوە.و- گۆڕان.

بَدْلَة: قات؛ دەستەچلو

بەرگێکی یەکسەرە.

بَدَن: لاشە، تەن، گیان.

بَدْو: دەشتەکی.و- رەوەند،

کۆچەر.و- پەیدابوون،

سەرهەڵدان.

بَدِيع: سەیر، سەمەرە.و-

داهێنەر، دروستکەر.و-

رەوانبێژی، جوانکاری.

بَدِيل: جێگرەوە، برێتی.

بَدِين: قەڵەو.

بَدِيهِيّ: بەڵگەنەویست؛ شتێ

ئاشکراو دیاربێ.و- یەکسەر،

دەسبەجێ.

بَذْ: شڕ، پەڕپووت.و- چەپەڵ

، چڵکن.

بَذْر: تۆو.و- چاندن.

بَذْرَة: دەنك.

بَذْل: بەخشین، دان.

بَذِيء: زمان پیس.

بَرَاءَة: رزگاربوون.و- پاکێتی،

خاوێنی.و- رێدان.

بَرَاعَة: لێزانی، کارزانی.

بَرْبَرِي: هار، دڕ.و- هۆزێکی

سەرەتایین.

بُرْتُقال: پرتەقالّ(ر).

بُرْثُن: چنگ؛ نینۆکیبالّندە.

بُرْج: کۆشك، قەلاّ.و. قوچەك، قۆنگرە.

بُرْجاس: جاسووسی تفەنگ.

بِرْجاس: کورتان، کۆپان.

بُرْجُمَة: کەشك؛ گرێیپەنجە.

بَرَد: تەرزە.

بَرْد: سەرما، سۆلّە.

بُرْدَاء: هەڵلەرزین.

بِرْذَوْن: بارگیر(تا).

بِرّ: چاکە، باشخوازی.و. راستگۆیی.و. گوێڕایەڵی.

بُرّ: گەنم(ر).

بَرّ: وشکانی.و. چاکەخواز.

بَرَاد: ساردکەرە.

بَرّاق: درەوشاوە، شەوقدار.

بَرَّاك: ئاشەوان.

بَرِّي: زەمینی.و. کێوی، دەشتەکی.

بَرْزَخ: بەرزەك، بەربەست.

بِرْسِيم: سێپەڕە، وینجە(ر).

بَرْشُوت: باڵەفرە، چەتر.

بُرْص: شەوگەرد، سارمێلکە(ج).

بِرْطِيل: بەرتیل، دەم چەورکردن.و. تاشەبەرد.

بُرْعُم: چرۆ.و. گۆپکە.

بُرْغُل: ساوەر.

بُرْغُوث: کێچ(ج).

بُرْغيّ: جەڕ، پێچ، مەنگەنە.

برْق: بروسکە، بڵاچە، تریشقە .و- درەوشانەوە. و- سڵەمینەوە.

بَرْقان: زەرتك.

بَرْقِيَّة: بروسکە.

بَرك: یەخدان، چۆك دادان.

بِرْكار: پرگاڵ.

بُرْكان: كرکان.

بِرْكة: ئەستێرك، ئاوكۆ.

بَرَكة: درووود، بەهرەوەری. و- خۆشی، کامەرانی.و- پیت، فەڕ.

بَرْلَمان: کۆڕینەتەوە، ئەنجومەنی نیشتمانی.

بَرْم: بادان، پێچدان.و- قایم کردن، بەستن.

بَرْمائِيّ: تەڕوشکایی.

بِرْمِيل: بۆشکە، چەلەنگ، پیپ.

بَرْنامَج: بەرنامە.و- پێڕست، ناوەڕۆك.

بُرُنْجُك: برنجۆك.

بُرْهان: سەلماندن، پازە.

بُرْهَة: ساتێك،تاوێك.و- ماوە.

بُرُودَة: ساردی.

بُرُوز: دەرکەوتن، دەرپەڕین. و- هەڵکەوتن، بەرزبوونەوە.

بَرِيء: بێتاوان، پاكو بێگەرد .و- ئازاد، سەرفراز.

بَرِيد: نێرراو.و- چەپەر، پەیك ، پۆستە.

بَرِيَّة: دروستكراو.و- مرۆ، مەردوم.

بَزَالِيا: پۆلكە(ر).

بَزّ: جلو بەرگ.و- چەك.

بَزَّاز: كوتاڵفرۆش.

بُزُوغ: دەركەوتن، بەرزبوونەوە .و- تەقین،پژان.

بَزِيء: زمان پیس.

بَزِيّ: برایشیریی.

بِساط: رایەخ، بەڕە.و- گوشاد، بەرفراوان.

بَساطَة: سادەیی، ساكاری.

بَسْبَس: پشەپش بۆكردن.

بُسْتان: باخ.

بَسْط: پانكردنەوە،درێژكردن .و- خۆشی، شادی.و- بڵاوكردنەوە.

بَسْمَة: بزە، زەردەخەنە.

بَسِيسَة: نێوساجی.

بَسِيط: سادە، ساویكە.و- سووك، ئاسان.

بُشارَة: مژدەدان، مزگێنی.

بَشاشَة: رووخۆشی، رووگەشی.

بَشاعَة: ناشرینی، قێزەونی.

بِشْر: خۆشی، شادی.

بَشَر: مرۆڤ، ئادەمیزاد.

بَشَرة: تۆك، توێخ؛ رووی

پێست.

بُشرَى: مژده.

بَشَرِيَّة: مرۆڤایەتی.

بَشُوش: ڕووخۆش.

بَشِير: مژدەدەر.

بَشِيع: ناشرین، قێزەون، دزێو.

بُصاق: تف.

بَصْبَص: ماستاوکردن، کلکە لەقێ.و- پەنجە ڕاوەشاندن.

بَصَر: چاو.و- بینین، بینایی.

بَصَل: پیاز(ڕ).

بَصْمَة: پەنجەمۆر، تەپل؛ نەخشی سەرپەنجە.

بَصِير: بینا.و- وریا، هۆشیار.

بَصِيرَة: بەرچاوڕوونی، ئاگایی .و- بڕوبیانو.

بَصِيص: تروسکە.

بِضاعَة: کەلوپەل، شمەك.

بِضْع: هەندێك، چەند.

بَضِيض: نەرم و شل.

بُطء: خاووخلیچکی، سستی. و- دواکەوتن.

بَطارِيَّة: پاتری، پیل.

بَطاطا: پەتاتە(ڕ).

بِطاقَة: پسوولە، بلیت.

بِطالَة: بێکاری.

بِطان: قەیاسە، تەنگە؛ قایشێکی‌پانە زین یا کورتانی پێ قایم ئەکرێت.

بَطائَة: ناوپۆش.و.
دەستوپێوەند.
بَطْحاء: چەم.
بَطَر: لەخۆبایبوون.
بَطْريق: بەتریق(با).
بَطْش: زەبروزەنگ.
بَطّ: مراوی(با).
بَطّال: بێکار.
بَطّانِيَّة: پەتو؛ پێخەفێکی
نەرمو شلە.
بَطّيخ: کاڵەک، گندۆرە(ر).
بَطَل: پاڵەوان، دلاوەر.
بُطْلان: پووچ، بێسوود.و.
درۆ.
بُطْم: قەزوان، دارەبەن(ر).
بَطْن: سک.و. ناوەوە، ناخ.و.
لەپەیدەست.
بُطُولَة: پاڵەوانێتی،
قارەمانێتی.
بَطِيء: لەسەرخۆ.
بَطِين: ورگن، سک زل.
بَظْر: قیتکە.
بَعْبَع: بارەبار.
بَعْث: ناردن، رەوانەکردن.و.
ژیانەوە، زیندوبوونەوە.و.
ناردە، نێرراو.
بَعْجَة: چاڵ.
بَعْد: دوا، پاش.و. دواتر،
ئینجا.
بُعْد: دووریی.و. ماوە، نێوان.

بغر: شیاکە.

بغُرور: پشقل.

بعْض: هەندێ، برێ.و. تۆزێ.

بعْل: مێرد.

بعْلَة: ژن، خێزان.

بعُوض: مێشوولە(ج).

بعِید: دوور.

بعِیر: حوشتر(نا).

بُغاث: کەرخۆرە(نا).

بَغْتَة: ناکاو،کوتوپڕ.و. لەپڕا.

بَغْشَة: نمەباران.

بُغْض: رق، کین.

بَغل: هێستر(نا).

بَغِي: زۆر، ستەم.و. داوێن پیسی.

بَغْیَة: ئارەزو، هەوەس.و. ویست.

بَقاء: مانەوە، خایاندن.و. نەمری.

بَقْبَقَ الماء: بلقەبلقیئاو.

بُقْجَة: پریاسکە، بوخچە.

بَقَر: رەشەوڵاخ(نا).

بَقَرَة: مانگا، چێل(نا).

بَقْشیش: پاداشت،بەخشیش.

بُقْعَة: پەڵە، پینە.و. پارچە، جێگە.

بَقّ: مێشوولە، پێشکە(ج).

بَقّال: سەوزەفرۆش.

بَقِیّة: پاشماوە؛ ئەوەیماوە.

بُکاء: گریان.

بَكارَة: کچێنی.

بُكْرَة: بەیانی، سبەی.و. زوو.

بَكْرَة: خلێنکە، خولخلۆکە.

بَكّاء: گرینۆك.

بَل: بەڵکو، بەلام.

بِلا: بەبێ.

بَلاء: ئاپۆرە، وەی،مەینەتی.

بلاّن: ناتر.

بِلاد: وڵات، نیشتمان.

بِلاط: کاشی.و. دەربار؛ دیوەخان و دارودەستەی پاشا.

بَلاطَة الضريح: کێل، بەردی گۆڕ.

بَلاغ: نامە، پەیام.و. هەواڵ.

و. ورياکردنەوە، ئاگاداری.

بَلاغَة: رەوانبێژی.

بُلْبُل: هەزار، بلبل(با).و. هەلووك.

بَلْبَلَة: شڵەژان.

بَلَد: وڵات، شار.

بَلْدَة: شار.

بَلَدِيّ: خۆماڵی، نیشتمانی.و. وڵاتداری.

بَلَدِيَّة: شارەوانی.

بَلْطَة: تەشوێ.

بَلْع: قوتدان.

بُلْعُوم: گەروو.

بَلْغَم: بەڵغەم.

بَلَل: تەڕی.و. تەڕبوون.

بلّة: تافی لاوی.و. تەڕی.
بَلُور: بلوور.
بَلُوط: بەڕو(ر).
بَلَم: لۆتکە، گەمیٚ، بەلەم.
بَلْوَرَة: گەلاڵەکردن، خستنەڕوو.
بُلُوغ: پێگەیشتن.و. گەیشتن. و. هەرزەکاری.
بَلْوَى: کۆست، بەلا. و. تاقیکردنەوە.
بَلَى: ئەرێ، بەڵێ.
بَلِيد: گەوج، گێل.
بَلِيغ: زمان پاراو.
بَلِيّة: بەلا، کۆست.
بِناء: دروستکردن.و. خانوو، تەلار.
بناءً على: بەپەێی، بەگوێرەی.
بَنَان: تەپل؛ سەرەپەنجە.
بِنايَة: کۆشك، تەلار.
بِنْت: کچ، کیژ.
بَنْج: بێهۆشکەر.
بَنْجر: چەوەندەر(ر).
بَنْد: بەند، برگەوبەش.و. کۆت، پێوەند.
بُنْدُقِيَة: تفەنگ.
بَنْدِير: دەهۆڵ.
بَنْصَر: برای پەنجە تووتە.
بَنْطَرُون: پانتۆڵ، شەرواڵ.
بَنَفْسَجي: وەنەوشەیی.

بَنْك: بانق، خەرجگە.

بَنْكرِياس: شیلاوك.

بُنِّي: قاوەیی.

بَنُون: مندالّ، زارۆڵە.

بُنيان: دروست کردن.و. بوون، هەبوون.و. خانوو.

بُنيَّة: بنج، بنەڕەت، بڕك.و. شێوە، شێواز.

بَهاء: جوانی، قەشەنگی.

بُهت: سەرسوڕمان، رامان.

بُهتان: درۆ.و. پاشملەگۆ.

بَهجَة: خۆشی، شادومانی.و. درەوشانەوە.

بَهْش: رووخۆشی.

بَهلَوان: پاڵەوان، دلاوەر.

بَهْلُول: قۆشمەچی.

بَهُوت: سەرسوڕهێنەر.و. درۆزن.

بَهِيج: دڵخۆش .و. پاراو.و. جوان، قەشەنگ.

بَهِيمَة: ئاژەڵ، وڵاخ، ماڵات.

بَوَاح: دیار، ئاشکرا.

بَوَار: لەناوچوون،قرتێکەوتن.

بُوتَقة: بۆتە، تیان؛ دەفرێکە کانزای تیا ئەتوێننەوە.

بَوسَة: ماچ.

بَوْصَلَة: قیبلەنما.

بُوق: کەڕەنا، شەیپور.

بَوْل: میز.

بُوم: پەپو، کونەپەپو(با).

بُون: ماوه، نێوان.

بوّاب: دەرگاوان.و. دەروازە.

بَوّابَة: دەروازە، دەرگای

کەورەیی دوولایی.

بِيئَة: ژینگە، نزرگە.و.

دەورووبەر.و. مەڵبەند، ناوچە.

بَيات: شەومانەوە.

بَياض: سپێتی.

بَيان: بەرنامە.و. ئاشکراکردن

روونکردنەوە.و. راگەیاندن.

بَيْت: ماڵ، خانوو.و.

نیشتمان، زێد.و. خانەوادە،

بنەماڵە.و. دێڕ، کۆپلە.

بَيْداء: چۆڵ، سارا.

بَيْدَر: خەرمان، جۆخێن.

بِيرَة: ئاوجۆ، بیرە.

بَيْض: هێلکە.

بَيْطَرَة: تیمارکردن.و. ناڵ

کردن.و. بەیتاڵ، نەخۆشگەی

ئاژەلان.

بَيْطَرِي: بەیتاڵ.

بَيْع: کڕین و فرۆشتن.

بَيْعَة: گفت، پەیمان.و.

دەست خستنەدەستی یەکتر.

بَيْن: نێوان.

بَيْنَما: کەچی.

بَيِّنَة: بەڵگە، قەواڵە.

ت

ت: سێیەم پیتە لەزمانی عەرەبیدا.

تائِب: پاشگەز، ژیوان.و. گەڕاوە.

تائِه: گومڕا.و. ڕێونکەر.

تأبُّط: لەبن هەنگڵنان.و. بەخێوکردن.

تابِع: ژێردەستە، پاشکۆ.و. دوکەوتوو، شوێنکەوتوو.

تابِل: بەهارات.

تابُوت: داربازە.

تَأْثِر: کارتێکردن،کاریگەریی.

تاج: تاج، گوڵینە.

تَأَجُّج: کڵپەکردن، گڕگرتن.و. درەوشانەوە.

تاجِر: بازرگان.

تَأْجِيل: دواخستن.

تَآخِي: برایەتی.

تأخِير: دواخستن، گلدانەوە.

تأْدِيب: تەمێکردن.

تَأْدِيَة: بەجێهێنان.

تارَة: جارێك.و. ناوبەناو،

هەندێجار.

تَأرِيخ: مێژوو.و. بەروار.و. چیرۆك، بەسەرهات.و. سات، چەرخ.

تأسُّف: ئاخ هەڵكێشان.

تاسِع: نۆیەم.

تَأسِيس: دامەزراندن.و. بناغەدانان.

تَأشِير: ئامازەبۆكردن.و. نیشانەكردن، دیاریكردن.

تأصُّل: ریشەداكوتان.

تأفُّف: ئاخ هەڵكێشان.

تافِه: ئایەخ، هیچو پووچ.و. بێتام.و. كەم، نەختۆكە.

تأكُّل: یەكترخواردن.

تَأكِيد: جەختكردنەوە.و. دووپاتكردنەوە.و. چەسپاندن، سەلماندن.

تالِف: بەرباد.و. گەنیو، خراپبوو.

تَألُّف: هۆگری.

تألُّق: درەوشانەوە.و. رازاندنەوە.

تألُّم: ئازارگەیشتن.

تالِي: پاشكۆ.و. دوكەوتوو، دوایئەو.

تَألِيف: دانان، پێك هێنان.و. راهێنان، هۆگركردن.

تآمُر: پیلان گێڕان.و. راوێژپێكردن.

تامّ: تەواو.و. ڕەبەق.

تأمُّل: ڕامان، لێوردبوونەوە.

و. دیقەتدان، سەرنج.

تأمِيم: خۆماڵیکردن.

تأمِين: مسۆگەرکردن،

دابینکردن.و. ئارامکردن.و.

دڵنیایی.

تأنُّث: ژنێتی.

تأنُّق: خۆقۆزکردن.

تأنِّي: لەسەرخۆ، هێواش.

تأهُّل: ژن هێنان.و. شیاوێتی.

تأوِيل: لێکدانەوە.

تأيِّيد: پشتیوانیکردن.

تَباب: وێران بوون.و.

لەدەستچوون، دۆڕان.

تَباحُث: پەیڤین، لێدوان.و.

ڕاوێژکردن.

تَبادُل: ئاڵوگۆڕ، گۆڕینەوە.

تباطُؤ: خاوەخاو.

تَباهِي: کەشوفش، شانازی،

بەرزفڕین.

تبَجُّح: خۆهەڵکێشان.

تَبْجِيل: ڕێزلێنان.

تَبَحُّث: گەڕان.و.

لێکۆڵینەوە.

تَبَخْتُر: خۆبادان، لەنجەولار.

تَبَخُّر: بوون بەهەڵم.

تَبَدُّل: گۆڕان.

تَبْدِيد: ڕەواندنەوە.

تَبْدِيل: گۆڕین.

تِبْر: ئاڵتون، زێڕ.

تَبَرُّج: کەورەبوون.و.

خۆدەرخستن.

تَبَرُّع: بەخشین.و. کۆمەکی،

ئاری.

تَبَرْطَم: دادو بێداد.

تَبَرْعَم: گۆپکەکردن.

تَبْرِيد: ساردکردنەوە.

تَبْرِير: پاکانە، پاساو.

تَبْرِيك: پیرۆزبایی.

تَبْشِير: مژەدەدان.

تَبَصُّر: وردبوونەوە،

تێڕوانین.

تَبْصِير: دوربینی.

تَبْطِين: ناوپۆشین.

تَبَع: شوێنکەوتن، دوکەوتن.

و. بەپێی، بەگوێرەی.

تَبِعَة: ئاکام.

تَبَعْثُر: بڵاوکردنەوە.

تَبَعِيَّة: پاشکۆیەتی.

تِبْغ: توتن(ر).

تَبَلُّج: شەفەق.

تَبَلُّل: تەڕبوون.و. شێدار.

تَبْلِيغ: راگەیاندن.

تِبْن: کا(ر).

تَبَوُّل: میزکردن.

تِبْيَاض: سپیکاری.

تِبْيَان: هاتنەدی.و.

رونکەرەوە.

تَبَين: پەیدابوون.

تَبَيُّض: سپیکردنەوە .و. هێلکەکردن.

تَتَبُّع: لەدوی یەك.و. دوکەوتن.

تَتَدَلّی: شۆڕبوونەوە .و. نزیك بوونەوە .و. دابەزین.

تَتِمَّة: تەواوکاری.و. پاشماوە ، ئەوەی کە دوای ئەو دێت.

تَثاؤب: باوێشك.

تَثْبِيت: چەسپاندن، دامەزراندن.و. جێگیربوون.

تَثْقِيب: کونکردن، سمین.

تَثْقِيف: ڕۆشنبیرکردن.و. رامکردن.

تَثْلِيم: کول بوون.

تَثْمِين: خەملاندن.و. نرخاندن.

تَثْنِيَة: چەماندنەوە، نوشتانەوە .و. لاربوونەوە .

تَجَاذُب: کێشکردن.و. ئالوگۆڕکردن.و. بەربەرەکانی کردن.

تِجَارَة: بازرگانی، کڕین و فرۆشتن.

تَجَارُف: کەلەبەر.

تَجَاسُر: وێران، زاتکردن.

تِجَاه: بەرەو.و. روو.

تَجَاهُل: خۆگێل کردن.

تَجَاوُز: تێپەڕین، زیادەڕەوی .و. لێخۆش بوون.

تَجَدُّد: تازەبوونەوە .و.

نوێخوازی.

تَجْدِيد: تازەکردنەوە.

تَجْرِبَة: ئەزموون، تاقیکردنەوە.و. شارەزایی، پسپۆڕی.و. تێکۆشان، هەڵدان.و. کۆستکەوتن.

تَجَرُّد: ڕووت بوونەوە.و. تەرخان کردن.

تَجْرِيح: بریندار کردن.

تَجْرِيد: ڕووت کردنەوە.

تَجْزِئَة: بەش بەش کردن، کەرتو پارچەکردن.

تَجَسُّس: سیخوڕیکردن.

تَجَشُّأ: هێڵنجدان.

تَجَعُّد: چرچ بوون، لۆچو لوول بوون.

تَجَفُّل: سڵەمینەوە.

تَجْفِيف: وشککردن.

تَجْفِيل: ڕاپەڕاندن.

تَجَلِّي: دەرکەوتن، ئاشکرابوون.و. تروسکانەوە.

تَجْلِيد: بەرگ تێگرتن.

تَجَمُّد: بەستن، ڕچان.

تَجَمُّع: کۆبوونەوە، گردبوونەوە، خڕبوونەوە.

تَجْمِيد: بەستن، مەیاندن.و. وەستاندن، ڕاگرتن.

تَجْمِيل: جوانکردن، ڕازاندنەوە.

تَجَنُّب: دوورکەوتنەوە،

مۆلادان.

تجنُّح: بالگرتن.

تجنيد: سەربازگرتن.

تجهيز: ئامادەكردن.

تجوَال: چەرچە.و. گەڕان،

سوورخواردن.

تجَوُّل: گەڕان، خولانەوە.

تجويد: چاككردن، باشكردن

.و. چاك خوێندنەوە.

تجويع: برسیكردن.

تحَالُف: هاوپەیمانێتی،

پەیمان بەستن.

تحَبُّب: شیرین

كردن،خۆشەویست كردن.

تحت: ژێر.و. خوار، ژێرەوە.

تَحتَانِيّ: ژێرخان، خوارەوە.

تَحَجُّج: بروبیانوهێنانەوە.

تَحّ: هەلاتو؛ بۆهەویر.

تَحَدُّث: گفتوگۆكردن.

تَحَدِّي: پێوێران.و. بەرەنگاری

، گەڕ، بەگژاچوون.

تَحْدِيد: دیاریكردن،

دەست نیشانكردن.

تَحْدِيق: چاوتێبڕین،

زەق تەماشاكردن.

تَحْذِير: هۆشیاركردنەوە،

ترساندن.

تَحَرُّر: ئازادبوون، رزگاربوون.

تَحَرُّش: شەڕ پێفرۆشتن،

تەشقەڵە.

تَحَرُّك: جولاّن، بزاوتن.

تَحَرِّي: پشکنین، گەڕان.

تَحْرِير: ئازادکردن، رزگارکردن.و. نووسین.

تَحْرِيض: هاندان، جولاّندن.

تَحْرِيف: گۆڕین، دەستکاری کردن.

تَحْرِيك: جولاّندن، هاندان، بزواندن.

تَحْرِيم: بێبەریکردن.و. ناڕەواکردن.

تَحَسُّر: ئاخ هەڵکێشان.

تَحَسُّن: چاك بوون.و. جوان بوون.

تَحْسِين: جوانکردن.و. چاککردن.

تَحَشُّد: تێچڕان، تێکڕژان.و. کۆمەڵکردن، کۆبوونەوە.

تَحَشِّي: ئاخنین.

تَحَصُّن: خۆپەنادان.و. داوێن پاك.

تَحْصِيل: کۆکردنەوە.و. دەست خستن، وەدەست هێنان.

تَحْضِير: ئامادەکردن، سازکردن.

تَحْطِيم: تێك شکاندن، کاولکردن.و. تەپین، روخان.

تُحْفَة: دیاری.و. ئەنتیکە، ناوازە؛ شتی بەنرخ و نایاب.

تحَفُّظ: پاراستن، ئاگاداری کردن.

تحقیر: سووکو ریسواکردن.

تحقیق: لێکۆڵینەوە، توێژینەوە .و. دەستەبەرکردن ، هێنانەدی.

تحَکُّم: تێخوڕین، فەرماندان .و. کارپێوەکردن.و. زاڵی.

تحکیم: قایمکردن، پتەوکردن.و. نێوبژێکردن.

تحَلُّب: دۆشین.

تحلیل: شیکردنەوە.و. توانەوە.و. لێکۆڵینەوە

تحمیص: سوورکردنەوە، برژاندن.و. دامرکاندنەوە.

تَحَمُّل: ئارامگرتن، تۆتکە، ئۆقرەگرتن.

تَحمیل: بارکردن.

تَحنیط: مۆمیاکردن.

تَحَوُّل: وەرگەڕان، سوڕان، وەرچەرخان.

تَحویل: گواستنەوە، گوێزانەوە.و. گۆڕین.

تَحیَّة: سڵاو، درووود.

تَحَیُّر: دۆش دامان، واقوڕمان.

تَحَیُّز: لایەنگیری.

تَخاذُل: سووکو ریسوا کردن.و. تۆقین.

تَخاصُم: دوژمنایەتیکردن،

رقەبەرایەتی.

تَخَبُّط: پەل کوتان.و.

شلەژان، پەشۆکان.

تَخت: چارپایە، خەوگە.و.

بارەگا، تەختی پاشایەتی.

تَختَة: کندر.و. تەختەرەش.

تَخَثُّر: مەیین.

تَخثِير: مەیاندن.

تَخدِير: سڕکردن، تەزاندن.

تَخدِيش: روشاندن.

تَخَرُّج: دەرچوون.

تَخرِيب: تێکدان، کاولکردن.

تَخرِيم: هەلکەندن.

تَخَشُّب: رەق بوون،

وشك هەلاتن.

تَخَصُّص: پسپۆڕی، کارامەیی

، تایبەتمەندی.

تَخصِيص: دیاریکردن.و.

تەرخانکردن.و. پسپۆڕێتی.

تَخضِيض: شلەقاندن،ژەندن.

تَخَطِّي: هەنگاونان.و.

گوزەراندن، تێپەڕاندن.

تَخطِيط: هێلکاری.و.

نەخشەکێشان، پلاندانان.

تَخَلُّج: لەرینەوە، جولانەوە.

تَخَلُّف: دواکەوتن، جێمان.

تَخَلِّي: وازلێهێنان،

دەست بەرداربوون.

تَخلِيص: دەربازکردن،

قوتارکردن.

تخلِيَّة: بەتاڵکردنەوە.
تُخُم: ڕەگەز.و. نیشانە،ڕێنما.
تُخَمَة: ئێنتەلا(ن).و. ژانکردن
؛ بەهۆی خواردنی خراپەوە.
تَخَمُّر: هەلاتن.و. ترشان.
تَخمِين: گۆترە دانان،
خەملاندن، مەزەندەکردن.
تَخَنُّث: ناپیاوی‌نواندن،
نامەردی‌کردن.
تَخوِيف: ترساندن.
تَخَيُّل: خەیاڵ کردنەوە،
لێکدانەوە.
تَداخُل: خۆتێ‌هەڵقورتان.و.
چوونەناویەك.
تَداوِي: تیمارکردن،
چارەکردن.
تَدَبُّر: ڕامان، بیرکردنەوە،
لێوردبوونەوە.
تَدبِير: بیرکردنەوە،
لێوردبوونەوە.و. بەڕیوەبردن.
تَدجِين: ماڵی‌کردن.
تَدَحرُج: تل بوونەوە،
غل بوونەوە.
تَدخِين: دوکەڵ کردن.و.
جگەرەکێشان.
تَدَرُّب: ڕاهێنان، مەشق پێ
کردن.
تَدَرُّج: پلەکاری.و.
وردەوردە.
تَدرِيج: پلەکاری.و.

وردەوردە.

تَدْرِيس: وانەگوتنەوە، وانەبێژی.

تَدْفِئَة: گەرمکردنەوە.

تَدَفُّق: هەڵقولان، دەرپەڕین.

تَدْفِين: بەخاك سپاردن، ناشتن.

تَدْقِيق: وردبینی، سەرنجدان .و. پیاچوونەوە.

تَدَلُّل: نازکردن.

تَدَلِّي: شۆڕبوونەوە .و. پێوەلکان.

تَدْلِيك: شێلان، هەڵسوون .و. گلۆفتن.

تَدْمِير: وێرانکردن، خاپورکردن.

تَدَنُّس: گلاوبوون،پیس بوون

تَدَهْوُر: دواکەوتن .و. کەوتنەخوار.

تَدْهِين: چەورکردن.

تَدْوِيم: خولانەوە.

تَدْوِين: نووسینەوە، کۆنووس کردن.

تَدَيُّن: ئاینداری.

تَذَبْذُب: لەرینەوە .و. دوودڵی.

تَذَرُّع: پەڵپگرتن، بەهانەهێنانەوە.

تَذْرِيَة: شەنکردن.

تَذْكِرَة: یادهێنەوە، بیرخستنەوە.

تَذْكِير: بیرخستنەوە.و. نێرینە

تَذَمُّر: بۆڵاندن،ورتەورتکردن.

تَذَوُّق: چەشتن، تامکردن.

تُرَاب: خاك، خۆڵ.

تُرَاث: کەلەپور، کۆنینە.

تَرَاجُع: گەڕانەوە، کشانەوە

.و. پاشەکشێ.

تَرَاخُوما: چاوئێشە(ن).

تَرَاخِي: شل بوونەوە، سستی

.و. دوورکەوتنەوە.

تَرَاقِي: گیانەلا.

تَرَاكُض: تەراتێن، غارغارێن.

تَرَاكُم: کەڵەکەبوون.

تَرَاوُح: تکەکردن.و.

نۆرەکردن.

تَرَبُّص: خۆماتکردن.

تُرْبَة: خاك، خۆڵ.و. دۆخی

زەوی.

تَرْبِيَة: پەروەردەکردن.و.

بەخێوکردن.

تَرْبِيع: دووجا.

تَرْتِيب: رێکخستن، ریزکردن.

و. دامەزراندن، سازکردن.

تَرَجُّل: سەرپێیی، پیادەیی.

تَرَجِّي: بەهیوابوون.

تَرْجُمان: زمانزان، وەرگێڕ.

تَرْجَمَة: وەرگێڕان.و. ژیاننامە

، بەسەرهات.

تَرْجِيح: پێش خستن،

خستنەپێش.

تَرْجِيع: رەتکردنەوە، گێڕانەوە.

تَرَح: پەژارە، پەستی.و. کەم سوودی.

تَرَحُّم: دلۆڤانی،دڵپێسوتان.

تَرْحِيب: بەخێرهاتن کردن.

تَرْحِيل: کۆچ پێکردن.و. ناردن، بەڕێکردن.

تَرْخِيص: ڕێپێدان.

تَرَدُّد: دوودڵی، ڕاڕا.و. هاتوچۆ.و. لەرەلەر.

تُرَّهَة: پڕوپووچ.و. کوچە.و. سارا، بیابان.

تُرْس: قەڵغان، مەتاڵ.

تَرَسانَة: جبەخانە.

تَرْسِيم: وێنەکێشان.و. نیشانەدانان.

تَرَشُّح:لێچوون.و. خۆپاڵاوتن.

تَرْشِيح: پاڵاوتن.

تَرَصُّد: خۆنانەوە.

تَرَصُّص: بەرپەچدانەوە.و. قایمکردن.

تُرْعَة: دەرگا.و. جۆگە،کارێز.

تَرَعْرُع: جولان، هەژان.

تَرْعِيب: ترساندن.

تَرْغِيب: برەوپێدان.و. هاندان.

تَرَف: خۆشگوزەرانی، کامەرانی.

تَرَفرُف: ترپەترپکردن.

ترْفِيع: بەرزکردنەوە .و. بلەپێدان.

ترْفِيهٌ: ئاسوودەیی، خۆشی.

ترَقُّب: چاوەڕوانیکردن.

ترْقوَة: چەلّەمە؛ ئێسقانی سەر شان و سنگ.

تَرْقِيد: خەواندن.

تَرْقِيع: پینەکردن.

تَرْقِيم: رەنووس کردن، ژمارەدانان.

تَرْك: وازلێهێنان، لێگەڕان.و. بواردان.

تَرِكَة: بەجێماو، وازلێهێنراو. و. بۆماوە.

تَرْكِيب: پێك هێنان.و. ئاوێتە، لێکدان.

تَرْكِيز: داکوتان، چەقاندن.و. خەستی، پەیتی.

تِرْمُس: گەرماپێو، دۆخ پێو.

تَرَمُّل: ژن مردن.و. مێرد مردن.

تَرْمِيم: چاککردنەوە، دەست پیاهێنان، نەوژەنکردنەوە.

تَرَنُّم: لاواندنەوە، لایلایە بۆ کردن.

تَرْنِيمَة: لاواندنەوە .و. گۆرانی وتن.

تَرَوِّي: رامان، بیرکردنەوە .و.

تێرناوکردن.

تَزوِيج: برەوپێدان.

تَروِيض: دەستەمۆکردن، ماڵیکردن.

تَروِيق: پالاوتن.و- روونکردنەوە.

تَروِيقَة: نان و چا.

تَزاوُج: ژن و ژن خوازی.

تَزاوُر: هاموشۆکردن.

تَزايُد: پتربوون.

تَزَحزُح: لادان.

تَزَحلُق: خزان، ترازان.

تَزَعزُع: لەقین، جولان.

تَزَفُّر: مەسکەمەسك.

تَزكِيَّة: پاك کردنەوە، خاوێن کردن.

تَزَلُّج: هەڵخلیسکان.

تَزَلُّق: خلیسکان.

تَزَمُّل: خۆپێچانەوە.

تَزوِيج: بەشودان، ژن بۆ هێنان.و- جووت کردن.

تَزوِير: ساختەکردن.

تَزيِيت: چەورکردن.

تَزَيُّن: ئارایشتکردن، رازاندنەوە.

تَسَاؤُل: لێك پرسین.

تَسَاقُط: کەوتن، هەڵوەرین.

تَسَامُح: لێبوردن،چاوپۆشین.

تَسَامِي: هەڵچوون؛ لەزانستم کیمیادا.

تَساوي: یەکسانی، بەرامبەر.

تَسْبِیح: ستایشکردن.و- پاك ڕاگرتن.

تَسْبِیل: تۆمارکردن.

تَسْحِیر: جادوکردن.

تَسْخِیر: رامکردن، هێنانە ژێربار.

تَسْخِین: گەرمکردن.

تَسْدِید: گرتن، پێوەدان.

تَسَرُّب: تەشەنەکردن.

تَسْرِیح: بەرەلابوون، بەربوون.

تَسْطِیر: خەتکێشان.

تُسْع: نۆیەك.

تِسْعَة: نۆ.

تِسْعون: نەوەد.

تَسْعِیر: نرخدانان، نرخاندن.

تَسَفُّع: هەڵکزان.

تَسْفِید: سەرخستن.

تَسْفِیر: کۆچکردن.

تَسْقِیف: بانگرتن.

تَسْکِین: وەستاندن.و- ئارامکردن.

تَسَلْسُل: یەك لەدوایەیەك، ریزێن.

تَسَلُّح: پرچەك کردن.

تَسَلُّخ: کەوڵکردن، داڕنین.

تَسَلُّط: زاڵبوون.

تَسَلُّق: پیاهەڵگەڕان.

تَسَلُّل: بەرەودوا.و- دزەکردن

تَسلِّية: دڵنەوایی، پرسە، سەرخۆشی لێکردن.

تَسلِيح: پرچەك کردن.

تَسلِيم: سپاردن، دانەدەست. و. سەرپێشۆڕکردن. و. سڵاو لێکردن.

تَسمِّية: ناولێنان.

تَسمِيم: دەرمان خواردکردن. و. چەورکردن.

تَسهِيل: ئاسانکردن. و. ئاسانکاری.

تَسَوُّس: کرم تێدان.

تَسَوُّل: دەرۆزەیی، بەلەنگازی

تَسوِيَة: تەختکردن. و. راستکردنەوە.

تَسوِيق: دەستیدەستی پێکردن. و. ساغکردنەوە. و. بازارکاری. و. بازاڕیکردن.

تَشَاؤُم: رەش بینین. و. پاککردنەوە.

تَشَابُك: تێك ئاڵان، ئاڵۆزان.

تَشَابُه: لەیەك چوون، وێك چوون.

تَشَاجُر: ناکۆکی.

تَشَامُخ: سەرکەش، سەربڵند.

تَشَاوُر: راوێژ بەیەك کردن.

تَشَبُّث: داوێنگیری. و. پێوەنووسان، تێوەئاڵان.

تَشَبُّع: تێربوون.

تشَتُّت: پەرتەوازەبوون، پەرش‌و بڵاوبوونەوە.

تَشَجُّج: قرنجاندن.

تَشْجِيع: ماندان.

تَشْحِيذ: تیژکردن.

تَشْحِيم: چەورکردن.

تَشْخِير: مشەمش، لرخەلرخ.

تَشْخِيص: دیاریکردن.

تَشَدُّد: سەختی.و. توندوتیژی.و. دژواربوون.

تَشْدِيد: توندکردن، قایمکردن .و. دژوارکردن.

تَشَرُّد: پەرتەوازەبوون.و. ئاوارەبوون.

تَشْرِيب: گۆشتاو.

تَشْرِيح: توێکاری.

تَشْرِيد: پەرتەوازەکردن.و. ئاوارەکردن.

تَشْرِيع: یاسادانان.و. دەرخستن، ئاشکراکردن.

تَشْرِيف: گەورەکردن.و. دیمانە.و. رووناك کردن.

تِشْرِين الاول: گەلاڕێزان.

تِشْرِين الثاني: سەرماوەز، ئاگردان.

تَشْطِيف: تێوەردان.

تَشَعُّب: کەرت‌و پەرت بوون.

تَشْغِيل: ئیش پێکردن، خستنەگەڕ.

تَشَقُّق: قڵیشان، درزبردن.

تَشَقْلب: تەقلەلێدان.

تَشَكُّر: سوپاسکردن.

تَشَكُّك: گومان بردن.

تَشَكِّي: نالاندن.و. سکالاکردن.

تَشْكِيك: خستنەگومانەوە، ڕاڕاکردن.

تَشْكِيل: پێك هێنان، ڕێکخستن.و. هەمەجۆرکردن.

تَشْكِيلَة: پێکهاتە.

تَشَلُّة: خۆمەڵکردن.

تَشَمُّر: هەڵکردن، هەڵماڵین.

تَشَنُّج: گرژبوون، کۆڵنج کردن.

تَشَهُّد: ئاگاداربوون.و. گوتنی (لاإله إلاّ الله).

تَشْهِير: ناوزڕاندن.

تَشَوُّط: هەڵکزاندن.

تَشَوُّه: شێوان، تێکدان.

تَشْوِيش: پەشۆکان، شپرزە کردن.و. تێکەڵکردن.

تَشَيُّد: دامەزراندن، چەسپان.

تَشَيُّع: بەڕێکردن، لەگەڵ مردوو ڕۆیشتن.و. بڵاوبوونەوە .و. بوون بەشیعە.و. لایەنگری.

تَصَاحُب: ئاشنایەتی، هاوەڵیکردن.

تَصَادُف: ڕێکەوت، هەڵکەوت.

تَصَادُم: پێکدادان،

بەریەك كەوتن.

تصَاعُد: بەرزبوونەوە،

بەرەو ژوربوونەوە.

تصَالُح: رێککەوتن، سازان.

تصْحِيح: راستکردنەوە.و.

پێداچوونەوە، هەڵسەنگاندن.

تصَدُّا: ژەنگ هەڵ هێنان.

تصْدِيق: باوەرپێکردن،

بەراست زانین.و. سەلماندن.

تَصَرُّف: رەفتار، هەڵسوکەوت

.و. دەستکاری.و. راپەڕاندن،

بەڕێوەبردن.

تَصْرِيح: درکاندن، دەربرین.

تصْرِيف: خەرجکردن.و.

گۆڕین.و. وشەگۆڕی،

وشەسازی.

تَصْغِير: بچووك کردنەوە.

تَصَفُّح: پەرەهەڵدانەوە.

تَصْفِيق: چەپڵەلێدان.

تَصْفِيَّة: پاڵاوتن، پوختەکردن

.و. ساغکردنەوە، کۆتایی

پێهێنان.و. روون کردنەوە.و.

پاکژکردنەوە.

تَصَلُّب: رەق بوون.

تَصَلُّح: ئاشت بوونەوە.

تَصْلِيح: چاککردنەوە.

تَصْمِيم: نەخشەکێشان.و.

کۆڵنەدان، سووربوون.

تَصْنِيف: پۆلێنکردن،

ریزکردن.و. دانان.

تَصَوُّر: تێڕوانین.و- وێناکێشان.و- وابینین، بەبیراهاتن.

تَصْوِیب: راستکردنەوە.و- ئاڕاستەکردن.

تَصْوِیت: دەنگدان.و- دەنگە دەنگ.

تَصْوِیر: وێنەگرتن.و- نیگاگەری.و- باسکردن، لێدوان.

تَضَاد: دژکاری، دژیەك.

تَضَارُب: لێکدان، پێکدادان. و- جیاوازی.

تَضَارِیس: هەڵەت؛ بەرزو نشێوی زەوی.

تَضَاعُف: چەندان.و- لێ پ کردن؛ بۆ نەخۆشی.

تَضَافُر: یەکانگیری، یەکبوونی.

تَضَامُن: هاوکاری.

تَضَایُق: تەنگاوبوون.

تَضَجُّر: بێزاربوون.

تَضْحِیَّة: قوربانیدان، بەختکردن.

تَضَخُّم: ئاوسان، پەنمان، رسکان.

تَضَرُّع: نوزانەوە، کوڕوزانەوە.

تَضْعِیف: لاوازکردن.و- چەندجاکردن.

تضْلِيل: گومڕاکردن، ڕێ‌پێ‌ هەڵەکردن.

تَضْمِيد: برین پێچان.

تَضَيُّع: بزرکردن، ونکردن.

تَضَيُّق: تەسك کردن، تەنگاو کردن.

تَطابُق: وەك یەکی، بەرامبەری.

تَطايُر: پەرش‌و بڵاوبوونەوە.

تَطْبِيق: هێنانەدی.و. جێ‌بەجێکردن، بەجێهێنان. و. ڕاهێنان.

تَطَرُّف: پەڕگرتن.و. زیادەڕەوی.

تَطْرِيز: تیلم، زێوار؛ چنین‌و نەخشاندن.

تَطْعِيم: دەرخوارددان.

تَطَفُّل: خۆتێ‌هەڵقورتان.

تَطَلُّع: ڕوانین.

تَطْلِيق: دەست لێ‌هەڵگرتن.و. ئازادکردن.

تَطْهِير: پاکژکردنەوە، خاوێنکردنەوە.

تَطْوَاف: گەڕان، گڕخواردن.و. چەرخە.

تَطَوُّر: گۆڕان.و. پەرەپێدان.

تَطَوُّع: خۆبەختکردن، پێشکەشکردن.

تَطَوُّف: پێداگەڕان.

تَطْوِير: گەشەپێدان، گۆڕین.

تَطْوِيق: گەمارۆدان.و.
دەورەدان.و. وروژان،
تێوەردان.

تَطْوِيل: درێژەپێدان،
درێژکردنەوە.

تَطَيُّب: پاککردنەوە.و. بۆن
خۆش کردن.

تَطَيُّر: هەڵفڕاندن.

تَظْلِيل: سایە، سێبەرکردن.

تَعادُل: هاوکێشە.و. یەکسانی
، وەك یەك.

تَعارُض: بەرەنگاریکردن.و.
جیاوازی.

تَعارُف: ناسین.

تَعاسَة: بەدبەختی، کلۆڵی.

تَعاضُد: هاوکاریکردن،
پشتگیریکردن.

تَعامُل: رەفتارکردن.و.
سەوداگەری، ئاڵوگۆڕ.

تَعاوُن: هەرەوەزی،
هاوکاری.

تَعَب: ماندویی، شەکەتی.و.
چەوسانەوە، چەرمەسەری.

تَعْب: ماندووبوون.

تَعْبِئَة: پڕکردن.و. گرتنەوە،
گشتگیری.و. ئامادەکردن،
کۆکردنەوە.

تَعْبان: ماندوو، کفت.

تَعَبُّد: پەرستن.

تَعَبُّس: گرژبوون.

تعبير: دەربڕین.و. تێپەڕاندن ، ڕەتکردن.و. لێکدانەوە.

تعتيق: کۆنکردن.

تعثُّر: لەتربردن.و. لەناوبردن.

تَعَجُّب: سەرسوڕمان.

تَعَجْرُف: لووت بەرزی، فیز.

تَعْجِيز: وەڕسکردن، سەغڵەتکردن.

تَعْجِيل: تاودان، پەلەکردن.

تَعْدَاد: ژماردن.

تَعْدِيل: ڕاستکردنەوە.

تَعْدِين: کانزاگەری.

تَعَذُّر: بەهانەهێنانەوە.

تَعْذِيب: ئازاردان، چەوساندنەوە.

تَعَرُّض: بەرەنگاربوون، بەگژداهاتن.

تَعَرُّف: پێزانین.و. ناسین.

تَعَرِّي: ڕووتاندنەوە، داماڵین.

تَعَرْقُل: تەگەرەتێکەوتن.

تَعْرِيب: بەعەرەب کردن.

تَعْرِيض: پانکردن.

تَعْرِيف: پێناساندن.و. پێناسە.

تَعْزِيَّة: پرسە، سەرەخۆشی.

تَعِس: خاکەسار، کلۆڵ.

تَعْس: کوێرەوەری، کەساسی.

تَعَصُّب: دەمارگیری.

تَعْضِيد: پشتگرتن.

تَعْطِيل: پەکخستن، لەکارخستن.

تَعَظُّم: گەورەبوون.

تَعْظِيم: بەگەورەزانین.

تَعَفُّن: بۆگەن کردن، کەپرو هەڵهێنان.و. پاککردنەوە.

تَعَقُّل: هۆشمەندی.

تَعْقِيب: دوکەوتن.و. توێژینەوە.

تَعْقِيد: گرێدان.و. ئاڵۆزکردن.

تَعْكِير: تێکدان.و. لێڵ کردن.

تَعَلُّق: هەڵواسران.و. پەیوەندی.

تَعَلُّم: فێربوون.

تَعْلِيب: لەقوتونان.

تَعْلِيق: توانج، تانەو تەشەر.

تَعْلِيل: ورك گرتن، بەهانەگرتن.و. هۆدەرخستن، پاساودان.

تَعْلِيم: فێرکردن.و. مەشق پێکردن.

تَعَمُّد: هەوەس، ئارەزوێتی.

تَعَمُّق: قووڵبوونەوە.و. لێکۆڵینەوە.

تَعْمِير: ئاوەدانکردنەوە، ژیانەوە.

تَعْمِيم: گشتگیری.

تَعَنُّت: ئازارپێگەیاندن.و. چەواشەکردن.

تعَهُّد: بەڵێندان، گفتدان.

تعَوُّق: دواخستن.و.

تەگەرەتێخستن.

تَعْوِيج: خوارکردن،

چەمانەوە.

تَعْوِيد: راهێنان، فێرکردن.

تَعْوِيذَة: نوشتە.

تَعْوِيض: لەجیاتیدانان،

قەرەبوکردنەوە، بژاردن.

تَعْوِيق: رێلێگرتن.

تَعْوِيل: متمانە.

تَعْيِير: تانوت لێدان،

سەرزەشتکردن.

تَعْيِين: دیاریکردن، دەست

نیشانکردن.

تَغَاضِي: چاوپۆشی.

تَغَايُر: گۆڕانکاری.

تَغْرِيدَة: جریکە؛ خوێندنو

جیكو جروکی باڵندە.

تَغْرِيم: پێبژاردن،

تۆڵەلێسەندن.

تَغْسِيل: شۆردن.

تَغْشِيَة: داپۆشین، داگرتن.

تَغَضُّن: چرچ بوون.

تَغْطِيَة: داپۆشین.

تَغَلْغُل: پەل هاویشتن.و.

تێهەڵ چوون.

تَغَلُّب: بۆردان.و. زاڵبوون.

تَغْلِيب: زاڵکردن، دەسەڵات

پێدان.

تَغْلِيف: بەرگ تێگرتن.

تَغْلِيق: داخستن، پێوەدان.

تَغَنُّج: مەکرکردن، نازکردن.

تَغَنِّي: گۆرانی وتن.

تَغَوُّر: هەلکێشان، نقومکردن .و. نیشتن؛ چوونە قولایی زەوییەوە.

تَغَوُّش: رەشکەوپێشکە کردن.

تَغَوُّط: گووکردن، چوونەسەر ئاو.

تَغَيُّر: گۆڕان .و. تێکچوون.

تَغَيُّظ: رق هەستان.

تَفاؤُل: گەشبین.

تُفاح: سێو(م).

تَفاخُر: خۆهەلکێشان، نازین.

تَفادِي: دوورکەوتنەوە .و. پاراستن.

تَفاسُخ: هەلوەشاندنەوە.

تَفاعُل: کارلێك کردن، ئاوێتەبوون.

تَفاهُم: تێگەیشتن.

تَفاوُت: جودایی، جیایی.

تَفَتُّح: پشکوتن .و. کرانەوە.

تَفْتِيت: وەراندن .و. داڕزاندن، داوەشاندن.

تَفْتِيش: پشکنین، گەڕان.

تَفْجِير: تەقاندن.

تَفَحُّص: پشکنین، گەڕان .و. دەم کردنەوەی خونچە.

تفخُّم: بوون بەخەڵوز.و.
رەش داگیرسان.
تفرَقَة: جیاجیایی،دوبەرەکی.
تفَرْقُع: پەنجەتەقاندن.
تَفرِيغ: هەڵهێنان.
تَفرِيط: وەراندن.و.
زیادەڕەوی.
تَفرِيغ: بەتاڵ کردنەوە، پووچ
کردنەوە.
تَفَسُّخ: داوەشان، رزین.
تَفسِير: راڤەکردن، لێکدانەوە.
تَفَشِّي: بەرفراوان بوون.و.
بڵاوبوونەوە، باوسەندن.
تَفصِيل: درێژە، تەسەلی؛
دێژەپێدان و لەسەرڕۆیشتن.و.
جیاکردنەوە، دابڕاندن.
تَفْضِيل: بەچاکترزانین.
تَفَطُّر: لەتوپەت بوون،
قلّیشان.
تَفَطُّن: زرنگی، بلیمەتی.
تَفَقُّد: پرس پێکردن.و.
بەسەرکردنەوە، سەرلێدان.
تَفَقُّع: بلّق کردن.
تَفَكُّر: رامان، بیرکردنەوە.
تَفَكُّك: لێکبوونەوە،
هەڵوەشان.
تَفكِير: بیرکردنەوە.و.
وەبیرهێنانەوە.
تُفْل: تف.
تَفْلِيش: هەڵوەشاندن.

تَفَهُّم: تێگەیشتن.

تَفَوُّه: لەدەم نان.و. نقەکردن.

تَفوِیض: تەرخان کردن، سەرپشك کردن.

تَقارُب: لێك نزیکبوونەوە.

تَقاطُر: تکاندن.و. لەدوای یەك هاتن.

تَقاطُع: یەکتربڕ.

تَقاعُد: خانەنشین.

تَقاعُس: بەقنگ داخستن، دواخستن.

تَقالِید: نەریت، باو.

تَقاوِي: بنەتۆو.

تَقَبُّض: هەڵقرچان.و. چوونەوەیەك، گرژبوون.

تَقبِیل: ماچ کردن.

تَقَدُّمِیَّة: پێشکەوتن خوازی.

تَقدِمَة: دیاری، خەڵات.

تَقدِیر: هەڵسەنگاندن، نرخاندن.و. خەملاندن، قەبلاندن.و. پێزانین، سوپاس کردن.

تَقدِیم: پێشکەوتن.و. پێشکەش کردن.

تَقَرُّب: نزیکبوونەوە.

تَقَرُّض: کرۆژتن؛ داکرماندن بەددان.

تَقَرْفُص: چیچکەکردن.

تَقرِیباً: نزیکەی.

تَقرِیر: راپۆرت، دەرخستە،

بڕیارنامه .و. دامه‌زراندن، جێگیرکردن.

تَقريع: تانووت لێدان.

تَقسيم: دابه‌شکردن.

تَقشير: توێکڵ لێکردنه‌وه، پاککردن.

تَقشيط: کراندن.

تَقَصّي: به‌سه‌رکردنه‌وه .و. به‌وپه‌ڕگه‌یشتن.

تَقصير: کورتکردنه‌وه.

تَقَطُّر: لێچوون، داچۆڕان.

تَقَطُّع: بچڕان.

تَقطير: تکه‌کردن.

تَقطيع: پچڕاندن، بڕین.و. وردکردن، نه‌نجنین.

تَقَفُّع: گرژبوون، سیس بوون.

تَقَلُّب: گۆڕان، وه‌رچه‌رخان. و. گوێزانه‌وه.

تَقَلُّبات: هه‌ڵبه‌زو دابه‌ز.

تَقَلُّص: گرژبوون.

تَقليب: هه‌ڵگێڕانه‌وه.

تَقليد: لاسایی‌کردنه‌وه، چاولێکه‌ری.

تَقليل: که‌مکردنه‌وه.

تَقنيَّة: وردکارێتی.

تَقَهقُر: کشانه‌وه؛ پاشه‌وپاش گه‌ڕانه‌وه .و. به‌زین، کۆڵدان.

تَقَوُّس: چه‌مانه‌وه.

تَقوَى: خۆپارێزی.و. له‌خوا ترسان.

تَقوِيم: سالّنامه، ڕۆژژمێر.و- هەڵسەنگاندن.و- ڕاستکردنەوە.

تَقوِيَة: بەهێزکردن، دەستیاری.

تَقَيُّد: کۆتکردن.و- پەیوەست کردن.

تَقيِيم: هەڵسەنگاندن، نرخاندن.

تَكاثُر: زۆربوون.و- زاوزێ.

تَكاسُل: تەمەڵی، سستی.

تَكافُؤ: هاودەم.

تَكافُح: قەلاچۆکردن.

تَكامُل: تەواوبوون.و- تەواوکاری.

تَكَبُّر: فیز.و- گەورەبوون.

تَكبِير: گەورەکردن.و- ﴿الله أكبر﴾ گوتن.

تَكبِيس: چەسپاندن.

تَكَتُّل: تۆپەڵکردن.و- گەلەکۆمەکێ، کۆبوونەوە.

تَكتَكَة: چرکەچرک.و- قوڵپەقوڵپ.

تَكتِيك: پیلان، تەڵەکە.

تَكَثُّر: زۆربوون.

تَكثِير: زۆرکردن.

تَكثِيف: چڕکردن.

تَكَدُّر: بێزاربوون، دڵتەنگ بوون.و- لێڵبوون.

تَكدِير: سەرزەنشت کردن.

تَكْدِيس: كۆكردنەوە،
خستنەپاڵیەك.
تَكْذِيب: بەدرۆخستنەوە.
تِكْرَار: دووبارەكردنەوە،
دووپاتكردنەوە.
تَكْرِير: پالاوتن.
تَكْرِيش: هەڵقرچاندن.
تَكَسُّر: شكاندنەوە.و.
لێك جیابوونەوە.و. شكاندن.
تَكْسِير: شكاندن.
تَكْعِيب: سێ‌جا.
تَكَفُّل: دەستەبەری،
كۆمەكی‌كردن.و. ترازان.
تِكَّة: بەنەخوێن.
تَكَلُّم: ئاخاوتن، دووان.

تَكْلِيف: راهاتن.و. رووڵێنان،
ئەرك پێدان.و. داوا.
تَكْمِلَة: تەواوكردن.و.
پاشماوە، تەواوكاری.
تَكْنِيك: كارزانی، لێزانی.
تَكَوُّر: كرمۆڵەبوون.
تَكْوِين: پێك هێنان.
تَكِيَّة: دیوەخان.
تَكْيِيف: راهێنان، گونجاندن.
و. چۆنێتی.
تَلازُم: گونجان.و. رێككەوتن،
پێك هاتن.
تَلابِيب: بەرۆك.
تَلاشِي: زایەبوون،
لەناوچوون.و. پووكانەوە.

تَلاصُق: تێك ترنجان، پێكەوەنووساندن.

تَلاعُب: یاریکردن، گەمە کردن.و. دەست لێدان.و. دەست تێخستن.

تَلألُؤ: رووناك بوونەوە.و. درەوشانەوە ، گەشانەوە.

تِلاوَة: خوێندنەوە.و. گێڕانەوە.

تَلْحِين: ئاوازدانان.

تَلْخِيص: كورتكردنەوە، پوختەكردن.

تَلَصُّص: بەدزەدزەوە.

تَلَطُّخ: تێوەچوون.و. پیس بوون.

تَلَطُّف: نەرمی، میهرەبانی.

تَلْعَة: هەوراز، كۆسپە.

تَلَعْثُم: زمانگیران.

تَلَف: فەوتان، لەناوچوون.و. خراپ بوون.

تَلَفُّت: قۆستنەوە.و. ئاوەڕدانەوە.

تَلَفُّح: هەڵكزان.

تَلَفُّظ: گۆكردن، گوتن.

تِلِفُون: دووربێژ.

تَلْفِيق: پێك هێنان.و. بۆهەڵبەستن.

تِلْقائِيّ: لەخۆوە، خۆیەكی، خۆكار.

تَلْقِين: بەگوێدادان.و.

فێرکردن، تێگەیاندن.

تلك: ئەو؛ بۆبانگ کردنی ئافرەت لەدوورەوە.

تلّ: گرد، تەپۆڵکە.

تَلَمُّس: دەست پیاهێنان.و- سۆراخ پرسین، لێپرسینەوە.

تَلمِيح: سەرنج، تیل نیشان.

تِلمِيذ: خوێنکار، فێرخواز.و- شاگرد، بەردەست.

تَلَهُّف: هەڵپە.و- کڕوزانەوە.

تَلَهِّية: سەرقاڵکردن.

تَلو: دوابەدوا، لەپاش.

تَلَوُّث: پیس بوون.

تَلوِيح: راوەشاندن.

تَلوِين: رەنگ کردن.و- رەنگاندن.

تَلَيُّن: نەرمکردن.

تَماثُل: لێکچوون، هاوتایی.

تَمادِي: درێژبوون.و- لەسەرڕۆشتن.

تَماسّ: بەرکەوتن،لێك کەوتن.

تَماسُك: یەککگرتن، یەکبەستن.

تَمام: تەواوی.و- گشت، هەموو.

تَماهُل: درێغی.

تَمايُل: ئارەزوکردن، ویستن.و- لاربوونەوە.

تَمَتُّع: چێژوەرگرتن.

تَمتَمَة: بڵمەبڵم کردن.

تَمْتِين: پتەوکردن، قایمکردن.

تِمْثال: پەیکەر، کوتەڵ.

تَمْثِيل: نواندن.و- لاسایی کردنەوە.

تَمْثِيلِيَّة: نمایشنامە، نوێنیاری؛ کارێکی هونەری دارێژراوە لەسەر روداوێك.

تَمْجِيد: هەڵنان.و- شکۆراگرتن.

تَمَحُّص: لێوردبوونەوە.

تَمَدُّح: خۆهەڵکێشان.

تَمَدُّد: درێژبوون، راکشان.

تَمَدُّن: ژیوەر، شاریژیان.و- سەردەمی.

تَمْدِيد: درێژەپێدان.و- کشاندن.

تَمْر: خورما(ر).

تَمَرُّد: یاخیبوون، مل نەدان.

تَمَرُّغ: گەوزان، تلان.

تَمَرْكُز: جێگرتن، ئارام بوون.

تَمْرِير: تێپەڕاندن، گوزەراندن.

تَمْرِيض: پەرستیاری.

تَمْرِين: راهێنان، فێرکردن.

تَمَزُّق: دڕان.و- کەرتو پەرت کردن.

تَمْزِيق: هەلاهەلاکردن، لەتو پەت کردن.

تِمْساح: تیمساح، نەهەنگی وشکانی(ئا).

تَمَسُّك: پەیوەست بوون، گرتن.و- پشت پێبەستن.

تَمْشِيَة: بەڕێکردن، راییکردن.

تَمْشِيط: دامێنان، شانەکردن.

تَمَضْمُض: ئاو لەدەموەردان.

تَمَطُّر: باران بارین.

تَمَطِّي: پێدرێژکردن.و- درێژبوون.

تَمَعُّن: لێوردبوونەوە، تەمەشاکردن بەوردی.

تَمَكُّث: هێشتنەوە.

تَمَكُّن: ئاوزان، توانین.و- گونجان.و- جێگیربوون.

تَمْكِين: توانین.و- جێگیرکردن.و- پایەداربوون.

تَمْلِئَة: پڕکردن.

تَمَلُّص: خۆکشانەوە.

تَمَلُّق: رووپامایی، رووبازی.

تَمَلُّك: خاوەنێتی.و- هەبوون.و- زاڵبوون.

تَمْلِيك: تاپۆکردن.و- کردنە خاوەن ماڵ.

تَمَنِّي: خۆزگە، ئاواتخواستن.و- هیوا.

تَمَهُّل: لەسەرخۆیی.و- درەنگ کردن.

تَمْهِيد: سەرەتا.و- ئامادەکردن.

تَنْهِيل: ماوەدان، مۆڵەتدان.

تَنْهِيم: لۆراندن، لایەلایەکردن

تَمُوز: مانگێکە لە نێوان پوشپەڕو گەلاوێژی کوردی.

تَمَوُّء: میاواندن.

تَمَوُّج: شەپۆلدان.

تَمَوُّر: لەراندنەوە.

تَمَوُّع: تلیسانەوە.و. تواندنەوە، شلکردنەوە.

تَمَوُّل: پارەدەستکەوتن.

تَمْوِيَة: ساختەکردن.

تَمْوِيل: پارەدان.

تَمْوِين: خواردەمەنیپێدان، بەخێوکردن.و. تفاقدانان.

تَمِيمَة: نوشتە، جادوو.

تَمْيِيز: جیاکردنەوە.و. جوداکاری.و. هەستیاری.

تَمَيُّع: یەقکردنەوە.و. خووساندن.

تَناثُر: هەڵوەرین.و. جیابوونەوە.

تَناجِي: چرپەکردن.

تَنازُع: رقەبەرایەتی.و. جیاوازی.

تَنازُل: دابەزین.

تَناسُب: گونجان، سازان.

تَناسُخ: رونووس.و. یەك لە دوای یەك.و. چونە جەستەی یەکێکیترەوە.

تَناسُق: رێکوپێکی.و.

ـەك شێوەیی.

تناسُل: زاوزێ.و. منداڵبوون.

تناسِي: لەبیربردنەوە.

تناصُر: کۆمەکیکردن، یارمەتیدان.

تَناطُح: شەرەشۆق.

تَناظُر: هاوتایی.و. مشتومڕ. و. روانین.

تَنافُذ: گوزەرکردن، پێداچوون.

نافُر: دوورکەوتنەوە.و. رکەبەرایەتی، دوژمنایەتی.

تَنافُس: کێبڕکێ، پێشبڕکێ.

تَنافِي: نەرێکردن.

تَناقُص: کەمکردنەوە.

تَناقُض: دژایەتی، دژیەك.و. شکاندن؛ بەئەمەك نەبوون لەپەیمان دا.

تَناهِي:تپایان، بەکۆتاگەیاندن.و. قەدەغەکردن.

تَناوُب: بەنۆرە، نۆبەکاری.

تَناوُل: دەم بۆبردن.و. لێدوان.و. لێوەرگرتن.

تَنَبُّؤ: پێشبینی.و. نوقلانە.

تَنْبِيه: بەئاگامێنان، بێدارکردنەوە.

تَنَجُّس: پیس بوون.

تَنْجِيز: توندبوونەوە.

تَنْجِيم: ئەستێرەناسین.

تَنَحْنُح: کۆکەکۆك، کۆکین.

تَنَدُّم: پەشیمان بوونەوە، پاشگەزبوونەوە.

تَنَدّي: تەڕکردن.

تَنْدِید: لێدوان.و- ئاشکراکردن، زرنگاندن.و- تانوت لێدان، رەخنەلێگرتن.

تَنْدِیم: پاشگەزبوونەوە، پەشیمان بوونەوە.

تَنَزُّه: گەشتو گوزار.و- پاکو خاوێن بوون.

تَنْزِیع: داڕنین، داماڵین.

تَنْزِیل: دابەزاندن، هێنانەخوار.و- داشکاندن.

تَنْسِیق: ڕێکخستن، یەکخستن ، هەمەهانگی.

تَنَشُّق: هەڵمژین.

تَنْشِئَة: پێگەیاندن.

تَنْشِیف: وشك کردنەوە.

تَنْصِیب: داچەقاندن، دامەزراندن.

تَنْصِیف: لەتکردن، کەرتکردن.

تَنْظِیف: پاککردنەوە، خاوێنکردنەوە.

تَنْعِیم: لووسکردن.و- وردکردن.

تَنْغِیص: مەڵتەکان.

تَنَفُّخ: باکردن.

تَنَفُّر: بێزاربوون،جاڕس بوون .و- دوورکردنەوە.

تنفُّس: هەناسەدان،
پشوودان.
تنَفُّط: بلقکردن، هەلتۆقین.
تنْفِيخ: ئاوسان.و. فووکردن.
تَنْفِيض: راتەکان، راوەشان.
تَنْقِيب: پشکنین، گەڕان.و.
لێکۆڵینەوە.
تَنْقِيَة: پاککردنەوە،
گوڵبژێر کردن.
تَنْقِيح: بژارکردن.و.
پێداچوونەوە.
تَنْقِيد: رەخنەلێگرتن.
تَنْقِيض: داشکاندن.
تَنْقِيط: خاڵبەندی، خاڵدانان
.و. تکەکردن.

تِنْكارِي: تەنەکەچێتی.
تَنَكُّر: خۆنەناس کردن.
تَنْكِيس: شۆڕکردنەوە؛
سەرو ژێرکردنەوە.
تَنْمِية: گەشەکردن،
پەرەپێدان.
تَنُّور: تەنوور، کوورە، ئارگە.
تَنِّين: هەژدیها، گیاندارێکی
ئەفسانەییە.
تَنَهُّد: ئاخ هەلکێشان.
تَنْهِيق: زەڕین.
تَنَوُّع: هەمەجۆر.
تَنْوِير: رووناك کردنەوە.
تَهادِي: رێنیشاندان.
تَهافَه: داوەشان، داڕزان.

تَهانِي: پیرۆزبایی.

تَهاوُن: سستی.و. پشت گوێ خستن.و. گاڵتەپێکردن.

تَهَتُّك: ئابڕووبردن.و. دڕاندن، لەتو پەت کردن.

تَهَجُّر: بێداری، شەونەخونی.

تَهَجُّم: پەلاماردان، هەڵمەت بردن.

تَهَجِّي: حونجە کردن.

تَهْجِير: دوورخستنەوە، کۆچ پێکردن.

تَهْدِئَة: لاواندنەوە، ژێرکردنەوەو. هێمن کردنەوە.

تَهَدُّل: داچۆڕان.و. شۆڕبوونە.

تَهْدِيد: هەڕەشە، گوڕەشە کردن.

تَهْدِير: دەم کێشان.

تَهْدِيف: نیشانگرتن.

تَهْدِيم: خاپوورکردن، روخاندن.

تَهْذِيب: پەروەردەکردن.و. رۆشنبیرکردن.و. راستکردنەوە، هەڵسەنگاندن

تَهَرُّب: خۆدزینەوە.

تَهْرِيب: قاچاغی، راکردن.و. دەرکردن.و. رزگارکردن.

تَهْرِيَة: هەپرون کردن،داڕزاندن.

تَهْزِيم: کۆڵپێدان، بەزاندن.

تَهَشُّم: وردکردن.

تَهَكُّم: گاڵتەپێکردن.و.
بەسەراخوڕین.
تَهْلُكَة: مەترسی.و.
لەناوچوون.
تَهْلِيل: گوتنی﴿لاإله إلاّ الله﴾
.و. بانگەوازی شادمانی.و.
ستایش کردن.
تُهْمَة: بوختان، تومانج.
تَهْنِئَة: پیرۆزبایی.
تَهَوُّر: روخاندن.و. بەلەسە
بوون.
تَهَوُّع: هێڵنج دان.
تَهْوِيل: ترساندن.
تَهْوِيَة: سەرخەو.
تَهْوِين: ئاسانکردن،
سووککردن.
تَهِيئَة: ئامادەکردن.
تَهَيُّؤ: بۆهێنان.و. ئامادەکردن
.و. بۆئاسانکردن.
تَهَيُّج: جوزانەوە، خرووشان.
و. هاندان، وورووژاندن.
تَوَابِل: بەهارات، ئالات.
تَوَاتُر: لەدوی‌یەك و.
دەماودەم.
تَوَافُق: هاوکۆك، هاوپەیمان.
تَوَاجُد: بوون، ئامادە.
تَوَارُد: کۆڕا، هاودەنگ.
تَوَارِي: سەرەونگوم بوون.و.
ئاوارەیی، دەربەدەری.و.
پۆشراو، پەنهان.

تَوَازُن: هاوسەنگ بوون، هاوكێش بون.و. لەنگەرگرتن.

تَوَازِي: تەریب، رێكی.

تَوَاصُل: رێككەوتن، پێك هاتن.و. بەردەوامێتی.

تَوَاضُع: خاكی؛ خۆبەكەم زانین.

تَوَافُر: پتربوون.

تَوَافُق: رێككەوتن،كۆك بوون.

تَوَالُد: زاوزێ.

تَوَالِي: بەرەودوا، لەدوای‌یەك.

تَوَالِيت: ئاودەستخانە.

تَوْأَم: دوانە؛ ئەوەیە دووكەس بەیەك سك لەدایك بن.

تَوَانِي: خاوێتی، سستی.

تَوْبَة: پەشیمانی، ژیوانی، گەڕانەوە.

تَوْبِيخ: سەركۆنەكردن، سەرزەنشت كردن.

تُوت: تو(ر).

تَوَتُّر: گرژێتی.و. ناكۆكی.

تَوْثِيق: قایمكردن، پتەوكردن.

تَوَجُّع: ژانكردن، ئێش پێ‌گەیشتن

تَوَجُّه: روتێكردن.و. ئاڕاستە كردن.

تَوْجِيه: ئاڕاستەكردن.و. رابەرێتی.و. راستێتی.

تَوْجِيهِيّ: رێنمایی،رێنوێنی.

تَوَحُّش: سڵەمینەوە، رەوینەوە .و- درندایەتی.

تَوَحُّم: بێزوکردن.

تَوْحِيد: یەکبوون، یەکگرتن. و- یەکتاپەرستی.

تَوَدُّد: خۆشیرین کردن.

تَوْدِيع: ماڵئاوایی‌کردن، بەرێکردن.و- پێسپاردن.

تَوَرُّط: تووش بوون، تێوەگلان.

تَوَرُّم: ئاوسان، هەوکردن.

تَوْرِيَة: توانج.و- داپۆشین، شاردنەوە.

تَوْرِيط: تێوەردان.

تَوْزِيع: دابەشکردن، پەخشکردن.و- دیاریکردن.

تَوَسُّط: ناوبژیکار، برەڤان. و- میانرەو.

تَوَسُّع: تەنینەوە.و- بەرفراون بوون.

تَوَسُّل: پاڕانەوە.و- بەهۆکار کردن.و- بەزەیی‌پیاهاتنەوە.

تَوْسِيع: فراوانکردن، گوشادکردن.

تَوْسِيم: داخکردن.

تَوَشُّم: خاڵکوتان.

تَوْصِيف: پێداهەڵدان.و- ناوزەدکردن، پەسن کردن.

تَوْصِيل: گەیاندن.و. پێوەند، بەستن.و. گوێزانەوە.

تَوْصِيّة: راسپاردن.

تَوَضُّؤ: دەستنوێژگرتن.

تَوْضِيح: رونكردنەوە، ئاشكراكردن.

تَوْطِئَة: سەرەتا.و. رێك كردن .و. ئامادەكردن.و. پێشەكی.

تَوْطِيد: راگیركردن.و. پتەو كردن.و. جێگیركردن.

تَوْطِين: نیشتەجێبوون، جێگیربوون.

تَوَعُّد: پەیماندان.و. ترساندن.

تَوعِيد: هەڕەشەكردن.

تَوغُّل: دووركەوتنەوە.و. قووڵبوونەوە.

تُوُفِّي: مردوو، كۆچكردوو.

تَوْفِير: پاشەكەوت كردن،كۆكردنەوە.و. زۆركردن.و. ئامادەكردن.

تَوْفِيق: پێك هێنان.و. سەركەوتن.و. یارمەتێدان.و. گونجان.و. بەخت، شانس.

تَوْقَان: ئارەزوكردن، بێزوكردن.

تَوَقُّد: هەڵگرسان، تروسكانەوە.

تَوَقُّع: وابینتن،پێشبینیكردن .و. چاوەڕوانی.و. رودان.

تَوَقُف: بەندکردن، کۆتکردن
.و. راوەستان، راگرتن.و.
مەڵوێستە.

تَوْقِيت: کات دیاریکردن.

تَوْقِيع: واژو، ئیمزا؛ مۆری
تایبەت.

تَوْقِيف: راوەستاندن.و.
راگرتن.

تَوَكُل: پشت پێبەستن.

تَوْكِيد: جەختکردن.و.
چەسپاندن، سەلماندن.

تَوْكِيل: لەجێدانان، کردن
بەنوێنەر.

تُوكِيّ: خەت خەتێن.و.
شاتوو(م).

تَوَلّي: سەرداریکردن.

تَوْلِيد: پەیداکردن،
پێك هێنان.و. لەدایك بوون.

تَوَنُّس: خۆشگوزەرانی.

تَوَهُّم: گومان بردن.و.
بەهەڵەداچوون،
لێ تێکچوون.

تَوْهِين: سووکو ریسواکردن.

تُوَيج: کۆپەرە؛ ئەستوورایی
دەوری شت.

تَيَبُّس: وشك بوونەوە.

تَيْس: سابرین، خرت،
تەگە(ئا).

تَيَسُّر: ئاسانکردن.

تِيفُوئِيد: گرانەتا(ن).

تَيَقُّظ: چاوکردنەوە،هەستان.

تَيَقُّن: دڵنیایی.

تِيل: تاڵ، ریشاڵ.

تِيْم: تیپ، دەستە.

تِيْمَة: دەرماڵە، دابەستە،

پەروار(ئا).

تِيْن: هەنجیر(ر).

تَيَّار: تەوژم، شەپۆل، تەزو.

ث

ث: چوارەم پیتە لە زمانی عەرەبییدا.

ثُؤلُول: بالوکە.

ثائِر: شۆڕشگێڕ.و–توڕە. و–بەلەسە

ثابِت: جێگیر، وەستاو، سەقامگیر .و–کۆڵنەدەر، بەردەوام .و–نەگۆڕ، چەسپاو .و–دڵسۆز .

ثابِتَة: ئەستێرەیەکە لە شوێنی خۆی ناجوڵێت.

ثابِر: گەیاندنەسەر، بەپایان گەیاندن.

ثاخِن: توند.و- رەق.

ثأر: تۆڵە .و- تۆڵەسەندنەوە

ثاقِب الفکر: زیرەك، ژیر.

ثاقِب: کونکەر .و–کاریگەر .و–ڕووناکیدەر

ثاکِل: جەرگ سووتاو.

ثالِث: سێیەم

ثامِن: هەشتەم.

ثانِ: دووەم .و–ئەویتر.

ثانَويّ: ناوەنجی، دووەمین.و- دواناوەندی.

ثانَويَّة: دواناوەندی.

ثانياً: دووەمین .و–هەم دیس ، دیسان.

ثانِيَة: چرکە .و– دووبارە، سەرلەنوێ.

ثايَة: نیشانە، ڕێنیشاندەر.

ثَبات: جێگیری، ڕاگری .و– بەردەوامی، هەمیشەیی .و– مانەوە، لەسەرڕۆیشن .و– بەلگە.

ثِبان: کۆش.

ثَبَت: بەلگە، قەواڵە.و. تۆمارکردن، چەسپاندن.

ثُبور: وێرانکاری.و. هاوارووداد.

ثَخين: خەست، پەیت.و. تۆخ.و. ئەستوور

ثَدي: مەمك

ثَراء: دەوڵەمەندی، ساماندارى.و. قوڕ.

ثَرْثار: چەنەباز، هەڵەوەڕ .

ثَرْثَرة: زۆروتن، چەنەبازی.

ثَرْم: ئەنجنین، هەلاهەلاکردن، وردوخاش کردن.

ثَرْوَة: سامان، دارایی.

ثَرَى: خاك، خۆڵ.و. گۆڕ، گلکۆ.و. شەونم.

ثَريد: تریت، تێکوشە.

ثُرَيّا: چلچرا،ئاوێزە، پەروین.

ثُعبان: مەزدیها، ئەژدەر، شامار(ج).

ثعلَب: رێوی(نا).

ثُغاء: باڕەباڕ، باعەباع.

ثغر: دەم .و–ددانی پێشەوە .و–بەندەر .و–کەلێن، بۆسە

ثُغرَة: کەلێن، کەلەبەر.و-رێی‌ناسانکراو.

ثُفْل: تلْپ.

ثِقاب: شقارتە، شەمچە، زلوك.

ثقافَة: رۆشنبیری، رووناکبیری.و- تێگەیشتن، زرنگی.

ثُقْب الابرة: سۆما؛ کونی دەرزی.

ثُقْب: کون.و- دەرچە.و- کوناودەر

ثِقَة: متمانە، دڵنیایی، بڕوا .و–جێباوەڕ، باوەڕپێکراو.

ثِقْل: قورس، گران، سەنگ.و- بار، کێش.

ثقْلَة: کەلوپەل، شتومەك.و- لەش گرانی، بێزاری.

ثقِیل الدم: رەزاقورس، خوێنتاڵ.

ثقِیل: گران، قورس، سەنگین .و- بێزارکەر

ثکلی: چەرگ سووتان، رۆڵەمردن.

ثُکْنَة: سەربازگە .و– بەیداخ .و–کەردانە.

ثلاَّجَة: بەفرکرە.

ثُلاث: سێ سێ.و- سیان سیان، لە سێ پێك هاتوو.

ثلاثاً: سێجار.

ثُلاثاء: سێ شەممە.

ثلاثة: سێ.

ثلاثة عَشر: سێزدە.

ثلاثُون: سی.

ثُلاثِي: سێیەکی، لەسێ پێك هاتوو.

ثُلث: سێیەك.

ثلج: بەفر

ثلل: وێرانکاری.و- ددان کەوتن.

ثُلّة: دەستە، کۆمەڵێك، چەند کەسێك.

ثلّة: ڕان، مێگەل.

ثُلمَة: درز، قلێش.و- کەل.

ثُمَالَة: خلتە، نیشتوو.و- کەف.

ثمَانُون: هەشتا.

ثمَانِية: هەشت.

ثمَر: بەر .و-بەرهەم، بەروبووم .و-سوود، کەڵك .و-ئەنجام، ئاکام.

ثمِل: مەست، سەرخۆش.

ثمَل: مەستی، سەرخۆشی.و- پێخۆش بوون.

ثَمَّ: ئەوێ.

ثُمَّ: ئەوسا، لەوكاتەوە.و- پاشان، ئینجا، دواجار.

ثَمَن: نرخ، بەها.

ثُمُن: هەشت یەك.

ثَمین: نایاب، بەفەڕ.

ثناء: پیاهەڵدان.و- سوپاس، ستایش.

ثُنائِيّ: دوانە، جووتە.

ثَنِیَة: قەدكردن.و- لۆچ، چرچ .و- پێچ.و- فیز.

ثَنِیَّة: كەڵبە، ددانی بڕندە.

ثواء: جێگیربوون.

ثَواب: پاداشت، خەڵات.

ثَوْب: كراس، پۆشاك. و- بێگەرد.

ثَور: گا(نا).

ثَوَران: هەژین، بەرپابوون.و- هەڵچوون.

ثَوْرَة: شۆڕش.و- مانگا، چێل(نا).

ثَوْل: پووره.و- حۆل بوون.

ثَوْم: سیر(ر).

ثَوِيّ: دیل، بەند.و- میوانخانە، دیوەخان.

ثِیاب: بەرگ، پۆشاك.

ثَیْل: چیمەن، هەرێز.

ثَیِّب: ژن.و- بێوەژن.

ج

ج: پێنجەم پیتە لەزمانی عەرەبیی دا.

جائِر: ستەمکار، زۆردار.

جائِز: رێدراو.و- دەگونجێ، دەشێ.و- رەوا، دروست.

جائِزَة: خەلات، دیاری.

جائِع: برسی.و- شەیدا، تامەزرۆ.

جابِي: شاگرد.و- باجگر.

جاحِد: بێباوەڕ.و- مل نەدەر ، دان پیانەنەر.

جاحِظ: چاودەرپۆقیو.

جادّ: بەکۆشش، تێکۆشەر.و- راست.

جادَّة: شەقام، شارێگە.

جاذِب: راکێش، بەکێش.

جاذِبيَّة: وزە، تین، هێز.و- کێشندە.و- کێشکەر، راکێشان.

جَاذُور: رەگ خۆر؛ گیاندارێك کە رەگی رووەك بخوات.

جَأر: بۆڕاندن، نەڕاندن.

جَار: دراوسێ.

جارِح: بریندارکەر.و. بەسوێ، بەئێش.و. ئاژەڵیدڕندە.

جارِحَة: ئەندام، پەل.و. چەقۆ.و. باڵندەی چنگدار.

جارِف: فڕتێکەوتن.و. بەخوڕ، راماڵ.و. کۆست، بەلا.

جارُور: چاو، چەکمەجە.و. جۆگە.

جارُوش: دەستاڕ.و. کوتەر، هاڕەڕ.

جارُوف: خاکەناز.

جارِي: ڕۆیشتوو.و. ئێستە، ئەم دەمە.و. رەوان.

جارِيَة: کەنیزەك، بەندە.و. کارەکەر، دەرماڵ.

جازِم: بڕیاردەر.و. بڕەرەوە، یەکلاکەرەوە، بۆ دەستوور.و. پڕ، لێواولێو.

جاسِر: ئازا، دلێر.

جاسُوس: سیخوڕ، شۆفار، رازدۆز.

جاسِيء: سەخت، رەق.و. زبر.

جَاش: پشێوی، پەشۆکی.و. دڵو دەروون.

جاعِرَة: دووگ، سمت.

جاعِل: بکێر.

جافّ: وشك، برنگ.

جالِب: هێنەر، کێشندە.و.

ئامادەكەر.

جالِس: دانیشتوو.

جالِیَة: ئاوارە، رەوگە؛ ئەوانەی نیشتەجێی وڵاتێكی ترن.

جام: شووشە.

جامِح: سەركەش، بەلەسە.و. تۆراو.

جامِد: بێجووڵە، وەستاو.و. وشك، رەق.و. بەستوو، مەییو

جامِع: مزگەوت.و. كۆكەرەوە، كەڵەكەكار.و. تێكڕایی.

جامِعَة: زانستگا، زانكۆ.و. پەیوەندی.

جامُوس: گامێش(نا).

جانِب: لا، تەنیشت.و. كەلەكە، قەبرغە.

جانِبِيّ: لاوەكی.و. لـ.پاڵەوە، تەنیشتی.

جانْطَا: باوەڵ، جانتا.

جانِي: تاوانكار.

جاه: خانەدانی، گەورەیی.

جاهِز: تەواو، پوخت.و. ئامادە، ساز.

جاهِل: نەزان.و. نەخوێندەوار، كۆڵ.و. گەوج، كەودەن.

جِبَارَة: ئێسك گرەوە.

جَبَان: ترسنۆك.

جِبايَة: باج گرتن.و. ئەستێركیپڕئاو.

جُبّ: چالاو، بیر.و. چالّ.

جَبّار: شکۆ؛ یەکێکە لەناوەکانی خوایگەورە.و. زۆردار.و. بەهێز.

جُبَّة: قەلّغان، زرێ.و. کالانە؛ ئێسقان و قولّکیچاو.و. دەلمە، کەوا؛ جلێکی بالاپۆشی پان و بەرینە.

جَبْر: زۆرداری.و. ئێسک گرتنەوە.

جَبَرُوت: گەورەیی،بەزوبلّندی .و. هێزوتوانا.

جِبْس: گەچ، بۆرەك.و. ترسنۆك.و. نامەرد، ناپاك.

جَبَل: چیا، کەژ، شاخ.و. سەرگەورە.

جَبْل: گرتنەوە، شێلان.

جَبْلَة: سروشت، خۆرسك.و. ئاکار، رەفتار.

جَبَلِيّ: شاخەوان، کاوان.و. شاخی، کێوی.و. شاخاوی.

جُبْن: ترس، بیم.و. پەنیر.

جَبْهَة: بەرە.و. سەرگەورە.و. ناوچەوان، تەوێلّ.

جَبِين: ناوچەوان، تەوێلّ.

جَت: وێنجە، سێپەرە(ر).

جُثّام: مۆتەکە؛ مێردەزمە و خەوی ناخۆش.

جَثّ: لەبناهەلّکێشان.

جُثَّة: لاشە، تەرم.و. تەن،

لەش و لار.
جُثمَان: تەرم، لاشە .و.
کەس، زەلام.
جُثو: کورنووش، چەمانەوە.
جُثوم: هەڵنیشتن.
جُحْر: کون؛ هێلانەی ئاژەڵان.
جَحْش: جاشەکەر(ئا).
جَحْف: رادان، راماڵین.
جُحود: بێباوەڕی .و.
مل نەدان، دان پیانەنان.
جَحِیم: دۆزەخ .و. بڵێسە؛
ئاگری بەکڵپە.
جِدَار: دیوار.
جَدارَة: لێهاتویی، گونجاوی.
جِدَال: دەمەقرێ، مشتومڕ .و.
گفتوگۆ، وتوویژ.
جُدَامَة: سەرکۆزەرە، کۆتەڵ.
جَدْب: قاتوقڕی، نەهاتی .و.
شوورەیی، نەنگی.
جَدَث: گۆڕ.
جَدّ: باپیر، باوەگەورە .و.
پێشینان.
جِدّ: کۆشش، تەقەلا .و.
بەڕاستی.
جَدَّة: نەنك، داپیرە.
جُدَرِيّ: ئاوڵە، خوریکە(ن).
جَدَع: ئازا، بوێر .و. وریا،
چالاك .و. گەنج، لاو.
جَدْع: بڕین.
جَدْف: سەوڵلێدان، باڵەفڕێ.

و- بەدنمەك.

جَدَل: دەمەقرێ، مشتومڕ.و-

گفتوگۆ، وتووێژ.

جَدَلِيّ: وتووێژخواز.

جَدْوَة: پۆل، گەلە.

جَدْوَل: جۆگە، جۆبار.و-

ستوون.و- خشتە، کلێشە.

جَدْوَى: خەلات، بەخشیش.و-

سوود، کەلك.

جَدي: کار، گیسك(نا).

جَدِيد: تازە، نوێ.و- بڕاو.

جَدِير: گونجاو، شیاو.

جَدِيرَة: گەوڕ، پشتیر.

جَدِيلَة: پەرچەم.و- بار، دۆخ.

و- ڕێگە.

جِدِّيّ: بەڕاستی، بێگاڵتە.و-

بەپەرۆشەوە.

جُذَام: گولی(ن).

جَذْب: ڕاکێشان، بەکێش

کردن.

جَذّ: بڕین، هەڵپاچین.

جَذَّاب: ڕاکێش، بەکێش.و-

سەرنج ڕاکێش، دلفڕین.

جُذَاذ: کەرت، پارچە.

جَذْر: ڕەگو ریشە، بنج.و-

دوڕەگی.

جَذْرِيّ: بنەڕەتی، ریشەیی.

جِذْع: قەد، بەژن.و- کۆتەرە.

جَذِل: دلخۆش، شادمان.

جُذْوَة: پشکۆ، چلوسك،سکل.

جِراب: تووره‌كه، هه‌مانه.

جُرْأة: وێران، نه‌ترسان.

جِراحَة: برینسازی، نه‌شته‌رگه‌ری.

جَراد: كولله(ج).

جِرْیان: ملوان.و. كێلان.

جَرْبوع: گۆڕهه‌ڵكه‌نه(ئا).

جُرْثُوم: خۆره، ماك،میكرۆب.

جَرْجَر: جه‌نجه‌ڕ؛ ئامێری گێره.

جُرْح: برین، زام.

جَرْد: رووتـه‌ن.و. پاكردن، توێك لێكردنه‌وه.

جُرَذ: جرج(ج).

جَرّ: راكێشان.

جَرّاح: برینساز، نه‌شته‌رگه‌ر.

جَرّاد: مسكه‌ر.

جَرّار: راكێشه‌ر.و. چه‌كمه‌جه.و. له‌شكرێكی‌زۆر.

جَرّة: گۆزه.و. كاوێژكردن.

جَرّة: كوپه‌ڵه، تونگه؛ ده‌فرێكی‌مل باریكه بۆ ئاو.

جَرَز: شه‌وچه‌ره.

جَرَس: زه‌نگ.

جَرْش: كره‌كردن، وردكردن.

جَرْع: قوتدان.

جُرْعَة: قوم، مژێك.

جُرُف: كه‌نده‌ڵان.و. راماڵین، رادان.

جُرْم: تاوان، په‌ن، كه‌تن.

جَرَم: گومان.

جِرْم: لەش،تەن.و. ئەستێرە.

جُرْن: دۆلاو.و. دەسکەوان،
دنگ.

جَرُو: بێچو؛ بەچکەی هەموو
شت.و. توتك؛ بێچوی
سەگ(ئا).

جَرِيء: ئازا، بوێر، دلێر.

جَرَيان: رۆشتن، رەوانی.

جَرِيح: بریندار، زامدار.

جَرِيد: گەلای دارخورما.

جَرِيدَة: رۆژنامە.

جَرِيش: کوتراو، هاڕراو.

جُزْء: پارچە، کەرت.و. بەش.

جَزَاء: پاداشت.و. سزا، تۆلە.

جُزَاف: کوێرانە، گۆترە.

جَزَالَة: پاراوی، گەورەیی.

جَزَر: گێزەر(ر).

جَزْر: کوشتن.و. نیشتنەوە،
داچوون.

جَزّ: بڕینەوە، هەلپاچین.

جَزَّار: کوشتیار، قەساب.

جَزَّة: قاژ، کوز.

جَزِع: پەشۆکاو، شپرزە.و.
نائارام.

جُزْعَة: دەسکەچەقۆ.

جَزْلَة: قاش، کوز.

جَزْم: بڕانەوە.و. بڕیاردان.و.
زەنەدارکردنی پیت.

جَزْمَة: پۆتین، چەکمە.و.

ژەم؛ ژەمی نانخواردن.

جَزُوع: بێئارام، هەڵەشە.

جَزُون: مێرگ، چیمەن.

جِزْيَة: سەرانە، خووك؛ پارەوەرگرتن لەو کەسانەی لە ژێر سایەیی ئیسلامدا دەژین، موسڵمان نین.

جَزِيرَة: دوورگە.

جَزِيل: زۆر، گەلێك.و. زمان پاراو.

جَسَارَة: ئازایەتی، زاتکردن.و. بەجێهێنان.

جَسَامَة: گەورەیی، گرنگی.و. کەتەیی، زەبەلاحی.

جَسَد: لەشو لار، تەن.

جِسْر: پرد، پێڵ.و. کەتە، بالابەرز.

جِسْم: لەش، تەن.و. شێوە، شێواز.و. قەبارە.

جَسُور: ئازا، بەزات.

جَسِيم: گەورە، زل.و. قەڵەو، بەخۆ.و. زەبەلاح، کەتە.

جُشَاء: قرقێنە.

جَشِع: نەوسن، چلێس.

جَشِيش: برویش(ر).

جَصّ: گەچ.

جَصَّاص: گەچ فرۆش.

جِعَال: دەسگرە.

جَعَالَة: بەرتیل.

جَعْبَة: هەگبە، خورج.

جَمَّة: بیره، ناوی جۆ.

جَمْجَمَة: کڕەو هاڕەی دەستاڕ.و. ژاوەژاو.

جَعْد: لوول، بادراو.و. گرژ، چرچ و لۆچ.

جُعَل: قالۆنچە(ج).

جُعْل: کرێ، مز.و. خەڵات.

جَعْل: والێکردن، گۆڕین.و. دانان.و. کردن.

جُغْرَافِیا: زەویناسی.

جَفَاء: دڵڕەقی.و. پشت تێکردن.

جُفَافَة: وشکی.و. قاتوقڕی، وشکەساڵ.

جَفْن: پێڵو.و. کێلان.

جُفْنَة: بۆتە.

جَفُور: لالوتی، گوێپێنەدان.

جَفْوَة: مامەڵەناخۆش، توند.

جُفُول: سڵەمینەوە، سرکی.

جَلاء: روونی، رەوانی.و. رەوکردن، کۆچکردن.

جَلاَّب: مێنەر، هاوردە.

جَلاَّد: بکوژ، سەربڕ.و. فەلاقەکەر.و. پێست فرۆش.

جَلال: شکۆ، مەزن.

جَلْب: مێنان، هاوردن.و. دەسکەوتن، پەیداکردن.

جِلْبَاب: ماکسی؛ جلکی پان و پۆڕ.

جِلْبَة: واشەر.

جَلْجَلَة: دەنگدانەوە.

جِلْد: پێست، چەرم.و. بەرگ، تویکڵ.

جَلْد: فەلاقەکردن، دارکاری.

جَلْدَة: فەلاقەکردن، دارکاری. و. قامچی.

جَلْسَة: دانیشتن.

جِلْف: دەفر، قاپ.و. دڵڕەق، بێبەزەیی.و. گەمژە.و. گووش.

جُلَّة: ریخ، تەرس؛ پیسایی ئاژەڵ.

جَلِّي: روون، ئاشکرا.

جُلْمُود: تاوێر، تاشەبەرد.

جَلْو: سافکردن، لووسکردن.

جِلْوَاز: کاسەلێس، چڵکاوخۆر.

جَلِيد: بەستوو، سەهۆڵ.و. وریا، ژیر.

جَلِيس: هاوڕێ، برادەر.

جَلِيل: شکۆمەند، مەزن.و. بەڕێز.

جِمَاح: سەرکەش.و. تۆران، لالوت.و. ئارەزو، هەوەس.

جَمَاد: بێگیان.و. زەوی، خاك.و. رەق.

جِمَاع: کۆبوونەوە، گانکردن.

جَمَاعَة: کۆمەڵ، دەستە.

جَمَاعِيّ: هەرەوەزی، بەکۆمەڵی، پێکەوە.

جَمَال: جوانی، قۆزی.

جَمَاهِير: جەماوەر.

جُمْجُمَة: کاپۆڵ؛ کاسەی سەر

جَمْرَة: پشکۆ، سکڵ.و.

کۆیی، یەکێتی.و. چەو.

جُمْرُك: گومرك، بارانە.

جُمْع: چنگێك، مشتێك.

جَمْع: کۆکردنەوە،

خستنەسەریەك.

جُمُعَة: هەینی، کۆتایی

هەفتە؛ رۆژێکی حەوتەیە.و.

کۆبوونەوە.

جَمْعِيَّة: کۆمەڵە، کۆڕگە.و.

کۆبوونەوە

جَمَل: وشتر(نا).

جُمْلَة: رستە، دەستەواژە.و.

گشت، هەموو.و. کۆ.

جَمّ: زۆر، فرە.

جَمَّاً: کۆڵ؛ ئاژەڵی بێشاخ.

جَمَّام: پڕ، لێواولێو.

جُمْهُور: ئاپۆرە، جەماوەر.و.

کەڵەکە.و. زۆرینە.

جُمْهُورِيّ: کۆماری.

جُمُود: بێجوڵەیی.و. رەقی،

پتەوی.و. سستی.

جَمِيع: گشت، سەرتاپا،

سەرجەم.و. هەموان،

بەتەواوەتی.

جَمِيل: جوان، قەشەنگ.و.

چاکە، باشە.

جِنائِيّ: تاوانکەری، کەتنکاری.

جَنَاح: باڵ.و. بەش، لا.و. دالْدە.

جُنَاح: تاوان، خەتا، ئۆباڵ.

جَنَازَة: تەرم، مردوو.

جِنَاس: وشەسازی، رەگەزدۆزی.

جَنَان: دڵ.و. رووح، گیان.و. شەو.و. شاراوە.

جِنَايَة: تاوان.و. دەست درێژی.

جُنُب: دوور.

جَنْب: لا، تەنیشت.و. کەلەکە، قەبرغە.

جَنْدَل: تاشکە.و. تاوێر.

جُنْدِيّ: سەرباز.

جِنْس: رەگەز، نەژاد.و. جۆر، چەشن.و. رەسەن.

جِنْسِيّ: رەگەزپەرست.و. ئارەزوباز.و. رەگەزی.

جِنْسِيَّة: رەگەزنامە،ناسنامە.

جِنّ: جنۆکە، خێو.و. تاریکی.

جَنَّة: بەهەشت.و. باخچەی چڕو پڕ.

جُنَّة: سوپەر، قەڵغان.و. پەناگە، دالْدە.

جَنُوب: باشوور، خوارووو.

جُنُون: شێتی.و. گەوجی، کەرێتی.

جَني: دەسکەنە، چنینەوە.

جَنِين: کۆرپەلە .و. گلّکۆ.

جِهَاد: تێکۆشان.و. جەنگین.

جِهَار: ئاشکراکردن، دەرخستن.

جِهَاز: دەزگا، دارودەستە.و. کەلوپەل.و. ئامێر، ئامراز.و. کۆئەندام.

جِهَة: لا، تەنیشت.و. لایەن.و. روو، بار.

جُهْد: رەنج ، کۆشش، تەقەلا .و. وزە، توانا.

جَهْد: رەنجدان، تەقەلاکردن.

جَهْر: ئاشکرا، روون.

جَهْشَة: هەنسك.

جَهْل: نەزانین، پەیپێنەبردن .و. نەخوێندەواری.و. کەودەنی، گەوجی.

جَهْم: گرژ، مۆن.

جَهَنَّم: دۆزەخ.

جَهُورِيّ: دەنگ زولاّلی؛ دەنگی زل‌و بلّند.

جَهِيض: لەبارچوو.

جَوَاب: وەلام.و. نامە، پەیام. و. بەرپەچدانەوە،وەلامدانەوە

جَوَاد: بەخشندە، دەستبلاو .و. ئەسپ(ئا).و. خێرا،گورج.

جِوَار: دراوسێتی.و. تەك، تەنیشت.

جَوَاز السفر: رێنامە،

تێپەڕنامە.

جَوَاز: دروستی.و۔ ڕێدان.

جُوَالِق: جەوالّ؛ تورەکەیەکە وەك گونیە وایە.

جَوَاهِر: گەوهەر، خشلّ.

جُوْخ: چۆغە، شالّ.

جُود: بەخشندەیی.

جَوْر: ستەم، زۆر.

جَوْرَب: گۆرەوی.

جَوْز: گوێز(ر).

جُوع: برسێتی.و۔ گرانی، نەبوونی.

جَوْف: ناو، بۆشایی.و۔ ورگ، سك.و۔ شیو.

جَوْلَة: کایە، گێم.و۔ گەشت.

جَوْهَر: گەوهەر.و۔ کرۆك، ناوەڕۆك.

جَوْهَرِيّ: گەوهەرگەری.و۔ سەرەکی، بنەڕەتی.

جَوّ: کەش، ئاووهەوا.و۔ ناوەوە.و۔ مالّەوە، ژوورەوە.

جَوَّال: گەڕۆك، گەڕیدە.

جَيْب: گیرفان.و۔ سنگ.

جَيبِيّ: گیرفانیی، بۆ گیرفان.

جِيد: ئەستۆ، گەردن.

جِير: قسلّ.

جِيرَان: دراوسێ، هاوسێ.

جَيْش: سوپا، لەشکر.

جَيْشَان: کولان، هاتنەجۆش.

جِيفَة: لاك؛ لاشەی بۆن

کردوو.

جِیل: نەوە، وەچە .و. چەرخ،

سەدە.

جَیِّد: باش، چاك، رند.

ح

ح: شەشەم پیتە لەزمانی عەرەبیی‌دا.

حائِر: سەرسام، راماو.و. راڕا، دوودڵ.

حائِط: دیوار، وارش.

حائِل: زڕ؛ بێ بەروبووم.و. یەك ساڵە.و. گۆڕاو.و. لەمپەڕ.

حاجِب: برۆ.و. بەردەستە.و. پەردە.و. دەرگاوان.و. لا، لێوار.

حاجَة: پێویستی، ویست.و. نەبوونی، نەداری.و. مەبەست، دۆز.و. شت.

حاجّ: حاجی.

حاجِز: کۆسپ، لەمپەڕ.و. نێوان، بەربەست.

حادِث: روداو، بەسەرهات.و. تازە، نوێ.و. چورتم، کارەسات.

حادِثَة: رووداو.و. بەسەرهات.

حادّ: تیژ، بڕندە.

حاذِق: کارامە، لێهاتوو.

حارَة: ماڵ، خانوو.و- کوچەو کۆلان.

حارّ: گەرم، بەتین.و- توون، تیژ.و- بەسۆز.

حارِس: پاسەوان، دیدەوان.

حَازُوقَة: نزکرە.

حازِي: پێشبین.

حاسِد: ئیرەدار، حەسوود.

حاسَّة: هەست.و- پێزانین، هەستکردن.

حاسِم: یەك لاکەرەوە.

حاشا: بێجگە، جگەلە، بێ.

حاشِد: ئامادە، ساز.

حاشِيَة: داروەستە.و- پەراوێز، کەنار.و- چمك، قەراغی جلو بەرگ.

حاصِل: ئەنجام.و- بەروبووم.و- کورتە، پوختە.

حاضِر: ئامادە.و- شاری، شارنشین.و- ئێستە، ئەم دەمە.

حاضِنَة: دایەن.و- کڕ؛ بۆ مریشك.

حافِز: ماندەر، هەڵنەر.

حافِظ: پارێزەر، چاودێر.

حافِظَة: بیر، یاد.

حافَّة: کەنار، رۆخ.و- پەراوێز، لێوار.

حافِل: زۆر.و- پڕ، لێوان.

حافي: پێخاوس، پێپەتی.
حاقِد: کیناوی، رقن.
حاكِم: فەرمانڕەوا.و. دادوەر، دادگەر.
حال: بار، دۆخ.و. رەوڕەوە.
حالاً: دەمودەست، دەستبەجێ.
حالِب: میزکێش.
حالِك: زۆرڕەش.
حامِد: سوپاسگوزار.
حامِض: ترش.و. لیمۆ(م).
حامِلَة: سك پڕ، ئاوس.
حامِي: پارێزەر، بەرگر.و. گەرم.و. توندوتیژ.
حامِيَة: پارێزگار، بەشێك لە سوپا کە پارێزگاری لەو شارە دەکەن کە تێدان.
حان: نزیکە.و. ئەم دەمە، هەرئێستە.
حانُوت: کۆگا، دوکان.
حَباب: بلّق.و. کەف.
حِبال صوتِيَة: دەنگەژێ.
حِبالَة: داو.
حُبّ: خۆشەویستی، ئەڤین.و. حەزلێکردن.و. مەرکانە، کوپە
حَبّ: دەنك، قل.
حَبّاب: خۆشەویست.و. مەرکانە دروستکەر.
حَبَّة: تۆو.و. دەنك.و. زیپکە، قنچکە.

حَبَّذا: خۆزگە، بریا.و. باشە، خاسە.

حَبْر: زانا، مۆشمەند.

حِبْر: مەرەکەب.و. خۆشی.و. زانا.و. باش.

حَبْرَة: خۆشگوزەرانی، شادی.

حِبْس: بەربەست.

حَبْس: گرتن، بەندکردن.و. بەندیخانە، گرتووخانە.

حَبْسَة: رزگارانە.

حَبَل: بارکردن.و. تورەیی.و. پڕبوون.و. پەژارە.

حَبْل: پەت، گوریس.و. دەمار.و. پەیمان.و. بەستەر.و. گەردن.

حُبْلَى: سك پڕ، ئاوس.

حَبْو: گاگۆلکێی، لەسەر ئەژنۆ رۆیشتن.

حُبُوب: دانەوێڵە.

حِبْوَة: خەلات.

حَبِيب: خۆشەویست.و. یار، دلّدار.

حُتَات: هەلّوەراو، داتەکیو.

حِتَار: چێوە، پەرژین، چەمەرە.

حَتَّى: تاکو، تا.و. تەنانەت.و. هەروەها.و. بۆنەوەی.

حَتْرَة: زەمێك.

حَتْف: مردن.

حُثالَة: کەندەڵ، ترۆ.و. تلّپە، خلّتە.

حَثّ: مەڵنان، هاندان.

حَثِیث: خێرا، پەلە.و. سەرخەوشکاندن.

حِجَا: بیر، هۆش.و. زرنگی، دانایی.

حِجَاب: پۆشتە.و. پەردە، نێوان.و. چاوەزار.

حِجَاز: بەربەست.و. پشتێن.

حِجَام: لەواشە، قەمتەر؛ دەم بەستی ئاژەڵ.

حِجَامَة: کەڵەشاخ، خوێن گرتن.

حِجّ: حەجکردن.

حُجّة: بەڵگە، قەواڵە.و. سەلماندن.و. بڕوبیانو.

حِجّة: ساڵ.

حَجَر: بەرد.

حِجْر: قەدەغە، یاساغ.و. هۆش، ژیری.و. کۆش، باوەش.و. چاودێری.

حُجْرَة: ژوور.و. لا، قەراغ.

حَجْز: گرتن، بەندکردن.و. قەدەغە.

حُجْزَة: پزو.

حِجْل: پاوانە، پێبەند.

حَجْلَة: خەتخەتێن.

حَجَلَة: کەژاوە؛ کوللە پەردەی بوکو زاوا.

حَجم: قەبارە.

حَدَأة: کۆلارە(با).و. پاچ.

حَداثَة: تازەیی، نوێیەتی.

حِداد: پەژارە، خەفەت.و. رەش پۆشین.

حَدَب: کۆم، کوور.و. قۆقز؛ شتێکی دەرپەڕیو بۆدەرەوە.

حَدَث: روداو.و. داهێنان.و. لاو، تازەپێگەیشتوو.

حَدّ: پێناسە.و. سنوور، ئاقار.و. سزا، تۆڵە.و. کەنار، ڕۆخ.

حَدّاد: ئاسنگەر.

حَدَرَة: سیچکەسڵاوە.

حَدس: هەڵهێنان، دۆزینەوە.و. بەهرە.و. زانین.

حَدَقَة: رەشێنەی چاو.

حَدَل: کوتینەوە، گێڕان بۆ بان و زەوی.

حُدُوث: رودان.

حُدُور: لاری، لێژی.

حَدِیث: ئاخاوتنی پێغەمبەر ﴿دروودیخوایلێبێت﴾.و. فەرموودە، ئاخاوتن.و. تازە، نویێ.و. دوان، گفتوگۆ.و. هەواڵ.و. چیرۆك.

حَدِید: ئاسن.و. تیژ، بڕندە.

حَدِیقَة: باخ، باخچە.

حِذاء: پێڵاو.و. بەرامبەر.

حَذَر: پارێز، سڵەمینەوە.و. وریایی، ئاگاداری.

حَذْف: بواردن، لابردن.

حَذْو: هەمبەر، بەرامبەر.و. وەکو.

حَرَارَة: گەرمی، تین، جۆش.

حِرَاسَة: پاسەوانی.و. پاراستن

حَرَام: قەدەغە، ناڕەوا، یاساغ.

حَرَامِيّ: دز، جەردە.و. خراپەکار.

حَرْب: جەنگ، شەڕ.

حَرْبَاء: خۆرپەرست؛ جۆرە مارمێلکەیەکە رەنگی بە پێی شوێن دەگۆڕێت.

حَرْبَة: زەرگ، چەقۆی شەڕ.

حَرْث: کێڵان.

حَرَج: تاوان.و. قەدەغەیی.و. دارەبازە، دارمەیت.و. دارستان، جەنگەڵستان.و. بەگیرمێنان، خەجاڵەتی.

حَرِج: تەسکی، تەنگی.

حَرْدَان: تووڕە، بەقین.

حُرّ: ئازاد، سەربەست.و. راست، رەوا.و. ناوەڕاست.و. کرۆك.و. پاڵفتە، پوخت.

حَرّ: گەرمی.

حَرَّاق: سوتێنەر، گەرم.

حُرِّيَّة: ئازادی، سەربەستی.و. سەربەخۆیی.

حَرْز: پاراستن.و. کۆکردنەوە.

حِرْز: قەلا.و. نوشتە، جادوو.

وـ بەش.وـ پەنا، دالدە.

حَرَس: پاسەوان، دیدەوان.

حِرْش: بێشەلان، جەنگڵ.

حَرْشَف: پوولەکەی ماسی.وـ بێچو، زەڕنەقووتە.

حِرْص: سووربوون، هەتەری.وـ رژدی، پیسکەیی.

حَرْف: پیت.وـ رۆخ، لێوار.وـ سنوور.وـ ئاوەڕێ.

حِرْفَة: پیشە، کار.

حَرْق: سوتاندن،گرتێبەردان.

حَرِك: بزێو، بەجووڵە.

حَرَكَة: جووڵە، بزاوتن.

حَرَم: پیرۆز؛ شوێنی بەرێز.وـ نزرگە.

حِرْمَان: بێبەش کردن.وـ نەهێشتن.

حُرْمَة: پیرۆزی، شکۆمەندی.وـ بەش.وـ ئافرەت.وـ گەردن

حَرْمَل: گوژالك(ر).

حَرُور: هەتاو، خۆرەتاو.وـ گڕە، گەرمی.

حَرُون: لاسار، سەرکەش.

حَرِي: شایەنە، شیاوە.

حَرِير: ئاورێشم.

حَرِيص: سوور، هەتەر.وـ رژد، پیسکە.

حَرِيق: ئاگرخستنەوە.وـ سوتاندن، گرتێبەردان.

حِزَام: پشتێن، کەمەربەند.

حِزْب: گرۆه، بەره؛ کۆمەڵە
کەسێك کە لە سەر بیرو
باوەڕێك کۆببنەوە.و- چەك،
تفەنگ.و- بەش.
حِزَّة: قاش، کوز.
حَزُّورَة: مەتەڵ.
حَزْم: ورە.و- بەستن،
دەسکەنەکردن.
حُزْمَة: دەسکەنە، چەپك،
گورزە.
حُزْن: پەژارە، کەسەر، داخ.و-
ناخۆشی.
حَزِين: خەفەتبار، خەمگین.و-
رەش پۆش.و- بەداخ،
بەکەسەر.

حَسَاء: شۆربا، شلە.
حِساب: ژماردن، بژاردن.و-
قەبلاندن، وادانان.و-
لێپرسینەوە.
حُسَام: شمشێر.
حَسَب: بەگوێرەی، بەپێی.و-
رەسەن، نەژادزادە.
حَسْب: تەنها، هەر، بەس.
حُسْبَان: ژماردن.و- وادانان،
گومان بردن.
حِسْبَة: ژماردن.و- پاداشت.
حَسَد: ئیرەیی؛ خۆزەگە بۆ
شتی خەڵك خواستن.
حَسْرَة: داخ، پەژارە.
حِسّ: هەست.

حَسّاس: هەستیار.و- هەستەوەر؛ ئەندامی هەستکردن.

حَسُون: فیڕنەگولە(با).

حَسَك: چقڵ، دڕك.

حَسْم: یەکلاکردنەوە.و- بڕین.و- لابردن، نەهێشتن.

حَسَن: باش، چاك.و- جوان، قەشەنگ.

حُسْن: جوانی، شۆخی.

حَسَنَة: چاکە، باشە.

حَسُو: شۆربا، شلە.

حَسُود: چاوچنۆك.

حَسِیب: ژمێریار.و- ڕەسەن، نەژادزادە.

حَشْد: کۆکردنەوە، گردکردنەوە.و- کۆمەڵێك.

حَشْر: جەنجاڵ، ئاپۆڕە.و- ئاخنین.و- ڕۆژی دوایی.

حَشَرَة: جانەوەر، مێروو.

حَشّ: ڕنینەوە، دەسکەنەکردن.

حِشْمَة: شەرم .و- شکۆ، سەنگ.و- تورەیی.

حَشُو: ئاخنین، تێ‌فڕێدان.و- پەراوێز.و- خراپ، بەدکار.

حَشِیش: گژوگیا.و- پوش‌و پەڵاش.

حَصَاة: چەو، چەگل.

حَصَاد: دروێنەکردن.و-

بەروبووم، بەرهەم.

حِصَار: گەمارۆ، ئابلۆقە.

حِصَام: ناکۆکی، مشتومڕ.

حِصَان: ئەسپ(نا).

حَصَان: داوێن پاك.

حَصَب: چەو.و. سوتەمەنی.

حَصْبَة: سوورێژە(ن).

حَصْد: دروێنەوە.و. چنینەوە، لێکردنەوە.

حَصْر: ئابلۆقەدان،گەمارۆدان.و. قەتیس، بەستنەوە.و. دەست بەسەراگرتن.

حُصْرُم: بەرسیلە؛ ترێی نەگەییو(م).

حُصّ: قاش، کوز.

حَصَّاد: سەپان، دروێنەکەر.

حِصَّة: بەش، پشك.

حَصَف: لیر، گەرمەژنە(ن).

حِصْن: قەلا.و. دالدە.و. تفەنگ، چەك.

حَصِيد: بەروبووم، بەرهەم.

حَصِير: حەسیر؛ راخەرێکە لەقامیش و پووش ئەچنرێ.و. رێگە.و. پیسکە، رژد.و. گیران.و. تەنگەبەر.

حَصِيف: قایم، پتەو.و. بۆچوونیباش.

حَصِيلَة: کۆ، گشت.و. دەستکەوت.

حَضَارَة: شارستانی، ژیاری.

حَضَانَة: دایەنگە.

حَضْرَة: بوون، هەبوو.و- بەڕێز .و- نزیکی.و- لا، تەنیشت.

حَضّ: هاندان، هەڵنان.

حِضْن: باوەش، کۆش.و- لێوار، لا.

حُضُور: هاتن، گەیشتن.و- دیمانە.

حُطام: تیکشکان.

حَطَب: دار، سوتەمەنی.

حَطّ: دانان.و- داڕوخان.

حَظّ: بەخت، شانس.و- بەختەوەری، کامەرانی.

حَظْوَة: پلەوپایە، ڕێز.

حَظِيَة: پشتیر، گەوەڕ.

حَظِيّ: شانسدار.و- ئەو کەسەی خۆشی دەوێت.

حَفَاوَة: پێشوازیکردن.

حَفْر: هەڵکەندن، هەڵکۆڵین.

حُفْرَة: چاڵ.و- گۆڕ.

حِفْظ: پاراستن.و- چاودێری، پارێزگاری.و- ڕەوانکردن، لەبەرکردن.

حَفّ: بەتەنگەوەبوون.و- هەڵگرتن؛ لێکردنەوەی تووکی دەموچاو.و- لا، تەنیشت.

حَفّارَة: کۆڵەر، هەڵکەن.

حَفّاف: دەمو چاوهەڵگر.

حَفْلَة: ئاهەنگ، زەماوەند.و-

کۆبوونەوە.

حَفْنَة: مشت؛ پڕ هەردوو دەست.

حَفِيد: کوڕەزا.

حَفِيظ: پاسەوان.و. پارێزراو.

حَفِيف: ورشە، خشپە؛دەنگی جولانەوەی شت.

حَقَارَة: سووکی، ریسوایی.

حُقُب: هەشتا ساڵ یازیاتر.و. چەرخ، رۆژگار.

حِقْبَة: سات، دەم.و. ساڵێك.

حِقْد: رق، کینە.

حَقّ: راست، دروست.و. رەوا، دروست.و. دڵنیایی.و. ماف.و. داد.و. مردن.

حَقَّانِيّ: راستگۆ، سەرڕاست.

حَقْل: کشتگە، کێڵگە.و. ستوون.و. بوار.

حُقْنَة: سرنج، شرنیقە.

حَقُو: ناوگەڵ.

حَقِيبَة: جانتا، هەگبە.

حَقِير: سووك، رسوا.و. کەم، نەخت.

حَقِيقَة: راستی، دروستی.و. راستەقینە.و. بێگومانی، راستێتی.

حَقِيقِيّ: راستی، دروستی.و. راستەقینە.

حِكايَة: چیرۆك، داستان.و. گێڕانەوە.

حُكُر: قۆرخکردن.

حَكّ: پرواندن، هەڵگڵۆفین.و.

رووشان، کڕاندن.و.

لەیەك خشان.

حَكَّة: ئالۆش، خورو(ن).

حُكْم: فرمان، بڕیار.و.

فەرمانڕەوایی، دەسەڵاتداری.

حَكَم: ناوبژیوان.

حِكْمَة: دانایی، ژیری.و.

پزیشکی.و. پەندیاری.

حُكُومَة. دەوڵەت.و.

دەسەڵات، فەرمانڕەوایی.

حَكِيم: دانا، ژیر.و. پزیشك.و.

پەندیار.

حَلّاب: بەشیر، شیردەر.و.

دۆشەر.

حَلّاج: هەلاج، جۆڵا.

حَلّاق: سەرتاش، تاشەر.

حَلال: رەوا، دروست.

حَلاوَة: شیرینی.و. خۆشی.

حُلْبَة: شمڵی(ر).

حَلْج: چینەکردن.و. هۆنینەوە

، بادان.

حَلَزونِيّ: لوول پێچ، پێچۆك.

حِلْف: سوێند.و. هاوپەیمان،

هاوڕێیەتی.و. یەککگرتن.و.

پەیمان، بەڵێن.

حَلَفَة: زەل.

حَلْق: گەروو.و. تاشین.

حَلْقَة: بازنە، چەمەرە.و.

نەنگوستیلە.

حُلْقُوم: قورقوڕاگە، بینەقاقە.

حَلّ: چارە.و. بەرەڵاکردن، ئازادکردن.و. کردنەوە، شلکردنەوە.و. تواندنەوە.

حُلْم: خەو.و. بالغ بوون، گەورەبوون.

حِلْم: لەسەرخۆیی، هێمنی.

حَلَمَة: چیچە، گۆیمەمك.و. گەنە(ج).

حُلْو: خۆش، بەتام.و. شیرین.و. جوان، قەشەنگ.

حُلْوان: پاداشت.و. دیاری.

حُلْي: خشڵ.

حَلِيب: شیر.

حَلِيف: هاوپەیمان.و. پەیمان.و. هاوکار، هاودەم.

حَلِيق: تاشراو.

حَلِيل: مێرد.و. دراوسێ.و. ڕەوا، دروست.

حَلِيلَة: ژن، خێزان.

حَلِيم: لەسەرخۆ، هێمن، سەلار.

حَمَأ: قوڕو لیتە.

حَمَاة: خەسوو.و. پووز.

حِمَار: کەر، گوێدرێژ(ئا).

حَمَاس: پەرۆشی، بەسۆز.و. هەست جوڵێن.و. نەهێشتن.و. جەنگین.

حَمَاقَة: کەرێتی، گەوجی.

حَمَام: كۆتر(با).

حِمام: مردن.

حِمَايَة: پاراستن، بەرگری.

حَمْد: سوپاس.و. ستایش، پێزانین.

حُمْرَة: سووری.و. سوراو.

حَمْص: برژاندن.

حِمْل: بار، کۆڵ.

حَمْل: سك پڕبوون، ئاوس بوون.و. بەر، بەرهەم.و. هەڵگرتن.

حَمْلَة: هەڵمەت، تاودان، هێرش.

حَمّ: قرچەیگەرما.

حُمّاق: دانکە(ن).

حَمّال: باربەر، کۆڵهەڵگر، کۆڵکێش.

حَمّام: گەرماو.و. خۆشتن.

حُمُّص: نۆك(ر).

حُمّى: تا، تین.

حَمُو: خەزوور.

حُمُوضَة: ترشەڵۆك، ترشی.

حَمِيم: گەرم، بەکوڵ.و. خزم، کەس‌وکار.و. دۆست، هاوەڵ.

حَمِيَّة: پیاوەتی.و. پەرۆشی.و. لووت بەرزی.

حَنَان: سۆز، بەزەیی.و. پیت، فەڕ.

حِنْث: تاوان، کەتن.و. پەیمان شکاندن.

حَنْجَرَة: قورِگ، بین.

حِنْطَة: گەنم(ر).

حَنْطُور: گالیسکە.

حَنْظَل: گوژالك(ر).

حَنَفِيَّة: بەلووعە.

حَنِق: توورِە، وەڕس.

حَنَق: رق، تورِەیی.

حِنك: قالّبوونەوە، قوولّبوونەوە.

حَنَك: مەلاشو.و. دەم.

حَنَّان: بەسۆز، میهرەبان.و. بەپەرۆش.

حَنُون: بەسۆز.و. میهرەبان.

حَني: چەمانەوە،نوشتانەوە.

حِنيَة: پەرۆش، سۆز.و. چەمانەوە.

حَنِيف: راست، رەوان.و. خواپەرست.و. چاکەخواز.

حَنِين: تاسەکردن، بیرکردن. و. بەزەیی.

حِوَار: گفتوگۆ، وتوویژ.و. قسەکردن، ئاخاوتن.

حَوَالَة:گویزانەوە.و. بریکاری.

حَوَالِيّ: نزیکەی.

حَوْب: تاوان، کەتن.و. لەناوچوون.

حُوبَة: تاوان.و. خالّوان؛ خزمانیدایك.و. بار، دۆخ.

حُوت: نەهەنگ(ئا).

حُور: لەناوچوون.و. ناتەواوی

، کەموکوڕی.

حُورِيَّة: پەری.و. قەشەنگ.

حَوْز: کۆکردنەوە،

گردکردنەوە.و. سامان،

دارایی.و. کەنداو.و.

دەستکەوتن،بەدەست هێنان.

حَوْش: حەوشە، دەرماڵ.و.

پەرژین.

حَوْصَلَة: چیکڵدان،

جیقەتۆرە.

حَوْض: ئەستێرك، ئاوکۆ.

حَوَل: خێل؛چاوی ئەم پاو پا.

حَوْل: هێز، توانا.و. ساڵ.و.

دەورووبەر، ئەم لاولا.و.

سەبارەت، دەربارە.

حَياء: شەرم، ئابڕوو.

حَياة: ژیان.و. جووڵە، بزاوت.

و. کەڵك، سوود.

حِياد: بێلایەنی.

حِياصَة: قەیاسە؛

کەمەربەندی ئاژەڵان.

حِياكَة: چنین.

حِيال: ڕووبەڕوو، بەرامبەر.

حِيبة: خزمانیدایك.و. بار،

دۆخ.

حَيْث: لەکوێ.

حَيْثِيَّة: ڕێوشوێن.و. بەوپێیە

.و. پایە، ڕێز.و. هۆ.

حِيان: دوودڵ.و. وێڵ،

سەرگەردان.

حَيْرَا: رامان، دۆش دامان.

حَيْز: شوێن، جێگە.و. کەلێن.

حَيْصَة: راکردن، هەڵهاتن.

حَيْض: بێنوێژی، مەهك؛ نەریتێکی ژنانە کەخوێنی دامێنی ئەپژێ.

حَيْف: مەخابن،جێیکەسەرە.

حَيل: هێز، توانا.

حِيلَة: فێڵ، تەڵەکە.و. بڕوبیانو.و. توانین.

حِين: کات، سات.و. رۆژگار، چەرخ.و. هەل، دەرفەت.

حِينَئِذٍ: ئەوکاتە.

حِينَما: کاتێ، کە.

حَيْنُولَة: کاتی هاتووە.و. کاتیەتی، هەرئێستا.

حَيْوَان: زیندەوەر، گیاندار.و. ئاژەڵ.

حَيَوان: زیندوو، هەرشتێك گیانی لەبەردابێت.

حَيَوِيّ: زیندوویی و. گرنگی، بەبایەخ.و. ژیوەر.

حِيَّ: پەلەکە، پێشوازی لێ بکە.

حَيّ: زیندوو.و. گەڕەك.

حَيَّة: مار(ئا).و. زیندوو.

خ

خ: حەوتەم پیتە لەزمانی عەرەبییدا.

خائِف: ترساو.

خائِن: ناپاك.و. زۆردار.

خابِیة: کوپە، مەرکانەی گەورە.

خاتِم: کۆتا، دواین.و. مۆر، شەقڵ.و. ئەنگوستیلە.

خاتِمَة: کۆتایی، دوایی.

خاثِر: خەست، مەییو.

خادِم: نۆکەر، خزماتکار.و. شاگرد، کرێکار.

خارِج: دیار، رووکەش.و. دەرەوە.و. یاخی.و. هەندەران، دەرەوەی وڵات.

خارِجِيّ: دەرەکی.و. بێگانە، بیانی.

خارِصِین: تۆتیا.

خارِق: کونکەر.و. سەمەرە، بەدەر، لەڕادەبەدەر.

خارُوق: قەنارە، کوشتگە.

خازِن: گەنجینەوان.

خاسِر: دۆڕاو.و- بیٚکەڵك.

خاشِع: ملکەچ.

خاص: تایبەت.

خاصِرَة: کەلەکە، کەمەرە.

خاصَّة: تایبەتی.و-
پیاوماقوڵ.

خاصِم: دوژمندار.

خاصِیَّة: ئەدگار، تایبەتی.و-
رەوشت، دۆخ.و- سوود.

خاضِع: ملکەچ، گەردن کەچ.

خاطِر: بیر، یاد.و- بەبیراهاتن
.و- ویستن، ئارەزوکردن.

خاطِيء: هەڵەکار.و- تاوانکار.

خافِيَة: راز، نهێن.

خالِ: بۆش، چۆڵ.و-
دەست بەتاڵ.

خال: لاله، خاڵ.و- خاڵ.و-
گەورەیی.و- لغاو.و- چیا، کەژ
.و- جلو بەرگی نەرمۆڵە.

خالَة: پوور، پلك.

خالِد: نەمر.

خالِص: پەتی، رووت.و- پاك،
پوخت، پاڵفتە.و- روون.

خالِق: دروستکەر.و- کردگار،
بەدیهێنەر، رسکێن.

خام: خاو.و- ساویلکە،ساکار.

خامِد: کپ، دامرکاو.

خامِس: پێنجەم.

خامِل: تەمەڵ.و- سست.

خان: میوانخانە.و- کۆگا.

خائنة: خانه.و. ماڵ، خانوو.

خانع: خراپەکار.و. ریسوا، بێدەسەڵات.

خایس: رزیو.

خَبء: شاردنەوە، داپۆشین.

خَباز: تۆڵەکە.

خَبّ: ساختە، فێڵ.

خَبّاز: نانەوا.

خُبّازة: تۆڵەکە(ر).

خُبْث: دەغەڵی، چەپەڵی.و. یاساغ.و. فێڵ.و. بێباوەڕی.

خَبْث: دەغەڵی، بێخێروبێر.

خَبَر: هەواڵ، پەیام.

خِبْرَة: شارەزایی، پسپۆڕی.و. ئەزموون.

خُبْز: نان.

خُبْزَة: دەستەوارە؛ باوشێك دار یا سوتەمەنی.

خَبْص: تێکەڵوپێکەڵکردن.

خَبْل: خوازە.و. ئاشوب.و. ئیفلیجی، گۆجی.

خَبَل: شلەژان، شپرزەبوون. و. شێت بوون.

خَبِیث: پیس، گڵاو.و. خراپ. و. نەگریس، بەد.

خَبِیر: کارامە، پسپۆڕ.و. خاراو؛ راهاتوو بە ئەزموون لەکاردا.

خِتام: کۆتایی.و. پایان.

خِتان: سوننەتکردن،

خەتەنەکردن.

خَتَّال: تەڵەکچی، فێڵباز.

خَتْم: مۆر، شەقڵ.و. بەروار.

خَجَل: شەرم.و. تەریقی، شوورەیی.

خَجْلان: شەرمەزار.

خَجُول: شەرمن.

خِدَاع: تەڵەکەبازی.و. دووڕوویی.

خَدّ: روومەت، گۆنا، کولم.

خَدَّار: فێڵباز، تەڵەکەباز.

خَدِر: سڕ، بێهۆش.

خَدَر: سڕبوون.و. خاوی، ساردی.و. تەمەڵی،تەوەزەلی.

خَدْش: رووشان، رنین.

خِدْعَة: فێڵ، تەڵەکە.و. بێبازاڕی.و. تێکچوون.

خِدْمَة: کار، ئیش.و. ڕاژە، کارگوزاری.

خَرَاء: گوو، پیسایی.

خَرَاب: روخان، کاول بوون.

خَرَابَة: کەلاوە، وێرانە.

خُرَاطَة: تەلاش.

خُرَافَة: ئەفسانە، پڕوپووچ.

خَرِب: روخاو، کاول.و. لەکارکەوتوو.

خَرَبَق: رەهوان، چەلەك؛ یەکێك خۆش رەوبێت.

خُرْج: شەلتە؛ چارۆکەیەکە دەخرێتە سەرپشتی وڵاخ و

شتی تیّدەكریّت.

خُرْدَة: وردە.

خَرْدَل: خەرتەلە(ر).

خَرّ: كەوتن، رمان.و.

مرخاندن.

خَرّاج: هەرشتێك لە لەشەوە

بێتە دەرەوە.

خَرّاعَة: دامزلّ.

خِرِّيج: دەرچوو.

خَرَز: موروو، كوژەكە.

خَرَس: لاڵی.

خِرْسانَة: كۆنكریّت.

خَرْط: هۆنینەوە.

خَرْطُوش: فیشەك.

خُرْطُوم: لمۆز، قەپۆز.

خَرَف: خلّەفاو.

خَرِف: سواڵەت؛ شتی

سووركراوە وەك گۆزەو

دیزە.

خَرْق: سمین، كون كردن.

خِرْقَة: سیپاڵ، پەڕۆ.

خَرْم: هەلّكلۆفین.

خُرُوج: چوونەدەرەوە.

خُرُوف: بەرخ(نا).

خَرِير الماء: خورەی ئاو.

خَرِيطَة: نەخشە.و. توورەكە،

هەمانە.

خَرِيف: پایز، خەزان.

خِزام: لوتەوانە.

خَزام: هەلالە(ر).

خَزّ: ئاورێشم.

خَزْعَل: کەمتیار(ئا).

خَزْن: کۆکردنەوە، پەسەندەکردن

خِزي: سەرشۆڕی، ریسوایی.

خَزِينَة: گەنجینە، سامانگە.

خَسَارَة: زیان، دۆڕان.

خُسْران: دۆڕاندن.و- لەناوچوون.

خَسّ: کاهو(ر).

خَسْف: رۆچوون، تەپین.و- داڕوخان.و- سووکی،رسوایی.

خُسُوف: مانگ گیران.

خَسِيس: سووك، ڕسوا.و- ڕژد ، پیسکە.و- کەموکوڕی.

خَشَب: دار، تەختە، چێوە.

خَشْخَشَة: خشەخش.

خَشِن: گەورە، درشت.و- زبر. و- وشك.

خُشُوع: کڕنوش بردن، ملکەچ کردن.

خُشُونَة: زبری.و- رەقی، سەختی.

خَشْيَة: ترس، پەروا.

خِصَاء: خەساندن، پەختەکردن.

خِصَام: کێبڕکێ.و- مشتومڕ.

خِصْب: خۆشگیزەرانی.و- فەڕ، پیت.

خَصْر: کەمەر، ناوقەد.

خَصْلَة: رەوشت، ئاكار. تایبەتمەند.و. پێکان.و. مێشوو.

خُصْلَة: چەپك.و. مێشوو.

خَصْم: نەیار، دوژمن.و. داشکان.

خُصُوبَة: پیت، فەڕ، بڕشت.و. زۆری.

خُصُوص: بارە، بۆنە.

خُصُوصِيّ: تایبەتی، تاکێتی.

خَصِي: خەساو، یەختە.

خَصِيب: بەپیت، بەپێز.

خَصِيَة: گون.

خَضّ: ژەندن، شلەقان.

خَضَب: سەوزایی.

خَضِر: سەوز.و. کێلگە.و. سەوزایی، شینایی.

خُضْرَة: سەوزە.و. سەوز.

خَضّاض: مەشکە.

خَضّة: داچڵەکین، داخورپان.

خَضِل: تەڕ، پاراو.

خِضَم: دەریایی گەورە.و. بەخشندە.و. سەرگەورە.و. بڕەڕ.

خُضُوع: ملکەچی.

خُضَيْرِي: کەندەسمە(با).

خَضِيض: تەڕ.

خَطَأ: هەڵە، چەوت.

خِطَاب: گوتار.

خِطَام: هەوسار؛ پەتی بەستن

و راکێشانی مالاّت.

خَطْب: کار، ئیش.

خِطْبَة: داخوازی، داواکاریکچ بۆ هاوسەرداری.

خُطْبَة: وتار، ئاخافتن.

خَطَر: بڤ، مەترسی، تەڵەزگە .و. گرەو.

خَطِر: سامناك، جێیمەترسی .و. فیزن، لووت بەرز.

خَطْرَة: ـ.ر.و. دەم، سات.

خَطْرَفَة: ورینە، بزرکان.

خَطّ: دێر، هێڵ.و. نووسین.

خُطَّار: میوان.

خَطَّاط: خۆشنووس.

خُطَّة: پیلان، نەخشە.

خَطْف: فڕاندن، دزین.

خَطِل: گەوج، کەودەن.

خَطْم: قەپۆز، لمۆز.و. دەنووك.

خِطْمَی: مێرۆ(ر).

خُطُوبَة: داخوازی، خوازبێنی کردن.

خَطْوَة: هەنگاو.

خُطُورَة: گرنگی.

خَطِیئَة: تاوان، هەڵە.

خَطِیب: وتاربێژ.و. دەستگیران.و. خوازبێنیکار.

خَطِیبة: کچی دەزگیراندار، مارەبڕاو.

خَطِیر: گرنگ، بەنرخ.و.

سامناك، مەترسی.
خَطِيئة: پشتێر، گەوڕ.
خَفاء: نادیار، پەنهان.و-
شاراوە.
خَفَارَة: ئێشك گرتن،دیدەوانی
.و- پەیمان.
خَفَر: ئێشككر.
خَفض: داشکاندن،
کەمکردنەوە.
خُفّ: پێلاو، سۆل.
خُفّاش: شەمشەمەکوێرە(با).
خِفّة: سووکی.و- بەرەلایی،
سەرەرۆیی.و- گەمژەیی.
خَفق: دڵەکوتێ، داخورپان.
خَفِي: شارراوە، نادیار.و-
ئالۆز، ناڕوون.و- پەنهان،
نهێنی.
خَفِير: پارێزەر.و- پاسەوان.
خَفِيف: سووك.
خَلا: جگەلە، بەبێ.
خَلاء: چۆڵی، بۆشایی.و-
سەرئاو.
خَلّاب:دڵڕفێن.و- زمان لووس
، تەڵەکەباز. و- قەشەنگ.
خَلّاق: دامێنەر.و- دڵفرێن.
خَلاص: تەواوکردن.و-
رزگارکردن، دەربازکردن.
خُلاصَة: پوختە، کورتە.
خَلاعَة: بێئابڕوویی،بەرەلایی.
خِلاف: جیاوازی، ناکۆکی.

خِلافَة: جێنشینی.و. رابەری،
پێشەوایی. و. لەدواهاتن.
خِلال: میانە، ماوە.و. سیخ،
شیش.
خَلْخال: پاوانە.
خُلْد: مانەوە، هەمیشەیی.و.
نەمری.
خَلْش: ماشوبرنجی.
خَلْط: تێکەڵکردن.و.
لەگەڵژیان.
خَلْع: داکەندن، داڕنین.
خُلْع: دەست لێهەڵگرتن.
خُلْف: پەیمان شکێن.
خَلْف: پشت.و. پاش، دوا.
خَلَف: وەجاخ، نەوە.و.
ئەوەی کەدێ.
خُلْق: خوو، رەوشت.
خَلْق: دروستکردن.و. خەڵك.
و. سروشتی، خۆرسکی.
خِلْقَة: رواڵەت، دیمەن.و.
سروشت.
خَلْقِيّ: سروشتی، خۆرسکی.
خَلَل: خەوش، نەنگ.و. کون،
کەلێن.و. ناڕێکی، ناتەواوی.
خَلّ: سرکە.و. لەڕ، لاواز.و.
پاتاڵ، شڕکەوپڕکە.
خُلْب: هەوری بێباران.
خُلَّة: رەوشت، خوو.و.
دۆستایەتی ، هاوڕێیەتی.و.
خێزان.

خَلْوَة: تەنیاگەری،کەنارگیری.

خُلُوص: پوختی، بێگەردی.

خَلُوق: بەرەوشت، خۆشخوو.

خَلِیج: کەنداو.و. کەنار؛ قەرەغیدەریا.

خَلِیط: تێکەڵ، ئاوێتە.

خَلِیع: بێناموس، خوێڕی.و. پاتاڵ، شرکە.

خَلِیفَة: جێنیش، رابەر.

خَلِیق: گونجاو، شیاو.

خَلِیل: دۆست، هاوڕێ.و. هەژار، گەدا.

خَلِیلَة: ژن، خێزان.و. دۆست، شەیدا.

خَلِیَّة: خانە.و. لانکۆ؛ کولانەی شێر.و. پوورە.

خِمَار: پەچە، رووپۆش.

خُمَال: شلەپەتی(ن).

خَمْر: مەی، بادە.

خُمْرَة: مەوژین.و. سەرخۆشی.

خُمْس: پێنج یەك.

خَمْسَة: پێنج.

خَمْسُون: پەنجا.

خَمْش: روشاندن.

خُمُود: کپی، دامرکاوی.

خُمُول: سستی، خاورخلیچکی.

خَمِیس: پێنج شەممە.

خُنَاق: وەناق، دووشاخە(ن).

خُنْثى: نێرەمووك.

خَنْجَر: زەرگ، خەنجەر.

خَنْدَق: کەندڕ، سوپەر.و- قانگە.

خِنْزِير: بەراز، یەکانە؛ نێرە بەراز(ئا).

خِنْزِيرَة: مالۆس؛ مێبەراز(ئا).

خِنْصِر: پەنجەتووتە.

خُنْفُسَاء: قالۆنچە(ج).

خَنْق: خنکان، تاسان.

خُنُوع: دانواندن.

خِنَوْص: بەلَخ؛ بەچکە بەراز(ئا).

خُوَار: بۆڕە، نەڕە.

خَوَار: بێهێزی، لاوازی.و- تێکشکان.

خِوَان: سفرە، خوان.

خَوْخ: قۆخ(ر).

خُوذَة: تاسکلاو؛ کلاوێکی پۆلاینەلەجەنگا ئەکرێتەسەر.

خَوْض: لەئاودان.و- خۆتێ‌هەڵقوتان،خۆتێ‌هەڵقوتان،خۆتێ‌فڕێدان.

خَوْف: ترس، بیم، پەروا.

خَوَّار: دەستەمۆ.و- لاواز، بێ‌هیز.و- ترسنۆک.

خُوَّة: سەرانە.

خِيار: ئارو، خەیار(ر).و- هەڵبژاردن، بەگەنکردن.

خِياطَة: دروون، بەرگدروون.

خَيال: ئەندێشە، بیر.و- تارمایی.و- سێبەر، سایە.و-

زەلام.

خَيالِيّ: ئەفسووناوی، ئەفسانەیی.و. ئەندێشەیی.

خِيام: کەژاوە.

خِيانَة: ناپاکی.و. نۆرداری.

خَيْبَة: نشوستی.و. هیوابڕان.

خَيْر: چاکە، باشە.و. سوود، کەڵك.و. پیت، فەڕ.

خَيْرِيّ: چاکێتی، بۆچاکە.

خَيْزَران: حەیزەران(ر).

خَيْش: رسوا، ترۆ.و. گونیە، کووش.

خَيْشُوم: لووت، لمۆز.

خَيْط: پەت، دەزو، داو.

خَيْل: ئەسپ، بەرزە(ئا).

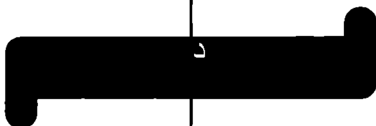
خُيَلاء: بایی‌بوون.

خَيْمَة: دەوار، رەشماڵ.

خَيّاط: بەرگدروو.

خَيّام: دەوارکار، چادر دروستکەر.و. دەوارنیش.

خَيِّر: بەخشندە، بەڕێز.

د: هەشتەمین پیتی زمانی عەرەبی‌یە.

دَؤُوب: تێکۆشەر، رەنجدەر.

داء: دەرد، نەخۆشی.

دائِب: تێکۆشەر، رەنجدەر.

دائِر: نیش دەکا، کارکەر.و. دوبارەبوونە.و. دەسورێتەوە، گرخۆر.

دائِرَة: بازنە، چەمەرە.و. فەرمانگە، بەرێوبەرایەتی.و. تەندان.

دائِم: هەمیشە، بەردەوام.

دَأْب: دابو نەریت.و. رەنجو تێکۆشان.و. کۆڵنەدان.

دابَّة: ئاژەڵ، وڵاخ.و. گیانەوەر.

دابِر: ئەوپەڕی، دوایی.و. رەگو ڕەچەڵەك. و. رابردوو .و. چقی کەڵەشێر.

داجِن: ماڵی، کەوی.

داجِي: خۆشگوزەرانی.

داحِس: موو؛ ئاوسانی

سەرەپەنجە بەتاوە(ن).

داخِل: ناوەوە.و- ناوخۆ، ناوەکی.

داخِلِيّ: ناوەکی، ناوخۆیی.

داخِنَة: دووکەڵکێش.

دار: ماڵ، خانوو.و- خانە.

دارالصینی: دارچینی.

دارِج: باو.و- ئاسایی.و- ئەوەی لە ناوایە.

داشِن: تازە، نوێ.

داعٍ: هۆ، هۆکار.و- بانگخواز.

داعِر: سۆزانی، بێئابڕوو.

داعِم: لێدەر، پیاکێشەر.

دافِع: بەرگر.و- دوورخەرەوە. و- پاڵنەر.

دالٍ: بەڵگە، نیشانە.و- رابەر.

دامِج: تاریك، تار.

دامِس: تاریك.

دامِق: بێخێر، خراپ.

داهِیَة: کۆست.و- فێڵباز.

دایِخ: وڕ، گێژ.

دِباغ: خۆشە؛ پاككردنەوەی پێست.

دُبّ: ورچ(ئا).

دَبّابَة: تانك.و- خشۆك.

دَبُّور:زەردەواڵە(ج).و- بەرگ.

دَبْدَبَة: تەپەی‌پێ.

دُبُر: پاش، دوا.و- کۆم، قنگ.

دِبْس: دۆشاو.

دَبْکَة: شایی، هەڵپەڕکێ.

دَبْل: پاروو، بابۆڵە.

دَبُوس: دەرزی سەرخڕ.

دِثار: داپۆشەر.و. پارێزگار.

دَجاج: مریشك، مامر(با).

دَجّال: درۆزن، تەڵەکەباز.و. جادووکەر.

دَجْران: راماو، تیاماو.

دَحْر: بەزاندن، شکاندن.و. بۆڕدان؛ زەبوون کردنی یەکێ بەقسە یا لەیاریدا.

دَحْرَجة: تلبوونەوە.و. گەوزان.

دَحْض: بەدرۆخستنەوە.و. خلیسکان.

دُخان: دووکەڵ.و. هەڵم.

دَخْل: دەستکەوت، بەروبووم .و. خەوش.و. دەرد.

دُخْلة: چوونەپەردەوە، شەویی بووکێنی.

دُخْن: هەرزن، گاڵ(ر).

دُخُول: چوونەناو.و. پیاچوون، پیا تێپەڕین.

دَخِيل: نامۆ.و. دەرەکی.

دَرْء: دوورخستنەوە، وەلانان .و. پاڵنان، لابردن.

دَرّاج: پۆر؛ باڵندەیەکە لەکەو گەورەترە.

دِراسَة: لێکۆڵینەوە، توێژینەوە.

دِرايَة: پەیپێبردن، زانین.

دَرْب: رێگاوبان.و. کوچەو

کۆلان.

دُرْبَة: راهاتوویی، فێربوون.

دَرْج: بەفیڕۆچوون.

دَرَج: پەیژە،پلیکانە.و. ڕێگە.

دُرْج: چەکمەجە.

دَرَجَة: پلە، پایە.و. ژمارە.و. قۆناغ.

دُرّ: گەوهەر.

دَرَّاجَة: دووچەرخە، پاسکیل.

دَرَّاق: چەقالە(ر).

دَرْزَة: تەقەڵ.

دَرْزَن: دەستە.

دَرْزِيّ: دەرزی، دوورەر.

دَرْس: وانە.و. خوێندن، فێربوون.و. سڕینەوە.و. کۆنە؛ جلی‌شڕو پاتاڵ.

دِرْع: قەڵغان، زرێ.

دَرْفَة: تاکی‌دەرگا.

دَرْك: بن، بێخ.و. دوکەوتن، شوێن کەوتن.و. پێگەیشتن.

دَرَن: پیسی، چەپەڵی.و. سەلك.

دَرَنَة: سەلك، گرێ.

دِرْهَم: پەنجایی.

دَرْوِيش: قەلەندەر.و. هەژار.

دَرِيس: گرزە؛ گژوگیای وشکەوەبوو.

دُرِّيّ: درەوشەدار، بریقەدار.

دَسْتَة: دەستە؛ دوازدە دانە لەشتێك.

دُسْتُور: دەستوور، یاسا، پێڕەو.

دَسَّاس: ئاژاوەچی، پیلانگێڕ.

دِسْم: چەور.

دُسْمَة: دێز؛ تەڵخ و رەشباو. و. سەرقاپ.

دَسِیس: سیخوڕ.

دَسِیسَة: تەڵەکە، فرت و فێڵ.

دُشّ: پرژێن؛ بۆ خۆ شۆردن.

دَشِیشَة: بڕوێش.

دُعَاء: نزا، پاڕانەوە.

دُعَابَة: یاری، دەستبازی.

دَعَارَة: داوێن پیسی، لەش فرۆشی. و. نابەجێی.

دِعَامَة: کۆڵەکە، دیرەگ. و. پاڵپشت.

دِعَایَة: پڕوپاگەندە. و. بانگەشە.

دُعْبل: مەڵمات، کەلا.

دَعَر: خراپەکردن، داوێن پیسی.

دَعْك: ژاکان. و. گلان.

دَعْم: پیاکێشان. و. پاڵپشتیکردن.

دَعْمُوص: سەرەمێکوتە.

دَعْوَة: خواست، داوا. و. بانگهێشت کردن. و. بانگەواز.

دَعْوَى: داواکاری، سکالآنامە. و. بانگەشە.

دَغْدَغَة: ختووکە.

دَغر: پەلامار، هێرش.

دَغَل: کژوکیا.و. جەنگەڵ، بێشە.و. خراپ.

دِفء: گەرمی.

دِفَاع: بەرگری.

دَفَايَة: زۆپا.

دَفْتَر: تیانووس، دەفتەر.

دِفْرَة: ماڵە.

دَفْع: پاڵنان.و. دوورخستنەوە، دەست پێوەنان.و. دان.

دَفْعَة: پاڵ.و. جار.و. تەکان، گورژم.

دَفّ: دەف.و. لا، دیو.

دَفَّة: سوکان.و. بەرگ، تاکی دەرگا.

دِفْل: ژاڵە، لورك(ر).

دَفْن: شاردنەوە، داپۆشین.و. ناشتن.

دَفِين: شاراوە.و. نێژراو.

دَقّ: لێدان.و. کوتان.و. هاڕین.

دِقَّة: وردی،وریایی.و. باریکی، تەنکی.و. سەرنج، رامان.

دَقِيق: ئارد.و. ورد، بچووك.و. تەنکوچەڵەمە.و. وردکار.و. پتەو، قایم.

دَقِيقَة: خولەك.و. وردیلە، گچکە.

دُکَان: کۆگا.

دَكّ: رمان، روخان.و. کوتانەوە.

دِكّة: سەکۆ.و. بەندەخوێن.

دَلاّعَة: نازدار.

دَلاّل: دەلاڵ؛ کەسێکە ببێتە ناوەند لە نێوان دووکەس دا.

دَلال: ناز، نازونووز.

دَلالَة: بەڵگە، سەلماندن.و. رێنوێنی.

دَلَس: تاریکی، ناڕوونی.

دَلْق: دەرپەڕین، فیچقەکردن.

دَلْك: گلۆفتن.و. سوینەوە، ای‌خشاندن.

دَلُو: سەتڵ، پەقرەچ.

دَلِيل: بەڵگە، قەواڵە.و. رابەر.و. گەواە.و. گەیاندن، پیشاندان.

دَمَار: وێرانکردن، کاولکردن.

دِمَاغ: دەماغ، مێشك.

دِمَام: سواخ.و. سوراو؛ ئەو دەرمانە سوورەیە، کەئافرەت لە دەمی ئەدات.

دَمَان: ریخ، شیاکە.

دَمْج: ئاوێتە، تێکەڵکردن.

دَمْدَمَة: پرتەوبۆڵە.

دِمْس: ژیلەمۆ؛ ئاگرێکە بوو بێت بەخۆڵەمێش، وەتینی تێدا مابێت.

دَمْع: ئەسرین، فرمێسك.

دَمْعَة: هەنسك.و. تنۆکە فرمێسك.

دَمَق: زریان؛ باو بەفر

پێکەوە.

دَمَق: زریان؛ بەفروباران

پێکەوە.

دُمَل: دوومەڵ.

دَمّ: خوێن.

دَمُوع: گرینۆك.

دَمَوِيّ: خوێناوی.

دُمْيَة: بووکەشووشە.و-

پەیکەر، بت.

دَمِيم: ریوەڵە.و- ناشرین،

ناقۆڵا.

دَنَارَة: نزیکی.و- سووكو

چرووکی.و- خزمایەتی.

دَنَس: پیس، چەپەڵ.

دَنَف: دەردەدار.و-

نزیکبوونەوە.

دَنّ: پیپ، مەرکانە.و- گیزە،

ریزە.

دَنِيء: سووكو چرووك.و- نزم

.و- گومڕا.

دُنيا: جیهان، گێتی.

دُنيَوِيّ: جیهانی.و- کاتی،

ساتی.

دَهَاء: دانایی، ژیری.و-

تەڵەکەبازی.

دِهَاق: پڕ، لێوان.

دِهَان: رۆن، چەوری.و- بۆیە.

دَهْر: رۆژگار، دەم.و- نسکۆ،

لێقەومان.

دَهْشَة: سەراسیمە،

واق‌ورمان.

دُهن اللحم: بەز، پیو.

دُهن: ڕۆن، چەوری.

دَوَاء: دەرمان.و. چارەسەر.

دَوَاة: مەرەکەبدان.

دُوَار: گێژبوون، وڕبوون(ن).

دَوَام: بەردەوامی.و. کار؛ پیشەی ڕۆژانە.و. مانەوە، خایاندن.

دُوَامَة: گەردەلوول.و. مزراح، خولێنکە.

دَوْخَة: وڕی، گێژی.

دُوْدَة: کرم(ج).

دَوْر: کات، ماوە.و. گەڕانەوە. و. جار.و. ڕۆڵ.

دَوْرَان: خولانەوە،سووڕانەوە.

دَوْرَة: خول، سووڕ.

دَوْرَق: سوراحی، کەمۆڵە.

دَورِيَّة: پاسەوان.و. پاسەوانداری.

دَوس: شێلان.

دُولاب: دۆڵاب.و. پێچکە.

دَوْلَة: دەوڵەت،فەرمانڕەوایی.

دُولَة: یاپراخ.

دَوْم: بەردەوامی.و. مانەوە، خایاندن.

دُوْن: بێ، جگە.

دَوَار: گەڕۆك.

دَوَاسَة: ئەسپەرە، پایدەر.

دَوَامَة: مزراح.

دُوَيبة: مێروو، جانەوەر.

دَوِيّ: هاژە، گیڤە.و. دەنگ.

دِيباجَة: پێشەکی.و. شێواز، شێوە.و. پارچەیەك ئاورێشم.

دَيْجُور: تاریکی.

دَيدَبان: پاسەوان.و. بەڵگە.

دِير: کڵێسە.

دِيك: کەڵەشێر، کەڵەباب(با).

دَيْمُومَة: بەردەوامی، لەسەررۆیشتن.

دِين: ئاین، بڕوا.و. پەسڵان؛ رۆژی دوایی.و. رێباز.

دَين: قەرز، وار، وام.

دِيوان: دیوەخان.و. قەنەفە.و. دیوان.

دِيَة: خوێن بایی.

دَيّوث: تەرەس، ناکەس بەچە.

ذ

ذ: پیتی نۆیەمینە لەزمانی عەرەبیدا.

ذِئب: گورگ(ئا).

ذا: ئەو.و. خاوەن، دار.

ذائِب: تواوە.

ذائع الصِّیت: بەناوبانگ.

ذابِل: پووکاوە، سیسەوەبوو ، وشك هەڵاتوو.

ذات: خاوەن، خۆ، دار.و. خود.و. هەمان، هەر.و. لە.

ذاتِیّ: خۆیی، کەسی.وناخ.و دەروون.و. خۆرەس، لەخۆوە.

ذاتیاً: لەخۆیەوە، لەخودی خۆیەوە.و. ناخی.

ذاك: ئەو، ئەوە.

ذاکِرَة: بیر، هۆش، یاد.

ذاهِل: وڕ، واق‌وڕمان، دۆش دامان.

ذُباب: مێش ، مەگەز(ج).و. بەد.و. شێتی.

ذُبَاح: سەربڕ.و. وەناق؛ نەخۆشییەکی درمی گەروویە.

ذُبالَة: پلیته.

ذَبْح: سەربڕین.و. لەتوپەت کردن.

ذُبْحَة: قورِگ ئێشە(ن).

ذُبْحَة الصدرية: سنگەکوشە، سنگ توندبوون(ن).

ذَبْذَبَة: لەرینەوە، جولانەوە .و. گولنکە.

ذَبْلَة: قشپل.

ذُبول: پووکانەوە.و. وشك بوون.

ذَبِيحَة: سەربڕاو.و. قوربانی. و. دابەستە.

ذَحّ: قلیشکردن، دارلەتکردن. و. چەپۆك پیاکێشان.

ذَحْر: پاشەکەوت.

ذَخِيرة: تفاق، شمەك.و. پارە سەرمایە.

ذَرَاح: ماستاو.

ذِرَاع: قۆڵ، باسك.و. گەز، باڵ.و. توانا، هێز.

ذَرّ: پەرش و بلاوکردنەوە.و. مێرووله‌ی ورد(ج).

ذُرّاح: قالۆنچە(ج).

ذَرَة: گەردیلە، دەنکۆکە، ئەتۆم.و. تۆزقاڵ، هەپروون.

ذُرَة: گەنمەشامی(ر).

ذُرِّيَة: نەوە، وەچە، وەجاخ.

ذَرْع: هاتوچۆ.و. باڵپێو.

ذَرْف: ڕشتن.

ذَرْق: ڕیقنه .و. سێپه‌ره؛ گیایه‌کی سێپه‌لکه.

ذُرْوَة: لوتکه، بڕپه .و. ئه‌وپه‌ری.

ذَرِيعَة: هۆ، به‌هانه .و. بیانو، په‌لپ.

ذَرِيّ: شه‌نکردن .و. گه‌ردیله‌یی

ذُعْر: ترس، بیم.

ذُعْرَة: کلك هه‌ڵته‌کێنه (با).

ذَفِر: بۆگه‌ن.

ذُفْل: قه‌تران؛ ماده‌یه‌کی ڕه‌شه.

ذَقَن: چه‌ناگه، ئه‌رزنگ.

ذَكَاء: زیره‌کی، زرنگی.

ذَكَاة: سه‌ربڕین، له‌مل دان.

ذَكَر: نێر .و. کێر.

ذِكْر: یادی‌خوا، ستایشی خوا .و. ناوبردن، باسکردن .و. ناوبانگ .و. یاد، بیرکردنه‌وه.

ذِكْرَى: یادگاری، بیره‌وه‌ری.

ذُكُورَة: نێرێتی، پیاوه‌تی.

ذَكِيّ: زیره‌ك، زرنگ.

ذُلّ: که‌ساسی، داماوی .و. ڕیسوایی، زه‌بوونی.

ذُلُول: ماڵی، ده‌سته‌مۆ.

ذَلِيق: زمانپاراو.

ذَلِيل: ڕیسوا، په‌ژمرده .و. که‌ساس، داماو.

ذَمّ: زه‌م، به‌دگۆیی .و. گازنده ، گله‌یی.

ذِمَّة: دەستەبەری، متمانە.و. سایە.و. ماف.و. ویژدان، دەروون.و. پەیمان.

ذُنان: چڵم.

ذَنَب: کلك، دوژ.و. کۆتا.

ذَنْب: تاوان، بەزە.و. هەڵە.

ذُنوب: دۆلکە.و. تاوانیەزلر.

ذِیب: لاسکی گەڵا.

ذِهاب: ڕۆشتن، چوون، تێپەڕین.

ذَهَب: زێڕ، ئاڵتون.

ذَهَبِيّ: زێڕین، ئاڵتونی.

ذَهَن: زیرەك، هۆشیار.

ذِهْن: هۆش، بیر.و. زرنگی.

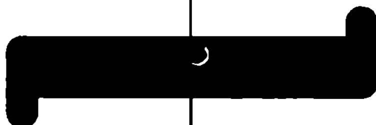
ذُهُول: وڕبوون، واقوڕمان.

ذُو: خاوەن، دار.

ذَوَبان: توانەوە.

ذَوْق: تام، چێژتن.و. حەز، هەوەس.و. خوو، سروشت.و. قسەزانی، زمانپاراوی.

ذَیل: کلك.و. کۆتایی، پەڕ.و. دامێن، دایەن.و. پاشکۆ.

ر: دەیەمین پیتە لەزمانی عەرەبیی‌دا.

رِئاء: رووپامایی، رووبازی.

رِئاسَة: سەرۆکایەتی، سەرکردایەتی.

رِئَة: سی.

رَؤُوف: بەسۆز.و. میهرەبان.

رُؤیا: خەون.

رُؤیَة: سۆما،بینایی.و. بینین.

رَئیس: سەرۆك، سەرکردە.

رَئیسِیّ: سەرەکی، بنەڕەتی.

رائِج: نەویستریّ.و. خۆش دەست.

رائِح: رۆیشتوو.

رائِحَة: بۆن، بەرامە.

رائِد: دیدەوان، گەشتەوان.و. ویستەر.و. پێشەنگ.

رائِع: ناوازە، شۆخ و شەنگ .و. ترساو.

رائِق: روون، رۆشن.و. سازگار .و. پالّفتە.

رابّ: باوەپیارە، زڕباب.

رابّة: باوەژن.

رابِح: بەسوود، بەکەڵك.

رابِط: گەیەنەر.و. بەستەر.

رابِطَة: پەیوەندی،پەیوەستی .و. رایەڵ.و. یەککرتوو.

رابِع: چوارەم.

رابِي: برنوتی.

رابِيَة: تەپۆلکە، گرد.و. سوپەر، سەنگەر.

راتِب: مووچە، مانگانە.

راج: ئاواتەخواز، ئومێدەوار.

راجِح: لاسەنگ.و. گونجاو، دروست.و. پەسەند.

راجِع: گەڕاوە.

راجِل: پیادە.

راحَة: پشوو، حەوانەوە.و. گۆڕەپان.

راحِل: ڕۆشتوو، کۆچکردوو.

راخِم: کرکەوتوو.

رَادَّة: سوود، قازانج.

رَادِع: کۆسپ، تەگەرە.و. نەهێڵەر.

رَأس: سەر، کەللە.و. یەکەم، سەرەتا.و. پۆپە، لوتکە.و. سەلك.

رَأساً: یەکسەر، دەستبەجێ.

راسِب: دەرنەچوو، کەوتوو. و. نیشتوو، خڵتەوپڵتە.

راسِخ: چەسپیو، دامەزراو.و. ڕۆچوو.

رَاسْمال: سەرمایە، دەستمایە.

رَأسَمَالِيّة: سەرمایەداری.

راسِي: وەستاو.و. جێگیر، چەسپاو.و. کەژ، چیا.

راشِح: پاڵاوتە، پاڵفتە.

راشِد: بێدار.و. هۆشیار، ژیر .و. رابەر، پێشەوا.و. کامڵ، پێگەیو.

راشِي: بەرتیل دەر.و. دۆشاوی کونجی.

راصِد: چاودێر.

راضِي: قایل، رازی.

راعِي: شوان، شڤان.و. سەرکەورە، چاودێر.

راغِب: ئارەزومەند.و. داواکار.

رَأفَة: بەزەیی، میهرەبانی.و. سۆزداری.

رَافِد: چەم، زێ.

رَافِدَة: داربەست.و. دەسك.

رَافِعَة: بلْندەك، بەرزکەرەوە .و. نوێڵ.

رَاقِدَة: کڕ.

رَاقِصَة: سەماکەر.

رَاقِي: بلْند، شکۆ.

رَاكِب: سوار.و. گەشتیار، رێبوار.

رَاكِد: وەستاو.

رَاكِع: سەرشۆڕ، چەماوە.

رَامِي: هاوێژەر.

رَاهِب: ترساو.و- قەشە؛
ئەوانەی ژن ناهێنن.
رَاهِن: هەنووکە، ئەم دەمە.و-
جێگیر، بەردەوام.و-
بارمتەدانەر.
رَاوِي: چیرۆك خوان.و- میراو
.و- گێرەرەوە.
رَأي: بیروڕا، بۆچوون.و-
پێشنیار.و- تێڕامان،
وردبوونەوە.
رَايَة: ئالا، بەیداخ.
رِبا: سوو، فایز.
رِبَاط: پێچەك، بەستەك.و-
بۆینباخ.و- پەیوەند.
رُبَاعِيّ: چوارەكی، چوارینە.

رَبّ: پەروەردگار.و- خاوەن
.و- گەورە.و- پەروەردەكار.
رُبَّ: خۆشاو.و- رەنگە،
لەوانەیە.و- ئەشێ،دەگونجێ.
رَبَّة البيت: كابان، كەیبانو.
رِبْح: سوود، قازانج،
دەستكەوت.
رَبْض: پەرژین، شوورە.و-
چۆك دادان.
رَبْط: بەستن، گرێدان.
رَبْطَة: سەرپێچ، لەچك.و-
گورزە، چەپك.
رُبْع: چواریەك، چارەك.
رَبْلَة: پووز.
رَبْو: تەنگەنەفەس،

بێن تەنگی(ن).

رَبْوَة: تەپۆڵکە.

رَبِيبَة: زڕکچ.

رَبِيع: بەهار.

رُتْبَة: پلە، پایە.و. جۆر،رادە.

رَتْق: دروونەوە، چنینەوە.و. داخران.

رِثَاء: لاوانەوە، بالۆرە.

رَثّ: شڕ، کۆنە.و. قسەی پڕوپووچ.

رَثْمَة: نمەباران.

رَجَاء: هیوا، تکا.

رَجَّة: هەژان، راتەکان.

رُجْحَان: پەسەندی.و. لاری، خواری.

رِجْس: پیسی، چەپەڵی.و. قێزەون، ناشرین.

رَجْعَة: گەڕانەوە.

رَجْعِيّ: کۆنەپەرست، کۆن پەیڕەو.و. بەرەودوا.

رَجْفَة: لەرە، لەرزە، تەزو.

رِجْل: پێ.و. لاق.

رَجُل: پیاو، زەلام.و. مرۆڤ.

رَجْم: بەرد بارانکردن.

رُجْمَة: کێل؛ سنگی گۆڕ.

رُجُوع: گەڕانەوە، هاتنەوە.

رُجُولَة: پیاوەتی.و. ئازایەتی، دلێری.

رَجِيع: تەرس، پیسایی.و.

خراپ.

رَجِيم: پارێز.و. نەفرینکراو.و. بەردەباران کراو.

رَحا: سپیناخ(ر).

رَحْب: فراوان، بەرین.

رَحّال: کۆچەر، گەڕۆك.

رَحْل: جێو ڕێ.و. تێشوو، تفاق.

رِحْلَة: گەشت.و. کورسی قوتابی.

رَحْم: منالّدان، پزدان.و. بەزەیی.

رَحْمَة: بەزەیی.و. لێبوردن.

رَحَی: دەستار.و. ئاش.

رَحِیب: فراوان، بەرین.

رَحِيق: شیلە.و. جۆرە بۆنێکی خۆشە.

رَحِيل: کۆچکردن، رەو.و. رۆیشتن.

رَحِيم: میهرەبان، بەبەزەیی.

رُخَام: مەڕمەڕ.

رُخْصَة: رێدان، هێڵان.و. هەل، دەرفەت.و. ئاسانکاری.

رَخْو: نەرم .و. فشەڵ، شلو شاو.

رَخِيص: هەرزان.و. شل، نەرمو نۆڵ.

رِدَاء: بالاپۆش.و. بەرگ، جلك.

رَدّ: گێڕانەوە، دانەوە.و.

وەڵامدانەوە، بەرپەچدانەوە
.و. بەرھەڵستی.و. خراپ.

رِدْف: دوا، پشت.و.
دوابەدوا،یەك لەدوای یەك.و.
سمت.

رَدْم: پڕكردنەوە.و. داڕوخان.

رَدن: رستن.

رَدِيء: خراپ، ئایەخ.و. بەد.

رَذاذ: پرژە، پرپشك.و. نمە
باران.

رَزالَة: سەنگینی، بەئارامی.

رُزّ: برنج(ر).و. پیتە، بەلەم.

رِزْق: رۆزی، بژێوی.و. پیت،
فەڕ.و. بەخت.و. سامان،
دەرامەت.

رِزْمَة: گورزە، پێچراو.

رَزِين: سەنگین، قورس.و.
هێمن، سەلار.

رَساعَة: گونكە، مەنگۆڵە.

رِسالَة: نامە، پەیام.

رَسْخ: قۆڵ، مەچەك.

رَسّام: وێنەكێش.

رُسْغ: مەچەك.

رَسْم: وێنە، نیگار.و. باج،
باژ.

رَسْمِيّ: یاسایی، شێوازبەند.
و. میری، حكومی.

رَسَن: رەشمە.و. گوریس.

رُسُوب: نیشتن.

رَسُول: پەیامبەر.و. نێرراو،

رەوانەکراو.و. تەتەر.

رَشَاء: کەژاڵ؛ بەچکە ئاسك(ئا).

رَشَاد: تەڕەتیزە(ر).

رَشْح: تکان، دەلان.و. پالاوتن.

رُشْد: هۆش، ژیری.و. بێداری .و. کامڵ، پێگەیشتوو.

رَشّ: پرژان، ئاوڕشێن.

رَشّاش: پرژێن.و. شەست تیر.

رَشْق: سواخ.

رَشْوَة: بەرتیل.

رَشِيد: ڕێبەر.و. هۆشیار، ژیر .و. کامڵ، تەواو.

رَشِيق: چەلەنگ، قەشەنگ.

رَصَاص: قورقوشم.و. گوللە، فیشەك.

رَصَاصِيّ: خۆڵەمێشی.و. قورقوشمی.

رَصَانَة: قایمی، پتەوی.

رَصَد: بۆسە.و. رواندگە.

رَصِيد: پشتیوانە،دەستمایە.

رَصِيف: شۆستە، پیادەڕێ .و. بەردڕێژ.

رَصِين: قایم، پتەو.

رِضَاء: پێخۆش بوون.

رِضَاعَة: شیردان.و. دایەنی.

رَضْرَضَة: هاڕین، وردکردن.

رَضّ: کوتان.و. رووشان.

رَضّاعَة: مەمکەشوشە.

رَضْعَة: مەمکەشووشە.

رَضْفَة: کلاوەی ئەژنۆ.

رِضْوان: رازیبوون، قایل بوون.

رُضُوح: خۆبەدەستەوەدان، ملدان.و. قایل بوون.

رَضِیض: کوتراو.و. رووشاو.

رَضِیع: شیرەخۆرە.و. ساوا، کۆرپە.و. برایشیری.

رَضِیّ: رازی، قایل.و. گوێڕایەڵ.و. خۆشەویست.

رُطَام: گرفت، گیران.

رَطِب: نەرمو شل.و. تەڕ، شێدار.

رُطْمَة: بەلا، چورتم.

رُطُوبَة: شێ، تەڕی.

رَطِیب: تەڕ.و. ئاودار.

رُعَاف: رەهێڵە.و. لووت پژان.

رُعَام: پسکە؛ تووش بوونی ئاژەڵ بەهەلامەت.

رِعَایَة: چاودێریکردن، ئاگەداریکردن.و. پاراستن.

رُعْب: ترس، تۆقین، پەروا.

رَعْثَة: پۆپنە.

رَعْد: تریشقە، گرمەیهەور.

رِعْدَة: پەشۆکان، شپرزە بوون.

رَعْدِید: ترسنۆک، لەرزۆک.

رَعْرَعَة: گەشەکردن، گەورەبوون.و. هەڵقولان.و.

رووان.

رَعِش: مەلەشە.و- ترسنۆك.

رَعْن: گرەبردن، گەرمابردن.

رَعْوَى: گەڕانەوە، پاشگەزبوونەوە.

رَعَوِيَّة: رەگەزنامە، نەژادزانی.

رَعِيل: پشتیوان، پاڵپشت.و- پێشەنگ.و- دەستەیەك.

رَعِيَّة: ران، رەوە.و- ژێردەستە.

رَغَام: خاك، خۆڵ.

رَغْبَة: ئارەزو، خواست.

رَغْد: خۆشگورەرانی.

رَغْم: زۆرلێکردن، ناچارکردن.و- گڵ.

رَغْوَة: کەف.و- سەرتوێژ.

رَغُوث: شیرەخۆرە، ساوا.

رَغِيف: کولێرە، لەواشە.و- گونك.

رُفَات: لاك؛ ئێسك و پرووسکی مردوو.

رِفَادَة: قەڵپۆزی زین.و- پەستێنەر.و- برین پێچ.

رَفَاهَة: خۆشگوزەرانی.

رِفْد: یارمەتی، پشتگیری.و- کۆڵەکە.و- پەیوەندی.

رَفْسَة: جووتە، لەقە.

رَفْض: نەویستن، وەرنەگرتن.و- وازلێهێنان.

رَفْع: بەرزکردنەوە،
سەرخستن.
رَفّ: دڵەکوتێ.و. موچرك.و.
رەفە.و. فرین.و. پۆلێك؛ لە
باڵندە.
رِفْق: نەرم‌و نیانی، بەزەیی.
رِفْقَة: هاوەڵی، هاورێیەتی.
رِفَل: دەڵب، فلت؛ جلی
فش‌و پان‌و پۆڕ.و. کلك درێژ
.و. گۆشتن.
رَفِیع: بەرز، بڵند.و. باریك.
رَفِیف: راتەکان.و.
درەوشانەوە.و. تەنك.و.
سوێسنە؛ جۆرە رووەکێکە.
رَفِیق: هاورێ، هاوەڵ.و.
میهرەبان، بەسۆز.و. یار،
خۆشەویست.
رِقَابَة: چاودێری،
سەرەوکاری، سەرپەرشتی.
رِقَاع: پینەدۆز.
رِقَاق: نانی‌تیری.و. پەڕە؛
چینی‌تەنك.و. نەرمان،
سستەك؛ زەوی‌یەکی نەرم‌و
فشەڵ.
رَقَبَة: ئەستۆ، گەردن.
رَقْرَاق: درەوشاوە، شەوقدار.
رَقْص: سەما، هەڵپەرکێ.
رُقْعَة: پینە، پارچە.
رِقّ: بەندە، کۆیلە.و.
کۆیلایەتی، بەندەیەتی.

رَقّاص: باندۆڵ، سەماکەر.

رُقِّي: پێشکەوتن.و.

سەرکەوتن، بەرزبوونەوە.

رَقّي: شووتی، شامی(م).

رَقَم: ژمارە، رەنووس.

رُقُود: خەوتن، نوستن.و.

پاڵکەوتن.

رَقِيب: چاودێر، سەرەوکار.و.

نەیار، ناحەز.و. پاسەوان.

رُقْيَة: نوشتە، جادوو.

رَقِيق: تەنك، باریك.و. بەندە،

کۆیلە.

رَكا: کوزەڵە(ر).

رِكَاب: سوار.و. ئاوزەنگی،

رکێف، زەنگۆ.

رَكَاكَة: لاوازی، بێهێزی.

رُكَام: کەڵەکە، تۆپەڵە.

رُكْبَة: ئەژنۆ، چۆك.

رَكْض: راکردن، غاردان.

رَكْلَة: لەقە، جووتە.

رُكْن: گۆشە، سووچ.و.

پاڵپشت، کۆڵەکە.

رُكُوب: سواربوون.

رَكْوَة: کوندە، جەوەنە.

رُكُوع: چەمینەوە،

دانەوینەوە.

رَكِيزَة: کۆڵەکە، دیرەك،

نیرگە.و. پاڵپشت، پشتیوانی.

رَكِيك: لاواز، بێهێز.و. نارێك

.و. قسەی بێمانا.

رَمَاد: خۆڵەمێش، سوتوو.

رِمَاق: چاوزیت کردنەوە.و. کولەمەرگی.

رِمَايَة: تیرئەندازی، نیشان شکاندن.و. تەقەکردن.

رُمْح: نیزە، رم.

رَمَد العين: چاوئێشە، وەردێنە(ن).

رَمْز: هێما، نیشانە.و. ئاماژە بۆ کردن.

رَمْس: گۆڕ.

رَمْش: پێڵوی چاو.

رَمَق: ژیان.و. سەرەمەرگ.

رَمْل: لم، قوم.

رُمَّان: هەنار(م).

رُمَّانَة: نارنجۆك، هەنارۆکە.

رِمَّة: رزیو؛ ئێسقانی پواو.و. کەلاك، لاشە.

رَمِي: فرێدان، هاویشتن، هەڵدان.

رَمِيم: رزیو، پووکاو.

رَنَّان: دەنگدار، بیستەکی.

رَنَّة: زایەڵە، زرنگانەوە.

رَنُو: چاوتێبڕین.و. گوێگرتن.

رَنِين: زایەڵە، زرنگانەوە.

رَنِين: زرنگەدار، دەنگدار.

رِهَان: گرەو، مەرج.

رَهْبَة: ترس، تۆقین.

رِهْدَن: گێل، گەمژە.و.

ترسنۆك.

رَهْط: پۆل، دەستەیەك؛ سێ تا نۆ.

رَهَق: بارگران.و. تاوان.و. گێل، گەوجە.

رَهْن: بارمتە.

رَهِيب: ترسێنەر، تۆقێنەر.و. سەیر، سەمەرە.

رُواء: بەدیمەن، جوانو گەشاوە.

رَوَاج: برەو، پەرەپێدان.

رَوَاح: چوون، رۆیشتن.و. رۆژ تا شەو.و. ئارامی.و. خەیاڵپلاوی.

رِوَايَة: چیرۆك، داستان.و. روونكردنەوە.و. هەواڵ.

رَوِيَّة: ماست.و. هەوێن.و. پێویستی.

رَوِيصَة: گورگەخەو، زیندەخەو ؛ خەوی بەئاگا.

رَوْث: شیاكە، تەرس.

رُوح: گیان.و. پوختە، كرۆك.و. پشوو.و. بەزەیی.و. فریشتە.

رُوحانيّ: گیانی.و. كەسێك بایەخی بە رووح بدات، نەك بەمادە.

رُوزنامة: ساڵنامە، رۆژژمێر.

رَوْضَة: باخچە، گوڵستان.و. مێرگ.

رَوْعَة: قەشەنگی، جوانی.و۔ ترس، تۆقین.

رَوْنَق: درەوشانەوە، بریقانەوە.

رُوِيشَة: چوز؛ گەندە موو.

رَوِيَّة: لێکۆڵینەوە، رامان، وردبوونەوە.و۔ پێویستی.

رِياء: رووپامایی، سالوسی، رووبازی.

رِيَادَة: رابەری.

رِيَاضَة: وەرزش.و۔ مەشق، راهێنان.

رِيَاضِيَّات: بیرکاری.

رِيبَاس: رێواز(م).

رِيبَة: گومان.و۔ دوودڵی.

رَيْثما: دەمێك، برێك" بۆ کات.و۔ هەتاکو.

رِيح: با.و۔ بۆن.و۔ میهرەبانی.و۔ زاڵبوون، هێز.

رَيْحَان: بۆنیخۆش.و۔ رێحانە(ر).و۔ گیایی بۆن خۆش.

رِيْش: پەڕ.و۔ کەلوپەلی ناوماڵ.

رَيْع: بەرهەم.و۔ قازانج، دەستکەوت.

رَيْعان: هەڕەت، تاف.

رِيف: گوند، لادێ.

رِيْق: لیك، تف.

رِيْم: ئاسك(ئا).

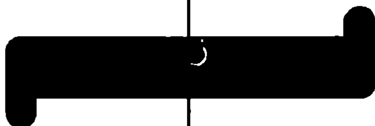
رِيّ: ئاودێری.و. ئاودان.

رَيّاش: نایاب.

رَيّان: تەڕو پاراو.و. تێرئاو.

رِئَة: سی.

رَيْث: خاو، لەسەرخۆ.

ز: شازدەیەمین پیتە لە زمانی عەرەبیىدا.

زُؤَان: زیزانە(ر).

زُبْر: تەقەڵ، تیك؛ گریّو جێی دروومان.

زِئْبَق: جیوە.

زَئِیر: نەڕە، بۆڕە.

زائِد: زۆر، پتر.و. كۆ، خستنەسەر.

زائِر: میوان.و. دیدەوان؛ هاموشۆو بەسەرکردنەوە.

زائِغ: لادەر، لارو لەوێر.

زائِف: ساختە.و. تەڵەكاوی، فێڵاوی.

زائِل: رووێندە؛ نەوشتەی نەڕواو تیّپەڕ دەبیّ.

زاجِر: نەهێڵ، قەدەغەکەر.

زاجِل الحمام: پەیك؛ کۆتری نامەبەر(با).

زاخِر: پڕ، لێواولێو.و. بەڕێز، شکۆمەند.بەخشندە.و. پەیوەند، پەیوەست.

زاد: تێشوو؛ هەڵگرتنی
خواردن بۆ ڕێگەوبان.و.
خواردن ، خۆراك.

زارِع: جوتیار، كشتیار.

زاعِم: بەگومان.و. داواكار.

زامِر: شمشاڵژەن، نەیژەن.

زانِي: گانكەر، داوێن پیس.

زانِيَة: گاندەر، حیز، داوێن
پیس.

زاهِد: دونیانەویست،
خواناس.

زاهِر: ڕووناك، بریقەدار.

زاهِي: ڕەنگاوڕەنگ.

زاوِيَة: گۆشە، سووچ.

زَبان: هەڵپاچین.

زَبانِيَة: دۆزەخ، جەهەنم.

زَبَد: كەف، سەركۆزەر.

زُبْدَة: كەرە.و. پوختە، كرۆك.

زَبر: نوسین.و. قسە،
ئاخاوتن.و. بەرد.

زِبْل: خۆڵو پیسی.

زُبون: كڕیار، سێنەر.و. گەوج
، گێل.

زَبيب: مێوژ(م).

زِبيبَة: موو؛ لوویەكی گچكەیە
لەپەنجە دەردەچێ(ن).

زُجَاج: شووشە.

زُجَاجَة: شووشە، دەسكەلە؛
بتڵی شووشە.

زَجْر: تەریقكردنەوە،

سەرکۆنەکردن.و. نەهێشتن، قەدەغەکردن.

زُحَار: نقاندن.و. بەلەفیڕێ، سکچوون(ن).

زَحالِف: هەر جانەوەرێك کە خشندەو خشۆ بێت.

زِحَام: قەڵەباڵەغی، جەنجاڵ.

زَحْران: پیسکە، چروك.

زَحْزَحة: ترازان، خزان.

زَحْف: کشان، خشان.و. پەلاماردان، بۆچوون.

زُحَل: کەیوان؛ یەکێکە لە هەسارەکان.

زَحْلَفة: خزاندن.و. چەمانەوە.و. پەلەکردن.

زُحِير: بەلەفیڕێ (ن).و. نقاندن.

زَخّة: تاو؛ دەمە بارانێك بەخوڕ.و. ڕق و کینە.

زُخْرُف: جوانی.و. ڕووپۆش.

زَخْرَفَة: نەخش و نیگار، ئارایش.

زَخْم: کوڕ، تەوژم.

زَخِيَّة: تێشووی سوپا.و. تێشوو.

زِراعَة: کشتوکاڵ، جوتیاری.

زِرْب: پشتێر، گەوڕ.و. ئاوەڕۆ.

زِرّ: دوگمە، قۆپچە.و. سوویچ پلاك.و. بڕندە.

زَرَافَة: زەڕافە،مل درێژە(ئا).

زُرْزُور: ریشۆڵە(با).

زَرْع: کێڵان، چاندن.

زَرْف: سمین، کونکردن.

زَرْق: ریقنە، جیقنە.

زَرْقَاء: شین.و. ئاسمان.و. ئاسمانی، بۆ ڕەنگ.و. مەی، بادە.

زِرْنِيخ: مەرگەمووش؛ ژاری کوشندە.

زُرَيق: جقە؛ باڵندەیەکە تۆزێ لە چۆلەکە گەورەترە.

زَرِيّ: سووک، ریسوا.

زَعَارَة: بەدڕەوشتی.

زُعَاف: کوشندە.

زُعَاق: سوێر.

زَعَامَة: پێشەوایەتی، رابەرایەتی.

زَعْرُور: گۆیژ(م).و. تووڕە.

زَعْزَعَة: بزواندن، جولاندن.

زَعَل: نیگەرانی، زویری.و. وەڕس بوون.

زَعْلَان: زویر، نیگەران.و. وەڕس، بێزار.

زَعْم: واوتن، واڕاگەیاندن.و. بانگەشە.

زَعْنَفَة: کورت.و. بڕێك، هەندێك.و. سەرسوڕمان.

زَعِيق: قاووقیژ، زریکە.

زَعِيم: سەرۆك، سەرکردە.و.

گەورە، شكۆ.و- پێشەوا.

زَغْب: گەندەموو، مووی ورد.

زَغْرَد: هەلهەلە، تلیتلی.

زَغْزَغ: ختووکەدان.

زُغْلول: بەچکەکۆتر(با).و- مندالّ.

زِفْت: قیر.

زَفّة: زەماوەند، شایی.و- مژدە، مزگێنی.

زَفیر: هەناسەدانەوە.و- ورِ، گێژ.

زُقَاق: کوچە، کۆلان.

زَقْزَقَة: جریوەجریو، جیکە.

زَقّ: دابەستە؛ راگرتنی ئاژەلّ بۆنەوەی قەلّەوبێ.

زِقّ: هیزە؛ چەرمێکی دوراوە وەك توورەکە وایە.

زَقّوم: ژەقنەبووت.

زَكَاء: گەشە، پەرە.و- پیت، فەر.

زَكَاة: زەکات؛ باجێکی ئاینییە.و- پاکێتی، خاوێنی.و- خێرکردن، بەخشین.

زُكَام: هەلامەت، پەسیو(ن).

زَكِيّ: چاکەخواز.و- پەرەسەندوو، گەشەسەندوو.و- پاکیز، خاوێن.

زِلاج: سورگی، کلۆم.

زُلال: پاك، خاوێن.و- سپێنەی هێلکە.

زَلْزَلة: بومەلەرزە.

زُلْفَى: نزیکێتی.و. پلەو پایە .و. بەردی لووس.

زَلِق: خلیسك، خزو لووس.

زَلَق: لووسی، خزی.

زَلَّة: هەڵخلیسکان، پێخزان .و. هەڵە.و. شایی، زەماوەند.

زَلْمَة: شێوە، دیمەن.

زِمَام: جڵەو، لغاو.

زَمَان: کات، سات.و. ڕۆژگار، چەرخ.و. وەرز، کەش.

زَمَانة: کەم ئەندام.و. پەککەوتن، لێکەوتن.و. دەردی درێژخایەن.

زُمْرَة: دەستە، بەرە.

زَمْزَمِيَّة: جەوەندە، مەتارە.

زَمْك: قارسکردن، قەداخ؛ کورتکردنەوە.

زَمَّارَة: شمشاڵ، نای.

زُمَّال: گوێدرێژ، گەوجە.

زَمَن: کات، سات.و. ڕۆژگار، چەرخ.

زَمْهَرِير: سەرماوسۆڵە.

زَمِيت: سالار، سەنگین.

زَمِيل: برادەر، هاوڕێ.

زِنَاد: پەلەپیتکە.

زَنْبَق: شلێر(ر).

زُنْبُور: زەردەواڵە، ژەنگەسوورە(ج).

زِنْبِيل: بەرچەنە، زەمیلە.

زِنْجَار: ژەنگ.

زَنْجِير: زریزە، زنجیر.

زَنْجِيّ: قولەڕەش.

زَنْد: پەلەپیتکەی تفەنگ.و-
بازو، مەچەك .و- چەرخ؛
چەخماخی ئاگرکردنەوە.

زَنْدَة: تەرەقە.

زِنْدِيق: کافر، بێبڕوا.

زُنَّار: پشتێن، کەمەربەند.

زِنَى: گان، داوێن پیسی.

زَنِيم: بەدخوو، خوێڕی.

زُهَاء: نزیکەی.

زُهْد: خواناسی.و-
کەمتەرخەمی، گوێنەدان.

زَهْر: زاری تاوڵە.

زُهْرَة: جوانی، قەشەنگی.

زَهْرَة: گوڵ.

زُهْرِيّ: فەرەنگی؛
نەخۆشیەکی کوشندەیە.

زَهْق: لەناوچوون، پووکانەوە
.و- گیان دەرچوون.

زَهْو: تەڕوپاراوی.و- فیز،
لووت بەرزی.و- گومڕا، وێڵ.

زَهُوق: ناڕەوا، پڕوپووچ.و-
لەناوچوو.

زَهِيد: کەم، نەخت.و-
بێ بایەخ.

زَوَاج: ژن هێنان‌و شووکردن.

زَوَاحِف: خشۆکەکان؛ ئەو
گیاندارانەی کەبەخشکە

دەڕۆن.

زَوَال: نەمان، لەناوچوون.و۔ تێپەڕبوون، بەسەرچوون.

زَوبَعَة: گێژەڵۆکە، گێژاو.و۔ رەمێڵە.

زَوْج: جووت، دوان.و۔ مێرد، هاوسەر.

زَوْجَة: ژن، خێزان.و۔ جووتە، دوانە.

زُور: درۆ.و۔ ساختە، تەڵەکە.

زَوْرَق: بەلەم، گەمێ.

زُولِية: قاڵی، راخەر.

زَي: وەکو، وەك.

زِيادَة: زۆری، فرەیی.و۔ سەرەپارچە، برشت.و۔ سەربار، سەرپایی.

زِيارَة: بەسەرکردنەوە، دیدەنی

زَيْت: رۆن، چەوری.

زَيْتُون: زەیتون(ر).

زَيْتِيّ: چەور، رۆناوی.و۔ رەنگی رۆنی، سەوزباو.و۔ رۆندەر، رۆنی لێدەگیرێ.

زِير: مێباز.و۔ کوپە.و۔ دابو نەریت، باو.

زَيْغ: لادان، خواربوونەوە.

زَيْف: ساختە، تەڵەکە.

زَيْن: جوان، رازاوە.

زِينَة: ئارایشت، رازاندنەوە.

زِيّ: بەرگ، پۆشاك.و۔ شێوە، شێوان.

س

س: دوازدەیەمین پیتە لە زمانی عەرەبیىدا.

سُؤال: پرسیار.و. خواست، داوا.و. دەرۆزە، بەلەنگازی.

سُؤر: بەرماوە، پاشماوە.

سائِب: ترازاو، دەرچوو.و. ئازاد، سەربەست.و. بەرەلا، خوێڕی.

سائِح: ڕۆیو.و. گەشتیار، گەڕیدە.و. پەیوەست بەدینەوە.

سائِد: باو.و. زاڵ.

سائِر: گشت، هەموو.و. باو.و. بزۆك، ڕۆیو.

سائِس: سەرکار، بەڕێوبەر.

سائِغ: ڕێدراو، دروست.و. خۆش، بەتام.

سائِق: شۆفێر، لێخوڕ.

سائِل: ویستەر، داواکەر.و. پرسکەر.و. شل.و. سواڵکەر، بەلەنگاز.

سائِم: شوان، گاوان.

سائِمَة: ئاژەڵ، ماڵات.

سَأب: خنكان.

سابِع: حەوتەم.

سابِق: پێشكەوتوو.و. پێشوو ، هەمان.

ساج: ساج(ر).

ساجِد: سوژدەبەر، كڕنووش بەر.

ساجُور: كۆت، پێوەند.

ساحِبَة: باركێش.و. باكێش.

ساحَة: گۆڕەپان.و. حەوشە.

ساحِر: جادووگەر.

ساحِق: هاڕەڕ.

ساحِل: كەنار، قەراغ.

ساخِر: گاڵتەجاڕ، تەشقەڵەباز.

ساخِط: تووڕە، جاڕس.و. وەڕس، بێزار.

ساخِن: تادار،بەتین.و. گەرم.

سادِر: سەرسام.

سادِس: شەشەم.

سادِن: مجەوەر.

ساذَج: ساویلكە، سادە.

سارّ: دڵخۆش.

سارِق: دز.

سارِيَة: درم، پەتا.و. كۆماج؛ ئەو ستوونەی دەبێت بە كۆڵەكە بۆ راگرتن.

ساطِع: درەوشاوە.

ساطُور: سیكارد، كێرد.

ساعَة: کاتژمێر.و. سات، دەم.

ساعِد: بازو، باسك.و. جۆگە.

ساعِي: نێرراو.و. پۆستەچی، تەتەر.

سافِر: رووت، بەرەلا.

سافِل: نزم، نشێو.و. سووك، ریسوا.

ساق: لق‌و قەد.و. قاچ، لاق.

ساقِط: کەوتوو، وەریو.و. سووك، ریسوا.

ساقِي: مەیگێڕ.و. ئاوگێڕ.

ساکِت: بێدەنگ.و. کڕ،مات.

ساکِن: وەستاو، مەنگ، خامۆش.و. نیشتەجێ، دانیشتوو.

سالِب: داماڵێنەر، داپن.و. نەرێ.

سالِف: پێشوو، رابردوو.

سالِم: بێگەرد، بێخەوش.و. تەواو، دروست.

سامِع: گوێگر، بیسەر.

سامّ: ژەهراوی.

سامِي: کون کون.و. بەرز، بلّند.

سانِد: پاڵپشت.

ساهِر: بێدار، بەخەبەر.

ساهِرَة: کرك، کاکیبەکاکی؛ دەشتی چۆڵوهۆڵ.

ساهِي: سەرقاڵ.و. بێئاگا.

سایِس: ئارام.

سایِلُو: کەنوو.

سُبَات: بێهۆشی، بورانەوە. وـ خەو، نوستن.

سِبَاحَة: مەلەکردن.

سِبَاخ: خوێ.وـ پەیین.

سُبَاط: سەرەنوێلك، زیلْدان، سەرگوردان.

سِبَاق: پێشبڕکێ، بۆڕبۆڕێن.

سَبّ: جنێو، دژوێن.وـ توانج، تانوت.

سَبَب: هۆ، بۆنە، سۆنگە.وـ ڕێوشوێن.وـ دەرد.وـ نزیکی، خزمایەتی.

سَبَّاب: جنێوفرۆش.

سَبَّابَة: دۆشاومژە؛ قامکی گەواهی.

سَبَّاح: مەلەوان.

سَبُّورَة: تەختەڕەش، وەر.

سَبِّیّ: دیل، بەند.وـ کاژ.

سَبْت: شەممە.

سُبْحان الله: پاکیو بێگەردی بۆ خوا.

سُبْحَة: تەزبێح.وـ نزا، پاڕانەوە.

سِبْدَاج: سپیاو.

سَبْط: خاو، شل.

سِبْط: کوڕەزا، زا.

سُبْع: حەوت یەك.

سَبُع: درندە، هار(ئا).وـ

حەوت.

سَبْعُون: حەفتا.

سَبْك: دارشتن.

سَبِيكَة: دارێژراو.

سَبِيل: رێگە، ڕێ.و. رێبوار.

سِتار: پەردە، باروو.و.

پۆشتە.

سِتّ: شەش.و. دادە، خاتوون

سَتّار: داپۆشەر؛ داپۆشەری

عەیب و نەنگ، کە یەکێکە لە

ناوەکانی خوای گەورە.

سَتّارَة: داپۆشەر.و. پەرژین.

سِتُّون: شەست.

سِتْر: سەرقاپ.و. شەرم.و.

ترس، بیم.و. داپۆشین.

سِتْرَة: چاکەت.

سَجّادَة: بەرماڵ، دوگرد.و.

لاکێشە، راخەر.

سِجِّيل: تەمووخ، کەستەك.

سَجْدَة: کڕنووش بردن.

سِجِلّ: تۆمارگە.

سِجْن: بەندکراو، گیراو.و.

بەندیخانە، زیندان.

سَجْن: بەندکردن، گرتن.

سَجِين: گیراو، بەندکراو.

سَجِيَّة: خوو، رەوشت.

سَحَاب: هەورو هەلا.و.

درێژایی.

سَحابَة: پارچە هەورێك.و.

درێژایی.

سُحالَة: کەپەك؛ توێکڵی دانەوێڵەی هاڕراو.

سَحْب: راکێشان، بەکێش کردن.

سُحْت: ماڵی حەرام.

سَحْج: روشان، بریندربوون.

سِحْر: جادوو، تەلیسم.

سَحَر: کازیوە؛ بەرەبەیان، شەبەق.

سُحْف: کەمژەیی، شێتۆکەیی

سُحْق: دووری.

سَحْق: هاڕین، وردکردن.و۔ کوتان، لێدان.

سَحْنَة: گوێلاك، سەروسەکوت

سَحُور: پارشێو.

سَحِيق: دوور.و۔ هاڕراو.

سَحِيقَة: خوڕەم؛ بارانی بەلێزمە.

سَخَاء: رێز.و۔ گوشادی.

سَخَافَة: کەمژەیی، گێلی.و۔ لاوازی.

سُخَام: خەڵوز.و۔ مێس، تەن.

سَخَاوَة: بەخشندەیی، میهرەبانی.و۔ نەرمی، نیانی.

سُخْرَة: بێگار.و۔ تانووت، گێچەڵ، تەشقەڵە.

سُخْرِيَّة: گاڵتەجاڕی، تەشقەڵەبازی.

سَخَط: تووڕەیی، رق.و۔ بێزاربوون، وەڕس بوون.

سَخْلَة: بەرخۆلە(ئا).

سُخُونَة: گەرمی.و- تا، تێن.

سَخِي: بەخشندە، دڵتێر.و- نەرم‌و شل.

سَخِيف: گەمژە، گێل.و- لاواز، ناقایم.

سَخِين: شلەتێن.

سَدَاد: قایمی.و- راست‌و دروست، تەواو.

سُدَادَة: بەستەر، بۆ بەستن‌و گرتنەوە.و- سەرقاپ.

سَدَادَة: تۆپەوانە.و- سەرقاپ.

سُدَاس: شەش شەش.

سُدَاسِيّ: شەشی.و- شەش لایەکی.

سَدّ: بەنداو، بەست.و- داخستن، گرتن.و- کۆسپ، لەمپەر.

سِدْر: کونار، تاوگ(ر).

سَدَف: تاریکی، تارمایی.و- پەردە.

سَدَم: پەژارە.

سُدَى: بێهوودە، بێسوود، هەوانتە.

سَدِيد: قایم، توندوتۆڵ.و- راست، تەواو.

سَذَاجَة: ئاسانی.و- گەمژەیی، گێلی.

سِرْء: گەرا.

سَرَاب: تراویلکە.

سِرَاج: چرا، لاله.

سَرَاح: بەرەڵاکردن، بەردان.

سُرَادِق: چادر، دەوار.

سِراط: رێی روون و ئاشکرا.

سَرَاي: سەرا، فەرمانگە.

سَرَب: تونێل.و. گونج،زێراب.

سِرْب: ران، گەلە، پۆل.

سَرْج: زین.

سِرْجِين: پیسایی.و. خۆڵ و پیسی.

سَرْح: ماڵات، ئاژەڵ.و. حەوشە.

سَرْحَان: گورگ(نا).

سَرْد: باسکردن، گێڕانەوە.و. هۆنینەوە.

سِرْدَاب: ژێرزەمین، سارداو.

سِرّ: راز، نهێنی.و. شاراوەیی، پەنهانی.

سَرَّاء: خۆشی، شادی.

سُرَّة: ناوك.و. پرپاسكە، بوخچە.

سِرِّي: بەپەنهان، بەنهێنی.و. شاراوە.

سَرَطان: شێرپەنچە(ن).و. قرژاڵ، قرژانگ(نا).

سُرْعَان: پەلەکە، خێراکە.

سُرْعَة: پەلە، خێرایی، تاودان.

سَرِقَة: دزین، بردن.

سَرْمَد: نەمر، هەمیشە.

سِرْوَال: شەروالّ، رانك.و-
دەرپێ.
سُرُور: خۆشی، شادی.
سَرَى: شەوگەڕ، شەوڕۆیین.
سِرْيان: تەنینەوە.و- تەشەنە.
سَرِير: چوارپا، خەوگە.
سَرِيرَة: مەبەست، نیاز.و-
نهێنی، شتی شاراوە.
سَرِيع: خێرا، گورج،
بەهەڵمەت.
سِرِيَّة: پۆل؛ لەسوپادا.
سِطَام: سەرقاپ.
سَطْح: بان، سەربان.و- روو.
سَطْحِيّ: رووکەش.و- تەنکاو.
سَطْر: هێڵ، ریز.و- نووسین.
سَطَّار: قەساب، سەربڕ.
سَطْع: درەوشانەوە.و-
هەستان، بەرزبوونەوە.
سَطْل: پەقرەچ، سەتڵ.
سَطُو: هێرش، پەلامار.
سِطْوَة: دەسەلات، زاڵێتی.و-
تالانی.
سَطِيح: تەخت.
سَعَادَة: بەختەوەری،
کامەرانی.
سُعَاف: پێست هەڵدان(ن).
سُعَال دیکی: کۆکەڕەشە(ن).
سُعَال: کۆکە.
سَعَة: فراوانی.و-
دەوڵەمەندی.

سُعْر: شێتی.

سِعْر: نرخ، بەها.

سَعُوط: بڕنوتی.

سَعي: تێکۆشان، تەقەلا.

سَعِيد: بەختەوەر، کامەران.

سَعِير: دۆزەخ.و. گڵپەی ئاگر.

سَغَب: برسێتی.

سَفَاد: جووت بوون، گان.

سَفَارَة: باڵوێزخانە.

سَفَاهَة: گەوجی، کەودەنی.و. نەزانی.

سَفْح: بنار، قەدپاڵ.

سِفْر: پەرتووك، نووسراو.

سَفَر: گەشت، ڕۆیشتن.

سُفْرَة: سفرە.و. تێشوو.

سَفَرْجَل: بەهێ(ر).

سَفَط: زەمیلە، بەرچنە.

سَفْع: هەڵپروزکان.

سَفّاح: خوێنڕێژ.

سَفّاك: خوێنڕێژ.

سَفْك: خوێن ڕژتن.

سُفْل: خوار، دامێن.و. نزمی.

سَفَن: سمارتە.

سَفَه: بەدخویی.و. هەڵەشەیی.

سَفُّود: شیش، سیخ.

سُفُور: ڕووت، بێ‌جلك و بەرگ.

سَفِير: باڵوێزەوان.و. نێرراو.

سَفِينَة: کەشتی.

سَفِیه: گەوج، گەمژە.و. چەقاوەسوو، هەڵەوەڕ.

سَقَط: پەکەوتوو.و. بێکەڵك.

سُقْط: لەبارچوون.

سَقْف: سابیتە، بنمیچ.

سُقْم: نەخۆشی، بیماری.

سُقُوط: کەوتن، وەرین.و. روخان، رمان.

سَقِي: ئاودان.

سَقِیفَة: کەپر.

سَقِیم: نەخۆش، بیمار.و. لەڕ، لاواز.

سَکْب: رۆکردن، رژان.

سَکْتَة: وەستە، وچان.و. بێدەنگی.

سُکْر: مەستی، سەرخۆشی.

سَکْران: مەست، سەرخۆش.

سَکْرَة: ساتەوەختی مردن.و. کاتیگیان کێشان.

سِکرتیر: رازنووس.

سُکّان: دانیشتوان.

سِکَّة: دراو، پارە.و. شەقام، رێ.

سُکَّر: شەکر.

سِکِّین: چەقۆ.

سَکَن: ماڵ، خانوو.و. مانەوە، نیشتەجێ.

سُکْنَی: ماڵ، خانوو.و. نیشتەجێ.

سُکُوت: وس بوون،

بێدەنگی.

سُكُون: هێمن، سرەوت.و. زەنەدار.و. بێدەنگی.

سَكِينَة: هێمنی، دڵنەوایی.

سِلاح: تفەنگ، چەك.

سُلالَة: رەگەز، نەژاد.و. نەوە ، وەچە.

سَلام: سڵاو، دروود.و. هێمنی.و. ئاسایش، ئاشتی.

سَلامَة: بێگەردی، بێوەیی.

سُلامى: پل؛ گرێی پەنجە.

سَلْب: تالانی، راوڕووت.و. نەرێ.

سُلَحْفَاة: کیسەڵ، رەقە(ئا).

سَلْخ: ریقنە.و. گروون، داماڵین.

سَلِس: قسەیەنەرمو شیرین.

سَلَس: میزەچوڕکێ.

سِلْسِلَة: زریزە، زنجیرە.

سُلْطَان: فەرمانڕەوا.و. دەسەلات، فەرمانڕەوایی.و. هێز، توانا.

سُلْطَة: دەسەلات، فەرمانڕەوایی.و. هێز، توانا.

سَلطَة: زەلاتە.

سَلْطَنَة: ولات، سولتاننشین.

سِلْعَة: شمەك، کەلوپەل.و. زەرو.

سَلَف: پێشین، باوان.و. پێشوو.

سِلْف: شوبرا.و- ئاوەڵزاوا.

سُلْفَة: وار، وام.

سَلْق: کولان.و- سلق(ر).

سَلَك: بارەکەو(با).

سِلْك: پەت، کشتەك.و- تەل، تەرز.

سَلّ: دەردەباریکە، دیق(ن).

سَلَّة: سەبەتە، قولینە.

سُلَّم: پەیژە، پلیکانە.و- سونگە، هۆ.

سِلْم: هێمنی.و- ئاسایش، ئاشتی.

سُلْوَان: پرسە، سەرخۆشی.و- لەبیرچوونەوە.

سَلُوقِي: تانجی(ئا).

سُلُوك: کردار، رەفتار.

سَلْوَى: پرسە، سەرخۆشی.و- گەزۆ.و- شیلاقە(با).و- لەبیرچوونەوە

سَلِيط: چوختی.

سَلِيقَة: ئاوەز، هۆشدار.و- کولاو.و- سروشت، خۆڕسك.

سَلِيل: جۆگە.و- وەچە، نەوە.

سَلِيم: بێگەرد، بێخەوش.و- تەواو، ساغ.

سَمَاء: ئاسمان.

سَمَاح: لێبوردن، چاوپۆشین.و- رێدان، هێلان.

سَمَاحَة: بەخشندەیی.و-

لێبوردەیی.و. سینگ فراوانی، ئاسانکاری.

سَمَاد: پەیین.

سَمَار: ترن؛ ماستی روون.

سِمَاط: نانەبەرە.

سَمَاع: بیستن.

سَمَاعِي: ژنەوتە، بەبیستن.

سَمَانَة: پوور.

سَمْت: بار، دۆخ.و. رێگە.

سِمَة: شەقڵ، نیشانە.

سُمْرَة: بۆر.

سِمْسَار: دەلاڵ.

سِمْسِم: کونجی(ر).

سِمْسِمَة: بەربوك.

سِمْط: کشتەك.

سَمْع: بیستن.و. گوێ.

سُمْعَة: ناوبانگ.

سُمْك: ئەستووری.

سَمَك: ماسی(ئا).

سَمَكْرِي: تەنەکچی.

سَمَل: شڕ، پاتاڵ.

سُمّ: ژار، زەهر.و. کونەدەرزی

سَمَّاعَة: بیستۆك.

سُمَّاق: ترش(ر).

سَمْن: رۆن، چەوری.

سِمنت: چیمەنتۆ.

سُمُو: شکۆ، مەزن.و. بالآیی.

سَمُوم: گڕە، شەڕا؛ گەرمایی‌و تینی با.

سَمِيع: بیسەر.و. بیسراو.

سَميك: ئەستوور.و. درێژ.و. بەرزو بڵند.

سَمين: قەڵەو.و. چەور.

سَنَاء: بڵندی، شکۆی.و. ڕووناك.

سِنَارَة: قولاب.

سِنَاط: کۆسە.

سَنَام: کۆپارە؛ تەپکی سەرپشتی حوشتر.

سُنْبُل: کوڵەگەنم.

سَنَة: ساڵ.

سِنَة: وەنەوز، خەوبردنەوە.

سِنجَاب: سمۆرە(نا).

سَنَد: بەڵگە، قەواڵە.و. کۆڵەکە، پاڵپشت.

سَنْدَان: دەزگا.

سِنْدَالَة: ئینجانە.

سَنَف: لاسکی گەڵا.

سَنّ: دادان، تیژکردن.

سِنّ: ددان.و. تەمەن.و. نووك، چقڵ.

سُنَّة: یاسا.و. سروشت.و. ڕێباز، ڕێچکە.

سُنونو: پەرەسێلکە(با).

سَنَوِيّ: ساڵانە.

سُهَام: گڕەی گەرما.

سَهْب: دەشت.

سُهْد: خەوزڕان.

سَهَر: نێشك گرتن، بێداری.

سَهْل: دەشت.و. ئاسان،

سووك.و. ساده.

سَهْم: بەش.و. تیر، نیزه.و.
شانس، بەخت.

سَهْو: هەڵە، نەزانین.

سُهُولَة: ئاسانی، سووکی.و.
سادەیی.

سُوء: خراپە، بەدی.و. زیان.

سَوْء: خراپە، بەدی.و.
شەرمگە، داوێن.

سَواء: وەك یەك.و. ڕێیڕاست
.و. تەخت.

سَوَاد: ڕەشی.

سِوَار: بازن.

سُوار: پەرژین، شووره.و.
دیوار.

سَوَاسِيَة: یەکسان.

سُوس: خۆره(ج).

سَوْسَن: شلێر(ر).

سَوْط: قامچی، گورز.

سَوَفان: سوان.

سُوق: بازاڕ.

سَوق: دانەپێش.و. ناردن،
ڕەوانەکردن.

سِوَى: بێجگە.و. وەك یەك،
وەك.و. ناوەند، ناوەڕاستێك.

سَوِيَّة: پێکەوە.

سِياج: پەرژین، چەپەر.

سِياحَة: گەشت، گەڕان.

سِيادَة: گەورەی، شکۆیی.و.
دەسەڵاتداری.

سِياسَة: رامیاری.و. نەخشە.
و. سەروکاری، بەڕێوەبردن.
سِياسِيّ: رامیار.و. کارامە،
زانیار، دانا.
سِياق: میانە.و. ئاژواندن،
راندن.
سِياقَة: لێخوڕین، ئاژۆتن.
سِيجارَة: جگەرە.
سَيْحِيَة: بەراو.
سِيخ: شیش.و. کێرد.
سَيْر: رۆیشتن، چوون.
سِيرَة: سەرگوشتە، چیرۆک.و.
مێژوو.
سَيْطَرَة: زاڵکە.و. زاڵبوون.
سَيْف: شمشێر، شیر.
سَيْل: لافاو، لێشاو.و. خوڕ.
سِيَما: بەتایبەتی.
سِيماء: رووخسار، چارە.و.
نیشانە.
سَيِّئَة: تاوان، خراپە.
سَيّاح: گەڕۆک.
سَيّارَة: گەشتیار.و. ئۆتۆمبێل
.و. کاروان.و. هەسارە.
سَيِّد: گەورە، کاک.و. سادە،
ساکار.
سَيِّدَة: خانم، خاتوون.
سَيِّيء: بەد، خراپ.

ش

ش: سیازدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

شُؤم: بەدبەخت.

شُؤون: کاروبار.

شائِب: پیر، سەرسپی.و- خلّتە.

شائِبَة: پیسی، چەپەڵی.و- نەنگ، خەوش.و- تێکەڵ، ئاوێتە.

شائِع: باو، بڵاو.

شائِعَة: پڕوپاگەندە.و- دمکۆ، بەندوگۆ.

شائِق: شەیدا، تامەزرۆ.

شائِك: چقڵدار، دڕکاوی.

شَاب: گەنج، لاو.

شابَّة: گەنج، کچی لاو.

شَاة: مەڕ، پەز(ئا).و- کاوڕ، بەران(ئا).

شاحِن: خەمناك، خەفەتبار.

شاحِب: کرچو کاڵ.و- زەردهەڵگەڕاو(ن).

شاحِط: دوور.

شاحِنَة: بارهەڵگر، بارکە؛ شتێ بۆ بارکاری بێت.

شاخِص: چاودەرپۆقیو.

شاذّ: نایاب، ناوازە، بێوێنە. و. نامۆ، ناباو.

شارِب: سمێڵ.و. نۆشەر.

شارَة: نیشانە، هێما.

شارِح: راڤەوان.

شارِحَة: تەقەڵ، داش.

شارِد: دەربەدەر.و. هەڵهاتوو، راکردوو.

شارِع: شەقامی سەرەکی.

شارِي: کڕیار.

شاسِع: بەرفراوان.و. دوور.

شاش: تەنك، برنجۆك.

شأشأ: مەچە، لێخۆڕین.

شاشَة: بینگە؛ ئەوشوێنەی شتی لێدەبینرێت.

شاطِر: زیرەك، بلیمەت.و. فێڵباز.

شاطِيء: کەنار، رۆخ.

شاعِر: هەستیار.و. هۆنەر؛ ئەوکەسەی هۆنراوە دەڵێت.

شاغِر: بۆش، پووچ.

شافِع: تکاکار.

شافِي: چارەسەر.

شاقّ: دژوار، ماندووکەر.و. قورس، سەخت.

شاقُول: شاوڵ، تەرازوی ئەندازیاری.

شاكِر: سوپاسگوزار.

شاكّ: دوودڵ، بەگومان.

شاكَلَ: لێچوو، هاو.

شاكِلَة: شێوە، شێواز.و. رێگە، رێباز.و. لا، تەنیشت.

شاكُوش: چەكووش.

شامِت: ئیرەدار، ئەوەی بە خەمی یەكێكیتر خۆشحاڵە .و. بێهیوا.

شامَة: خاڵ؛ نوختەی رەش كوتان.

شامِخ: بەرز، بڵند.

شامِل: هەموان، گشتگیر.

شَأن: پلەوپایە .و. كاروبار.و. بار، دۆخ.و. مەبەست، دۆز.

شاهِد: گەواه .و. زمان.و. ئەستێرە .و. بەڵگە.

شاهِق: بڵند، گەردنكەش.و. پۆپە، زەنگوڵ.

شاي: چا(ر).

شَباب: گەنجێتی، لاوێتی.

شَبابِيّ: گەنجانە، هەرزەكارانە .و. لاویی.

شَبّ: زاخ؛ شتێكی سپیءترش و تفتە.

شُبّاك: پەنجەرە، بەركاز؛ دەلاقەی دیوارو دەر.

شَبَت: شویت(ر).

شَبَح: تارمایی.و. كەس، زەلام.

شِبْر: بست.و. تەمەن.

شَبْع: تێر.

شَبْعَان: تێر، مڕ.

شَبِق: چلێس.و. سوزانی، بەکەڵ.

شَبَكَة: تۆڕ.و. داو، تەڵە.

شِبْل: شێرزاد؛ بێچوی شێر(ئا).

شِبْه: وەکو، هاو.و. لێکچوون، هاوشێوە.و. نیمچە، نیوە.

شُبْهَة: گومان.

شُبُوب: هەڵگیرسان.

شَبِيبَة: لاوێتی، هەرزەکاری.

شَبِينَة: بەربووك.

شَبِيه: مانەند، هاوشێوە، لێچوو.

شِتَاء: زستان.

شَتَات: پەرش‌و بڵاو.و. جیاجیا.

شُتَام: بێئابڕوو، ترۆ.

شَتَّام: جنێوفرۆش.

شَتَّان: دوورە.

شَتَّى: هەمەجۆر.و. جیاواز جۆراوجۆر.

شَتَل: نەمام، بنتاو.

شُتْوِيّ: زستانە.

شَتِيت: جیاواز.

شَتِيمَة: جنێو، دژوێن.

شِجَار: دەمەقاڵێ.

شُجَاع: ئازا، جوامێر.

شَجاعَة: ئازایەتی،جوامێری.

شَجَب: پەژارە، خەفەت.

شَجّ: شکان؛ بۆ سەر.

شَجَرَة: دار، درەخت.

شَجَن: پەژارە، داخ.

شَجِي: خەمگین.و. سەرقاڵ.

شُحّ: رەزیلی، پیسکەیی.

شَحّاذ: بەلەنگاز، دەرۆزەکەر .و. پیڵو.

شَحّاطَة: پاپووج، سۆڵ.

شَحذ: دەرۆزەکردن، بەڵەنگازی.

شَحم: بەز، پیو.و. رۆن، چەوری.

شَحن: بارکردن.و. پڕکردنەوە ، بارگاویکردن.

شُحوار: هێس؛ تەنیو دووکەڵی چراو تەباغ.

شُحُوب: رەنگ پەڕین، بزرکان.

شَحِيح: رەزیل، پیسکە.و. کەم.

شَحِيم: چەور.و. قەڵەو.

شَخاط: شقارتە، شەمچە.

شَخبَطَة: شقڵیوبقڵی، شەڕەپشیلە، بۆ نوسین.

شَخشَخَة: تەقەتەق.و. خشەخش.

شَخص: کەس، تاك.و. تارمایی، سێبەر.

شَخصِيّ: کەسی، خۆیی.و-
تایبەتی.
شَخصِياً: هەرخۆی، هەمان
کەس.و- خۆم.
شَخصِيَّة: کەسایەتی.
شَخِير: پرخە، مرخە.
شَدّ: بەستن، شەتەکدان.
شِدَّة: تەنگانە، چەڵەمە.و-
توندوتیژی، زەبر.و- گوڕو
تین ، گوڕم.
شَدَّة: دەستە، گورزە.و-
بەهێزکردن، پتەوکردن.
شَدِيد: رەق، سەخت.و-
بەهێز، بەزەبر.و- توندوتیژ.
شَذا: بۆنو بەرامە.

شَذر: پیرۆزە، نقێم.و-
پەرشو بڵاو.
شُذوذ: ناباوی، ناوازەیی.و-
لارولەوێری.
شَراء: کڕینو فرۆشتن.
شَراب: خواردنەوە.و- مەی،
بادە.
شَرارَة: پریشك.
شَراشِب: ریشو، گوڵێنکە.
شِراع: کۆڵەکە، گیرگە؛ ئەو
شتەیە کە دەبێتە گیرکردنو
پتەوی شتێکیتر.
شِراك: قەیتانی پێڵاو.
شَراكَة: بەشداری، هاوبەشی.
و- بەشایەتی، کاربرایەتی.

شَرَاهَة: چلێیسی.و.
چاوبرسی، تەماحکاری.
شُرْب: خواردنەوە، نۆشین.
شَرْبَت: خۆشاو، ئاووك.
شُرْبَة: قوم.و. شلە، شۆربا.
شَرْج: كۆم، قنگ.و. لەت،
كەرت.
شَرْح: راڤە، لێكدانەوە.
شَرْحَة: لەت، كەرت.و. پل.و.
قاژ.
شَرْخ: هەرەت، تاف.و. قڵیش
، درز.
شِرْذِمَة: تاقم، كۆمەڵ.
شَرّ: جەنگ.و. تاوان.و.
خراپە.

شِرَّة: تاف.و. توندوتیژی.
شِرِّير: بەزیان، زیان
بەخش.و. تاوانبار،
كەتنكار.و. نەگریس.
شَرِس: بەدخوو، دڕندە.و.
دڕ، هار.
شَرْشَف: چەرچەف.
شَرْط: مەرج، گرەو.و. هێما،
نیشانە.
شُرْطَة: داروغە؛ كەسێكە
پاسەوانیو پاراستنی
ئاسایشی پێسپێردرابێت.
شَرْطِيّ: بەمەرج، مەرجاوی.
شَرْع: یاسا، رێسا.و.
بەرنامەی خوا.

شَرْعِيّ: یاسایی.و. ڕەوا.

شَرَف: ئابڕو، نامووس.و. شکۆ، مەزنی.و. شانازی.

شُرْفَة: بەلەکۆن، پێش سەربان.

شَرْق: خۆرهەڵات.و. ڕووناکی.

شَرْقِيّ: لەخۆرهەڵاتەوە.و. خۆرهەڵاتی.

شِرْك: هاوبەش، هاوەڵ.و. هاوبەش پەیداکردن بۆ خوا.

شَرِكَة: بەشدارگە، کۆمپانیا.

شَرْم: درز، قلّیش.و. کەنداو.

شَرْنَقَة: قۆزاخە؛ شتێکی خڕە کرمی ئاوریشم هەڵی ئەپێچێت.

شَرِه: چاوبرسی.و. چلێس.

شُرُود: ڕاکردن، هەڵتیزان.و. پەرتەوازەبوون.

شُرُوع: دەست پێکردن.

شُرُوق: هەڵهاتن، دەرکەوتن.

شَرَيان: خوێنبەر.

شَرِيج: لێکچوو، هاوشێوە.

شَرِيحَة: لەت، کەرت.و. توێ.

شَرِيد: دەربەدەر، پەرتەوازە، تەرا.

شَرِيس: بەدخوو.و. دڕندە، بەزیان.

شَرِيط: پەت، قەیتان.و. بافتە، تیلم؛ جۆرە زێوارێکی تەنراوە بە لێواری کەواو

سوخمەوە .و. شەریت.

شَرِيعَة: زانستی ئیسلامی .و. یاساو ڕێسا .و. کەناری چەم و ڕووبار.

شَرِيف: مەزن، شکۆ .و. بەئابڕو، بەناموس .و. بەڕێز.

شَرِيك: بەشدار، هاوبەش .و. هاوکار.

شَصّ: قولاب.

شَطَارَة: زیرەکی، زرنگی .و. فێڵبازی.

شَطَب: کوژانەوە، سڕینەوە .و. ڕووشان.

شَطْر: نیو .ی. لا .و. کەرت، لەت.

شَطّ: ڕووبار .و. ڕۆخ، کەنار.

شَطَف: تێوەردان.

شَطَن: گوریس.

شَظِيَّة: تەڵەزم، پارچە .و. کەوان.

شِعَار: دروشم .و. هێما، نیشانە.

شُعَاع: تیشك، ڕۆشنایی.

شَعَاف: شەیدابوون.

شِعْب: ڕێچکە .و. دۆڵ .و. گەڕەك.

شَعْب: گەل، میللەت .و. دوور.

شُعْبَة: چڵ، لق .و. پۆل، کۆمەڵێ.

شَعْبِيّ: گەلی، نەتەوەیی .و.

رەمەکی؛ یەکێکی ئاسایی و سادە لە مامەڵەکردندا.

شَعْث: سەرلێتێکچوون.و. قژی گژوبژ.

شَعْر: موو، تووك، تیسك.

شِعْر: هۆنراوە، هەڵبەست.

شِعْرَة: بەر؛ تووکی سەر داوێن.

شَعْشَعَة: درەوشانەوە، دەرکەوتن؛ بۆ خۆر.و. تێکەڵ بوون.

شَعْطَة: دڵەکزێ.

شَعّ: مێلانەی جاڵجاڵۆکە.

شُعْلَة: کڵپە، بڵێسە.

شَعْوَذَة: جادووگەری، چاوبەستی.

شُعُور: هەست.و. سۆز، بەزەیی.و. پێزانین، هەستکردن.

شَعِير: جۆ(ر).

شَعِيرَة: جۆ(ر).و. دابونەریت؛ رێورەسمی ئاینی.

شِغَار: ژن بەژن.

شَغَب: ئاژاوە، گۆبەند، گێچەڵ.

شَغَّال: سەرقاڵ، خەریك.

شَغَف: شەیدایی، پەرۆشی.

شُغْل: ئیش، کار.و. سەرقاڵی.

شِفَاء: چاکبوونەوە، چارەسەر.

شَفَاعَة: میٔی، تکاکاری.

شَفَة: لێو، لچ.و. لێوار،قەراغ.

شَفْرَة: تیغ.و. کێرد.

شِفْرَة: جفره، وشەی نهێنی.

شُفْعَة: مافی هەلگرتنەوە، بۆ کڕین و فرۆشتن.

شَفَّاف: تەنك، باریك.و. روون ، دیار.

شَفَق: بەیان، شەبەق.و. ترس.و. رۆژ.و. خراپ.

شَفَقَة: بەزەیی، سۆز.و. میرەوانی.

شَفَهِيّ: زارەکی، بەدەم.

شَفِيع: تکاکار.و. جووت، دوانە.

شَفِيق: بەسۆز، میهرەبان.

شَقَاء: نەگبەتی، بەدبەختی. و. گومڕایی.و. ناڕەحەتی.

شِقَاق: جیابوونەوە، کەرت و پەرت بوون.و. ناکۆکی.

شَقَاوَة: چەتەیی.و. نەگبەتی.

شَقّ: کەلێن، دەلاقە.و. درز، قلیش.و. دڕین.

شِقّ: لەت، کەرت.و. لا، نیو.

شُقَّة: ماندوویی، ناڕەحەتی. و. لا، تەنیشت.

شَقْلَبَة: تەقلە، سەرماقولاتە.

شَقِيق: برای راستەقینە.و. هاوشێوە، وەکو.

شَقِيقَة: خوشکی راستەقینە.

و. سەرئێشە(ن).

شَقِيّ: نەگبەت، بەدبەخت.

شَكاسَة: داماوی.و. گرژی.

شُكْبان: چارۆکە.

شُكْر: سوپاس، ستایش.

شَكِس: نالەبار، نەگریس.

شَكْص: بێناموسی.

شَكّ: گومان، دوودڵی، سۆ.

شَكْل: شێوە، وێنە.و. ڕووخسار، دیمەن.و. وەك، هەمان.

شَكْوَى: سكالآ، دادخوازی.

شلاّتی: سەرسەری.

شَلاّل: تاڤگە، سۆلاف.

شِلْب: چەڵتوك.

شَلَل: شەپرە، گۆجی، ئیفلیجی(ن).

شَلّة: كلآفە.

شَم: بۆن كردن.

شَماتَة: خۆشحاڵی بە زیانی كەسانیتر، چاوتێبڕین.

شَمّاخ: جامانە.

شَمال: باكوور، ژوور.و. چەپ.و. ڕەوشت، خوونەریت.

شُمْرَة: رازیانە(ر).

شَمْس: خۆر، هەتاو.

شَمْسِيَّة: چەتر، سەیوان.

شَمْع: مۆمی هەنگ.و. مۆم، شەم.

شَمْعَة: مۆم، شەم.

شَمْعِدَان: بێسوس؛ شتێکه مۆمی داگرساوی تیادا دادەنرێت.

شَمْل: یەکێتی، گشتێتی.

شَمَنْدَر: چەوەندەر(ر).

شُمُول: گرتنەوە، گشتگیر.

شَناعَة: ناشرینی، قێزەونی. و- سامناکی.

شَنْطَة: جانتا.

شَنْف: گوارە.

شَنْق: هەڵواسین، لەسێدارەدان.

شَنّ: هەڵمەت، پەلەماردان.

شَنِيع: ناشرین.و- ترسناك.

شِهَاب: فیشەکەهەوایی.و- تیشك.

شَهَادَة: بڕوانامە، بەڵگەنامە. و- گەواهی، ئاگایی.

شَهامَة: جوامێری،مەردایەتی .و- ژیری.

شَهَب: ماشوبرنجی، رەش‌و سپی.

شُهْد: هەنگوین لە مێوەکەیدا.

شَهْر: مانگ، سی رۆژ.و- هەیف، مانگ.

شُهْرَة: ناوبانگ.

شَهْرِيّ: مانگانە.

شَهْوَانِيّ: ئارەزوباز.

شَهْوَة: ئارەزو، هەوەس.

شَهِيد: گيانبەخش.و. گەواە.

شَهِير: ناودار، ناسراو.و. بلاّو، زانراو.

شَهِيق: زەرِین.و. هەناسە وەرگرتن.

شَهِيّة: ئارەزو، هەوەس، دلّبردن.

شَوِيك: تیرۆك.

شُورَى: راوێژ.و. ئامۆژگاری.

شَوْط: گێم، قۆناغ.و. ماوە.

شَوْق: ئامەزۆبوون، حەزكردن.

شَوكَة: درِك، چقلّ.و. هێز، توانا.

شَوِيّ: برژاو.

شَيء: شت، چت.و. فەرمان، كار.

شِياط: هەلّپرووزكان، بۆن كرووز.

شَيْب: پیربوون.

شِيَة: پەلّە، لەكە.و. خەوش، نەنگی.

شَيْخ: گەورە، دەمراست.و. پیر.و. زانا، فێركار.و. مامۆستا.

شَيْخُوخَة: پیرێتی.

شِيْد: سواخ، لەبخ.و. دەست پیاهێنان، بۆخانووبەرە.

شَيْطان: ئەهریمەن.و. خێو، دێو.

شَيْطَنَة: شه‌یتانی‌بوون؛

له‌خه‌وا گان کردن.

شِيْق: پۆپه، زه‌نگوڵ.و. لا،

ته‌نیشت.

شِيك: قۆز، قه‌شه‌نگ.و.

چه‌کی پاره.

شِيمَة: خوو، نه‌ریت.و.

ره‌وشت، ره‌فتار.و. پیاوه‌تی.

شَيْن: نه‌نگی، شووره‌یی.

شُيُوع: بڵاوبوونه‌وه.

شَيَّال: هه‌لگر.

شَيِّق: تامه‌زرۆ.

ص

ص: چواردەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

صَائِب: راست، تەواو.و. پێکەر.و. لەبار، گونجاو.

صَائِغ: زەڕەنگەر.

صَائِم: بەڕۆژو.

صَابُونَة: سەلکەسابوون.و. کلاوە.

صَابِي: ئەستێرەپەرست.

صاج: ساج، سێڵ، تەختەئاسن.

صاح: بەئاگا، هۆشیار.

صاحِب: هاوەڵ، یاوەر.و. خاوەن.و. پەیوەست.

صاحِبَة: ژن، خێزان.

صادح: بێژەر، شایەر.

صادِر: نێرراو.و. ڕۆشتوو.

صَادِق: راستگۆ، سەرڕاست. و. دەستپاك.و. دڵسۆز.

صارد: نیشان شکێن، پێکەر.

صَارِم: بڕەر، تیژ.و. ئازا،

بوێر.و- توندوتیژ، بەزەبر.

صَاروُخ: مووشەك.

صَارِي: كۆڵەكە، دیرەگ؛ ئەو شتەیە كەدەبێتە گیركردن و پتەوی شتێكیتر.

صَاع: پێوانە.

صاعِد: سەركەوتوو.

صاعِقَة: تریشقە، بروسكە.و- وێرانكەر.

صاغ: كوێكر.و- ئاگادار.

صَاغِر: ریسوا، سووك.

صَاف: روون، دیار.و- سایەقە .و- لووس.

صافِر: زەردەمەلگەڕاو.و- دز.

صافِرَة: فیكە، شاور.

صَافِي: روون، رۆشن.و- پوخت.

صَاقُور: پیك.و- پاچ.

صَالَة: هۆڵ.

صَالِح: باش، چاك.و- پیاوچاك.و- گونجاو، لەبار.

صَامِت: بێدەنگ، خامۆش.

صَامِد: خۆڕاگر، بەئارام.

صَانِع: پیشەوان.و- شاگرد، كرێكار.و- سازكار، دروستكەر.

صَباح: بەیانی.

صَبّ: رژان، قلْپكردنەوە.و- شەیدا، دڵدار.و- داڕشتن، تێكردن.

صَبّاغ: بۆیەچی.

صُبْح: بەیانی.و. بەرەبەیان.

صُبْحَة: ناشتاکردن؛ ژەمی بەیەنیان.

صَبْر: ئارام، پەروا.و. تاڵی.

صَبْرَة: سەرماوسۆڵە.

صِبْغ: خوم، بۆیە.

صَبْغ: رەنگ کردن، بۆیەکردن.

صِبْغَة: چەشن، جۆر.و. شێوە، شێواز.و. پوختە.

صَبْوَة: گەنجێتی، لاوێتی.و. بیرکردن.

صَبُور: بەئارام، لەسەرخۆ.

صَبِیح: جوان، قەشەنگ.

صَبِیحَة: چێشتەنگاو، پێش نیوەڕۆ.

صَبِیر: کەفیل.

صَبِيّ: کوڕ، لاو.

صَحَابَة: هاوەڵانی پێغەمبەر (ﷺ).و. یارویاوەران.

صَحَافَة: رۆژنامەگەری.

صُحْبَة: یارەری.و. برادەران، هاوەڵان.

صَحّاف: پەرتووك فرۆش.

صِحَّة: راستی.و. چاکی، بێرەیی.و. تەندروستی، لەش ساغی.و. رەوایی.

صَحْراء: بیابان، سارا.

صَحْفَة: لەگەن؛ دەفرێکی

مسبیندیدەم والایە.

صُحَفِيّ: رۆژنامەنوس.

صَحْن: قاپ، دەفر.

صَحْو: وریایی.و. رابوون.و. سایەقە، سامالّ.

صَحِيح: تەواو، ساغ.و. راست، دروست.و. رەوا، یاسایی.

صَحِيَة: شیراوا.

صَحِيفَة: روو، لا.و. رۆژنامە.و. پەڕە.

صِحِيّ: تەندروست، سازگار.و. دروستکە.و. تەندروستی؛ ئەوەی پەیوەندی بە تەدروستیەوە هەیە.

صَخِب: قاوقیژ، هەراوهوریا.و. دەنگ زل، قیژن.

صَخْرَة: تاوێر، تاش.

صَدَأ: ژەنگ.

صِدَار: یەلەگ، سینەبەرە.

صَدَارَة: لەپێشەوەبوون.

صُدَاع: سەرئێشە، ژانەسەر(ن).

صَدَاق: مارەیی.

صَدَاقَة: خۆشەویستی، دلّسۆزی.و. هاورێیەتی.

صَدَح: نالآ.و. چۆلّ.

صَدَد: بارە، بۆنە.و. مەبەست، دۆز.و. بەرانبەر.و. نزیك، لا.و. بەربەست.

صَدّ: بەرگرتن، رێنەدان.و.
بەرھەڵستی، بەرگری.و.
بەرپەچدانەوە.
صِدِّيق: راستگۆ.و. پیاوچاك.
صَدْر: سینگ.و. دڵ.و.
پێشەك؛ سەرەتایبەرشتێك.
صَدْرِيَّة: بەروانكە،سینەبەرە.
صَدْع: تلّیش، درز.
صُدْغ: لاجان.
صَدَف: تەنیشت، لا.و. روو.
صُدْفَة: رێكەوت.و. دەگمەن.
صَدَفَة: لەپكە، مێلكە
شەیتانۆكە.و. كرِكرِاگە.
صِدْق: راست، راستێتی.و.
دڵسۆزی.و. توندوتیژی.و.
دەست پاكێتی.و. رێز.
صَدَقَة: بەخشین.و.
دەستگیرۆیی، بەخشندەیی.
صَدْمَة: پێكادان، كۆست.و.
شڵەقان.
صَدُوق: راستگۆ.
صَدَى: تینوێتی.و. زایەڵە،
زرنگانەوە.و. بەرھەڵستی.
صَدِيد: كێم، جەراعەت.
صَدِيق: هاورِێ، برادەر.
صَرَاحَة: راشكاوانە، روونی،
ئاشكرایی.
صُرَاحِيَّة: دۆلكە.
صُرَاخ: هاوار، قیژە.
صِرَاط: رێگە.

صِرَاع: زۆرانبازی.و- رقەبەرایەتی، ململانێ.

صَرَامَة: کۆڵنەدان.و- زەبروزەنگ.

صَرْح: کۆشك.و- هەورقۆچ.

صَرَّاف: ژمێریار، قاسەوان.

صُرَّة: بوخچە، پریاسکە.و- گورزە، دەسکە.

صَرْع: کەوتن، رمان.و- وەکو.و- فێ، پەرکەم(ن).

صَرَع: هاری(ن).

صِرْف: پەتی، پوخت.

صَرْف: خەرجکردن.و- وشەسازی.و- گۆڕینەوە.

صَرْم: پارچە، کوت.

صَرِیح: راشکاو، روون، ئاشکرا.و- پاك، پوخت.

صَرِیر الاسنان: کرەیددان.

صَرِیرالباب: جیرەیدەرگا.

صَرِیع: شێت.و- فێدار.

صَرِیف: جیرە.

صَعْب: گران، سەخت، دژوار.

صَعْتَر: جاترە(ن).

صَعْدَة: تەپۆڵکە، بەرزەك.

صُعْرُور: جەوی، شیلەی دار.

صَعِق: تیاچوون.و- مردن.و- هاوار، شیرە.و- کاس، ور.

صُعْلُوك: هەژار، رووتوگەدا.

صُعُوبَة: گرانی، سەختی.

صُعُود: سەرەوژووربوون،

سەرکەوتن.

صَعِيد: تەپۆڵکە .و. گۆڕ.و. ڕێگە.

صِغْر: بچووکی.

صُغْر: ڕیسوایی، سووکی.

صَغِير: بچووك.و. ورد.و. لاو، گەنج.

صَفَاء: ڕوونی.و. پاکی.و. خۆشی.

صِفَاد: کەلەپچە، پێوەند.

صُفَار: زەردێنە.

صِفَة: ئاوەڵناو، لەڕێزماندا.و. شێوە، شێواز.و. سیفەت.

صَفْح: تەنیشت، لا.و. لێبوردن، لێگەڕان.

صَفْحَة: ڕووخسار.و. لاپەڕە.

صِفْر: بۆش، پووچ.و. هیچ.

صَفَر: زەردویی.و. برسێتی .و. ناخی دڵ.و. مانگی سەفەر.

صُفْر: زێڕ.و. زەرد، مس.

صَفْرَاء: زەرد.و. ناوی‌زراو.

صَفْصَف: تەختایی.

صَفّ: پۆل.و. هێڵ، ڕیز.و. پلەوپایە .و. خستنەپاڵ یەکتر ، لەپاڵ یەکترنان.

صَفْقَة: تەوقە، دەست لەدەست نان.و. گرێبەند؛ سەوداو مامەڵەگەری.

صَفْوَة: هڵبژێراو.و. پوختە،

پالّفته.

صَفُوح: لێبورده، بەخشنده.

صَفِي: هاوڕێ.و. ڕوون، دیار.

صَفِيحَة: قوتو.و. پانتایی، بەرین.

صَفِير: فیکه.و. فیشکه، جیقه.

صَقْر: باز(با).و. قرچەی گەرما.

صَقْل: لووس کردن.

صَقِيع: زوقم.

صَكّ: بەڵگەنامه.و. چەك.

صَلابَة: ڕەقی، پتەوی.

صَلاة: نوێژ.و. نزاو پاڕانەوه.

صَلاح: باشی، چاکی.و. خێر، چاکه.و. گونجان، شیاو.

صَلاحِيَّة: باشێتی، چاکێتی.و. دەسەڵات.

صَلايَة: دەسکەوان، کوتەر.

صُلْب: برپره، گازەرای‌پشت.و. پشت.و. ڕەق، قایم.و. وەچە، نەوه.

صَلْب: خاچ.و. ڕەق.

صِلَة: چاکه.و. پەیوەندی.و. خزمایەتی، نزیکی.و. بەخشیش، خەڵات.

صُلْح: ئاشتی، کۆکی.و. ڕێکخستن، ڕێککەوتن.

صَلْد: وشك و برن؛ بۆ زەوی بەکاردێت.و. پیسکه، ڕژد.و.

ڕەق و قایم.

صَلْصَال: قوڕەسوورە،گڵێنە.

صَلِيب: خاچ.و. پتەو، قایم.

صَلِيل: تەقوهوڕ.

صِمَام: دەمەوانە، تۆپەوانە.

و. پەستانپێو.

صَمْت: بێدەنگی، وسبوون.

صَمَد: نەمر، هەمیشە.و.

پتەو، قایم.

صَمْغ: کەتیرە، چەسپ.و.

جەوی؛ شیلەی دار.

صَمَم: کەڕی.و. ناخ، جەرگە.

صَمِيت: کەمدوو.

صَمِيم: ناخ، جەرگە.و.

پوخت، پاک.

صِناعَة: پیشەسازی.و.

پیشە.و. فرمان، کار.

صِناعِيّ: دروستکراو.و.

پیشەساز.

صُنْبور: بەلوعە.

صُنْع: دروستکردن.و. چاکە.

و. ڕۆزی.

صَنْعَة: کار، فرمان.و. پیشە.

صِنْف: جۆر، چەشن.و. چین.

و. بەرە، پۆل.

صَنْفَرَة: سمارتە.

صَنَم: بت، پەیکەر.

صَنَّة: بۆنیپیس.

صِنو: برای دایک و باوکی.و.

وەك، هاو.

صَنَوبَر: سنۆبەر، کاژ(ر).
صِنْوَة: براله، شەنگلّه.
صَنْوَة: خوشك؛ خوشکی دایکیو باوکی.و. کچ.
صَنیع: دروستکراو.و. چاکه.
صَه: بیٚدەنگ بە، وس بە.
صِهْر: خزمایەتی.و. زاوا.
صَهِیل: حیلەی ئەسپ.
صَوَاب: ماف، رەوا.و. راستی، تەواوی.و. گونجاو، شیاو.
صِوان: دۆلاب.و. چادر، دەوار.
صَوْب: بەرەو، روەو.و. بەر، لا.و. راستی.
صَوْت: دەنگ، زایەلّە.
صَوْتِيّ: دەنگدار.و. بیستەنی.
صُوْر: کەرەنا، شەیپور؛ زورنای گەورە.
صُورَة: وێنە، نیگار.و. لێچوو.و. شێوە.و. دانە.و. جۆر.
صُوَرِيّ: وێنەدار.و. بەشێوە.
صُوص: ناپاك، ناکەسبەچە.و. رژد، پیسکە.و. جوجك.
صُوف: خوری، پەشم.
صَوْلَة: پەلەمار.و. دەسەلات، هێز.
صَوْلَجان: گۆچان، گۆپالّ.
صَوْم: خۆگرتنەوە، دەست لێهەلّگرتن.و. بەرۆژوبوون.
صَوْمَعَة: لوتکە.و.

ئەشكەوت و شوێنی پەرستن.

صَوْن: پاراستن.

صِیَاح: تیژە، هاوار.

صِیَاغَة: زەڕەنگەری. و- دارِشتن.

صِیانَة: پاراستن، پارێزگاری.

صِیْت: ناوبانگ.

صَیْد: راو.

صَیْدَلانِيّ: دەرمانەوان.

صَیْدَلَة: دەرمانگەری. و- دەرمانخانە، دەرمان فرۆش.

صَیْدَلِیَّة: دەرمانخانە.

صَیْرُورَة: گۆڕان، بوون. و- گۆتایی، ئەنجام.

صِیغَة: شێوە، دارِشت. و- وێنە، دیمەن. و- خشڵ.

صَیْف: هاوین.

صَیْفِيّ: هاوینە.

صَینِیَّة: سینی، نانەبەرە.

صَیهُود: وشکەساڵ، بێ ئاوی.

صَیّاد: راوچی.

ض

ض: پازدەیەمین پیتی زمانی عەرەبیی‌یە.

ضَئِیل: لاواز، لەڕ.و. کەم، تۆزێك.و. سووك، ریسوا.

ضَائِع: ونبوو.

ضَائِن: لەڕ، لاواز.و. مەڕ(ئا).

ضَابِط: ڕێخەر.و. پێشڕەو.و. وردبین.و. بەهێز، توندوتۆڵ.

ضَاجِع: تەمبەڵ.و. کێل، کەوجە.

ضَاحِیَة: دیار، ئاشکرا.و. دەورووبەر.

ضَارِب: کوتەر، لێدەر، داپلۆسەر.و. پرتەپیو.

ضَارّ: زیانبەخش، بەزیان.و. زەرەرگەیەن.

ضَارِي: دڕندە، دڕ.و. سەگی ماڵی(ئا).

ضَاغِطَة: پەستێنەر.

ضَاغُوط: مۆتەکە.

ضَالّ: کومڕا.و. وێل، دەربەدەر.و. ون، گوم.

ضَامِر: لەڕ، لەواز.

ضامِن: دەستەبەر، زامن.و- پەیوەست.

ضأن: مەر، پەز.

ضاهي: لێکچوو.

ضَبَاب: تەمومژ.

ضَبّ: مارمێلکە، قۆڕیَ(ج).

ضَبّة الباب: کلۆم.و- کێلون.

ضَبْط: پاراستن.و- ڕێکخستن ڕاستکردنەوە، ڕێکوپێك کردن.و- توندوتۆڵی، چاکێتی .و- دابینکردن.

ضَبْع: قۆڵ.و- باخەڵ.و- کەمتیار(نا).

ضَجّة: قاووقیژ، ژاوەژاو.

ضَجَر: سەرزەنشت، سەرکۆنە.و- تەریقکردنەوە.

ضَجِر: نیگەرانی.و- دڵەڕاوکێ

ضَجْعَة: پاڵکەوتن، ڕاکشان.

ضَجِيج: ژاوەژاو. هەراوهوریا.

ضَحِك: پێکەنین.و- گاڵتەوگەپ.

ضَحْك: گاڵتەپێکردن.

ضُحْكَة: گاڵتەچی، قەشمەر.

ضَحِل: تەنکاو.

ضُحَى: چێشتەنگاو.و- بەیان، کاتی خۆرهەڵ هاتن.و- ئاشکرابوون، دەرکەوتن.

ضَحِيَّة: قوربانی.و- خۆبەختکردن.

ضَخَامَة: کەتەیی، قەبەیی.
ضَخْم: زل، قەبە، کەتە.
ضِدّ: دژ، دژکار.و. نەیار، دوژمن، ناحەز.
ضَرَاعَة: پاڕانەوە، لالانەوە.
ضِرَام: سوتان، گڕگرتن.
ضَرَاوَة الحرب: گەرمەی جەنگ.
ضَرْب: لێدان، کوتان.و. جۆر، چەشن.و. وەکو، چوونیەك.
و. گەستن.
ضَرَر: زیان، وەی.و. دۆڕاندن، لەدەست چوون.
ضَرَّاء: ناخۆشی، تەنگانە.و. نەهامەتی، نەهاتی.
ضَرَاط: ترکەن.
ضَرَّة المرأة: هەوێ؛ ژنیمێرد.
ضِرْس: خرێ، ددان.
ضَرْط: تڕ، تڕلێدان.
ضَرْع: گوان.
ضِرْغَام: شێر.و. ئازا.
ضَرَمَة: پشکۆ.و. ئاگر.
ضَرُورَة: پێویستی.و. تەنگانە.
ضَرُورِيّ: پێویست.و. ناچاری.
ضَرُوع: زەبوون، کەساس.و. گوان زل.
ضَرِيب: بەستەڵەك، سەهۆڵ.
ضَرِيبَة: باج، سەرانە.
ضَرِيح: گلکۆ، گۆڕ.و. دوور.
ضَرِير: کوێر، نابینا.و.

بەئارام، پشوودار.

ضَرِيف: جیرەجیڕ.

ضَغْضَع: شلۆق.و. بودەڵە؛ پیاوی بێدەسەڵاتو لەڕو لاواز.

ضِعْف: دووجا یاخود چەندجا.

ضُعْف: لاوازی، بێهێزی.

ضَعِيف: لاواز. بێهێز.

ضَغَث: تێکەڵوپێکەڵ.

ضِغْث: چەپك، دەسك.

ضَغْط: پەستان، تەوژم، گوشار.و. گوشین.و. زۆرلێکردن، ناچارکردن.و. تەنگ پێهەڵچنین.

ضَغِينَة: کینە، رق.

ضَفْدَة: زللە، شەپازلە.

ضِفْدَع: بۆق(ئا).

ضَفْر: هۆنینەوە.و. تەنگە، قەیاسە.و. وشکەکەڵەك.

ضَفَّة: کەنار، رۆخ.و. دەستە، کۆمەڵێك.

ضَفِيَة: پرچ، پەلك.

ضَلالَة: گومڕایی.و. ساختە.

ضِلْع: پەراسو.و. پەل، لا.و. خواروخێچی.

ضَلِيع: چوارشانە، کەتەوبەخۆ.

ضِمَاد: پێچەر.

ضِمَام: لکێنەر.

ضَمَان: دەستەبەری، دابینکردن.و. بارمتە، زامنی، پشتگیری.و. لێپرسینەوە.

ضَمّ: کۆکردنەوە،گردکردنەوە .و. خستنەپاڵ، خستنەسەر. و. پێکەیاندن.و. دەست لەمل کردن.و. گرتنەخۆ.

ضَمَّة: بۆر.

ضِمْن: لەناو.و. لەنێوان، میانە.

ضِمناً: لەگەڵیاندا.و. لەناویا.

ضَمِير: دەروون، هەناو.و. ویژدان.و. راناو، جێناو.و. سیس، پووکاوە.

ضَمِيم: هاوڕێ، خاوەن.

ضَنْك: هەژاری، نەبوونی.و. تەنگانە.

ضَنِين: چرووك، پیسكە.و. هەتەر، سوور.

ضَوْء: رووناکی، رۆشنایی.

ضَوْجَان: هەراسانکردن.

ضَوْضَاء: دەنگەدەنگ.و.

ضِيَاء: رووناکی، رۆشنایی.

ضَيَاع: ون بوون، لەدەست چوون.

ضِيَافَة: میوانداری.

ضَيْف: میوان.

ضَيْق: خەفەت، پەژارە.و. تەنگوچەڵمە.و. تەسك، تەنگ.

ضَيِّق: تەسك، تەنگ.و.

جەڕاو، گەمارۆدراو.و.

گیراو.و. تەنگوچەڵەمە.

ضَيْم: ستەم.و. ڕیسواکردن.

ط

ط: شازدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

طائِر: مەل، باڵندە.و. فڕیو، باڵگرتوو.و. بەخت.

طائِرَة: فڕۆکە.

طائِش: هەڵەشە.و. سەرکێش.و. بەرەڵا، سەرەڕۆ.

طائِفَة: دەستەیەك، کۆمەڵێك.و. هۆز، تیرە.و. بەرە، گرۆە.و. پۆل.

طائِفِيّ: تیرەگەری.و. رەگەزپەرست.

طائِل: کەڵك، قازانج.و. هێز، توانا.و. بێشومار.و. فراوانی.و. دوژمنایەتی.

طابِع: سروشت، نەریت.و. هەوەس، ئارەزو.و. مۆرك.

طابِق: نهۆم، قات.

طابو: تاپۆ؛ قەواڵەیەکی میرییە دەدرێت بەخاوەن موڵك.

طابُوق: خشت.

طاجِن: تاوه.

طاجِنَة: کاکیله، مارەڕ؛ ددانەخرێ.

طاحُون: دەستاڕ.و ـ ئاش.

طارِد: دورخەڕ، دەرکەر، قاودەر.

طارِف: جەمسەر.

طارِق: هاتوو.و ـ پیاکێش، کوتەر.

طارِیء: ناکاو، لەپڕ.و ـ نامۆ، بیانی.و ـ فریاخەر.و ـ روداو .

طاس: تاس.

طَأطَأالرأس: سەرشۆڕکردن.

طَاعَة: کوێڕایەڵی.و ـ ملدان.

طاعُون: تاعون، چاوەقوله (ن).

طاغِي: زۆردار، ستەمکار.و ـ لافاو.و ـ کەرپیاو، چەمووش.

طاغِیَة: زەبربەدەست.و ـ ستەمکار.

طافِح: پڕ، لێوان.

طافِيء: کوژاوه، دامرکاو.

طاق: تاق؛ کەلەبەرێکی ناو دیواره.

طاقَة: وزە، توانا.و ـ دەربردن، هەڵکردن.و ـ گلۆڵەبەن.و ـ هەوار.

طاقم: دەسته.

طاقِیَّة: کلاو.

طالِب: داخواز، داواکار.و ـ

خوێندکار.

طالِح: کفت، شەکەت.و. بەد، خراپ.

طالِع: دەرچوو، دەرپەڕیو.و. بەخت، چارە.و. سەرکەوتوو.

طَالَمَا: چونکە، لەبەرئەوەی.

طامِح: سەرکەش.و. بڵند.

طامَّة: کارەسات، چورتم.

طاهِر: خاوێن، پاکو پوخت .و. داوێنپاک.

طاهِي: لێنەر، چێشتکەر.

طارَة: تاوە.

طاوِلَة: خوان، نانەبەرە.و. کەمەی تاوڵە.

طاووس: تاوس(با).و. قەشەنگ.

طِبابَة: پزیشکگەری، پزیشکی.

طِباعَة: چاپەمەنی.

طِباق: وەکیەك، چوونیەك.

طِبّ: پزیشکی.

طَبّاخ: چێشت لێنەر.و. سوتگە، ئاگردان.

طَبْخ: لێنان.

طَبَر: تەور.

طَبَش: شڵپەشڵپ، شڵپوهوڕ.

طَبْطَبَ الماء: خورەیئاو.و. شڵپوهوڕ.

طَبَع: ژەنگ.و. گلاوی، پیسی .و. شوورەیی، نەنگی.

طَبْع: سروشت، خۆرِسك.و- هەوەس، ئارەزو.و- چاپ، شەقڵ.و- نموونە.و- مۆرکردن.

طَبْعَة: چاپکراو، شەقڵ.

طِبق: وەکو، کوتومت.و- بەپێی، بەگوێرەی.

طَبَق: سەرقاپ.و- دەوری، قاپ.و- سینی.و- هاوشێوە.

طَبَقَة: پلەوپایە.و- بار، دۆخ. و- چین، ریز.

طَبَقِيّ: چینایەتی.

طَبْل: دەهۆڵ، تەپڵ.

طَبْلِيَّة: پنە، دەرخۆنە.و- خوان، تەپڵەك.

طِبن: ژیلەمۆ؛ خۆڵەمێشێك کەتینی ئاگری تێدا مابێت.

طَبِيب: پزیشك.

طَبِيخ: چێشت، لێنراو.و- خشت.

طَبِيعَة: سروشت، خۆرِسك.و- خوو.و- هەوەس، ئارەزو.

طَبِيعِيّ: سروشتی، خۆرِسکی.و- ئاسایی.و- سروشتزان.و- رێکوپێك.

طِحَال: سپڵ.

طَحَّان: ئاشەوان.و- ئاش.و- ئاردفرۆش.و- تەختایی.

طَحِل: پڕ، لێواولێو.

طُحْلُب: قەوزە(ر).

طَحُون: جه‌نگ.و- هاڕڕاو.

طَحِين: ئارد.و- هاڕڕاو.

طِرَاز: رێباز، رێگه.و- شێوه، شێواز.و- جۆر.

طَرَاوة: نه‌رم‌و شلی.و- ته‌ڕوپاراوی.

طَرَب: گه‌شکه، شادی.

طِرِبَال: نیشانه، رێنیشان.و- ته‌لار.

طَرْبُوش: فێست؛ کڵاوێکی سووری خڕه.

طِرْح: فرێدراو، هاوێژراو.و- له‌بارچوون.

طَرْح: هه‌ڵدان، هاویشتن.و- نه‌ویستن.و- لێده‌رکردن.و- خستنه‌ڕوو.و- قارسکردن.

طَرْد: لابردن، راوه‌دونان، دوورخستنه‌وه.و- ده‌رکردن، قاودان.

طَرْدِيّ: راسته‌وانه.

طُرّاً: هه‌موان.

طُرَّة: ناوچه‌وان.و- لێوار، قه‌راخ.و- په‌راوێز.و- هه‌ڵدێر.

طَرْش: ره‌شه‌وڵاخ.

طُرْشِي: ترشیات.

طُرْطُور: پیاوی باریك‌و درێژ.و- کڵاوی قووچ.

طَرْف: تروکان،نوقان.و- چاو.

طَرَف: جه‌مسه‌ر، په‌ڕ، لا.و- کۆتایی، چمك.و- نووك، سه‌ر.

و. دەستە، لایەن.و. پەل.

طُرفَة: نوکتە، قسەیخۆش.

و. چاوتورکاندن.

طَرْق: لێدان، کوتان.و.

لێدوان، بۆچوون.

طَرُوب: دەم بەپێکەنین.

طَرِید: دەرکراو.و. نەویستراو

.و. راکردوو، دەربەدەر.

طَرِیف: تازە، نوێ.و.

دەگمەن، دانسقە.

طَرِیق: رێ، رێڕەو.و. شەقام،

جادە.

طَرِیقَة: چۆنیەتی، رێکەچارە

.و. شێوە، شێواز.و. چین.و.

رێباز.

طَرِیّ: ناسك، نەرمو نۆڵ.و.

تازە، نوێ.

طَشْت: تەشت؛ دەفرێکی

قووڵی دەم والآیە.

طَشّ الماء: ئاوەڕشێن کردن،

ئاوپرژێن.

طَشّ: نمەباران.

طَعَام: خۆراك، خواردن.و.

چێشت.

طَعّان: توانجدەر، تانوتدەر.

طَعِم: بەتام، خۆش.

طَعْم: تام.و. خۆشی، لەزەت.

طَعْن: لێدان، پیاچەقان.و.

پلار، تانەو تەشەر.

طُغیَان: ستەمکاری،

سەرکەشی.و. لافاو.

طُفَاوَة: کەف.و. خەرمانە؛ بازنەی دەوری مانگ.

طَفْح: لیر(ن).

طَفْر: بازدان.

طَفْرَة: باز، لۆقە.

طَفّ: تەنیشت، لا.و. رۆخ، کەنار.و. لاپاڵ، دامێن.و. حەوشە.

طَفَق: کردن.و. والێکردن.و. دەست پێکردن.

طِفْل: منداڵ، زارۆڵە.و. شەو.و. خۆر، رۆژ.و. گچکە، ساوا.و. پشکۆ.

طُفُولَة: منداڵێتی.

طَفِيف: ناتەواو.و. ئاستەم، کەمۆکە.و. بێنرخ، سووك.

طُفَيْلِيّ: مشەخۆر، لاکوت.و. خۆتێهەڵقوڵتێن.

طَقْس: کەش، ئاووهەوا.و. رێگە.و. رەفتار، نەریت.

طَقْطَقَة: تەقەتەق.

طِلاء: بۆیە.و. داپۆشین، رووکەشکردن.

طَلاق: جیابوونەوە، دەست لێهەڵگرتن، وازلێهێنان.

طَلاقَة: راشکاوانە،ئاشکرایی.

طَلال: قۆزی، کەشخەیی.و. خۆشگوزەرانی.

طَلاوَة: رازاوە، پرشنگداری.

و- قەتماخە.

طَلَب: داواکردن، داخوازی.و- پرسیار.و- ویست.و- پاڕانەوە..لاڵانەوە.و- تکا.و- داواکردن، خواستن.و- فەرمان.

طِلْح: کەنە،جڕوجانەوەڕ(ج).

طَلَس: سڕینەوە، کوژانەوە.

طَلْع: چەند، بڕ.و- ڕوانگە.و- هەلاڵە(ر).

طَلْعَة: دیمەن، ڕووخسار.و- جار، کەڕەت.

طُلْعَة:هەوراز.و- سەرەتاتکێ.

طَلْق: ژان.و- ئازاد، سەرفراز.و- واڵا، کراوە.

طَلْقَة: فیشەك، گوللە، تەقە.

طَلّ: نمەباران.و- شەونم، خوناوکە.و- بۆنیخۆش.

طُلُوع: هەڵهاتن، دەرکەوتن.و- دوومەڵ، قینچکە.و- بەرەبەیان.

طَلِي: بۆیە.و- ڕووکەش.و- بەرخ(ئا).

طَلِيعَة: پێشەنگ.و- سەرەتا.

طَلِيق اللسان: زمان پاراو.

طَلِيق: ئازاد، سەربەست، بەرەلا.و- ڕووخۆش.

طُمَاطِم: تەماتە(ر).

طُمَأنِينَة: دڵنیایی، ئاسوودەیی.

طَمْث: پیساز؛ ژنی بێنوێژ.

طَمْر: ناشتن، خستنەچاڵ.

طَمْس: سڕینەوە، کوژانەوە.
و- چەقین.

طَمَع: چاوچنۆکی.و.
پارەپیس.

طَمَّاع: چلێس، چاوچنۆک.

طُمُوح: ئاوات، خواست
بەرزی.و- بۆڕوانین.

طَمْی: لیتە.

طُنْب: تەناف.

طَنْبُور: سەمتوور.

طَنَف: گوێسەبانە، پاسار.

طُنْفُسَة: بەڕە، ڕاخەر.

طُنّ: جەستە، تەن.و- دەسك،
گورزە.و- تەن؛ هەزار کیلۆ
گرام.

طَنّ: ویزەویز.

طَنَّان: گیزەگیزکەر.و-
بەناوبانگ.

طَنِین: زرینگانەوە، زایەڵە.

طَهَارَة: پاکی، خاوێنی.و-
داوێن پاکی.

طَهُو: لێنان.

طَوَاف: گەڕان.

طُوب: خشت.

طُوبَی: بەختیاری، کامەرانی.

طَوْد: کەژ، چیا.و- جێگیری،
دامەزراوی.

طَوْر: سنوور، ئاقار.و- بار،

دۆخ.و- جار، کەڕەت.

طُور: کەژ، چیا.

طُوط: واشە(با).

طَوْع: گوێڕایەڵی.

طَوْعاً: بەئارەزو، بەخۆشی.

طَوْف: کەڵەك؛ پێگە بۆ پەڕینەوە لەناو ئاودا.و- دیوار ، بەربەست.و- پاسەوان.

طُوفَان: باوبۆران.و- لافاو، لێشاو.و- شەوەزەنگ.

طَوفَان: گەڕان، گەشت.

طَوْق: ملیوان.و- ملوانکە، گەردانە.و- بازنە، ئەڵقە.و- کۆت، چەمەر.

طُوْل: درێژی.و- بەژن، باڵا.

طَوِيل: درێژ.و- شۆڕ.و- کەڵەگەت.

طَيْر: باڵندە، پەلەوەر، مەل.

طَيَرَان: فڕین، باڵگرتن.

طَيْش: هەڵەشەیی، زووهەڵچوون.

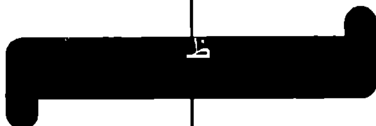
طَيْف: شەبەنگ، تاریکی.و- خەوبینین.و- شێتی.

طِين: قوڕ، لیتە.و- سواخ.

طَيّ: پێچانەوە، لوولدان.

طَيَّار: فڕۆکەوان.و- باڵدار، فڕەر.

طَيِّب: باش، چاك.و- لەش ساغ.و- خۆش، بەتام.و- ڕەوا.

ظ: حەڤدەیەمین پیتی عەرەبییە.

ظِئر: سووچ.

ظَأب: هاوەڵزاوا.

ظافِر: براوە، سەرکەوتوو.

ظالِم: زۆردار، ستەمکار.

ظامِیء: تینو.و. تامەزرۆ، شەیدا.

ظاهِر: دیار.و. ئاشکرا.و. رواڵەت، رووکەش.و. سەرزاری.

ظاهِرَة: دیاردە، روداو.

ظاهِرِیّ: رووکەش، ئەوەیدیارە.و. رووبین، رووکەشبین.

ظَبِي: ئاسك، مامز(ئا).

ظَرْف: بارودۆخ، هەلومەرج.و. زیرەکی، چالاکی.و. کارامەیی.و. دەفر، قاپ.و. بەرگ، زەرفی نامە.و. ئاوەڵفرمان.

ظُرُوف: بارودۆخ، رۆژگار.

ظَرِيف: قۆز، کەشخە.

ظَعْن: ڕۆشتن، کۆچکردن.

ظَفَر: سەرکەوتن، بردنەوە.

ظُفْر: نینۆك.و. چنگ.

ظَلَال: گومڕایی.

ظَلَام: تاریك، زەنگ.

ظَلَامَة: زۆرداری، ستەمکاری.

ظِلْف: سم، قولەپێ.

ظِلّ: تارمایی.و. سێبەر، نزار ؛ شوێنێ کەزۆربەی کات سێبەرە.و. سایە.و. هەڕەت.

ظَلّ: مانەوە،بەردەوام بوون.

ظُلَّة: کەپر، سابات، سەیوان.

ظُلْم: زۆرداری، ستەم.و. ماف خواردن.ر. چەوسانەوە.

ظَلْمَاء: شەوەزەنگ.

ظُلْمَة: تاریکی.

ظَلِيل: تاریك.و. سێبەر.

ظَمَا: تینو.

ظَمْآن: تینو.و. تامەزرۆ.

ظَنّ: بەبیراهاتن، مەزەندەکردن.و. باوەڕ.و. وادانان.و. گومان بردن.

ظَنُون: بەگومان،کەمباوەڕ.و. دڵپیس.

ظَنِين: تاوانبار.و. گومانکەر.

ظَهْر: پشت.و. ڕوو، ڕووی سەرەوە.

ظُهْر: نیوەڕۆ.

ظَهْرَان: ناوبانگ.

ظُهُور: ئاشكرابوون،
دەركەوتن.و. سەرهەڵدان.

ظَهِير: یارمەتیدەر، پشتگیر.

ظَهِيرَة: نیوەڕۆ.

ع

ع: هەژدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

عائِد: گەڕاوە.و- دووبارە.و- سوود.

عائِر: وێڵ.و- چاوپیپۆقاوی.

عائِز: هەژار، کەمدەست.و- دودڵ، شپرزە.

عائِش: ژیاو.و- زیندوو.

عائِق: کۆسپ، تەگەرە.

عائِل: هەژار، گەدا.

عائِلَة: خێزان.و- کەس و کار.

عائِم: سەراو؛ سەرئاوکەوتو.و- مەلەوان.

عابِد: پەرستەر.

عابِر: رێبوار.و- تێپەڕیو، گوزەراو.

عاتِق: شان.و- ئازادکەر.

عاتِي: لووت بەرز.و- دڵڕەق.و- بەزەبر.و- تاریك.

عاج: کەڵبەی فیل.

عاجِز: دەستەوسان، پەککەوتە .و. لاواز، بێهێز.و. پیر.و. کەساس، زەبوون.

عاجِل: یەکسەر،دەستبەجێ.

عادِيّ: باو.و. ئاسایی، سروشتی.

عاذِل: سەرزەنشتکەر.

عار: شوورەیی، ئەنگی.

عارِض: کۆسپ، تەگەرە .و. روداو.و. رومەت، کولّم.

عارِضَة: باهو، پایە .و. دانی پێشەوە .و. قسەی چاك.

عارِف: کارزان، زانا .و. شارەزا، ئاشنا.

عارِم: بەزیان، زیان بەخش.

و. زۆر.و. توند، دژوار.

عارِي: رووتو قووت.و. بێخەوش.

عازِب: رەبەن؛ سەلّتی ژن نەهاوردوو.

عازِف: مۆسیقاژەن، لێدەر. و. دابڕکەر.

عازِل: نەگەیەنەر، بەربەست. و. جیاکار.

عاشِر: دەیەم.

عاشِق: شەیدا، دلّدار.

عاصّ: لەبین گیران.و. پڕ، جەنجالّ.

عاصِفَة: رەشەبا، باگێژە .و. گەردەلوول، گێژەلّۆکە.

عاصِمَة: پایتەخت.

عاصِي: یاخی.و. لاسار، سەرکەش.

عاطِف: بەسۆز، میهرەبان.و. پێخەف.و. پەیوەندکار.

عاطِفَة: سۆز، بەزەیی.و. هەستونەست.

عاطِل: بێکار، بێئیش.و. پەککەوتوو.و. بێناموس.

عاطُوس: برنوتی.

عافِي: بەخشندە.و. میوان.

عافِيَّة: تەندروستی، لەش ساغی.

عاقِبَة: کۆتا، دوایی.و. ئاکام، ئەنجام.و. نەوە.

عاقِر: نەزۆك، وەجاخ کوێر، بێوار.

عاقّ: خوێڕی، سەرەڕۆ.و. سپڵە.

عاقِل: ژیر، هۆشیار.و. دانا.و. خوێنبژێر.

عاكِس: بەرپەچدەرەوە.و. ئاوەژووکەر.

عاكِف: گۆشەگیر.

عالَة: هەژاری، نەداری.و. چەتر، سابات.

عالِق: هەڵواسراو.و. گریساو.

عالَم: جیهان، گێتی.

عالِم: زانا، تێگەیشتوو.و. خوێندەوار.

عالُوف: ئالیك.

عالِي: بەرز،بلّند.و. شكۆدار.

عَام: سالّ.

عامِر:ئاوەدان.و. نیشتەجیّ.

عامِل: بكەر.و. هۆكار.و. كارمەند.و. كریّكار، شاگرد.

عامّ: هەموو، گشت.

عائة: بەر؛ تووكی ژیّرسك.

عانِس: قەیرە؛ كچیّمابیّتەوە و شوویی نەكردبیّ.

عانِق: دەست لە ملكردن.

عانِی: دیل، یەخسیر.

عاهَة: دەرد.و. نەخۆشی.و. خراپی.

عاهِر: خراپەكار.و. سوزانی.

عاهِل: شاهەنشا.

عاهِن: هەژار، نەدار.و. جیّگیر.و. تەمەلّ، تەوەزەل.

عِبْء: قورسی، گرانی.و. بار، كۆلّ.

عُبَاب: لافاو، لیّشاو.

عِبَاد: خەلّك، مرۆڤ.

عِبَادَة: پەرستن.

عِبَارَة: رستە، دەستەواژە.و. دەربڕین، لیّكدانەوە.و. پیّكهاتوو، بریتی.

عَبَايَة: عەبا؛ پۆشاكیّكی فش و پان و پۆڕە بەخۆدا دەدریّت.

عبّاد الشمش:گولّەبەڕۆژە (ر)

عَبَث: گاڵتەوگەپ، گەمە.و- فیڕۆ، هەوەنتە.

عَبْد: بەندە، کۆیلە.و- مرۆڤ، ئادەمیزاد.

عَبْر: تێپەڕین، بڕین.و- گوزەرکردن، رەت بوون.

عِبْرَة: ئامۆژگاری.و- پەند، وانە.

عِبْرِيّ: زمانی جولەکە.و- جویەك.

عَبَس: کەمێڵ؛ پشقڵو شیاکەی وشکەوەبووی پاشڵی ئاژەڵ.

عَبْطَة: جوانەمەرگ.

عَبَق: بۆنو بەرامە.

عَبْقَرِيّ: مۆزان، بلیمەت.

عَبْوَة ناسفة: تەقەمەنی، بڕێك تەقینەوە.

عُبْوَة: پڕکردن، ئاخنین.و- بڕ، ئەندازە.

عُبُودِيَّة: بەندەیی.و- ملکەچی، گوێڕایەڵی.

عُبُور: تێپەڕین، بڕین.و- گوزەرکردن، رەت بوون.و- ڕێبار.

عَبُوس: گرژ، مۆن.و- پەست، خەفەتبار.

عِتَاب: گلەیی، گازندە.و- سەرزەنشت.

عَتَّاد: کەرەستە، تفاق،

شمەك.

عِتَالَة: کۆڵکێشی.

عَتاهَة: کەودەنی،گەمژەیی.

عَتَب: گلەیی، گازندە.و. سەرزەنشت.

عَتَّال: کۆڵکێش، باربەر.

عَثْرَة: سەرسم، هەڵنووتان.و. کەوتن.

عِتْق: ئازاد، قوتارو دەرباز. و. کۆنی.و. جوانی.

عَتَلَة: نوێڵ، پیك.

عَتْمَة: تاریکی.

عُتُوّ: بایی،فیزولووت بەرزی.

عَتِيد: ئامادە، ساز.و. نزیك.

عَتِيق: کۆن، دێرین.و. ئازاد سەربەست.و. بەڕێز.

عُتْه: مۆرانە(ج).

عَثْرَة: لەتربردن.و. کەوتن.

عُثُور: دۆزینەوە.

عَجاج: تەپ و تۆز.و. چرەدووکەڵ.و. گێل، گەرج.

عِجاف: وشکەساڵ، قات و قڕی.

عُجْب: لەخۆباییبوون.

عجّاج: خۆڵبارین.و. بەهاوار نەڕەکەر.

عَجَر: هەڵ تۆقیوی.

عُجْرَة: گرێ، گۆپکە.و. سەلك.

عَجْرَفَة: فیز، لووت بەرزی.

عَجْز: کەموکوڕی، ناتەواوی .و. لاوازی، بێهێزی.و. دوا پاشەڵ.و. پیری.

عِجْل: گوێرەک ، نەوەن(ئا).

عَجَلَة: پەلە، خێرا.و. پێچکە، ڕەوڕەوە.و. گالیسکە.و. چەرخ.

عَجْم: کلێنچك.

عُجْمَة: لاڵەپەتێ.

عَجَمَة: ناوك، کرۆك.

عَجُوز: پیر، بەساڵاچوو.

عَجُول: بزێو، هەڵەشە.

عَجِیب: سەیر، سەمەرە.

عَجِیم: غەیرەعەرەب.

عَجِین: هەویر.

عَدا: جگە، بێجگە.و. بێ، بەدەر.

عَداوَة: دوژمنایەتی.و. رکەبەرایەتی، قینەبەرایەتی.

عَدَد: ژمارە، نمرە.

عَدّ: ژماردن.

عَدّاد: ژمێرە.

عُدّة: کەرەستە، تفاق.و. ئامادەیی، سازی.

عَذْر: لێزمە؛ بارانیبەخوڕ.

عَدَس: نیسك(ر).

عَدْل: داد.و. راست، ریك.و. دادگەر.و. راستکردنەوە.

عِدْل: کونیە، خورج.و. هاوشێوە، هاوتا.

عَدَم: نەبوو، هیچ.و. وون، نەمان.

عَدُو: دوژمن، ناخەز.و. بەزین.

عُدوَان: دوژمن، ناخەز.

عَدوَی: گوێزانەوە، تەنینەوە، تووش بوون؛ بۆنەخۆشی.و. خراپ بوون.

عَدِید: زورێك، چەندان.و. ژمێرراو.

عَدِیل: گونیە، خورج.و. هاوشێوە، هاوتا.ز. هاوەلزاوا.

عَدِیم: بێ، نە.و. ونبوو،گوم.

عَذَاب: ئازار، ئەشکەنجە.

عِذَار: شەرم، ئابرو.و. زولف، ئەگریجە.و. رومەت

عَذْب: شیرین، خۆش و بەتام.و. سازگار.

عُذْر: پۆزشت، بەهانە.و. لێبوردن.

عُذرَة: کچێنی.

عَذِق: بۆنخۆش.و. قسەزان، نقررزان.

عَذْل: سەرزەنشت، سەرکۆنەکردن.

عُذُوبَة: شیرنی.و. سازگاری.

عَذُول: سەرکۆنەکراو.

عَذِي: دێم، بەژك؛ چێنراو لەشوێنی بێئاو.

عَرَاء: بیابان.و. رووت‌وقووت.

عِرَاك: جەنگین،
بەگژیەکداچوون.

عَرَبَة: کالیسکە، تروشکە،
عەرەبانە.

عُرْبُون: پێشەکی، بەع.

عِرْبِيد: ناکەسبەچە،بەدخوو.

عَرَبِيّ: عرەب نیشتمان.و.
گوندنشین.و. عەرەب زان.

عَرَج: شەلین.

عَرّ: شورەیی.و. گەڕ.

عَرَّاف: ئەستێرەناس،
جووکی.

عِرَافَة: ئەستێرەگەری،
جادووگەری.

عِرْس: ژن، خێزان.و. مێرد،
پیاو.

عَرْش: تەخت.و. سەیوان،
سابات.

عَرْصَة: کەلاوە، وێرانە.و.
حەوشە.

عِرْض: ئابڕو، نامووس.و.
جەستە.

عَرْض: نمایش، پیشاندان.و.
پانی.و. شمەك.و. راخستن.

عُرْضَة: مەبەست، ئامانج.و.
گونجان، شیاوی.

عَرْعَر: هەوریس؛ جۆرە
دارێکە (ر).

عُرْف: نەریت، رەوش.و.

پێ‌لێنان، درکاندن.و. چاکه، بەخشین.و. پۆپنه.و. دەستوور.

عِرْفان: چاکه، بەخشین.

عَرَفَة: ئۆمینه؛ ڕۆژی‌عەرەفه.

عَرَق: ئارەق.و. مەی.و. ئاوڕەگ.

عِرْق: ڕەگو ریشه، بنچینه. و. ڕەگو دەمار.

عَرْقَلَة: کۆسپ، تەگەره.و. گیروگرفت.

عَرَقِيَّة: کڵاو.

عَرِم: نەزان.و. ئاوی بەخوڕ.

عَرَم: کەڵەکه و. گۆشت.

عُرْمُوط: هەرمێ(م).

عُرُوبَة: عەرەبچێتی.و. عەرەبێتی.

عُرْوَة: دەسك، قوڵف.و. پاڵپشت.و. کونەقۆپچه.

عَرُوس: بووكو زاوا.

عَرُوسَة: بووك.و. بەبلانه، بووکەشووشه.

عُرْيان: ڕووتو قووت.و. سەربەرەڵا.

عَرِيس: زاوا.

عَرِيض: پانو بەرین، فراوان.

عَرِيضَة: سکاڵانامه.

عَرِيق: ڕەسەن، نەژادزاده.و. قایم، چەسپیو.

عَرِيكة: خوو، ڕەوشت.

عَرِین: لانە، بێشەڵان، مێلانەی ئاژەڵان.و. حەوشە. و. سەرەتا.

عَزَاء: شیوەن.و. خۆڕاگری.

عِزّ: سەربەرزی، بڵندی.و. توند، تیژ.و. پلەوپایە.

عِزَّة: رێز.و. سەربەرزی، شکۆیی.

عَزْف: لێدان، ژەندن.

عَزْق: هەڵپاچین.

عَزْل: بڕدان، دابڕین.و. دوورخستنەوە.و. بچڕاندن، قرتاندن.

عُزْلَة: گۆشەگیری،تەنیایی.و. وازهێنان، دەست هەڵگرتن.

عَزْم: مەبەست، راز.و. هێزو توانا.و. ورە، تین.و. سووری.

عُزُوبِیَّة: رەبەنی، بێژنی.

عَزُوم: بەغیرەت، بێپەروا.

عَزِیز: بەڕێز.و. خۆشەویست، ئەوین.و. بەهێز.و. دەگمەن.

عَزِیمَة: ورە، ئەترە.و. نوشتە.و. بانگێش کردن.

عَسْجَد: زێڕ، ئاڵتون.

عُسْر: تەنگانە، ناڕەحەتی.و. هەژاری، نەبوونی.

عَسَّاس: گورگ(ئا).و. پاسەوان.

عَسْف: زۆر، ستەم.و. مردن.

عَسْکَر: لەشکر، سوپا.

عَسْكَرِيّ: سەرباز.

عَسَل: هەنگوین.

عَسَى: بەشکو، بەڵکو.و- خۆزگە.

عَسِر: دژوار، سەخت.

عِشَاء: ئێوارە؛ سەرەتای شەو.

عُشْب: لەوەڕ.و- گژوگیا، پووش.و پەڵاش.

عُشْر: دەیەك.

عِشْرَة: تێکەڵی، مامەڵە.و- هاوڕێیەتی، هاوەڵێتی.

عَشْرَة: دە.

عِشْرِين: بیست.

عُشّ: هێلانە، کولانە.

عِشْق: خۆشەویستی، ئەڤین.

عَشْوائِيّ: کوێرانە، هەڕەمەکی.

عَشِيرَة: تیرە، هۆز، خێڵ.

عَشِيق: خۆشەویست، یار.

عَشِيَّة: ئێوارە.

عَصا: دار، گۆپاڵ.و- کۆبوونەوە.

عَصَابَة: چەتە، رێگر.

عصارة: ئاوگ، شیلاو.و- جەوی.

عَصَب: دەمار، رەگو ریشە.

عُصْبَة: دەستە، کۆمەڵ.و- سەرپێچ، مێزەر.و- تیرە، جۆر.

عَصَبِيّ: تووڕه، دەمارگیر.و- دەمارگەر.

عَصْر: پاش نیوەڕۆ.و- گوشین.و- چەرخ، سەردەم.

عَصْرِي: تازه، نویّ.و- سەردەمی.

عَصَّارَة: گوشەر.

عُصْفُور: چۆلەکە، پاساری(با).

عِصْمَة: پاراستن،پارێزگاری. و- نەهێشتن.

عِصْمَة: پاکیو دووری لەهەڵە.

عِصْيَان: یاخی.و- لاساری، سەرپێچی.

عَصِيب: گران، سەخت.

عَصِير: شەربەت، ئاووگ.و- شیلە.

عِضَاض: بەئارام.

عُضَال: توند، دژوار.

عَضُد: باسك، بازو.

عَضُد: پشتگیر، باربو.

عَضَد: مێز.و- گەلای وەریو.

عَضّ: گاز، قەپ.

عَضَلَة: ماسولکە.

عُضْو: ئەندام، پەل.و- ئەندام ، لایەنگر.

عَطَاء: بەخشین، خەلات.

عِطَارَة: بۆنو بەرامە.و- داوو دەرمان.

عَطَب: خراپ بوون.و. لەناوچوون.

عِطْر: بۆن، گوڵاو.

عَطَس: پژمین.

عَطْسَة: پژمە.

عَطْشَان: تینو.و. تامەزرۆ، شەیدا.

عَطْف: بەزەیی، سۆز.و. نوشتانەوە، چەمانەوە.و. خواروخێچ.و. لێکدەر.

عُطْلَة: پشوو، پەروا.

عَطَن: دارِزان.

عَطُوف: بەسۆز، میهرەبان.

عَطِيَّة: دیاری، خەڵات.

عَظْم: ئێسك.و. زۆریەی.

عَظَمَة: مەزنی، شکۆیی.و. شانازی، فیز.

عَظِيم: گەورە، زل.و. مەزن، شکۆ.و. نایاب.

عِفَاص: قەباخ، سەرقاپ.

عَفَاف: خاوێنی، داوێن پاکی .و. بێگەردی.

عِفْر: یەکانە، بەڵخ(ئا).

عُفْرَة: یاڵ؛ تووکی ملی شێرو یەك سم.

عِفْرِيت: دێو، درنج.و. پیس.

عَفَس: کەلوپەل.

عَفَص: مازو(ر).

عَفْط: جرت.

عِفَّة: خاوێنی، داوێن پاکی.و.

بێگەردی.

عَفَن: بۆگەن، گەنین.

عَفو: لێبوردن، بەخشین.و. چاکە، باشە.

عُفُونَة: گەنین، بۆگەن کردن.

عَفِيّ: لەخۆوە، خۆڕەس.

عُقَاب: دالاش(با).

عِقَاب: سزا، تۆڵە.

عَقَار: خانوبەرە.و. ماڵ، خانوو.

عِقَار: داوو دەرمان.

عِقَال: عەگاڵ، سەربەست.

عَقِب: پاشکۆ، بەدوایدا.و. پاژنە.و. وەچە، نەوە.

عُقْب: کۆتا، دوای.و. ئاکام، ئەنجام.

عُقْبَة: نۆرە.و. دوامین، پاشین.

عَقَبَة: هەوراز.

عُقْبَى: دوایی، کۆتایی.و. ئەنجام.

عَقْد: بەڵێنامە، قەواڵە.و. گرێدان، بەستن.

عُقْدَة: گرێ.و. بەستن.و. گۆپکە.

عُقْر: ناوەڕاست.و. نەزۆك.و. گرێی دارو شتی وا.

عُقر: نەزۆکی.

عُقرالدار: ناوەڕاستی خانوو، ناوەوەی.

عَقْرَب: دووپشك(ج).

عَقْل: بیر، هۆش.و- بەستن، شەتەکدان.و- ژیری، زرنگی. .و- هۆشداری و- تێگەیشتن. .و- خوێن بایی..

عَقْلانِيّ: هۆشپەسەندی.

عَقِيد: سەرهەنگ.و- خەست، بزرکاو.و- بەلێنبەست.

عَقِيدَة: بیروباوەڕ.و- بیروڕا.

عَقِيق: شیلان؛ بەردێکی بەنرخە.و- شیو، دۆڵ.

عَقِيلَة: ژن، هاوسەر.

عَقِيم: نەزۆك.و- زڕ، بێبەر.

عُكَاش: جاڵجاڵۆکە(ج).

عَكِر: چڵپاو، لیتاو.و- چەواشە، شپرزە.

عَكْس: هەڵگەڕانەوە.و- دژ، پێچەوانە.و- تووڕە.

عُكَّاز: گۆپاڵ، داردەست.

عُكَّة: میزە؛ پێستێکی خۆشکراوی هەندێ گیاندارە.

عُكُوب: کنگر(ر).

عَلاَّف: ئالیك فرۆش.

عَلاَّمَة: هۆزان، زانیار.

عِلاج: چارە.و- دەرمان.

عَلاقَة: دۆستایەتی، ئاشنایەتی.و- پەیوەندی.

عَلامَة: نیشانە، هێما، شەقڵ .و- رابەر، نیشاندەر.

عَلانِيّ: بەئاشکرا، لەڕوو.

عِلاوَة: سەربار، وێڕا.

عُلْبَة: قوتو.

عِلْج: کەللەڕەق.و. کافری بێگانە.و. کەرەکێوی.

عَلَق: زەرو؛ کرمێکی ئاوی خۆ هەڵواسەرە.و. رووبازی، ماستاوکردن.

عَلْقَم: تاڵ، ژەقنەبووت.و. گوژاڵك(ر).

عِلْك: بنێشت.

عِلَّة: دەرد، نەخۆشی.و. هۆ.و. پەڵپ، بیانو.و. بنەڕەت.و. پەتا، درم.

عَلَم: ئالآ، بەیداخ.و. سەرکەوره.

عِلْم: زانیاری، زانست.و. خوێندەواری.و. ئاگا، وریایی.

عِلْمِيّ: زانستی.و. زانیاریانە.

عَلى: لەسەر.و. لەبەر، لەپێناو.

عَلِيقَة: توورەکە، چارۆکە.

عَلِيل: دەردەدار، نەخۆش.

عَلِيم: زانیار.

عِمَاد: کۆڵەکە، پایە.

عِمَارَة: ئاوەدانی.و. باڵەخانە، تەلار.

عِمَامَة: مێزەر.

عَمْد: پاڵپشت.و. هەوەس.

عَمْدًا: ئەنقەست.

عُمْدَة: کۆڵەکە، پاڵپشت.و.

دەمراست.

عُمْر: تەمەن.و. ژیان.و. مزگەوت.

عُمْرَة: عەمرە؛ چوون بۆ حەجی بچووك.و. سەردان.

عُمْق: قووڵی.و. بن، ناخ.

عَمَل: کردەوە، رەفتار.و. کار، ئیش.

عِمْلاق: زەبەلاح.

عُمْلَة: دراو، پارە.

عَمَلِيّ: کردەیی، کرداری.

عَمّ: مام، ئاپۆ.

عَمَّة: پوور، پلك؛ خوشکی باوك.

عَمُود: ستوون، دیرەگ.

عَمُودِيّ: کۆڵەکەیی.و. ستونی، وەستاو.

عُمُولَة: سەوداگەری.

عُمُوم: گشتگیر.و. هەموو، گشت.

عُمُومِي: گشتی.و. باو، ئاسایی.

عَمَى: کوێر.و. نەزانین.

عَمِيد: راگر، سەرەك.

عَمِيق: قووڵ.

عَمِيل: سیخوڕ، بەکرێگیراو. و. سەوداگەر.

عَناء: کۆشش، تەقەلا.و. شەکەتی، ماندوویی.

عِناد: بەرهەڵستی،

سەرکەشی.و. یاخیبوون.

عِنَان: جڵەو، لغاو.

عَنَان: هەور.و. لا، تەنیشت.

عِنَايَة: پاراستن، چاودێری.و. گرنگی، بایەخ پێدان.

عِنَب: ترێ(م).

عِنْدَ: لەگەڵ، لەتەک.و. کەی.و. کاتێ.

عِنْدَئِذ: ئەوسا.

عَنْدَلِيب: بولبول(با).

عُنْصُر: رەگەز، توخم.و. بنەڕەت، رەچەڵەک.و. تەن.

عُنْصُرِيّ: رەگەزپەرست.و. توخمی.

عُنْف: توندوتیژی، زەبروزەنگ.

عُنْفُوان: هەڕەت، تاف.

عُنُق: مل، گەردن.

عِنْقَاش: سەرسوالکەر.و. دەستگێڕ.

عُنْقُود: هێشوو.

عَنْكَبُوت: جاڵجاڵۆکە(ج).

عُنْوَان : ناونیشان.

عُنْوَة: بەتۆبزی، بەزۆر.

عَنِيد: سەرکەش، سەهەند، لاسار.و. یاخی.

عَنِيف: توند، تیژ.

عَهْد: پەیمان، بەڵێن، گفت.و. گرنتی.و. سەردەم، چەرخ.و. ئەمەک.و. بەڵێننامە.و.

دادوەری.

عَفر: خراپەکردن.و۔ سۆزانی، خۆفرۆشتن.

عِفن: خوری.

عَواء: لورەلور، وەڕین.

عَوان: نیوەتەمەن، ناوەڕاست.

عِوَج: خواروخێچ، لارولەوێر.

عُود: دار، چیلکە.

عَودَة: گەڕانەوە.و۔ سەردان.و۔ دووپاتکردنەوە.

عَورَة: داوێن، گەڵو گون، شەرمگە.

عَوَز: هەژاری.

عِوَض: برێتی، جیاتی.و۔ خستنەبری، بژاردن.

عَوق: دواخستن، تەگەرەتێخستن.و۔ وەستاندن.و۔ ترسنۆك.

عَول: زۆر، ستەم.و۔ بەخێوکەر.و۔ لاواندنەوە، کوروزانەوە.

عَون: یارمەتی، باربو.و۔ هانا، فریاکەوتن.

عُوینَات: چاویلکە.

عِیادَة: سەردان، دیدەنی.و۔ دیدەنگە.

عِیاذ: پەنا.

عِیار: پێوانە، ئەندازە.و۔ سەنگ، کێش.

عِياط: قاروقیژ، هەراوهوریا.

عِيالَة: بەخێوکردن.

عِيان: بینین، دیتن.

عَيْب: خەوش، نەنگی، شوورەیی.و. ناتەواوی، کەموکوڕی.

عِيد: جەژن.

عَيْر: بەرەڵایی، گومڕایی.و. کەرەکێوی.

عَيْش: ژیان، گوزەران.و. نان، بژێوی.

عَيْن: چاو،دیده.و. ڕۆژ، خۆر .و. سەرچاوە.و. کانی.و. خود، هەمان.

عَيَّان: دەستەوسان، زەبوون .و. شەکەت، ماندوو.

عَيِّنَة: نموونە.

عَيِيّ: شەکەتی، ماندوویی.و. نەتوانین.

غ

غ: ئۆزدەیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

غائِب: ئامادەنەبوو.و ـ ون، نادیار، بزر.

غائِر: نەوی، نزم.

غائِط: پیسایی، گوو.و ـ چاڵوچۆڵی.و ـ دەرکەوتن.

غابَة: دارستان، بێشەلان.

غابِر: رابردوو، تێپەڕیو.و ـ مانەوە.

غابِن: فێڵباز، دەستبڕ.

غار: ئەشکەوت، زاخۆر.و ـ تەپوتۆز.و ـ لەشکری گەورە.و ـ چاڵوچۆڵ.

غارَة: هێرش، پەلەمار؛ هەڵکرتانە سەری کوتوپڕو لەناکاو.و ـ تالانکردن.

غارِق: نوقم بوو.

غاسِق: تاریکەشەو.و ـ رەشمار(ئا).

غاشِم: سته‌مكار، زۆردار.و- تووڕه.

غاشِيَة: كیسی‌دڵ، كراسی‌دڵ .و- كاره‌سات.و- دواڕۆژ، زیندووبوونه‌وه.

غاصِب: زۆردار، داگیركه‌ر.

غاصّة: پڕ، جه‌نجاڵ.

غاضِب: رقاوی.

غافِر: لێخۆش بوو.

غافِل: بێئاگا.

غالِب: زاڵ.و- سه‌ركه‌وتوو، براوه.و- باو، بلاو،- زۆربه.

غالِباً: زۆرجار.

غالِي: گران.و- هێژا، خۆشه‌ویست.

غامِر: چۆڵ، وێرانه.

غامِض: ئاڵۆز، لێڵ.و- نهێن، په‌نهان، شاراوه.

غامِق: تۆخ، ته‌ڵخ.

غانِيَة: جوان،شۆخ.و- به‌شوو ، مێردكردوو.و- گۆرانی‌بێژ.

غايَة: مه‌به‌ست، ئامانج.و- ئه‌وپه‌ڕی، كۆتا.

غَباشَة: تاریكی، لێڵی.

غَباوَة: كه‌وجی، كه‌مژه‌یی.و- نه‌زانین، ئه‌قڵ‌پێ‌نه‌شكان.

غِبّ: ئه‌نجام.و- پاش، دوا.

غُبّ: كه‌ندڕ، ئاودڕ.و- دۆڵ.

غُبُر: پاشماوه.

غُبْرَة: خۆڵ، تۆز.و- بۆر،

ڕەنگی خۆڵی.

غَبِش: تاریك، لێڵ.

غُبْشَة: شەبەق، بەرەبەیانی زوو.

غَبْط: مەلۆ؛ چەپکێك یا دەسکەنەیەك لەشتیدووراوە.

غِبْطَة: خۆشگوزەرانی.و. شادی، بەختیاری.و. خۆزگەخواردن.و. نازناوی قەشەی گاورانە.

غَبْغَب: غەبغەبەی مل.

غَبْن: بڕشت، قارس.و. فێڵو فەرەجە.

غَبِيّ: گەوج،گەلحۆ.و. نەزان.

غَثّ: خراپ.و. تێکشکاو.

غَثَيَ: دڵ تێکەڵهاتن، دڵبەیەکدا هاتن.

غَثِيث: سیس، لەڕ.و. کێم، جەراعەت.و. قسەی هیچو پووچ.

غَدَاً: سبەینێ، بەیانی.

غَدَاء: بەرچایی، ژەمیبەیانی .و. قاوەڵتی، ژەمینیوەڕۆ.

غداة: زوو.و. بەرەبەیان.

غَدّ: سبەی، بەیانی.

غَدَّار: ناپاك.و. زۆردار.

غَدَّارة: تۆزێك لەدەمانچە گەورەترە.

غُدَّة: لوو، رژێن.

غَدَر: بەردەلان.و. لیتاو.

غَدْر: ناپاکی.و. ستەم.
غَدِق: فرە، گەلێك.و. لێشاو.
غَدِیر: ئەستێرك، پەنگاو، سەراو.و. جۆگە، چەم.
غِذاء: خۆراك، خواردەمەنی.
غِذائي: خواردەمەنی.و. بۆخواردن.
غَذِیدَة: زۆخ؛ کێمو خوێنو پیسی.
غِراء: بەدڵاچوون، لاخۆشەویست.و. کەتیرە، هێلم.و. پێوەنوسان.
غُراب: قەلەڕەش(با).و. لێوار، کەنار.
غَرابَة: سەیرێتی، سەمەری.
غَرَاة: بەدڵاچوون.
غِرار: بڕشت؛ تیژی دەمە شمشێر.
غِرارَة: تورەکە، جەواڵ.
غَرارَة: ساویلکەیی، بێئاگەیی.
غَرام: حەزلێکردن، شەیدایی، سەرداسەری.و. ئازاری بەسوێ.
غَرامَة: بژاردن.و. زیانانە
غَرْب: خۆرئاوا.و. دووری؛ لە وڵات.و. تیژی.و. فرمێسك.
غَرْباً: ڕووەو خۆرئاوا.
غِرْبال: بێژنگ.
غُرْبَة: کۆچکردن، وڵات بەجێ

هێشتن.و. دەربەدەربوون،
رەوەندی.

غَرْبَلَة: بێژانەوە.و.
پاککردنەوە.

غَرْبِيّ: خۆرئاوایی.

غَرَد: جریوە، جریکە.

غَرّاف: زۆر، لێشاو.

غُرَّة: سەرەتا.و. قەشە؛
پارچەیەك مووی سپی
لەتیسکنێکی رەش دا.

غِرَّة: ناکاو، لەپڕ.

غَرْز: تەقەڵ.و. چەسپان.

غَرْس: چەقاندن، چاندن.

غِرْس: نەمام، شەتڵ.

غَرَض: ئامانج، مەبەست.و.
ویستن، خوازتن.و. سوود،
بەرژەوەندی.

غِرْغِر: مریشکەچینی(با).

غَرْغَرَة: ئاو لەدەموەردان.و.
بڵقەبڵق، قوڵپەقوڵپ.

غُرْفَة: ژوور، هۆدە.و. لوێچە.

غَرْق: نغرۆ، نقوم بوون.

غَرَقَة: قوم، مژ.

غُرُوب: ئاوابوون.

غُرُور: فێڵ، خەڵەتاندن.و.
ساختە، درۆو دەلەسە.و.
بایی‌بوون، نازین.

غَرِيب: نامۆ.و. ئاوارە.و.
بیانی، ناباو.و. سەیر،
سەمەرە.

غَرير: لەخۆبایی.و. ڕەوشت جوان.

غَريزة: خۆرسك، خۆماك، سروشت.و. توانا، بەهرە.

غَريس: ڕوێنراو.

غَريسَة: نەمام.و. تۆو.

غَريض: نویێ؛ تازە پێگەیشتوو.

غَريق: نوقم بوو.

غَريم: وامدەر، خاوەن قەرز.و. قەرزار.و. ناحەز، دژكار.

غَرين: لیتە؛ قوڕو لیتەی پاش لافاو.

غَزَارَة: زۆری، بەلێشاو.

غَزَال: ئاسك، مامز(ئا).

غَزَل: دەستبازی،دەمەتەقێ.

غَزْل: ڕستن، ڕێسان.

غَزَلِيّ: دڵداری، شەیدایی.

غَزْو: هێرش.

غَزير: خوڕەم، لێشاو.

غَسّالَة: جلشۆر.

غَسَق: زەردەپەڕ، تاریك داهاتن.

غَسْل: شتن.

غَسيل: شۆڕاو.

غِشاء: بەرگ.و. سەرقاپ، داپۆشەر.و. پێست.و. توێژاڵ، توێکڵ.

غِشائِيّ: توێکڵدار.و. پێستدار

غَشاوَة: داپۆشەر.و. بەرگی دڵ.

غِشّ: فێڵ، گزی.و. ناپاکی، دەست پیسی.و. رق، کینە.و. دڵڕەشی.

غَشّ: فێڵکردن، گزیکردن.و. خەڵەتاندن.

غَشّاش: فێڵباز، تەڵەکەباز.

غَشْیان: هاتن.و. داپۆشین.

غَشْیَة: هاتن.و. داپۆشین.

غَشِیم: ناشی، گێل، گەوج.

غَصَب: تووڕەبوون، رق هەستان.

غَصْب: زۆر، ناچارکردن.و. داگیرکردن.

غَصْباً: بەزۆر، تۆبزی.

غُصَّة: لەبین گیران.و. خەفەت.

غُصْن: لق، چڵ، پەل.

غُضاب: ریپۆق.

غَضارَة: پیت، فەڕ.

غَضَب: تورە، خەشم و قین.و. زویری.

غَضْبان: زویر.و. تووڕە.

غُضْرُوف: کرکراگە.

غَضّ: شۆڕکردنەوە.و. تەڕوپاراو، ناودار.و. گەشر بریقەدار.

غُضَّة: سووکی، ریسوایی.

غَضْن: چرچ و لۆچ بوون.و.

نارِەحەتی.

غَضَن: چرچ و لۆچی،
ژاکاوی.و- شەکەتی، ماندوی.

غَطْرَسَة: رووح زلی، لووت
بەرزی.و- نازین.

غَطَس: نقوم بوون.و-
لەئاوهەڵکێشان.

غَطّ: خستنەئاوەوە.و- مرخە
، لرخە.

غُفْرَان: لێبوردن، لێخۆش
بوون.

غُفْرَة: سەرقاپ، داپۆشەر.

غَفْلَة: لەبیرچوون، بێئاگایی.

غَفْوَة: سەرخەوشکان.و-
کولگە؛ شوێنیڕاوچی
کەخۆی
تیا حەشارئەدات.

غَفِير: زۆر، فرە.

غَلَاء: گرانی؛ بەرزبوونەوەی
نرخ.

غِلاف: بەرگ.

غُلام: گەنج، لاو.و- خزمەتکار
.و- لووسکە.

غَلَبَة: داگیرکردن، زاڵبوون.و
- سەرکەوتن، بردنەوە.

غَلَس: بەرەبەیان، تاریکی و
لێڵی.

غَلَط: هەڵە، چەوت.

غَلْطَان: هەڵەکار.

غَلْطَة: هەڵەیەک، چەوتیەک.

غِلْظَة: ئەستووری.و- زبری،

رەقی.

غَلْق: داخستن، پێوەدان.

غِلّ: رق و کینە.

غُلّ: کۆت، کەلەپچە.و-
تینوێتی.و- رق، کینە.

غَلَّة: خەڵ و خەرمان.

غُلْمَة: ئارەزو، حەز.

غُلُومَة: هەرزەکاری،
گەنجێتی.

غُلُوّ: لەرادەبەدەر، ڕۆچوون.
و- پێوەنان.

غَلَيان: کوڵاندن.

غَلِيظ: ئەستوور، قەفدار.و-
زبر، رەق.و- توندوتیژ،
بەزەبر.

غَلِيل: تورە.و- زۆرتینو.و-
پەژارە.

غليون: سبیل، دارجگەرە.

غَمَارَة: نەزانین، گێلی.و-
نەزەی.

غِمَامَة: لەواشە؛ شتێکە دەم
ئاژەڵی پێ دەبەسترێت.

غَمَامَة: هەور.

غِمْد: کێلان، کیف. و-
خستنەناو.

غَمْر: تێهەڵکێشان، نقوم
کردن.و- لافاو، لێشاو.و-
میهرەبان.

غَمْرَة: تەنگ و چەڵەمە.و-
ناڕەحەتی.و- سەرەمەرگ.

غَمْز: چاوداگرتن، تیلایی‌چاو .و. تەشەر.و. شەل.

غَمْس: نقوم بوون.

غَمْغَمَة: هەراوهوریا، قاووقیژ .و. بلّمە.

غَمّ: پەستی،کەسەر، پەژارە.

غُمَّة: خەفەت، داخ، کەسەر. و. چەمۆڵە.و. لێڵی، ناروونی.

غَمِيزَة: نەنگ.و. گەمژە.

غُمُوض: شاراوەیی، ناڕوونی، لێڵی.

غَمِيق: قووڵ.

غِناء: گۆرانی وتن.

غَنَم: مەڕ، پەز(ئا).

غُنَّة: مینگە.

غِنَى: بەسبوون.و. بێنیاز، بێمەبەست.

غَنِيمَة: تالانی.و. دەستکەوت ، کەڵك.

غَنِيّ: دەوڵەمەند، ساماندار. و. سەربەست، بێپێویست.

غَوْث: یارمەتی، پشتگیری. و. دادرەسی، هانابردن، هاوار بۆکردن.

غَوْر: چاڵایی، قوڵایی.و. بن.

غَوْص: نقوم بوون، چوونە ژێرئاو.

غَوْغاء: قەڵەباڵەغی.و. ئاژاوەچی، هەرچیوپەرچی. و. قرەقڕ، هەراوهوریا.

غُول: ناڕەحەتی.و. ئاژەڵێکی ئەندێشەیی‌یە.و. لەناوبردن.

غَوّاصَة: ژێرئاوکەر، ژێردەریاوانی.

غَوِیّ: گومڕا، سەرلێشێواو.

غِیاب: نەبوون، دیارنەبوون. و. پەنهانی.

غَیْب: نادیار، نهێن.و. نەبوون.

غِیْبوبَة: خۆرنەوابوون.و. بورانەوە، بێهۆشی.

غَیْث: باران.

غَیْدان: لاوێتی، گەنجێتی.

غَیْر: بێجگە، جگە.و. تر، دیکە.و. جیاواز، جیا.و. نا، بێ.

غَیْران: بەغیرەت، پەرۆش.

غِیْرَة: پەرۆشی، جۆش و خرۆش.

غَیْرِیَّة: دژکاری، جیاوازی. وخۆنەویستی، کەسان دۆست.

غَیْض: لەبارچوون.و. کەم، تۆزێك.

غَیْظ: تووڕەیی، پیش، قین.

غَیُور: بەپەرۆش، خەمخۆر.

غِیَّة: زۆڵ؛ منداڵێ بەناڕەوا بوویێت.

ف

ف: پیتی بیستەمە لەزمانی عەرەبیدا.و- دوایی، پاشان.
و- بۆ، لەبەر.

فُؤاد: دڵ.و- بیر، هۆش.

فِئَة: بەرە، دەستە.و- کۆمەڵ
.و- جۆر.

فَنید: ترسونۆک.و- برژاو.و-
ئاگر.

فائِدَة: کەڵك.و- بەروبووم.و-
قازانج، سوود.

فائِز: براوە، سەرکەوتوو.

فائِض: فرە؛ شتێکی زۆرو
زەبەن.و- زۆرتر، زیاتر.

فائِق: بەدەر، تێپەڕیو؛ شتێ
لەڕادەو سنوور دەرچێ.و-
بێدار، بەئاگا.

فاتِح: کەرەوە، واڵاکەر.و-
دادگەر.و- گەش.

فاتِحَة: سەرەتا، دەسپێك.

فاتِر: شلەتین.و- مامناوەند.

فاتك: ئازا، بوێر.و. بەرەڵا،
بێئابڕوو.

فاتُورة: لیستەی نرخ.

فاجِر: داوێن پیس، خراپەکار
.و. جادووگەر.

فاجِرَة: قەحبە، داوێن پیس.

فاجِع: خەفەتهێن.و.
پەژارەدار.

فاجِعَة: لێقەومان، کۆست.

فاجِيء: کتوپڕ، لەناکاو.

فاحِش: ناشرین، نامۆ.و.
لەرادەبەدەر.و. بێواتا،
نابەجێ.و. ڕژد، چرووك.

فاحِشَة: سۆزانی؛ ژنیبێ
شەرمو ئابڕوو.

فاحِص: پشکنەر.و. توێژەر.

فاخِر: نایاب، بەنرخ.و.
شکۆدار، پایەبەرز.و. باش،
چاك.

فادِح: گران، قورس.و. زۆر،
بێشومار.

فادِحَة: کارەسات.

فادِن: شاوڵ.

فأر: مشك(ج).

فارِح: شاد، دڵخۆش.

فارّ: راکردوو، هەڵهاتوو.

فارَة: ئامێرێکی دارتاشییە.

فارِزَة: چوکلە، کۆما.

فارِس: سوار.و. پاڵەوان.

فارِغ: بۆش، ڤالا؛

شتىَ‌چۆڵی والاّ.

فارِق: جیایی.و. جیاکار.

فارُوق: جیاکار.

فَأس: تەور، پاچ.

فاسِد: رزیو، پواو.و. خراپ، تێکچوو.و. بۆگەن، گەنیو.

فاسِق: خراپەکار.

فاشِل: سەرنەکەوتوو.

فاصِل: بەرزەك، پەرژین.و. براوە.و. وچان، پشوو.و. جیاکەرەوە.

فاصِلَة: وچان، وێستەیەك.و. جیاکەرەوە.

فاصُولِیا: فاسۆلیا(ر).

فاضِح: سرهەڵماڵەر.و. ئابڕووبەر.

فاضِل: پاشماوە.و. چاکەکار.

فاطِر: دروستکار.و. پێنەبوو ؛ یەکێ بەرۆژو نەبێت.

فاطِس: تۆپیو.و. مردارەوەبوو.

فاعِل: بکەر، کارا.و. کرێکار، ئیشکەر.

فاعِلیّة: کاریگەرێتی.

فاق: تەڵە، داو.

فاقَة: هەژاری، نەبوونی.و. پێویستی.

فاقِد: ونکەر.و. جەرگ سوتاو ، کەس مردوو.

فاتِرة: کارەسات، کۆست.

فاقِع: کاڵ؛ ڕەنگی گەش و کراوە.و- پاك، پوخت.

فاكِهَة: میوە.

فالِت: بەرەڵا.و- ترازاو.و- لەدەستچوو.

فالِج: لەرزۆك، شەپرەدار.

فالِق: پشکواو، کراوە.و- دەرپۆقیو، لەتبوو.

فان: لەناوچوو.و- نەماو.و- مردوو.

فَانُوس: فانۆس، چرا.

فاهِم: تێگەیشتوو، ئاوەز؛ یەکێ زیرەك و زانا بێت زوو تێبگات.و- وریا، هۆشیار.

فاهِي: بێخوێ.

فايِت: تێپەڕیو، بەسەرچوو.

فُتات: پارچە، تەڵزم.

فَتاة: کچ.و- گەنج، لاو.و- کارەکەر.

فَتانَة: سەنگیمەحەك.

فَتّاك: کوژەر.

فَتّان: دڵرفێن، دولبەر.و- فریودەر، وروژێن.و- دز.

فَتْح: کردنەوە.و- سەرکەوتن.و- رۆزی.

فَتْحَة: کەلێن، دەلاقە.و- دەرچە.و- سەر؛ لەرێزمان دا.

فِتْر: بست، قولانج.

فَتْرَة: وچان، پشوو.و- ماوە، دەم.

فَتَق: هەڵتەقین، پچڕان.و. پیت، فەڕ.و. قۆڕی(ن).

فَتْك: کوشتن.

فَتْل: بادان، هۆنینەوە.

فَتْلَة: دەزو.

فِتْنَة: فریودان، شەیداکردن. و. جوانێتی.و. ئاژاوە، گێچەڵ.و. چورتم، بەڵا.و. ماڵومنداڵ.و. نەخۆشی.و. ئازار، ئەشکەنجە.

فَتُوح: پەڵە؛ یەکەم بارانی پایز.

فُتُوحات: داگیرکاری.و. واڵاکاری.

فُتُور: شلەتین.و. لاوازی.و. ساردبوونەوە ، خاوبوونەوە.

فَتَى: کوڕ.و. گەنج، لاو.

فَتِيلَة: بادراو، ڕێسراو.و. پلیتە.

فُجائِيّ: کوتوپڕ،دەستبەجێ.

فَجّ: ڕێگا.و. نەگییو.

فِجّ: کاڵ، زرک؛ نەگەییو هێشتا هەر سەوز بێ.

فَجْر: خورهەڵاتن.و. کازیوە، بەرەبەیان.و. روون.

فُجْل: توور(ر).

فَجْوَة: دەلاقە، کەلێن.و. حەوشە.

فُجُور: داوێن پیسی، خراپەکاری.

فَحص: پشکنین، گەڕان.و.
لێکۆڵینەوە، توێژینەوە.
فَحل: نێر، کەڵ.
فَحم: خەڵوز، زوخاڵ.
فُحُولَة: نێرێتی، کەڵەگایەتی.
فَخارَة: نازکردن.
فُحُومَة: رەشی.
فَحوَى: واتا، مەبەست.و.
ناوەڕۆك، کرۆك.
فَخَامَة: گەورەیی، سەنگینی
.و. خاوەن شکۆ.
فَخّ: داو، تەڵە.
فَخّار: گلێنە.
فَخذ: ران.
فَخر: شکۆ، بلند.و. شانازی،
گەزاف.و. پیاوەتی،گەورەیی.
فَخرِيّ: شکۆمەندی،رێزداری.
فَخفَخ: لەنجەولار، پۆزلێدان.
فَخم: گەورە، شکۆدار.
فَخُور: بایی، فیزن.
فِدَاء: رزگاربوون.و. قوربانی.
فِدائِيّ: پێشمەرگە،خۆبەخش.
فِدوَة: قوربانی.
فِديَة: رزگارانە؛ دانیشتێك
بۆ دەربازو قوتاربوون.
فَدّ: تاك.
فُرَات: ئاویسازگار.
فَرَار: جیوە.و. راکردوو،
هەڵاتوو.
فِرَار: راکردن، هەڵاتن.

فِرَاسَة: روناسی؛ شارەزاییو چاوڕونی لەناسینی‌شتەکاندا.

فِرَاش: نوێن، پێخەف.

فَرَاشَة: پەپوولە، پەروانە(ج).

فَرَاغ: بۆش، چۆڵ.

فِرَاق: جیابوونەوە، دابڕان.

فَرَج: حەوانەوە، پشوو.و- گوشادی.

فَرْج: دەلاقە، کەلێن.و- داوێن ، دامێن؛ دواو پێشی‌مرۆڤ.و- درز.

فِرْجار: پرگاڵ.

فُرْجَة: دیمەن.و- گاڵتەوگەپ. و- درز.

فَرَح: شادی، کامەرانی.

فَرْحان: شاد، ئاسوودە.

فَرْحَة: شادی، کامەرانی.

فَرْخ: زەرنەقووتە، بێچو.

فَرْد: یەك، تاك.و- کەس.و- تاك، سەڵت.

فَرْدَاً: تایەك.

فِرْدَوس: بەهەشت.و- باخچە.

فَرَّاش: خزمەتگوزار.

فَرُّوج: باڕۆکە(با).

فَرْز: جیاکردنەوە.و- بژاردن. و- دۆڵ.

فَرَس:ئەسپ یاخود ماین(ئا).

فَرْش: رایەخ، داخەر.و- پانکردنەوە.

فَرْشَة: دۆشەك، جێگە.

فُرْشَة: فلّچه.

فُرْصَة: هەل، دەرفەت.و- پشوو.و- کایە، سەرە.

فَرْض: پێویست.و- فەرمان.و- وادانان، گریمان.و- سەپاندن.

فَرَضاً: گریمان، باوابێ.و- بەشکو.

فَرَضِيَّة: گریمانەیی، نەگەرێتی.

فَرْط: هێز، تین.و- پەلەکردن. و- لەرادەبەدەر.و- گوڵنیکە، ریشو.

فَرْع: لق، پەل.و- بەش.

فَرْفُوري: دەفر، بلوری.

فَرْق: جیاوازی.و- پاشماوە. و- ناکۆکی.

فِرْق: ران، رەوە.و- بەش.و- تەپۆڵکە.

فِرْقَة: دەستە، بەرە.و- تیپ.

فَرْقَعَة: تەقەتەق.و- تەقینەوە.

فُرْن: کوورە، تەنوور.

فَرْهُود: تالانی.

فَرْوَة: کەوڵ، فەروو.

فُرُوسِيَّة: سوارچاکێتی.

فِرْيَة: درۆ.

فَرِيد: تاقانە، تەنیا.و- بێهاوتا.

فَرِيسَة: نێچیر.

فَرِيق: تیپ.و- گەلە، رەوە.

فَرِيك: پرواو، کرێنراو.

فَزَّا: داچڵەکین، راچەنین.

فَزَع: ترس، تۆقین.

فُسَاء: تس.

فَسَاد: رزین، پوان.و. گەنین.

فُسْتَان: پۆشاك، کەلوپەلی ئافرەتان.

فُسْتُق: بستە(ر).

فُسْحَة: فراوانی.و. دەلاقە.و. گەشت، گەڕان.

فَسْخ: هەڵوەشان.و. لەجێچوون.

فَسْخَة: پارچە.

فُسْطَاط: چادر، دەوار.

فُسْطَان: کراس.

فِسْق: خراپەکاری.و. داوێن پیسی.

فَسِيح: فراوان، بەرین.

فَسِيلَة: براله، وەچ؛ خەڵفی بچکۆلەی بن لقیدرەخت.

فَشَل: تێشکان، دۆڕان.

فَصَاحَة: زمانپاراوی.و. روونکردنەوە.

فِصْح: جەژنێکی گەورەی جوولەکەیە.

فُصّ: قاژ، کوز.و. گلێنە.و. بنچینە.

فَصْل: وەرز.و. بەش، لق.و. جیاکردنەوە.و. بەربەست.و. بڕین.و. دەرکردن، لابردن.

فَصِيح: زمانپاراو.
فَصِيل: لەشیربڕاوە.و. دەستە.
فَصِيلَة: چەشن، جۆر.و. لق، پەل.و. کەرت، دەستە.
فَضَاء: گەردوون.و. فراوانی، پانتایی.و. بۆشی، نیوار.
فَضْح: ئابڕووبردن.
فَضّ: کردنەوە.و. پەرش‌وبلاو کردن.و. کۆتای پیٚهیٚنان.
فَضْفَاض: دەلٚپ؛ جلی پان‌و پۆڕو فش.و. بەخشندە.
فَضْل: پاشماوە.و. زیادە، پتر.و. چاکە.و. جیایی.و. شانازی، پیاوەتی.
فَضَلات: پاشەڕۆك.
فُضُولِيّ: مەلٚەوەڕ، خۆتیٚهەلٚقورتیٚن.
فَضِيح: ئابڕووچوو.و. ئاشکرا، پیٚزانراو.
فَضِيحَة: ئاشکرابوون، زڕان.و. نەنگی، ریسوایی.
فَضِيلَة: چاکە، باشە.و. جیاوازی.و. خاوەن شکۆ؛نازناوە بۆڕیٚز.
فِطَام: لەشیربڕینەوە.
فُطْر: قارچك، کوارك(ر).و. کەڕوو.و. جەژنی‌ڕەمەزان.
فِطْرَة: زکماکی، خۆڕسك.و. دروستکردن.و. ریٚبازی، ریٚچکە.

فَطْس: تۆپین.و-
مردارەوەبوون.
فَطِّيس: پیك؛ چەكووشی
گەورە.
فَطُور: بەربانگ.
فُطُور: ناشتا، بەرچای؛
ژەمی بەیانی.
فَطِر: هەڵنەهاتوو؛ بۆهەویر.
ر- نەگەییو؛ کرچو کاڵ.
فَطِيسة: کەلاك، لاکی بۆگەن.
فَطِن: زرنگ؛ زرتو وریا.
فَظاظَة: دڵڕەق
فَظِيع: ترسناك، تۆقێنەر.
فَعَالِيَّة:چالاکی.و- کاریگەری.
فَعَّال: کاریگەر.و- کارا؛
بەکارو گورجوگۆڵ.
فِعْل: کار، فرمان.و- کردار،
رەفتار.
فِعْلاً: بەڕاستی.
فِعْلِيّ: بەکردار، کردارانە.و-
راستی.
فَغْر: خونچە؛ گوڵی تازە
پرواو.
فُقَاعَة: بلق.
فَقْد: ونکردن.و- نەمان،
لەێون بوون.
فُقْدَان: ون کردن.و- نەمان،
لەێونبوون.
فَقْر: هەژاری، نەداری.
فَقَرة: برپڕاگە، گازەرا.

و. برگه، بەند.

فَقَرِيّ: بڕبڕەدار.

فَقْس: هەڵهێنان؛ بۆمێلکە.

فَقَط: بەس، تەنها.

فِقْه: زانین، تێگەیشتن.و. ئاینزانی.و. زرنگی، زیرەکی.

فَقِيد: ون، گوم؛ شتێ دیار نەبێ و بزربووبێت.

فَقِير: هەژار، دەستکورت.

فَقِيه: زانیار، تێگەیشتوو.و. ئاینزان.

فُكَاهَة: گاڵتە.

فِكْر: مزر، بیر.و. ئەندێشە.

فِكْرَة: بیرۆکە.و. را،بۆچوون.

فَكّ: کردنەوە، هەڵوەشان.و. شەویلکە.وەوازهێنان،لێگەڕان

فَلَّاج: سەرکەوتن.و. رزگاربوون، قوتاربوون.

فَلَّاح: جوتیار.

فَلَاة: دەشت؛ جێیەکی کاکیبەکاکی.

فَلَاحَة: جوتیاری.و. کێلان.

فُلَان: یارۆ، فیسار.

فَلْت: دەرچوون، دەرپەڕین.

فَلْتَة: هەڵە.و. لەدەست چوون، دەرچوون.

فِلْتَر: ئاغزە.

فَلَج: گۆجی، شەپرە(ن).

فَلْسَفَة: دانایی، ژیری.و. هۆگەری.

فُلفُل: بیبەر(م).

فَلَق: بەرەبەیان، شەبەق.و.
جیهان، گێتی.

فَلْق: درز، قڵێش.و. پەلیدار.

فِلْق: سەیر، سەمەرە.و. لەت،
کەرت.

فَلَقَة: دارکاری.

فِلْقَة: لەت، کەرت.

فَلَك: گەردوون.

فُلك: کەشتی، گەمیە.

فَلَكِيّ: گەردوونناس.و.
گەردوونی.

فَلّ: کول بوون.و. کەرت؛
لەتو پارچەبوون.و. بەزیو؛
شکاوو دۆڕاو
لەبەربەرەکانێدا

فِلِّين: تەبەدور.

فُلُوس: پارە.

فَمّ: دەم، زار.

فِنَاء: حەوشە.

فَنَاء: لەناوچوون، تیاچوون.

فَنَار: روناك كەرەوە.

فِنجَان: کوپ.

فُندُق: میوانخانە.

فَنّ: هونەر.و. پیشەسازی.و.
چەشن، جۆر.

فَنَّان: هونەرمەند.

فَهْد: پڵنگ(ئا).

فِهْرِس: ناوەڕۆك، پێڕست.

فَهْم: تێگەیشتن.و. هۆشیاری ، وریایی.

فُوَاق: هەنسك.

فَوْج: پۆل، پێڕ.و. هێز؛ بەشێك لەسوپا.

فُوْد: ئەگریجە.

فَوْرَاً: یەکسەر، دەستبەجێ.

فَوَرَان: کوڵان.و. هەڵچوون.

فَوْرِيّ: کوتوپڕی، یەکسەری.

فَوْز: بردنەوە، سەرکەوتن.

فَوْضَوِيّة: ئاژاوەگێڕی، ئاژاوەچێتی.

فَوْضَى: ئاژاوە، پەشێوی.و. گەڕەلاوژێ.

فُوْطَة: پەچە، پێچەك.

فَوْق: سەروو، ژوروو.و. پتر.و. سەرەڕای.و. باشتر،چاکتر.

فُوْل: پاقلە(ر).

فُولاذ: پۆلا.

فُوْهَة: دەمیلە.و. ڕێژگە

فِي: لە.و. لەبەر؛ ئامرازی پەیوەندییە.

فَيء: سێبەر.

فَيْرُوز: پیرۆزە؛ جۆرە بەردێکە.

فَيْصَل: دادگەر.و. فەرمانڕەوا.و. بڕندە.

فَيْض: زۆر، لێشاو.و. لافاو.و. بڵاوبوونەوە.

فَيَضَان: لافاو.و. زۆر، لێشاو.

فِیل: فیل(ئا).

فَیْلَسُوف: هۆشەنگ، زانیار.

فَیْلَق: لەشکر، سوپا.

و- تێکچوون، خراپ بوون.

ق

ق: بیستو یەکەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

قائِد: رابەر.و. سەرۆك، سەرکردە.و. لوتکە؛ نووکی شاخ.

قائِظ: زۆرگەرم.

قائِل: بێژەر، بوێژ.

قائِلَة: خەوی دەمەونیوەڕۆ.

قائِم مَقَام: لێپرساوی ناوچە، بەڕێوەبەری ناوچە.

قائِم: وەستاو.و. رەپ، چەقیو.و. ستوونی.

قائِمَة: ستوون.و. کۆڵەکە.و. لیستە، روونکارە.و. پێڕست.و. دەسك.

قاب: هێندەی، بڕی.

قابِض: وەرگر.

قابِل: رازی.و. داماتوو.و. رەنگە، لەوانەیە.و. وەرگر.

قابِلَة: مامان.و. شەوی

قابِليَّة: توانست؛ لێهاتوویی و لەبارابوون.و- ئارەزو، حەز.

قاتِر: چروك، رژد، پیسکە.و- لاواز.

قاتِل: بکوژ، کوژەر.و- کوشندە.

قاتِم: سیا؛ شتێ تەڵخ و تاریك بێت.

قادِر: بەتوانا، بەهێز.

قادِم: داهاتوو، ئایندە.

قادِمَة: پێشەنگ؛ ریزی پێشەوە.و- شاپەڕ؛ پەڕە گەورەکانی باڵی باڵندە.

قاذِف: هاوێژەر، توڕدەر.

داهاتوو.و- پێشەك، سەرەتا.

قار: قیر؛ مادەیەکی ڕەشە.

قارِب: بەلەم، گەمێ.

قارَّة: گرد، تەپۆڵکە.و- کشوەر.و- چۆڵەوانی.

قارِس: سەرماوسۆڵە.و- سەخت.

قارِص: بەسوی؛ شتێ جەرگ بڕو بەئازاربێت.

قارِعَة: چورتم، کارەسات.و- قیامەت؛ ڕۆژی‌دوایی.

قارُورَة: پیاڵەو پەرداخ.

قارِيء: خوێنەر.

قاسِم: بەشی تەواو.

قاسِي: رەق، سەخت.و- دڵرەق، بێبەزەیی.

قاصِد: بەمەبەست، بەنیاز.و- تەتەر، نامەبەر.

قاصِر: کەمتەرخەم.و- منداڵ، زارۆڵە.

قاصِف: شکێنەر.و- شریخە؛ دەنگیگەورەو بەهێز.

قاصِي: دوور.

قاضِي: دادپرس.و- بەجێهێنەر.

قاط: دەستەجلێك.

قاطِبَة: سەرتاپا، گشت.

قاطِرَة: عەرەبانەی پاشەوەی بارهەڵگر.

قاطِع الطريق: ڕێگر،جەردە.

قاطِع: سەلمێنەر؛ بۆبەڵگە.و تیژ، بڕەر.و- بەربەست، لەمپەڕ.و- بڕندە؛ بۆددان.و- جیاکار.

قاع: بنو بێخ.و- زەوی تەختانی.

قاعَة: هۆڵ،ناوکۆ.و- حەوشە.

قاعِد: دانیشتوو.

قاعِدَة: بنکە.و- بنچینە،بنەما.و- یاساورێسا، دەستوور.و- شێواز.

قافِلَة: کاروان.

قافِيَة: سەروا؛ ئەوەیە کۆتایهۆنراوە یەك پیت بێت.و- کۆتا، دوایی.

قالِب: قاڵب، داڕێژکە.و-

بۆته؛ جۆره دەفرێکه شتی
تیا ئەتوێنرێتەوه.
قامُوس: دەریا، زەریا.و.
فەرهەنگ، وشەدان.
قانِص: راوچی.
قانِصَة: سیقەتۆره.
قانِط: نائومێد.
قانِع: رازی، قایل.
قانُون: یاسا،رێسا.و. ئەندازه
.و. بنەڕەت، بنچینه.و. جۆره
ئامێرێکی مۆسیقىیه.
قانُونِيّ: یاسایی،
بەپێیاسا.و. یاسازان.
قاهِر: زاڵ.و. بڵند، شکۆ.
قَبَاء: کەوا؛ جۆره کاڵایەکی
پانو پۆڕەو درێژه.
قَبَاحَة: ناشرینی، دزێوی.
قُبَاع: ژیشك(ئا).
قَبَالَة: گفتنامه، پەیمان.
قَبَّان: تەرازو، کێشانه.
قُبَّة: گومەت؛ بن میچێکی
قۆقزه.
قُبَّعَة: شەپقه؛ کڵاوێکه بۆ
هەتاو لەسەر دەکرێ.
قَبَج: کەو(با).
قُبْح: ناشرینی، دزێوی.
قَبْر: گلکۆ، گۆڕ.
قَبْس: سکڵ،پشکۆ، چلۆسك.
قَبْض: گرتن.و. گرژبوون،
هاتنەوەیەك.و. گرفت؛

مانەوەو گیربوونی خواردن لەسك دا(ن).و- وەرگرتن.

قَبْضَة: دەسك.و- مردن.و- مشتێك، چنگێك.

قَبْقَاب: قاپقاپ؛ پێڵاوی تەقنەقە.و- درۆزن.

قِبَل: توانا، وزە.و- لەلایەن.

قَبْل: پێش، بەردەم.و- لەمەوبەر.

قُبُل: پێش.

قِبْلَة: رووگە؛ ئەو شوێنەیەکە لەنوێژدا رووی تێدەکرێ.

قُبْلَة: ماچ.

قَبُول: پەسەندکردن،وەرگرتن .و- رازیبوون، بەدڵبوون.و- پێشوازی.

قَبِيح: ناشرین، دزێو.و- پیس ، چەپەڵ.

قَبِيل: دەستەبەر.و- لەم چەشنە، لەم بابەتە.

قَبِيلَة: هۆز، خێڵ.

قِتَال: کوشتار، جەنگ.و- بەگژیەکداچوون.

قَتْر: دەستگرتنەوە، چروکی .و- کولەمەرگی، نەداری.و- کەڵەکەکردن.

قَتْل: کوشتن.و- لێدان، پیاکێشان.

قَتَم: تەپوتۆز.

قَتِيل: کوژراو.

قِثّاء: ترۆزی(م).

قُحاف: لێشاو.

قَحْبَة: داوێن پیس، حیز.

قَحْط: وشکەساڵ، بێبارانی .و. قاتوقڕی، برسێتی.

قِحْف: کەپو، کاسەیسەر.

قَدْح: پاشملەوتن، پاشگۆ.و. مۆرانە، خۆرە(ج).و. تانووت، توانج لێدان.و. کاریگەر.

قَدَح: پەرداخ، جام.

قَدّ: بەژن، باڵا.و. بڕ، قەبارە .و. هەمانە؛ توورەکەی چەرمین.

قَدّاحَة: چەرخ؛ چەخماخەی ئاگر.

قُدّام: پێشەوە.و. پێش، بەردەم.

قُدُّوس: خاوێنو پێرۆز.

قِدِّيس: پاکیز، کەسی پاك ا تاوان.

قَدَر: پێوان، ئەندازە.و. چارەنووس.

قَدْر: ڕێز، سەنگ.و. وەك.و. بەها، نرخ.و. پلەوپایە. و. وزە، توانا.

قِدْر: مەنجەڵ، قازان.

قُدْرَة: توانا، توانست؛ بوونی هێزو وزە.

قَدَسَة: پاکێتی، پیرۆزی.

قُدْسِيَّة: پیرۆزی.

قَدَم: پێ.و. هەنگاو.و. دەست پێشخەری.

قِدَم: کۆنی، دێرینی.

قَدَمِيَّة: پێشەکی.

قُدْوَة: پێشەنگ، رابەر.

قَدُوم: تەشوێ.

قُدُوم: دیمانە؛ هاتن و ئامادە بوون.

قَدِيم: کۆن،دێرین.و. پێشوو.

قَذَارَة: پیسی، چەپەڵی.

قَذِر: پیس، چەپەڵ.

قَذْف: بۆردومان، تێگرتن، فڕێدان.

قَذِيفَة: مووشەک.و. هاوێژەر، تورِدەر.

قِرَاءَة: خوێندنەوە.

قِرَاب: کێلان.و. نانەبەرە، تێشوودان.

قَرَابَة: خزمایەتی، نزیکی.

قَرَار: ئەستێرک.و. بڕیار.و. جێگیربوون.و. بنکە.

قُرْب: نزیك.

قُرْبَى: نزیکی.و. خزمایەتی.

قَرْحَة: برین، هەوو تلۆق کردنی زام(ن).

قِرْد: سەگسار، مەیمون(ئا).

قُرَّة العَين: چاورِوونی؛ بوون بەبینایی‌چاوان.

قِرْش: جۆرەماسییەکە(ئا).

قُرْص: خرِۆك، پەپکە.و.

کولێرە، لەواشە.و. قەوان.

قَرْص: گونتك.

قَرْصَة: نقورچ.و. پیاچزان،
پێوەدان.

قَرْض: وار؛ شتێ بەوامو
دەستیاو درابێت بەیەکێك.

قُرْط: گوارە.و. هێشوو.و.
سێپەڕە(ر).

قِرْطاس: پەڕە، کاغەز.

قِرْطاسِيَة: پەڕاوگە.

قَرْع: لێدان، کوتان.و. کولەکە
(ر).و. روتانەوە(ن).

قُرْعَة: تیروپشك.و. بەش،
پشك.

قِرْفَة: توێخ، کاژ.

قَرْق: کارەگارکردن.

قِرْمِز: سوور، ئاڵ.

قُرْمُزِي: سوور، جەرگی.

قَرْن: شاخ، قۆچ.و. سەدە،
چەرخ.و. لوتکە، پۆپە.و.
هاوتەمەن.و. قەڵا.

قُرْنَة: گۆشە، سووچ.

قَرَنْفُل: مێخەك(ر).

قَرَنْفُلِي: پەمەیی.

قُرَوِيّ: گوندنشین، لادێی.

قَرِيب: نیزیك.و. کەسوکار،
خزمو خوێش.

قَرْيَة: گوند، لادێ.

قَرِين: هاوڕێ، هاوەڵ.و. مێرد
، هاوسەر.

قَرِينَة: ژن، خێزان.و. مەبەستەوان؛ هێمایەك ببێت بە ئاماژەبۆ روونی شتێك.

قُزحَة: پەلکەزێڕینە.

قَزّ: ئاورێشم.و. کرمی ئاورێشمین(ج).

قَزَم: کورتەبنە، بنەمۆم.و. کورت.و. خوێڕی.

قَزمَة: پاچ.

قَسّام: دابەشکەر.و. دابەشنامە.

قِسِّيس: قەشە؛ پیاوانی گەورە لەئاینیگاوردا.

قِسط: داد.و. دادپەروەر.و. پشك، بەش.و. بڕ، هەند.و. تەرازو.و. رۆزی.

قِسطَاس: تەرازو.

قِسم: بەش، پشك.و. کەرت، پارچە.و. لق، پەل.

قَسَم: سوێند.

قِسمَة: بەش، پشك.و. کەرت بوون، لەت بوون.و. دابەشکردن.

قَسوَة: دڵڕەقی، بێبەزەیی.

قَشَب: قلێشان؛ زبربوون و دڕبوونی پێست.

قِشر: قەتماخە.و. توێژاڵ، توێکڵ.و. کاژ.و. کرێشك.

قَشّ: پوش و پەلاش.

قِشط: کڕاندن.

قِشْطَة: قەیماغ، توێژاڵ.

قَشْع: بەڵغەم.

قَشْعَرِيرَة: مووچرك، تەزو.

قَشِيب: تازە، نوێ.

قِصَاص: سزا.و. تۆڵە.

قَصَب: قامیش، ژاژ.

قَصَبَة: شار.و. لادێ.و. ئێسکی لووت.و. بۆری هەناسە.

قَصْد: مەبەست، ئامانج.و. مامناوەند، ناوەڕاست.و. لانەدان.و. راستەڕێ.

قَصْداً: بەهەوەس، ئارەزومەندانە.

قَصْدِير: جفجفە.

قَصْر: کورتی.و. کۆشك، تەلار.و. فەرامۆشکردن، کەمتەرخەمی.و. ئەوپەڕی.

قَصّ: بڕین، تاشین.

قَصَّاب: قەساب، سەربڕ.و. شمشاڵژەن.

قِصَّة: چیرۆك، سەرگوزشتە.

قَصْعَة: لەگەن؛ دەفری دەمواڵا.

قَصْف: بۆردومان.و. گرمە.و. نوشتانەوە، چەمانەوە.

قَصَل: پوش و پەلاش.

قُصُور: کەمتەرخەمی.و. بەلاخانەی بەرزو نۆر.

قُصْوَى: هەرد.و. ئەوپەڕی.

قَصِيدَة: هۆنراوە، چامە.

قَصِير: کورت،کەم.و- بچووك.

قَصِيل: قەرسیل؛ لاسکی

گەنم و جۆ بەسەوزی.

قَضَاء: تەواوکردن.و- فەرمان

.و- بەجێهێنان،

راییکردن.و- دادوەری،

فەرمانگەری.و- دادگا.و-

شارۆچکە.

قَضاء الحاجَة: چوونەسەرئاو.

قَضائِيّ: دادوەری،یاساوانی.

قَضْب: هەڵپاچین.

قَضَى: فرمان، بڕیار.و-

بەسەرچوون، تێپەڕین.

قَضِيب: کێر.و- چڵی بڕاو.

قَضِيم: کەل؛ شتێ تۆزێکی

شکابێ.

قَضِيَّة: کاروبار، کێشە، دۆز

.و- داوا.و- فرمان، بڕیار.

قِطَار: شەمەندەفەر.

قِطَاع: پاژ، بەش، کەرت.

قُطْب: جەمسەر.و- تەوەرە.و-

پیاوی گەورە.

قُطْر: ولآت، زێد.و- ناوچە،

هەرێم.و- تیرە.و- لا،تەنیشت.

قَطْرَة: دڵۆپە، تنۆك.

قَطّ: بەس، تەنها.

قِطّ: گوربە، پشیلە(ئا).

قَطَّارَة: تنۆك تکێن، دڵۆپێن.

قُطَّاع: بڕکە، پارچە.

قَطْع: بڕین، قرتاندن.و.
جیاکردنەوە.
قِطْع: بڕین.و. بەشێك،ساتێك.
قَطْعاً: هەرگیز؛ بێگومان.
قِطْعَة: بەش.و. پارچە،کەرت.
قَطْعِيّ: كۆتایی، بەناکام
گەیشتوو.و. بڕاوە؛ شتێ
چەنوچوون هەڵنەگرێ.و.
یەکجارەکی.
قَطْف: چنینەوە، لێکردنەوە
.و. ڕوشاندن.و. پوختە،
پاڵفتە.و. ڕفاندن.
قِطْمِير: توێژاڵ.
قُطْن: لۆکە، پەموو(ڕ).

قَطُوب: ڕوگرژ؛ یەکێ مۆن و
مڕومۆچ بێت.
قَطِيع: ران، ڕەوە.و. بڕاو،
هەڵپاچراو.و. لێچوو، هاوتا.و.
بەشێك لەشەو.
قَطِيفَة: قەیفە.
قَطِين: نیشتەجێ،دانیشتوان.
قَعْدَة: نشتگە.
قَعْر: بن، بێخ.و. کلۆر،
بۆشایی.
قَعْقَعَة: تەق و هوڕ.و.
خشەخش.
قُعُود: دانشتن.
قَعِيد: دانشتن.و. چاودێر.
قَفَا: پشتەسەر.و. پشت، دوا.

قَفْر: چۆڵ، وێرانە.

قَفْز: بازدان.

قَفَص: ڕکەو، قەفەس؛ پەنجەرەخانەی باڵندە.

قُفَّاز: دەستکێش،پەنجەوانە.

قُفْل: کلۆم.

قَفِيز: کەویچ، کەمۆڵە.

قَلاء: سوورکردنەوە.

قِلادَة: ملوانکە، گەردانە.

قَلاع: کۆڵەکەو گیرەی بەلەم.

قَلْب: گۆڕان.و. ئاوەژوکردن، هەڵگەڕانەوە.هـ. ناخ، کرۆک.و. دڵ.و. ناوەند، چەق.

قُلْبَة: دانولە؛ گەنمی‌کولاو.

قَلِع: لەق، شلەپەتیّ و جێگیر نەبوون.

قَلْع: هەڵکەنین، هەڵکێشان.

قَلْعَة: قەلا.

قَلِق: نیگەران، شپرزە.و. وەڕس.

قَلَق: نیگەرانی، شپرزەبوون.. و. وەڕس بوون، بێزاربوون.و. ڕاڕایی، دوودڵی.

قَلْقَلَة: جولان، بزوان.و. پەشێوی.

قِلَّة: کەمێتی.

قَلَم: خامە، پێنوس.

قَلِيل: کەم، نەخت.و. بودەڵە، لەڕو لاواز.و. دەگمەن.

قِمار: قومار؛ هەموو گەمەیەکی بەمەرج گیراو.

قُمَاش: کەلوپەل، کالاّ.و. گەند، پیسیو پۆخلّی.

قِمَاط: مەلۆتکە.و. دەسرازە.

قُمامَة: زبلّ، سەرەنوێل.

قَمْح: گەنم(ر).

قَمَر: مەیف، مانگ.و. ئەستێرە.

قُمْرِيّ: کوکوختی، کۆترەباریکە(با).

قَمْش: گەند؛ شتی خراپو پاتالّ.

قَمْص: مەلّتیزان.

قَمْع: دامرکاندنەوە، کپکردن .و. گۆڤك، رەحەتی.و. ئەنگووستیلە.

قُمْقُم: گولاّوپرژێن.

قَمْل: ئەسپێ(ج).

قِمَّة: لوتکە، پۆپە.

قَمِیص: کراس.و. بەرگ، پۆشاك.

قَنَاة: جۆگە، کەند؛ شوێنێ ئاو مەلّیکەندبێو بووبێت بە رێرەوی ئاو.و. رم.و. گۆچان، داردەست.

قِنَاع: دەمامك.و. لەچك.

قَنَاعَة: رازیبوون.

قُنْبُرَة: کلاّوکورە(با).

قُنْبُلَة: نارنجۆك، بۆمبا.

قُنْس: دەڵەك؛ دەعبایەكە لەجرج و سمۆرە ئەچێت.

قِنْديل: قوتیلە، لالە

قُنْصُل: نوێنەر؛ دەمڕاست لەوڵاتێكیتردا.

قَنطَرَة: پرد.و. تاق.و. ئاوبارە.

قُنْفُذ: ژیژك، ژوژو(نا).

قِنّ: بەندە، كۆیلە.

قِنّينَة: شووشە، بتڵ.

قُنُوت: كوێڕایەڵی.و. پاڕانەوە.

قُنُوط: بێئومێد، بێهیوا.

قَنُوع: رازی، پشودار.

قَهْر: پەژارە،داخ.و. زاڵبوون.

قَهْقَهَة: قاقا، ترپقانەوە.

قَهّار: زاڵ، بەهێز.

قَهْوائِيّ: قاوەیی.

قَهْوة: قاوە(ر).

قِوام: یاساو رێسا.و. تێشوو.

قُوت: خۆراك، بژێوی.

قَوْس قُزَح: پەلكەزێڕینە.

قَوْس: كەوانە.

قَوْقَعَة: مێلكەشەیتانۆكە.

قَوْل: وتە، ئاخاوتن.و. بەڵێن، گفت.و. گوفتار.

قَوْم: نەتەوە، گەل.و. كەسوكار.

قَومِيّ: نشتمان پەروەر.

قَوّاد: تەرەس، دەویت؛ کەسێکە ژنان تاوبکا بۆئەمو ئەو.

قَوّال: قسەیخۆش.و. زۆربلێ.و. گۆرانیبێژ.

قَوّام: راستڕەوی،ناوەندگەری .و. بەژنو بالاّ، قەلاّفەت.و. بەڕێوبەر، سەرپەرشتیار.

قُوَّة: هێز، تینو وزە.و. توانا. و. زەبروزەنگ.

قَوِيم: راست، هەموار.

قَوِيّ: بەهێز، قایم.و. بەتوانا. و. پتەو؛ توندوتۆڵ.

قَيء: هێڵنجدان، ئێق.و. رشانەوە.

قِيادَة: سەرکردایەتی، سەرۆکایەتی.و. رابەری.

قِياس: وەکو.و. پیوانە، ئەندازەگەری، هاوکەری.

قِيام:هەڵسان،راست بوونەوە.

قِيامة: رۆژی دوایی.و. هەڵستانەوە.

قِيثار: تار؛ جۆرە ئامێرێکی مۆسیقایە.

قَيح: کێم، زۆخ.

قَيد: کۆت، پێوەند.و. بەستن .و. مێند، بڕ.

قَيصَر: شا، سەردار.

قَيصَرِيَّة: قەیسەری.

قِيْطَان: كشتەك، كلاّفە، قەيتان.

قَيظ: قرچەیگەرما.و. هاوین.

قَيلُولَة: خەوی دەمەونیوەڕۆ.

قِيمَة: نرخ، بەها.و. بایەخ.

قَين: ئاسنگەر.و. پیشەوان.

قَيِّم: بەنرخ، بایەخدار.و. یەکسەر، راستو ڕەوان.و. سەرپەرشتیار.

ك

ك: بیستو دووهەمین پیتی زمانیعەرەبییە.و. وەك.

كَئیب اللون: دێز، رەشباو.

كَئِیب: مات، دڵتەنگ.

كائِن: بوون، ئارا.و. بوونەوەر.

كَآبَة: دڵتەنگی، خەمۆكی.

كابِد:گیرۆدە.وسزاچەشتوو.

كابِر: بیزار، ناخۆشنوود.و. سەرپێچ.و. ئینكار.

كابِسَة: پەستۆك.

كابُوس: مۆتەكە، مێردەزمە.

كاتِب: نووسەر.

كاتِف: بێزار، ناخۆشنوود.

كاتِم: شاراوە، نهێن.و. كپكەر.

كاحِل: پاژنە.

كادِح: تێكۆشەر، رەنجدەر.

كادِر: كارمەند، ئەندام.

كاذِب: درۆزن.و. ساختەچی

فیلْبار.

كارِثة: كارەسات، كۆست.

كارُوب: ملّە، بڕكە(ج).

كأس: پەرداخ، جام، پیالە.

كاسِب: پەیداكار، ئیشكەر.

كاسِحَة: رامالەر، بەفرمالْ.

كاسِر: شكێنەر.

كاسِفُ البال: شپرزە؛ سەر لێشێواو.

كاسِفُ الوجه: گرژ؛ مرومۆچ.

كاسِي: پۆشتە.

كاشِف: دەرخەر، دۆزەر.

كاظِم: خۆگر، خۆخواردنەوە. و- بێدەنگ.

كافِر: بێباوەڕ، گومڕا.و- بەدنمەك.و- داپۆشەر.و- شەوەزەنگ.و- تاریكی، تارایی.و- جوتیار.

كافّة: هەموو، سەراپا.

كالِح: مۆن، گرژ.

كامِل: تەواو.و- پێكەییو.و- هەموو، گشت.

كَأنَّ: وەكو، هەروەكو.

كانون الأول: مانگی دوازدە، بەفرانبار.

كانون الثاني: مانگی یەك، رێبەندان.

كاهِل: ناوشان.

كاهِن: جادووگەر، نهێن زان .و- مالوم.و- پیر.

کَب: رژان، قلّپ بوونەوە.و- لاربوونەوە.

کَبَاب: کەباب.

کُبَار: گەورە، زل.

کُبَّة: گولّنك؛ ئەوەی تۆپەڵ دەکریّ بۆ ڕیّسان.

کَبْت: خۆخواردنەوە، پیشخواردنەوە.وخەفەکردن.

کَبْح: دامرکاندنەوە.

کَبِد: جگەر، جەرگ.و- ناڕەحەتی، تەنگوچەڵەمە. و- ناوەڕاست، ناخ.

کِبْر: پۆز، فیز.و- گەورەیی. و- زۆرداری، ستەم.و- زۆری، بیّشوماری.

کُبْرَی: گەورە، زلە.

کِبْرِیت: دەنکە سقارتە.و- گۆگرد.

کَبْس: پەستان، چەسپان.

کَبْسُول: قرتیّنە.

کَبْش: بەران(ئا).

کَبْل: کۆتو زنجیر.

کَبِیر: گەورە، زل.و- بەڕیّز، مەزن.و- زۆرو زەبەند.

کِتَاب: پەرتووك، نوسراو.و- پەیام، نامە.

کِتَابَة: نووسین.

کُتَّاب: نووسەر.

کَتَّان: کەتان(ر).

کَتْف: شان.

كَتْكُوت: جوجەڵە (با).
كُتْلَة: بارستە، تۆپەڵ.و.
دەستەیەکی هاوکار.
كِتْمان: شاردنەوە.
كَتَن: مێس؛ ڕەشی دووکەڵ.
كُتَيب: نامیلکە.
كَتِيبَة: پارچە.و. دەستەسوار
، بەشێك لە سوپا.
كَتِيت: قوڵپ.
كَتِيم: سەرقایم، داپۆشراو.و.
قایم؛ کە لێی نەچێت.
كَثافَة: چڕی.و. خەستی.
كَثِيب: کۆمەڵەبوو،
کەڵەکەبوو.و. گردی لمین.
كَثِير: زۆر، گەلێك.
كَثِيف: چڕ، جەنجاڵ.و.
خەست.
كُحَّة: کۆکە.
كُحْل: کل.
كَحِيل: چاوڕشتوو.
كَدْح: تێکۆشان،تەقەلاکردن.
كَدّ: ڕەنج، تەقەلا.
كَدَر: وەڕس کردن.و. لێڵ
بوون.و. پەژارە، کەسەر.
كُدْس: کەڵەکە، هەڵچنین.
كَدْمَة: پاشماوە.
كُدْيَة: سواڵ کردن، دەست
پانکردنەوە.
كَذا: وەها.و. ئاوهە.
كَذالِك: هەروەها، دیسان.

كِذْب: درۆ.

كِراء: كرێ، مز؛ پێدانی بەرامبەرێ لەمافی كارێكدا.

كُرَاع: پێچكە، پێ.

كَرَامَة: رێزانە، شكۆمەندی.

كَرَاهِيَّة: پێناخۆش بوون، ملەجورێ.

كَرْب: خەفەت، پەژارە .و. نەشكەنجە.

كُرَة: تۆپ، گۆ، خڕۆك.

كَرّ: هێرش، پەلامار.

كُرَّاث: كەوەر(ر).

كُرَّاسَة: پەڕاو.

كَرَّة: جار، پات.وـسەدهەزار.

كَرَز: گێلاس(ر).

كَرَزَات: چەرەسات، برێشكە.

كُرْسِيّ: كورسی، تەخت.

كِرْش: ورگ، گەدە.وـ سك.

كَرَفْس: كەرەوس(ر).

كُرْكُم: زەردەچەوە.

كَرَم: چاكە، پیاوەتی.وـ لێبوردن.وـ دڵتێری.

كَرْم: مێو، رەز.

كَرْنَافَة: كەمۆڵە؛ كاسەی دارینی بچووك.وـ قۆناغە تفەنگ.

كُرَوِيّ: خڕ.وـ تۆپی.

كَرِير: خیزە، لرخە.

كَرِيم: میهرەبان، بەخشندە .وـ شكۆدار، بەرێز.وـ ناندەر.

كَرِيه: بێزراو.و. بۆن ناخۆش.

كَرِيهَة: بەڵا، دەرد.

كُزَاز: دەردەكۆپان(ن).

كَسَاح: ئێسكەنەرمە.

كَسَاد : بێبازاڕی.

كَسْب: چنگ كەوتن،
پەیداكردن، دەسگیربوون.

كِسْر: پارچە، كەرت.

كَسْر: شكاندن.و. كەرت.و.
ژێر لەڕێزمانی عەرەبیدا.

كَسْرَة: بەزین، شكان.و. ژێر؛
لەڕێزماندا.

كَسَّارَة: شكێنەر.

كَسْلَان: تەمەڵ، تەوەزەل.

كِسْوَة: پۆشاك، جل‌و بەرگ.

كُسُوف: خۆرگیران.

كَسِيح: پەككەوتوو،
كەفتەكار.

كَشَاحَة: كۆنەقین.

كَشَافَةنپشكنەر.و. دیدەوانی.

كُشْتُبَان: ئەنگووستیلەی
دروومان.

كَشْح: كەلەكە، قەبرغە.

كَشْرَة: دان جیڕكردنەوە.

كَشْف: دۆزینەوە.و.
دەرخستن، ئاشكراكردن.

كُشْك: كۆگای گچكە.

كِشْك: كەشك، دۆینە.

كَشْكُول: كەشكۆڵ؛ جۆرە
دەفرێكە زریزەی تێدەكرێ،

زیاتر دەروێش بەکاری دەهێنێت.

كِشْمِش: کشمیش(م).

كِظَام: دەمەوانە.

كَظٌّ: تورەیی، رق و قین.

كِعَام: لەواشە، قەمتەر؛ ئاسنێکە وەك لغاو دەکرێتە دەمی ئاژەڵان.

كَعْب: گرێ.و. قولەپێ.

كَعْك: جۆرەك.

كَفَاءَة: لێهاتویی، شیاوی.و. یەکسانی، هاوسەنگی.

كِفَاح: خەبات، تێکۆشان.و. روبەروی، بەرەنگاری.

كِفَاف: سنوور، کەنار.

كَفَالَة: دەستەبەری.و. بەخێوکردن.

كِفَايَة: بەسبوون، بەسێتی.

كُفْتَة: کفتە.

كُفْر: بێباوەڕی، گومڕایی.و. بەدنمەك، سپڵەو پێنەزان.و. داپۆشین.

كَفٌّ: لەپ؛ بەریدەست.و. وازهێنان، لێگەڕان.و. دەسکێش.

كَفَّارَة: کەفارەت؛تۆڵەیتاوان

كِفَّة: تای تەرازو.

كُفَّة: لێوار، قەراغ.و. قەداغ؛ پەراوێزو چمکی دادراوی جلو بەرگ.

كِفْل: بەش، پشك.و- وەك، بۆوێنە.و- باڵینە؛ ملوانەیەكی خڕو نەرمە لە پەڕۆ دروست دەكرێ لەملی ئاژەڵ دەنرێت تابریندار نەبێت.

كَفَل: سمت، پاشەڵ.

كَفَن: كفن قەرقە، خەڵات؛ خامێكە بەدەوری تەرمدا دەی ئاڵێنن.

كَفُوء: لێهاتوو، شیاو.

كَفُوف: دەستكێش.

كَفِيف: كوێر، نابینا.

كَفِيل: دەستەبەر.و- بەخێوكەر.و- لەئەستۆگر.

كَفِيَّة: دەستەسڕ.

كَلَأ: لەوەڕ، گژوگیا.

كِلا: هەردوو.

كَلّا: نەخێر، نا.

كِلاب: قولاب، چنگاڵ.

كَلالَة: ماندویەتی، شەكەتی.و- كەم هێزی، بێهێزی.

كَلام: وتە، قسە.و- ئاخەوتن.

كَلْب: سەگ(ئا).

كَلْبَة: دەڵەسەگ(ئا).و- گاز، دەمەقەل.و- چقڵ.

كَلْبَتان: گاز، دەمەقەل.

كَلَحَة: لەوس، قەپۆز.

كِلْس: ئاهەك، قسڵ.

كُلْفَة: تێچوون، نرخ.و- ئارەحەتی، ماندووێتی.و-

پێسپاردن.

كَلّ: كول، سواو.و- بار؛ بوون بەمایەی ناڕەحەتی.و- لاواز.

كُلّ: هەموو، گشت، سەرتاپا.

كُلِّيّ: هەموان، تێكڕایی.و- بەتەواوەتی.

كَلْم: برین، زام.

كَلِمَة: وشە.و- گوتە، پەیڤ.

كَلِيب: هار(ن).و- سوور، هەتەر.

كُلْيَة: گورچیلە.

كُلِّيَّة: كۆلیج، گشتگە.

كَم: چەند.و- زۆر، گەلێ.

كَما: هەروەكو، هەرچۆن.و- چونكە.

كَمَال: تەواو،كامڵ.و- پڕاوپڕ.

كِمَام: دەمامك؛ ئەو كۆتەیە كە دەكرێتە دەمی ئاژەڵ.

كَمَّاشَة: گاز؛ ئامرازێكە شتی پێ هەڵدەكەندرێت.

كُمَّثْرَى: هەرمێ(م).

كَمُّون: زیرە؛ تۆوی گیایەكی بۆن خۆشە.

كَمِّيَّة: چەندێتی.و- بڕ.

كَمَنْجَة: كەمان، تار.

كَمِين: بۆسە، مۆڵگە.و- شاردراوە.

كُنَاسَة: خۆڵ، زبڵ.

كِنَانَة: تیردان.

كَنْز: گەنجینە.و- كۆكردنەوە

، كەڵەكەكردن.

كَنس: ماڵین، گسكدان.

كَنَف: سایە، سێبەر.و. لا تەنیست.و. باڵ.

كنّاس: ماڵەر، گسكدەر.

كَنُود: سپڵە، بەدنمەك.

كُنيَة: سەرناو، نازناو.

كَنِيسَة: كڵێسە.

كَنيف: پەرژین كراو.و. ئاودەستخانە.

كَهف: ئەشكەوت، زاخۆر.

كَهل: پیر.

كُوارَة: كوورە.و. كەندوو.

كُوخ: زنج، كوڵیت؛ چەرداخی قامیشینی سەربەگڵگیراو.

كُوز: گۆزە.

كُوفيَّة: چەفتە، سەرپێچ.

كَوكَب: هەسارە، ئەستێرە. و. سەرچاوە.و. سەردار، گەورە.و. قرچەی گەرما.و. شیر.

كَوكَبَة: دەستە، برِێك.و. ئەستێرە.

كُولِيَا: چاوقوڵە(ن).

كُومَة: شارا؛ تایەو كەڵەكە كردنی خەڵو خەرمان.

كَون: بوون، هەبوێتی.و. بار، دۆخ.و. گێتی، بوونەوەر.

كُوَارَة: شار؛ پوورەی هەنگ.

كَوَّة: رۆژنە؛ كونیدیوار یا

سەربان کە تیشکی ڕۆژی پێدا دێتەژوور.

کَوَی: داخکردن.

کَي: بۆنەوەی، تاوەکو.

کِیان: قەوارە، بوونێتی.

کَیْد: تەڵەکە، فێڵ.

کِیر: دەمە؛ ئەو ئامرازەیە کە ئاسنگەر ئاگری پێگەش دەکاتەوە.

کَیْس: هۆشیاری، ژیری.

کِیْس: هەمانە، توورەکە.و. گونیە، خورج.

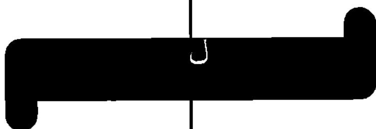
کَیْف: چۆن.و. بار، دۆخ.و. پێخۆش بوون. و. هەوەس، ئارەزو.

کَیْفَما: هەرچۆنێك بێت.

کَیْفِیَّة: چۆنێتی.و. شێوە، شێواز.و. دۆخێتی.

کَیْل: پێوەر، کێشانە.

کَیْنُونَة: بوون، بونێتی.و. پێکهاتن.

ل: بیست و سێیەمین پیتی زمانی عەرەبییە.و. خاوەن .و. بۆ، تا.

لُؤلُؤ: مرواری.

لِئلاّ: نەوەکو.

لَئِیم: بەد، خوێڕی.و. ڕژد، چرووک.و. وەك، هاو.

لا: نەخێر، نا.و. هیچ.

لائِحَة: بەرنامە، گەلاڵەنامە. و. ڕووخسار، دیمەن.

لائِق: شیاو، گونجاو.

لاجِیء: پەنابەر.

لاحِظ: تێبینەر، سەرنجدەر.

لاحِق: پێگەیشتن، ڕاگەیشتن. و. پاشەنگ، شوێنکەوتوو.

لاذِع: سوتێنەر.و. توون،تیژ.

لازِب: جیڕ، پتەو.

لازِم: پەیوەست؛ شتێ ئەبێ ببێت هیچ چارێك نییە.و. پێویست.

لاسِلْكِيّ: بێتەل.

لاسِيَّما: بەتایبەت.

لاصِف: تیشکدار.

لاعِب: یاریزان، یاریکەر.

لاغِي: پڕوپووچ.و. هەڵوەشاو.

لافِح: خۆرانگاز؛ شوێنێك لە ئەندام کەتیشکی خۆر سوتاندبێتی.

لافِلِز: نامیتاڵ.

لاقِطَة: دەنگوەرگر.و. بێتابرو.

لَألَأ: درەوشانەوە، بریسکانەوە.

لالَنْج: نارنج(ن).

لامِع: رووناك، بریقەدار.

لاهِف: دڵشکاو.و. بەداخ، بەژارەدار.

لِبَأ: ژەك؛ شیر لەسەرەتادا کەدێ.

لِبَاد: لباد، نمەد، تاتی.

لِبَاس: پۆشاك، جلو بەرگ.و. لەبەرکردن.و. ساتان، دەرپێ.و. تێکەڵکردن.

لَبَاقَة: لێهاتووی، کارامەیی.و. سەلیقەدار.و. رووخۆش.

لُبّ: کرۆك، کاکڵە.و. ناوەڕۆك.و. بیر، هۆش.

لَبَّاسَة: پاژنەهەڵکێش.

لَبَّة: گەردن.و. ملوانکە.

لَبَّيك: فەرموو؛ ئامادەم سەرم لەرِێتە.

لِبث: پێچوون، خایاندن.

لَبَث: سستی.

لُبْثَة: پشوو، تاوێك.

لِبْدَة: فەرەنجی، پەستەك.و. یالی شێر.

لِبس: لەبەرکدرن.و. ئێتێکچوون، لێگۆڕان.و. بەرگ.

لَبْسَة: پۆشاك، بەرگ.

لَبِق: رووخۆش، نەرمونیان. و. کارامە، وریا.

لَبْك: تێکەڵ بوون، ئاوێتەبوون.

لِبْن: خشت.

لَبَن: شیر.

لَبُون: شیردەر.

لِثَام: دەمامك.

لِثَّة: پووك.

لَثْلاَث: خاوخلیچك.

لَثْم: ماچکردن.و. پەچە، دەمامك.

لَجَاجَة: ملەجورِیکردن.

لِجام: نسار، لغاو؛ پەتێکە لە ملی ئاژەڵ دەخرێ بۆ کۆنترۆڵ کردنی.

لُجّ: لێشاو، شەپۆلاو.

لُجَّة: دەریا.

لَجْلاَج: لاڵەپەتێ؛ یەکێ

سەر زمان بگرێ.

لَجْنَة: لیژنە؛ دەستەیەکی پسپۆڕو تەرخانکراو بۆکارێك.

لُجُوء: پەنابردنەبەر.

لَجُوج: هەتەر؛ زۆر لەسەر شت ڕۆیشتن.

لِحَاف: لێفە.و. بەرگ، پۆشاك.

لَحْد: ناشتن، لەگۆڕنان. وـگۆڕ.

لَحِس: لێسانەوە.

لَحْظَة: تاوێك، ساتێك.و. وچانێك، چاوتروکانێك.

لَحْم: لکاندن، نووساندن.و. گۆشت.

لَحْمَة: پل، کوتەگۆشت.

لَحْن: ئاواز.و. هەڵەی ڕێزمانی.

لَحَن: زرنگی، زیتەڵی.

لِحْيَة: ریش، ردێن.

لَحِيم: لکان، جۆش.و. گۆشتن.

لَدَائِن: پلاستیك.

لَدَائِن: نەرمانی، شتی نەرم، وەك پلاسکۆیی.

لُدَاغ: چزو.

لَدْغ: گەستن، پێوەدان.

لَدُن: لەتەك، لەگەڵ.

لَدَى: لەتەك، لەلای.و. لەپێش، لەبەردەم.

لَذّة: خۆشی، بەتامی.

لَذَع: سوتێنەر.و. تون، تیژ، شتیٚ زمان بچوزێنێتەوە.

لَذع: سوتاندن.

الذي: ئەوەی کە، بۆ نێر.

لَذِيذ: بەچێژ، بەتام.

لِزَاق: مێلم؛ ئەوشتانەی وەك سرێش و کەتیرەوان.

لَزِج: لینج.

لُزُوم: سوود، کەلك.و. پێویستی.و. پەیوەستی.

لِسَان: زمان.

لَسْعَة: پێوەدان، گەستن.

لُصّ: دز، قەمك.

لُصُوصِيَّة: دزی، راوڕوت.

لَطافَة: مهرەبانی.و. نەرمونیانی.و. قەشەنگ.

لُطْخَة: پەڵە، لەکە.

لُطْف: بەزەیی، میهرەبانی.و. نەرمونیانی.و. قەشەنگی، جوانی.

لَطم: کوتان، لێدان.

لَطْمَة: زللە، شەپازلە.

لَطِيف: میهرەبان، بەبەزەیی.و. ڕووخۆش.و. جوان، شۆخ.

لَطِيفَة: نوکتە، قسەیخۆش.

لَظَى: کلّپە، گڕ.

لُعَاب: لیك.

لَعِب: یاری، گەمە.و. گاڵتەو گەپ.

لُعْبَة: یاری، وازی.و- پەیکەر.

لُعْثُمَة: منجەمنج کردن، زمان تێك ئاڵان.

لَعَلَّ: ردنگە، لەوانەیە.

لَعْنَة: نەفرین، نەفرەت.

لَعِین: نەفرەت لێکراو.و- شەیتان.و- ریسوا.

لُغَة: زبان، گۆ.

لُغْز: مەتەڵ.و- نهێنی، راز.

لَغَط: جمە، ژاوەژاو.

لُغْم: مین.

لَغْو: قسەی پڕوپووچ.و- هەڵە .و- چەنەبازی.

لِفَافَة: پێچەر، بەستەر.و- جگەرە.

لَفْتَة: چاودێری. و- ئاوەڕدانەوە، لاکردنەوە.

لَفْح: گڕە؛ هەواو هەڵاوی گەرم.

لَفْظ: بێژە، وتە.

لَفْظَة: وشە، وتە.

لَفْظِيّ: زارەکی، بەدەمی.

لَفّ: پێچانەوە.و- تۆپ، پێچەك.

لَفَّاف: خولەر.و- پێچەر.

لَفَّة: خولێك.و- پارویەك، تیکەیەك.و- چەپك.و- مێزەر.

لِقَاء: دیدەنی، ژوان.

لَقاح: پیتاندن.و- تۆو؛ ئاوی نێرینە.

لَقَب: نازناو.و. ناووناتۆره.

لُقطَة: دۆزراوه، هەڵگیراوه.و. کۆکراوه، چنینەوه.

لَقَف: قۆستنەوه، چنینەوه. و. لێواری بیر.

لَقلَق: حاجیلەقلەق(با).

لُقمَة: پارو، پاروڵه.

لَقِیط: دۆزراوه.و. هەڵگیراوه؛ بۆ منداڵی بێکەس.

لُکمَة: ز..ن قورسی، زمان گرانی.

لَکمَة: مشتەکۆڵه.

لکِنّ: بەڵام.و. کەچی،هێشتا.

لِمَ: بۆچی.

لِمام: ناوبەناو، جارناجارێك.

لُمجَة: بەرکوڵ.

لَمجَة: شەوچەره.

لَمح: چاوپیاخشاندن، سەرنجدان.

لَمحَة: چاوپیاخشان، تیله.و. شێوه، پێچوون.

لَمس: دەست لێدان، بەرکەوتن.و. هەست.

لَمعَان: درەوشاوه، درەخشان.و. ساف، لووس.

لَمعَة: بریسکه، درەخشان.و. ساف و لووس.

لَمَم: شێتۆکەیی.

لَمّ: کۆکردنەوه،گردکردنەوه.

لَمَّا: کاتێك.

لَمّاع: لووس.و. درەوشاوە.

لُهَاة: زمانەچکۆلە.

لَهَائَة: کەلەرم(م).

لَهْب: ئاگرپێوەنان، داگیرساندن.

لَهَب: گڕ، کڵپە.

لَهْبان: تینو.و. قرچەی گەرما.

لَهْثان: هەناسەبڕکێ.

لَهْثَة: شەکەتی، ماندوویێتی. و. تینوێتی.

لَهْجَة: شێوەزمان، دیالێکت.

لَهْفَان: تامەزرۆ، پەرۆش.و. بەداخ، بەکەسەر.

لَهْفَة: تامەزرۆبوون، پەرۆشی .و. داخ، کەسەر.

لُهْنَة: بەرکولێ.و. دیاری دەست.

لَهْو: رابواردن.و. خەڵافان، خەریك کردن.

لَوْ: ئەگەر.

لِوَاء: بەیداخ.و. چەند دەستە یەك لە سوپا.و. پلەیەکی سەربازییە.

لِوَاذ: پەنابردن.

لَوازِم: پێویستی، کەرەستە.

لِواطَة: نێربازی، هەتیوبازی.

لُوبِيا: لۆبیا(ر).

لَوْح: تەختە، دەپە.و. دەفە.

لَوْحَة: تابلۆ.و. تەختە.و. تەختەرەش.

لَوْز: بایەم، چوالە(ر).

لَوْزَتين: ئالۆ؛ گرێیەکی بچووکە لەژێر شەویلکەدا پەیادا دەبێت.

لَوْعَة: شەیدایی، خۆشەویستی .و. سوتاوی.

لَوْلا: ئەگەر.

لَوْلَب: جەڕ، بورغی.و. پێچەك.

لَوْلَبِيّ: پێچاوپێچ.

لَوْمَة: گلەیی، گازندە.و. سەرزەنشت، سەرکۆنەکردن.

لَوْن: رەنگ.و. بۆیە.و. جۆر،چەشن.

لَوِي: چەماندنەوە.و. بادان، رستن.

لِياح: سپی.و. سپێدە، بەرەبەیان.

لِياط: سواخ.

لِياقَة: لێوەشاوەیی، لێهاتوویی.

لَيْت: بریا، خۆزگە.

لَيْث: شێر، سۆران(ئا).و. هێز، توانا.

لَيْس: نا، نە.

لِيفَة: ریشاڵ.

لَيْل: شەو.

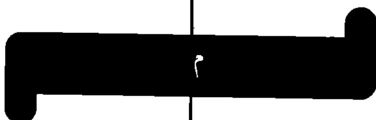
لَيْلَة: شەوێك.و.

شەویەسەربردن.

لَيمُون: لیمۆ(م).

لَيْن: نەرمونۆڵ.

لِيَّة: دووگ.

م: بیست و چوارهه‌مین پیته له‌زمانی عه‌ره‌بیی‌دا.

مِئَات: سه‌دان.

مُؤَاخَذَة: لێگرتن.و- سه‌رزه‌نشت کردن.

مُؤَازِر: پشتیوان، پشتگر.

مُؤَازَرَة: هاریکاری، پشتگیری.

مُؤَاسَاة: به‌لا، کاره‌سات.و- پرسه.

مُؤَامِرَة: ئاژاوه‌نانه‌وه، پیلانگێڕان.

مُؤَامَرَة: پیلان، نه‌خشه.و- ئاژاوه‌نانه‌وه، پیلانگێڕان.

مُؤَبَّد: هه‌تاهه‌تایی، هه‌میشه‌یی.

مِئْبَر: ده‌رزیهه‌ڵێدان.

مِئَة: سه‌د.

مُؤْتَمَر: کۆنگره، کۆبوونه‌وه.

مُؤَثَّث: ڕاخراو، ماڵی پڕ که‌لوپه‌ل و تفاق.

مُؤَثِّر: کاریگه‌ر.

مُؤَجِّر: كرێگرتە.

مُؤَجَّل: دواخراو.

مِئْجَنَة: گەلاكوت.

مُؤَخَّرَة: پاشەوە، دوایەکی.

مُؤَخراً: بەم دواییانە.

مُؤَدَّب: ـــەلار، بەرێز، خۆشخوو.

مُؤَذِن: بانگدەر.

مِئْذَنَة: بانگە؛ ئەوشوێنەی بانگی لەسەردەدرێ.

مُؤَذِي: بەزیان، زیانکار.و- خراپەکار.

مُؤَرِّخ: مێژووناس.

مِئْزَر: بەرکۆش، بەروانکە.و- پەچە، رووپۆش.

مُؤَسَّس: دامەزراوە.

مُؤَسِّس: دامەزرێنەر.

مُؤَسَّسَة: دامەزراوە.

مُؤسِف: جێیداخە.

مُؤَسِل: نوکتیژ.

مَؤُف: دەردەدار، نەخۆش.

مُؤَقَّت: کاتی، دەمی.

مُؤَلِّف: دانەر.

مُؤَلَّف: دانراو، پەرتووك. پێکهاتوو، پێکهێنراو.

مُؤَمِّل: هیوادار، ئومێدەوار.

مُؤمِن: باوەڕدار، خواناس.

مُؤنَة: ئازوخە، تفاق.

مُؤَنَّث: مێ، مێچکە.

مِئَوِيّ: سەدی.

ما: نا، نه .و- چی.و- چ.

ماء: ئاو.و- ئاووگ، شله.

مائت: مردوو.

مائِدَة: خوان، سفرەی ڕازاوه.

مآب: بۆگەڕاوه.و- پەنا، داڵده.

مَأبِض: ڕەفیسك؛ قوڵکەی ژێرئەژنۆ.

مَأبون: حیز.و- تۆمەتبار.

مَأتَم: پرسه، سەرەخۆشی.

مَأثور: گێڕراوه، پێشینان.و- کۆنین، دێرین.

ماجِن: قۆشمەچی، گاڵتەچی.و- بێئابروو.

مَأجُور: کرێگرته، ڕەنجبەر.

و- پاداشت داراو.

ماحِك: گێرەشێوێن،شەڕانی.

مَأخَذ: سەرچاوه، کانگه، شوێنی وەرگرتن.و- پێڕەو، ڕێباز.و- مانا، واتا.

مَأخُوذ: وەرگیراو.و- براو.و- سەرسام.

مادَام: چونکه، لەبەرئەوەی.

مادِث: کلاو.

مادَّة: مایه.و- کەرەسته، شت.و- بەند، بەش.و- تۆخم.

مادِّيّ: پووڵەکی.و- شتێتی، کەرەستەیی.

مَاذا: چی.

مَأذُون: ڕێدراو.

مَأرَب: مەبەست، دۆز.و.
پێویستی.و. ئامانج.
مارِد: دێو، درنج.و. یاخی.
مارّ: رێبوار، رێدار.و.
تێپەڕیو.
مازِح: زمان خۆش،گاڵتەچی.
مَأزِق: تەسك، تەنگەبەر.و.
تەنگانە.
مَأساة: کەسەر، هەژمەت،
مەینەتی.و. ئاسۆر، بەخەم.
ماسِخ: بێتام.
ماسِكَة: گیرە.و. خزمایەتی.
ماسُورَة: شمشاڵ.و. بۆری.
ماشَة: ئەوقە.و. ماش(ر).
ماشِطَة: بەربووك.و. شانەکەر
، رازێنەر.
ماشِك: مەقاش.
ماشِي: پیادە؛ ئەوەی
بەپێدەڕات.و. رۆییو،
رۆشتوو.
ماشِيَة: ئاژەڵ، ماڵات.
ماضِي: رابردوو.و. پێشوو.و.
تیژ، برندە.
ماعِز: بزن(ئا).
ماعُون: قاپو قاچاخ، ترو
تفاق.و. باران.و. گوێڕایەڵی.
مَأقَة: مەنسکدان.
ماكِر: فێڵباز.
مَأكَل: خواردن.
ماكِنَة: خەڕەك، دەزگای

رستنه .و. مه‌کینه.

مَأكُول: خوارده‌مه‌نی .و. خوراو.

ماكَياج: ئارایشت، رازاندنه‌وه.

مَآل: سه‌رچاوه .و. ئه‌نجام، ئاکام .و. بۆگه‌ڕاوه.

مالَج: ماڵه.

مالِح: سوێر.

مالْطَة: سووره‌تا(ن).

مالِك: خاوه‌ن .و. دارا، هه‌بوو .و. ده‌سه‌ڵاتدار.

مالُوش: مڵه، جۆبڕکه(ج).

مَألُوف: باو،ئاسایی .و. ماڵی.

مالِيء: پڕکه‌ر.

مالِيَّة: دارایی، سامانداری.

مَأماة: باڕاندن، باعاندن.

مَأمَل: ئاوات .و. هیواداری.

مَأمَن: جێی بێترس .و. په‌ناگا.

مَأمُور: فه‌رمانبه‌ر، مووچه‌خۆر .و. نێردراو، پێسپێردراو.

مَأمُوريَّة: فه‌رمانبه‌ری .و. کارو ئه‌رك.

مَأمُون: بێترس، بێوه‌ی .و. جێباوه‌ڕ.

مَأنَة: سك، گیپاڵ.

مانِع: به‌ربه‌ست، رێگر .و. کۆسپ.

ماهِر: کارامە، کارزان.

مُأهَّل: کونجاو، شیاو.و. ئامادە.و. لێهاتوو.

مَأهُول: ئاوەدانی.

ماهِیَّة: چیەتی.و. بوونیەتی، راستێتی.و. مانگانە.

مَأوَی: دالدە.و. پشتو پەنا.

مایس: جۆزەردان، مانگی پێنجەمە لەساڵی رۆژیدا.

مُباح: رەوابینراو.و. مفت، مشە.و. شیاو، دروست.

مُباحِث: هەوالگر.و. لێکۆڵەر.

مُباحَثَة: وتووێژ، گفتوگۆ.و. لێدوان، لێکۆڵینەوە، تاوتوێ.

مُباد: تەفروتونا، دوابڕاو.

مُبادَرَة: دەست پێشخەری.

مُبادَلَة: گۆڕینەوە، ئاڵوگۆڕ.

مُبارَاة: پێشبڕکێ.

مُبارَزَة: رمبازی.

مُبارَك: پیرۆز.و. شتی بەنرخ.

مُباشِر: راستەوخۆ، یەکسەر.

مُباع: فرۆشراو.

مُباغَتَة: لەپڕ، ناکاوی.

مُبالاة: دەربەست، پەرۆش.

مُبالَغَة: پێوەنان، زیادەڕەوی.

مُباهَاة: کەشوفش.و. شانازی، گەزاف.

مُبْتَدَأ: یەکەم.و. سەرەتا.و.

دەست پێکراو.

مُبْتَدِيء: دەست پێکەر.و۔ نوێکار.

مُبْتَسِم: زەردەخەنە.

مُبْتَكِر: داهێنەر.و۔ نۆبەرە.

مُبْتَلَى: گیرۆدە، گرفتار، دووچار. و۔ وێڵ، سەرگەردان.

مُبْتَهِج: شاد، دڵخۆش.

مُبْتَهِل: تکاکار، نزاکەر.

مَبْتُور: کەل.و۔ کوڵ، بڕاو.

مُبَجَّل: شکۆ، بەڕێز.

مَبْحَث: روانگە، سۆراخ.و۔ جێ‌لێدوان.

مَبْدَأ: بیروباوەڕ، رێباز.و۔ سەرەتا.و۔ بنەڕەت.

مُبَدَّد: پەرش‌و بڵاو.

مُبْدِع: داهێنەر.

مَبْذُور: بێشومار.و۔ بەفیڕۆدراو.

مِبْرَد: برپەند، کارتێن.

مَبَرَّة: خێرومەند، خێرخوا.و۔ چاکە.و۔ دیاری.

مُبَرِّح: توندوتیژ.

مُبَرِّدَة: فێنککەرەوە، ساردکە.

مُبَرِّر: بەڵگە، بیانو.

مُبْرِز: دەرخەر، نیشاندەر.

مُبْرَم: قایم، پتەو.و۔ بادراو.

مُبَرْهَن: سەلمێنراو.

مَبْرُور: پەسەندکراو.

مَبْرُوم: کشتەك.و- بادراو.

مَبْزَل: داشۆرگە.

مَبْسُوط: راخراو.و- شاد.و- ئاسانکراو.

مُبَشِّر: مژدەدەر، مژدەهێن.

مُبَطَّن: ناوپۆشراو.

مُبَعْثَر: پەرش‌و بلاو، بلاوکراو.

مَبْعُوث: نێردراو.و- نوێنەر.

مُبْغِض: بێزراو، قێزەون.

مُبَكِّر: بەیانی‌زوو.و- پێش‌وەخت.

مَبْلَغ: بڕ، گوژمە، مایە.و- کۆتایی، ئەوپەڕی.

مُبَلِّغ: گەیەنەر، پێراگەیەنەر.و- سیخوڕ.

مُبَلَّل: تەڕ.

مَبْنَى: خانوو، ماڵ.و- تەلار.

مُبْهِج: شەنگ، شۆخ.

مُبَهْدَل: ناقۆلا، تەپلۆس، تەمەڵ.

مُبْهَم: لێڵ، نادیار.و- ئاڵۆز.

مَبْهُوت: کاس، وڕ.و- سەرسام.

مَبْهُور: شەکەت، کفت.

مُبَوَّب: خانەخانە.و- بەش بەش.

مَبِيت: ماڵ.و- شوێنکە.

مُبِيد: لەناوبەر، فەوتێنەر.

مَبِيض: هێلکەدان.

مُبِيع: فرۆشراو.و. فرۆشتەنی.
مُبِين: ئاشکرا.و. روون، رەوان.
مُتَابَعَة: بەدواداچوون.و. دوکەوتن، راونان.
مُتَأَثِّر: کارتێکراو.و. نیگەران.
مُتَاح: لواو، گونجاو.و. چنگ کەوتوو.
مُتَأَخِّر: دواکەوتو، بەجێماو.
مُتَأَذِي: کۆڵەوار.و. بیزار، جاڕس.
مُتَأَصِل: رەسەن، قایم.و. درێژخایەن.
مَتَاع: شمەك.و. کەلوپەل.

مَتَاعِب: دەردەسەری، چەرمەسەری
مُتَأَكِّد: دڵنیا.
مُتَآمِر: پیلانگێر.
مُتَأَمِّل: راماو.و. ئاواتەخواز.
مَتَانَة: قایمی، پتەوی.
مُتَأَهِّب: ئامادە، لەسەرپێ ساز.
مُتَأَهِّل: شیاو، شایستە.و. ژندار، خێزاندار.
مُتَبَاين: جیاواز، جودا.
مُتَبَحِّر: خوێندەوار، تێکەیشتوو.
مُتَبَخْتِر: فشەکەر، بەفیز.
مُتَبَرِّع: بەخشەر، باربودەر.

مُتَبَقٍّ: ماوەتەوە، ماوە.
مُتَبَلِّط: قیرتاو، بەردڕێژ.
مُتَّبَع: پەیڕەویکراو، شوێنکەوتوو.
مُتَّحِد: تەبا، یەکگرتوو.
مُتَّسِع: فراوان، بەرین.
مُتَّصِل: لکاو، پێوەنووساو. و- بەردەوام.
مُتَّفِق: کۆك، تەبا، رێك.
مُتَّقِي: خۆپارێز.و- لەخواترس.
مُتَّكَأ: پالگە، پالپشت.
مُتَّهَم: تاوانبار،تۆمەتبارکراو.
مُتَجاسِر: بوێر، ئازا.
مُتَجانِس: هاوچەشن، چوون یەك.
مُتَجاوِز: سنوورشکێن.و- لەڕادەبەدەر.
مُتَجَزِّأ: پارچەپارچە، کەرتو پەرت.
مُتَجَعِّد: ژاکاو، گرژ.و- لوول، چرچ و لۆچ.
مُتَجَمِّد: سەهۆڵبەندان، بەستوو.و- مەییو.
مُتَجَنِّب: خۆپارێز، خۆلادەر.
مُتَجَوِّل: گەڕۆك، گەڕیدە.
مُتَحارِب: جەنگاوەر، شەڕکەر.
مُتَحالِف: هاوپەیمان.
مُتَحَذِّر: وریا، بەئاگا.

مُتَحَذْلِق: لۆتیی.

مُتَحَرِّر: سەربەست، ئازاد.

مُتَحَرِّش: شەڕفرۆش، گەڕکەر.

مُتَحَرِّك: هاروهاج، بزێو.و. لەق، بزۆك.

مُتَحَسِّر: بەداخ، بەکەسەر.و. هەڵوەریو.

مُتَحَصِّن: پەنا، قەڵغان.و. داوێن پاك.

مُتَحَضِّر: شارستانی.و. ئامادەباش.

مُتْحَف: مۆزەخانە، ئەنتیکەخانە.

مُتَحَمِّس: بەپەرۆش.و. توندوتیژ.

مُتَحَيِّر: سەرسام، حەپەساو.

مُتَحَيِّز: لایەنگر.

مُتَخاصِم: نەیار، دوژمن.

مُتَخَدِّر: سرکەڕ، رچێن.و. بێهۆشکەر.

مُتَخَصِّص: پسپۆڕ، شارەزا.و. تایبا تمەند.

مُتَخَلِّف: دواکەوتوو.و. بەجێماو.

مُتَخَلِّق: هاوخو.و. هاوپشت.

مُتَداوِل: بلاو.و. باو، ئاسایی.و. ئۆرەکار، لەدوا.

مُتَدَبِّر: دووربین، وردەکار.و. سازێنەر.

مُتَدَرِّب: راهاتوو، فێر.

مُتَدَفِّق: خوڕ، هەڵقوڵاو.

مُتَدَلِّي: شۆڕ.

مُتَدَيِّن: خواناس، ئاییندار.

مُتَذَبْذِب: ڕاڕا، دوودڵ.و. لەرزۆك.

مُتَذَرِّع: پەلپكر.

مُتَذَمِّر: وەڕس، بێزار. وبۆڵەکەر.

مُتَرَاجِع: پاشگەزبووە، گەڕاوە.

مُتَرَادِف: هاوواتا.

مِتْرَاس: سەنگەر، مەتارێز.و. پشکۆڵ.

مُتَرَاكِم: کەڵەکە، تۆپەڵ.

مُتَرَبِّص: ڕێکوپێك، بەجێ.و. ساز، ئامادە.

مُتَرَجِّي: تکاکار.و. ئومێدەوار.

مُتَرْجِم: وەرگێڕ.و. ڕاڤەوان.

مُتَرْجَم: وەرگێڕاو.و. گۆڕپاو.

مُتَرَخِّي: سست.و. خاو، شل.

مُتَرَدِّد: دوودڵ، ڕاڕا.

مِتْرَس: پشکۆڵ؛ ئەو دارەیە کەلەپشتەوە دەرگای پێ دادەخرێ.و. سەنگەر، مەتارێز.

مُتَرَعْرِع: گەشەکردوو.و. جوڵاو، بزواو.

مُتَرَقِّب: چاوەڕوانی.

مُتَرَهِّل: گۆشت شل‌و شاو.و- خاو.

مُتَرَهِّن: بارمته.

مَتْرُوك: لاکه‌وتوو، په‌ڕاو.و- به‌جێماو.

مُتَزِّن: سه‌نگین، قورس.

مُتَزَعْزِع: له‌ق، شلۆق.

مُتَزَلِّف: کاسه‌لێس، مه‌رایی‌که‌ر.

مُتَزَوِّج: ژندار، خێزاندار.

مُتَزَوِّجَة: به‌شوو، مێردار.

مُتَسَاوِي: یه‌کسان،وه‌ك یه‌ك.

مُتَسَرِّب: ته‌شه‌نه، بلاوبوونه‌وه.

مُتَسَوِّس: کرمێ، کلۆربوون.

مُتَسَوِّل: سوالکه‌ر، به‌له‌نگاز.

مُتَشائِم: ره‌شبین.

مُتَشابِه: لێکچوو، هاوشێوه.

مُتَشَتِّت: په‌رش‌و بلاو.و- ته‌فروتونا.

مُتَشَدِّد: قایم، جیڕ.و- توندوتیژ.

مُتَشَرِّد: خوێڕی، به‌ره‌لا.و- په‌رته‌وازه، ئاواره.

مُتَشَكِّر: سوپاسگوزار.

مُتَشَكِّك: دلکرمێ، به‌گومان.

مُتَشَوِّش: په‌شێو، شله‌ژاو.

مُتَصَدِّق: خێرخواز.

مُتَصَرِّف: ده‌سه‌لاتدار، فه‌رماندار.

مُتَصَلِّب: رەق هەڵاتو.

مُتَضادّ: دژیەیەك.و- بەرهەڵستی.

مُتَضارِب: دژیەیەك، دژوار. و- ناڕەزا.

مُتَضَجِّر: زویر، لالووت.و- هەراسان.

مُتَضَرِّع: تکاکار.

مُتَضَمِّن: لەخۆگرتن.و- پاراستن.و- بژاردن.

مُتَطَاير: پەرش‌وبڵاوبوونەوە

مُتَطَرِّف: پەڕگر.و- تیژڕەو.

مُتَطَوِّر: پێشکەوتوو، پەرەسەندوو.

مُتَطَوِّع: خۆبەخش.

مُتَطَوِّف: گەڕۆك، گەڕیدە.

مُتَعَادِل: هاوکێشە.و- یەکسان، وەك یەك.

مُتَعَارِف: ئاشنایەتی‌کردن.

مُتَعاطِف: هاوسۆز.

مُتَعاقِب: دوابەدوا، نۆرەیی.

مُتَعَال: زۆربڵند.

مُتْعِب: بێزارکەر.و- گران، قورس.و- ماندووکەر.

مُتْعَب: شەکەت، ماندوو.

مُتْعَة: چێژ.و- رابواردن، خۆشی.

مُتَعَجِّب: سەرسوڕماو.و- سەرگەردان.

مُتَعَدِّد: هەمەجۆر.و- زۆر،

فره.

مُتَعَدِّي: تێپه‌ڕ.و. ده‌ستاوێژ .و. دوژمنکار.

مُتَعَرِّج: پێچاوپێچ.و. به‌رزونزمایی.

مُتَعَسِّر: دژوار، گران.

مُتَعَصِّب: ده‌مارگیر.و. ده‌ماردار.و. به‌په‌رۆش.

مُتَعَطِّل: په‌ککه‌وتوو.و. له‌کارکه‌وتوو.

مُتَعَطِّن: گه‌نده‌ڵ.

مُتَعَفِّن: بۆگه‌ن، گه‌نیو.

مُتَعَلِّق: په‌یوه‌ندکراو، به‌ستراو.و. هه‌ڵواسراو.

مُتَعَلِّل: په‌ڵپگر، به‌بیانو.

مُتَعَمِّد: به‌هه‌وه‌س، به‌خۆڕایی.

مُتَعَمِّق: دووربین، وردبوه‌وه. و. قوڵبوه‌وه.

مُتَعَهِّد: به‌ڵێنده‌ر.و. هاوپه‌یمان.

مُتَعَوِّد: راهاتوو، چه‌شه.و. هۆگر.

مُتغایِر: جیاواز.

مُتَغَيِّر: گۆڕاو.

مُتَفَائِل: گه‌شبین.

مُتَفَاخِر: شانازیکه‌ر.و. خۆهه‌ڵکێش.

مُتَفَاوُت: جیاوازی.

مُتَفَتِّت: هه‌ڵوه‌ریو.و. رزیو.

مُتَفَجِّر: تەقەمەنی.

مُتَفَخِّم: ئاوساو.و. گەورە.

مُتَفَرِّج: بینەر، تەمەشاکەر.
و. گوشاد، دڵخۆش.

مُتَفَرِّغ: بێکارە.و. لێبڕاو؛
کەسێ خۆی یەك لابکاتەوە
بۆ کارێك.

مُتَفَرِّق: جیا، جودا.

مُتَفَرِّقَة: جیاجیا، جیابەجیا.

مُتَفَسِّخ: پواو؛ شتێ گەنیوو
ڕزیوبێت.و. هەڵوەشاو.

مُتَفَشٍّ: بڵاو، ئاشکراکراو.

مُتَفَطِّر: قڵیشاو.

مُتَفَكِّر: تێبینیار، راماو.و.
بیرەوەر.

مُتَفَنِّن: هونەرمەند.

مُتَفَوِّق: سەرکەوتوو، زاڵ.

مُتَقَابِل: بەرانبەر.و. وەك
یەك.

مُتَقَارِب: لیك نزیك.

مُتَقَاطِع: یەکتربڕ.

مُتَقَاعِد: خانەنشین.و.
لێکەوتوو.

مُتَقَبَّل: وەرگیراو.

مُتَقَدِّم: پێشکەوتوو،
سەرکەوتوو.و. پێشینان.و.
پێشەنگ.

مُتَقَلِّب: هەڵگەڕاو.و. راڕا.

مُتَقَلِّص: گرژ.

مُتْقَن: تەواو، پوخت.

مُتْقِن: كارامه، شارەزا .و- وردكار.

مُتَكافِيء: هاوتا، هاوچەشن .و- چوونيەك.

مُتَكَبِّر: گەورەيی.و- فيزن، لووت بەرز.

مُتَكَدِّر: خەمبار، خەفەتبار.

مُتَكَلِّم: قسەكەر، بێژەر.

مُتَلاشِي: نەماو، پوكاوە.

مُتَلأْلِيء: درەوشاوە، شەوقدار.

مُتَلَعْثِم: لالەپەتێ.

مُتَلَذِّذ: خۆش، بەتام.

مُتَلَوِّث: پيس.

مُتَلَوِّن: هەمەرەنگ، رەنگين.

.و- راڕا.

مُتَمَاثِل: لێكچوو، يەك جۆر.

مُتَمَاسِك: گيرساوە.و- پتەو، يەككگرتوو.

مُتَمَتِّع: بەهرەمەند.و- خۆشرابوێر.

مُتَمَدِّد: راكشاو.و- درێژ.

مُتَمَدِّن: شارستانی، ژياری.

مُتَمَرِّد: ياخی، سەركەش، ملهوڕ.

مُتَمَرْكِز: هاوچەق.و- جێگير.

مُتَمَزِّق: هەپروون، دڕاو.

مُتَمَكِّن: بەتوانا.و- جێگير، دامەزراو.و- پتەو.

مُتَمَنِّي: ئاواتەخواز.و-

سوپاسگوزار.

مُتَمَهِّل: هێواش، لەسەرخۆ.

مُتَمَوِّج: شەپۆلاوی، شەپۆلدەر.

مُتَمَوِّل: دەوڵەمەند، سەرمایەدار.

مَتْن: پشت.و. دەق.و. پتەو، قایم.و. بەرزایی.

مُتَنَاسِب: هاوڕێژ، هاوسەنگ .و. گونجاو.

مُتَنَاسِق: ڕێك، خشت.

مُتَنَافِس: بەربەرەکانکار.

مُتَناقِض: نەسازاو.

مُتَنَدِّم: پەشێمان، ژیوان.

مُتَنَعِّم: خواپێداو، دەوڵەمەند.

مُتَنَفِّر: بێزار، هەرەسان.

مُتَنَفِّس: گیاندار، زیندوو.و. هەناسەدەر.

مُتَنَقِّل: کۆچەر.و. جێگۆڕ.

مُتَنَوِّع: هەمەجۆر، هەڕەمە، تێکەڵە.

مُتَهَاوِن: سست، هێواش.

مُتَهَتِّك: ڕیسوا، ئابڕووچوو.

مُتَهَدِّل: شەپوشۆڕ، داکەوتوو.

مُتَهَرِّب: تۆراو.و. ڕاکردوو.

مُتَهَكِّم: زمان پیس.و. گاڵتەچی.

مُتَهَوِّر: سەرچڵ، هەڵەشە.و.

وێرانکار.

مُتَوَاتِر: یەك لەدوای‌یەك.و- دەماودەم.

مُتَوَارِي: دەربەدەر، ئاوارە.و- پەنهان، پۆشراو.

مُتَوَاصِل: پەیتاپەیتا.و- گەیەنراو.

مُتَوَاضِع: خاکی، خۆبەکەم زان، لەخۆبوردە.

مُتَوَافِر: زۆر، بێ‌شومار.

مُتَوَافِق: سازاو، لەبار.

مُتَوَالِي: یەك لەدوای‌یەك.

مُتَوَتِّر: گرژ.و- توند، قایم.و- بادراو.و- رەق.

مُتَوَرِّم: ئاوساو، پەنماو.

مُتَوَسِّخ: پیس‌و چڵکن.

مُتَوَسِّط: ناوەندی.و- ناوەڕاست، ناوەنجی.

مُتَوَسِّل: تکاکار، داوێنگیر.

مُتَوَطِّن: نیشتەجێ.

مُتَوَفِّى: مردوو، نەماو.

مُتَوَقِّد: گەش، داگیرساو.و- بیرتیژ.

مُتَوَقِّع: ئومێدەوار.و- بەتەما، چاوەڕوان.

مُتَوَكِّل: جێنشین.و- پشت ئەستور.و- خۆدانەدەست.

مُتَوَلِّ: سەرەوکار، کاربەدەست.

مَتَى: کەی.و- کاتی، ساتی.

مُتِيح: خۆتیَهەڵقولَتێن.

مُتَيَقِّظ: ئاگادار، هۆشیار.

مُتَيَقِّن: دڵنیا .و. گومان ڕەوێن.

مَتِين: قایم، پتەو.

مَثَابَة: لەباتی .و. ماڵ .و. کردبوونەوە .و. پاداشت.

مُثابِر: بەردەوام، کۆڵنەدەر.

مُثابَرَة: بەردەوامی .و. ئەرك، ڕەنج.

مِثال: نموونە، وێنە .و. هێندە، بڕ .و. پەند.

مَثالَة: پیاوەتی، چاکێتی.

مِثالِيّ: نموونەیی نموونەگەری .و. پەندی؛ بۆ وانەوەرگرتن .و. ئەندێشەیی، خەیاڵپلاوی.

مَثانَة: میزڵدان.

مُثْبَت: دامەزراو، چەسپیو .و. ئەریَ.

مُثْبِت: راگر.

مَثْرُوم: جنراو، قیمە.

مُثْرِي: دەوڵەمەند، ساماندار.

مُثَقَّف: رۆشنبیر، خوێندەوار .و. تیگەیشتوو.

مَثَل: هەمبەر، هاوتا .و. وێنە، نموونە .و. گوتە .و. پەند .و. بەلگە.

مِثْل: وەك، چەشن .و. نموونە، وێنە.

مُثَلَّث: سىٚ‌گۆشه،سىٚ‌سووچ.

مُثْمِر: بەردار. بەسوود، بەکەڵك.

مُثَنّى: دوو، دویەکی.

مَثْوَى: داڵدە، نەوا.و. ماڵ، ئارامگە.

مُثِير: گرنگ.و. کاریگەر، هاژێنەر.

مَثِيل: هاوشان، هاوتا.و. لێچوو.

مُجَابَهَة: رووبەڕوو.

مُجَادَلَة: مشتومڕکردن، کێشمەکێشم.و. گفتوگۆکردن، وتوتێژ.

مَجَاز: خوازە، خواستە.و. ڕێڕەو.

مُجَاز: رێدراو.و. پشوودراو.

مُجَازَفَة: جەربەزەیی،دلێری.

مَجَازِي: خواستراو، پێچەك.

مَجَاعَة: برسێتی.

مَجَال: بوار، دەرفەت.و. گوزەر.و. ماوە.

مُجَامَعَة: مەفتانە، بۆماوەی هەفتەیەك.

مُجَامِل: رووخۆش، خۆشڕەفتار.

مُجَامَلَة: روخۆشی، خۆشڕەفتاری.

مُجَالَبَة: پشت تێکردن، روولێوەرچەرخان.

مُجانِس: لەیەکچوو، چونیەك.

مُجانَسَة: چوونیەکی، هاوچوویی.و. هاوچەشن.

مُجاهِد: خەباتکار، تێکۆشەر.

مُجاهَدَة: خەباتکردن.و. شەڕکردن.

مُجاهَرَة: ئاشکراکردن.

مُجاوِر: دراوسێ.و. نزیك.

مُجاوَرَة: دراوەسێتی.

مُجْبَر: ناچار.

مَجْبُور: ناچار، زۆرلێکراو.

مُجْتاز: تێپەڕ.

مُجْتَبَى: هەڵبژاردە.

مُجْتَرّ: کاوێژکەر.

مُجْتَمَع: کۆمەڵگا، گەلە.و. کۆبوونەوە.

مُجْتَنِب: خۆپارێز.

مُجْتَهِد: تێکۆشەر،رەنجدەر.

مَجّانِيّ: خۆرایی، بەلاش.

مِجَنّ: مەتاڵ؛ شتێکە وەك ساج وایە، بۆ شەڕ بەرکارهێنراوە.

مَجْد: شکۆ، بڵندی.

مُجْدِب: وشکەساڵ، بێبارانی

مُجِدّ: تێکۆشەر، هەوڵدەر.

مُجَدِّداً: سەرلەنوێ، دیسانەوە.

مُجَدَّد: نوێ، تازەوەبو.

مُجَدَّد: نوێخواز، تازەگەر.

مَجْدُور: ئاولاوی(ن).

مجذُوم: گول(ن).

مَجَرّ: جەو؛ مەقەستی گەورە بۆ خوری برینەوە.

مُجَرَّب: دنیادیدە، بەئەزموون.

مجَرَّة: کاکێشان، هۆك.

مُجَرَّد: رووت.و. پەتی، تەنها .و. سەلت، رەبەن.

مجْرَفَة: خاکەناز، رامالەر.

مُجْرِم: تاوانبار، کەتنکار.

مجْرُوح: بریندار، زامدار.

مَجْرُور: کێشکراو.و. ژێر؛ بۆ بیت.

مَجْرُوش: برویش(ر).و. هاپڕاو.و. پاککراو، توێکڵ لێکراوە.

مَجْرَی: گوزەر.و. ئاوەڕۆ.و. رێباز.

مَجْزَرَة: قەسابخانە.و. کوشتارگە؛ جەنگیخوێناوی.

مَجْزوز: بڕاو.

مُجَسَّم: بەرجەستە.و. تەندار .و. هەڵبژێراو.

مُجَعَّد: گرنج، گرنجاوی.و. گرێ، چین چین.و. ژاکاو.

مُجَفَّفَة: وشککەرەوە.

مُجَلْجَل: دەنگ زولاڵ، دەنگ تیژ.

مَجْلِس: ئەنجوومەن.و.
دوانگە، نیشگە.و. دادگا.
مَجَلَّة: گۆڤار.
مُجَلَّد: بەرگ تێگیراو.و.
بەرگ.
مَجْمَع: کۆڕ، دواندنگە.و.
کۆمەڵگە.و. دیوان.
مُجْمَل: کورتە.و. گشت.
مُجَمَّد: بەستوو.
مُجَمَّع: کۆبووە، کۆکراوە.
مَجْمُوع: کۆکراوە.و. گشتی،
سەرەنجام.
مَجْمُوعَة: کۆمەڵە، دەستە.
مُجَنَّب: قەڵغان.و. لاخراو.
مَجْنُون: دێوانە، شێت.

مَجْهَل: مەرێمە نەزانراوەکان
.و. نەزانراو.
مَجْهُول: نادیار.و. نەزانراو.
مَجُوس: ئاگرپەرست.
مُجُون: بێئابڕوو، خراپەکار.
مُجَوْهَر: گەوهەر، خشڵ.
مُجَوَّف: بۆش،کلۆر.و. قوپاو.
مَجِيء: هاتن.
مُجِيب: وەڵامدەرەوە.و.
گوێڕایەڵ.
مَجِيد: شکۆ، مەزن.
مُجِير: یاریدەدەر، بەهانا.
مُحَادَثَة: وتووێژ کردن،
گفتوگۆکردن.
مُحَاذ: لا، هەمبەر.

محَارِب: شەڕکەر،جەنگاوەر.

محَارَبَة: شەڕکردن، بەجەنگ هاتن.

محَارَة: گوێچکەماسی، لەپکە.

مُحَاسِب: ژمێریار.

مُحَاسَبَة: ژمێریاری.و. لێپێچانەوە، لێکۆڵینەوە.

محاصِر: ئابلوقەدەر.

مُحَاصَرَة: گەمارۆدان، ئابلوقەدان.

مُحَاضِر: وانەبێژ.و. ئامادە.

مُحَاضَرَة: پرسیاووەلام.و. گفتوگۆ، لێدوان.و. وانەبێژی.و. وتار، بابەت.

مُحَاط: گەمارۆ، دەورگیراو.

مُحَافِر: ئەسکەنە؛ ئاسنێکی دەم تیژە شتی پێ هەڵدەکەندرێت.

مُحافِظ: پارێزگار.

مُحَافَظَة: پارێزگا.

مُحَاق: مانگ کەل بوون.

مُحاكاة: لێکچوون.و. لێکچواندن.

مُحاكَمَة: دادپرسین، داوابینین.و. دادگایی‌کردن، لێپرسینەوە.

مُحَال: ئەستەم.و. ناشێ.و. پڕوپووچ.

مُحَامِي: پارێزەر، بەرگر.

مُحَاوَرَة: گفتوگۆکردن.و. مشتومڕکردن.

مُحَاوَلَة: تەقەلا، کۆشش کردن.

مُحَايِد: بێلایەن.

مُحِبّ: خۆشەویست، یار.

مَحَبَّة: خۆشەویستی.

مِحْبَرَة: دوێت، مەرەکەبدان.

مَحْبُوب: خۆشەویست.

مَحْبُوس: بەندکراو.

مُحْتَاج: پێویست.و. هەژار، دەستکورت.

مُحْتَال: تەڵەکەباز.

مُحْتَرِف: پیشەدار.

مُحْتَرَق: سوتاو.

مُحْتَرَم: هێژا، بەڕێز.

مُحْتَشِم: شکۆدار.و. بەڕێز، بێفیز.

مُحْتَضِر: گیانەڵا، سەرەمەرگ.

مُحْتَكِر: قۆرخکار، دەست بەسەراگر.

مُحْتَلّ: داگیرکراو، زەوتکراو.

مُحْتَلِم: باڵق.و. هەرزەکار.

مُحْتَمَل: دەگونجێ، دەشێ .و. رەنگە، لەوانەیە.

مَحْتُوم: چارەنووس.

مُحْتَوِى: ناوەڕۆك.

مَحَجَّة: راستەڕێ.و. مەبەست.

مِخجَم: کەڵەشاخ.

مَحجُوب: شەرمن.و- پۆشراو.

مَحجُور: قۆرخ.و- زەوتکراو، دەستبەسەراگیراو.

مُحّ: خۆشاو؛ پوختەو پاڵفتەی هەموو شتێك.و- زەردێنەی هێلکە.

مَحِدّ: رەشپۆش.

مُحَدَّب: کووڕ.و- قۆقز.

مُحَدِّث: قسەبێژ، گوتیار.و- وتووێژکار.و- فەرمودەزان؛ ئەو کەسەی ئاگایی لە فەرمایشی پێغەمبەر هەبێت.

مُحَدَّد: سنووردار، دیاریکراو .و- تیژکراو.

مِحْدَلَة: باگردێن.

مَحْدُود: دیاریکراو.و- سنووردارکراو.

مِحْدَلَة: بەردەقانی، قۆچەقانی.

مِحْرَاب: روخستگە، بەرنوێژ.

مِحْرَاث: گاسن، هاوجاڕ.

مِحْرَار: گەرمیپێو.

مُحْرَج: تەنگەتاو، ناچار.

مُحَرِّر: دەربازکەر، قوتار.و- سەرنوسەر.

مُحَرِّض: هاندەر.

مُحَرِّك: جوڵێن، بزوێنەر.و- هەڵسوڕێنەر.

مُحَرَّم: قەدەغە.و. مانگی موحەڕەم.

مَحْرَم: خۆمانە، خۆیی‌و خزم .و. هاودەنگ.

مَحْرُوس: پارێزراو.

مَحْرُوق: سوتاو.

مَحْرُوم: تەواس، بێبەش.و. بەش خوراو.

مَحْزُون: خەفەتبار، پەست.

مِحَسَّة: داماڵین.و. رنك، بڕیەند.

مُحْسِن: باش، چاك.و. چاکەکار.

مَحْسُوب: ژمێرراو.

مَحْسُوس: هەست پێکراو.

مَحْشَر: کۆمەڵگە، شوێنی پەسڵان.

مَحْشِيّ: بریانی.و. ئاخنراو.و. رێڕەو.

مُحَصَّن: قەڵابەند.و. داوێنپاك.و. پارێزراو، قایم.

مَحْصَلَة: سەرەنجام، تێکڕایی.

مُحْصِن: قەڵابەند.

مَحْصُود: خەرمان، بەروبووم .و. دروێنەکراو.

مَحْصُور: قەتیس، تەنگاو.و. ئابلۆقەدراو.

مَحْصُول: بەروبووم، بەرهەم .و. دەستکەوت.

مَحْض: پەتی، رووت.و. پاك،

بوخت.

مَحْضَر: کۆبونەوە.و.

پێشەنگا، دیارگە.و. راپۆرت،

کۆنووس .و. ئامادەبوون.و.

ىۆمار، نوسراو.

مُحَضِّر: ئامادەکار، هێنەر.

مَحَطَّة: ئێستگە، وێستگە.

مَحْظُور: قاچاغ، قەدەغە.

مَحْظُوظ: بەختیار.

مَحْفَر: چاڵو چۆڵ.

مَحْفَظَة: جزدان.

مِحَفَّة: تەختەڕەوان، کەژاوە.

مَحْفِل: ئەستێرك.و. کۆڕ،

کۆبوونەوە.

مَحْفَل: ناوەند، ناوەڕاست.و.

کۆگا، دیوان، هۆرگە.

مَحْفُوظ: لەبەرکراو، رەوان.و.

پارێزراو.

مَحْق: لەباربردن، فەوتاندن.

و. نەهێشتن.

مُحِق: مافدار.

مُحَقِّق: پەسادەر، لێکۆڵەر.

مِحْقَنَة: سرنج، شرنیقە.

مَحِك: خوراو، لێخشێنراو.و.

گێرەشێوێن، شەڕانی.

مِحَكّ: روشێنەر.و. بەردێکە

رەچەڵەکی زێڕو زیوی پێ

تاقیدەکرێتەوە.

مُحْكَم: رەختە؛ شتی ساغو

تۆکمە.و. رێکوپێك.

مَحْكَمَة: دادگا، دادڕەس.

مَحْكوم: فەرمانبەسەردادراو .و- نارِەزایی دەربڕین.و- تاوانبارکردن.

مَحْل: نەهاتی، بێبارانی.و- فێڵو تەڵەکە.و- برسێتی.

مِحْلَجَة: چیکەنە؛ ئامێری چنین بەوردی.

مَحَلّ: جێگە، شوێن.و- کۆگا.

مُحَلِل: شیکار.

مَحَلَّة: گەڕەك.

مَحَلِّيّ: خۆماڵی، خۆجێی.و- ناوخۆیی.

مَحْلُول: گیراوە.و- بەرەڵا، بەربوو.و- کراوە.

مَحْمُود: سوپاسکراو.

مَحْمُول: بارکراو.و- گونجاو، لەبار.

مِحْنَة: چەرمەسەری، کۆتەك ، کۆست.

مَحْو: سڕینەوە، کوژانەوە.

مِحْوَر: تەوەرە، خولگە.

مُحِيط: زەریا.و- چێوە، کەمەرە.و- داگرتوو، دەوروبەر.

مُحِيّ: زیندووکەرەوە.

مُحَيِّر: راماو، تیاماو.

مُخَادِع: فێڵباز، تەڵەکەباز.

مُخَاصِم: شەڕانی.و- نەیار.

مَخَاض: ژان گرتن.

مُخاط: چڵم.

مُخاطِب: دوێنەر.

مُخاطَب: قسەبۆکراو، کەسی گوێگر.و- بەرامبەر.

مُخاطَبَة: ئاخاوتن، گفتوگۆ.

مُخاطِر: سەمەرە.و- سەربەزە.

مخاطِر: مەترسی.

مخافَة: ترسان.

مُخالَطَة: تێکەڵاوی.

مُخالِف: ناکۆك.و- جیاواز.

مخالَفَة: سەرپێچی، لاساری و- جیاوازی.

مخبَأ: حەشارگە، سوپەر.

مُخبِر: هەواڵگر.و- هەواڵگەیەن.

مَخبَز: نانەواخانە.

مُختار: کوێخا.و- سەرپشك، هەڵبژێردراو.

مُختَبَر: تاقیگە.

مُختَرِع: داهێنەر.

مُختَصَر: کورت.و- پوختە.

مُختَصّ: تایبەت، پسپۆر.

مُختَفِي: بزر، گوم.و- پەنهانی.

مُختَلِط: تێکەڵاو، ئاوێتە.

مُختَلِف: جیاواز، جودا.

مُختَلّ: شێواو، شپرزە.و- تێکچوو، ناتەواو.

مَختوم: سەرمۆر، مۆرکراو.

مُخّ: مێشك.

مِخَدَّة: پشتی، بالیف.

مُخَدِّر: سڕکەر، هۆشبەر.و-
تلیاك.

مَخدَع: گەنجینە، خەزێنە.و-
ژوور.

مُخَرِّط: پەڕپووت.

مَخرَج: دەرچە، دەلاقە.

مُخرِج: دەرهێنەر، دەرخەر.

مُخَرِّب: تێكدەر، روخێنەر.

مُخَرِّف: خڵەفاو.

مَخرُوط: قۆچەك.

مَخزَن: كۆگە، گەنجینە.

مَخزُون: پەسەندەكراو،
هەڵگیراو.

مُخَصَّب: بەپیت، بەفەڕ.

مُخَصَّصات: سەرمزە،
تەرخانە.

مُخَصَّص: تەرخانكراو.و-
پسپۆڕ.

مُخَطَّط: مێڵكار.و- پلاندانان

مَخطُوطَة: دەستنووس،
نوسراوە.

مَخفَر: پاسگە.

مُخَفَّف: ترنگ، روون.و-
سووك كراو.

مَخفِي: پەنهان، نادیار.و-
شاراوە.

مِخلاة: جۆركە؛ توورەكەی
ئالف.

مخلَب: چرنووك، چنگ.

مُخلِص: دلّسۆز، كارڕاست.و. راستگۆ.

مخلُوط: تێكەڵە، هەڕەمە.

مُخَمَّر: هەڵاتو، ترشاو.و. روپۆشراو.

مُخَمِّن: خەملێنەر، قەبلێنەر.

مخمُور: خەفە.و. سەرخۆش.

مُخَنَّث: ژنانی، نامەرد.

مخِيخ: مێشكۆكە.

مَخِيض: دۆ؛ وەك ماستاو رایە بەڵام ژەندراوە.

مخيَط: دەرزی، سوزن.

مُخِيف: سامناك، ترسناك.

مُخَيَّم: خێوەتگا،دەوارنشین.

مُدَاجَنَة: لاواندنەوە.

مِدَاد: مەرەكەب.

مَدَار: خولگە، تەوەرە.و. كەمەرە.

مُداراة: بەتەنگەوەهاتن.

مَدَاس: سۆڵ؛ جۆرەپێڵاوێكە لەچەرم دروستكراوە.

مُدَاعَبَة: دەستبازی، گاڵتەوكەپ.

مُدَافِع: بەرگر.

مُدان: گوناهبار.و. تاوانباركراو.

مُدَاهَمَة: هێرشی كتوپڕ.و. هەڵكوتانەسەر لە بێئاگایدا.

مُدَاهَنَة: رووپامایی.و.

مُداواة تەڵەکەبازی.

مُداواة: چارەکردن، تیمارکردن.

مُداوِم: بەردەوام.

مُدَبِّر: راوێژکار.و. چارەساز .و. رێکخەر.

مُدَجَّج: پڕچەك.و. ژیشك(ئا).

مَدْح: پیاهەڵدان.و. ستایش کردن.

مَدْحور: تێکشکاو، بەزیو.

مُدَخِّن: جگەرەکێش.و. دوکەڵکەر.

مَدْخَل: دەروازە، دەلاقە.

مَدْخَنَة: کوورە، دوکەڵکێش. و. ئاگردان.

مَدّ: درێژکردنەوە، هەڵکشان. و. فراوانکردن.

مُدّ: مشت، چنگ.

مِدَّة: کێم، زوخاو.

مُدَّة: ماوە، تاو، سات.

مُدَّخِر: پاشەکەوت.

مُدَّعٍ: دادخوان، داواکار.و. شکاتکار.

مَدَرَة: کەرسەك، گڵۆت.

مَدْرَج: رێباز، رێڕەو.

مُدَرِّب: راهێنەر.

مُدَرَّب: راهێنراو، فێرکراو.

مُدَرَّج: پلەپلە، خانەخانە.

مُدَرِّس: وانەبێژ، مامۆستا.

مَدْرَسَة: قوتابخانە.

مُدْرِك: ئاوەز، ژیر، زۆرزان.
مَدْعُوم: لێدراو.و-
پشتیوانیکراو، کۆمەکیکراو.
مِدْفَأة: زۆپا.
مَدْفَع: تۆپ.
مَدْفَن: گۆرستان.و- گۆڕ.
مَدْفُون: شاراوە.
مِدَقّة: کوتەك.
مُدَقِّق: وردبین، سەرنجدەر.
مُدَلَّع: بەناز، نازدار.و-
زۆردراوبەدەمەوە.
مُدَلَّل: نازدار.
مُدَمِّر: رمێنەر، وێرانکار.
مَدَنِيّ: شاری.و- شارستانی.
مَدَنِيّة: شارستانی،ئاوەدانی.
مُدْهِش: سەیر، سەرسامکەر.
مَدْهُوش: واقورِماو،
سەرسورِماو.
مُدَوِّر: بازنەیی، پێچکەیی.
مُدَوَّن: نوسراو.و- نوسراوە.
مَدَى: ماوە.و- دووری،
درێژایی.و- ئامانج، مەبەست.
مُدْيَة: کێرد.و- ئامانج،
مەبەست.
مَدِيد: درێژ.و- فراوان.
مُدِير: بەرِێوبەر،هەلسورِێنەر.
مُدِيرِيّة: بەرێوبەرایەتی،
کارگێری.
مَدِين: قەرزار، وارەدار.و-
بەدین.

مَدِينَة: شار، بازێڕ.

مُذَاب: تواوه.

مَذَاق: چەشتن.

مَذبَح: قاسابخانە،کوشتارگە.

مَذبُوح: سەربڕاو.

مِذرَى: شەن.

مُذعِن: کوێڕایەڵ.

مَذعُور: ترساو، داخورپاو.

مُذَكَّر: نێرینە، نێر.

مُذَكَّرَة: یاداشتنامە، یادگارنامە.

مَذكُور: ناوبراو، باسکراو.

مَذمُوم: زەمکراو.

مُذنِب: تاوانبار.و. تاوانکار.

مَذهَب: ڕێباز، ڕێچکە.و. ئاوزێڕ.و. بیروباوەڕ.و. شێواز، شێوە.

مُذِيب: توێنەرەوە.

مُذِيع: پەخشکار، پەخشەر.

مَرْء: پیاو، کابرا؛ مرۆڤی نێرینە.

مَرؤُوس: ژێردەستە، داروودەستە.

مِرآة: ئاوێنە.

مَرأَة: ژن، ئافرەت.

مُرَاجَعَة: پێداچوونەوە، چاوپیاخشانەوە.و. دووبارەکردنەوە.

مُرَاد: خواست، مەبەست.

مُرَادِف: هاوواتا،

ماومەبەست.

مرارَة: زراو.و. تالی.

مرَاسِل: پەیامبەر، پەیامنێر.

مراسِم: رێورەسم، ئاپۆرە.

مراعَاة: چاودێریکردن.

مُرَافِق: یاوەر، هاوەڵ.

مُرَافَقَة: کەوتنەتەك،

،اوەریی.

مرَاقِب: چاودێر.

مُرَاقَبَة: چاودێری،

سەرپەرشتی.

مرام: ویست، نیاز؛ خواستو

،ەبەستی دڵ.

مُرَاهِق: هەرزەکار،

،ارەپێگەیشتوو.

مُرَاهَنَة: گرەوکردن.

مُراوِغ: فێڵباز، دەستبڕ.

مُرَاوَغَة: فرتوفێڵ، فاکوفیك.

مَرْأى: بینراو.و. بینین،دیدار.

مَرَايَة: ئاوێنە.

مُرَبَّع: چوارگۆشە.

مُرَبِّي: پەروەرشتیار،

پەروەردیار.

مُرَبَّى: دۆشاو.

مُرَبِّيَة: دایەن.

مَرْبوط: پەیوەست،پەیوەند.

مُرتَاب: بەگومان.

مُرتَاح: ئاسوودە، حەساوە.

مَرتَبَة: پلە، پایە.و. خانە.

مُرتَبِط: پەیوەست،پەیوەند.

مُرْتَبِك: سەراسیمە، پەشۆکاو.

مُرَتَّب: ڕێکوپێك.و. ئامادەکراو.

مُرْتَجَل: سەرپێیی، یەکسەری.

مُرْتَدّ: هەڵگەڕاوە.و. کشاوە.

مُرْتَشِي: بەرتیل خۆر.

مَرْتَع: لەوەڕگە.

مُرْتَعِش: لەرزۆك، لەرێنەوە.

مُرْتَكَز: پشتەك.و. راوەستاو، چەقاو.

مَرْج: مێرگ؛ زەمینێکی سەوزە کەچیمەن دای پۆشی بێت.و. لەوەڕگە.

مِرْجَام: داروڵاسیك.

مَرْجَان: شیلان.

مَرْجِع: پەنگا، داڵدە.و. سەرچاوە، چاوگ.

مَرْجُوحَة: جۆلانە.

مَرْجُوّ: ئومێدەوار، بەهیوا.

مَرَح: گاڵتە، فشە.

مَرْحَلَة: پلە.و. قۆناغ، ماوە.

مَرْحَمَة: میهرەبانی،دلۆڤانی.

مَرْحُوم: کۆچکردوو، مردوو.

مِرْخَاص: ئاودەستخانە، سەرئاو.

مِرْدَس: باگردێن، زەویکوت.

مُرّ: تاڵ.و. شیلەیدار.

مَرّ: خاکەناز.و. پەت،

کوریس.

مرْآة: جار.

مرْآة: هێز، توانا.و- ڕەسەنی.

و- هۆشمەندی.

مرسَاة: لەنگەر؛ کەشتی

وەستێن.

مَرَسَة: کوریس.

مُرْسِل: پەیامنێر، نێرەر.

مُرْسَل: نێردراو، ڕەوانەکراو.

مَرْسُوم: نوسراو.و- فرمان،

دەستور، بڕیار.و-

و- بەکێشراو.

مُرْشِد: رابەر، ڕێنیشاندەر.

مرشَّة: پرژێن.

مُرَشَّح: پالاوتە، پالێوراو.

مِرْصَاد: روانگە.

مَرَض: نەخۆشی، بیماری.و-

دەرد، پەتا.

مُرْضِعَة: شیردەر، دایەن.

مُرَطِّبات: ساردەمەنی.

مُرْعِب: ترسناك، سامدار.

مَرْعَى: پاوان؛ جێی لەوەڕی

ئاژەڵ.

مِرْغَاة: کەوگیر.

مَرْفَأ: بەندەر.

مِرْفَشَة: خاکەناز.

مَرْفِق: ئانیشك.

مَرْفُوض: ناپەسەند،

نەویستراو.

مَرَق: شلە؛ شلەی چێشت.

مَرْقَد: زێد، گۆڕ.و. خەوگە.

مَرْقَع: شوێنی پینە.

مَرْكَز: چەق، ناوەند.و. مەڵبەند.و. هەرێم.

مُرَكَّب: پێکهاتوو.و. گیراوە، تێکەڵاو، لێکدراو.

مُرَكَّز: خەست، مەییو.

مَرْمُوق: ناسراو، بەناوبانگ. و. خواپێداو.و. بڵند.

مَرْمَى: مەبەست.و. ئامانج.و. جێی تیربازی.

مَرِن: نەرمونۆڵ.و. رەوشت.

مُرْهِب: تۆقێنەر.

مُرْهَف: تیژ.و. باریك، ناسك.

مُرْهَق: شەکەت، ماندوو.

مَرْهَم: مەتوان.

مُرُوءَة: پیاوەتی، جوامێری.

مِرْوَحَة: پانکە، باوەشێن.

مُرُور: هاتوچۆ.و. تێپەڕبوون .و. گوزەراندن، تێپەڕاندن.

مَرِيء: سورێنچك.

مِرْيَة: گومان، دوودڵی.

مُرِيح: لەبار.و. ئاسوودەکەر.

مُرِيد: دڵسۆز.

مَرِيض: نەخۆش، بیمار.

مِزَاج: هەوەس، ئارەزو.و. خوو.

مُزَاح: گاڵتە، گەمە.و. لادراو.

مُزَاحِم: تەنگەڵچن، بەرەکانێکار.

مُزَاحَمَة: تۆرەبڕین.و. بەربەرەکانیکردن.

مَزاد: هەراج؛ هەرزان فرۆش کردن.

مَزَار: زیارەتگا.و. نزرگە، کلکۆ.

مُزارِع: کشتیار، وەرزێر.

مُزاوَلَة: کردن،لەسەرڕۆیشتن .و. مەشق کردن.

مُزَایَدَة: زیاکاری.

مَزبَلَة: سەرەنوێلك، سەرگوردان.

مَزج: تێکەڵبوون، ئاوێتە.

مُزدَهِر: گەشاوە.

مُزدَوِج: جووت، دوانە.

مِزرَاب: پلوسك؛ شتێکی بۆشە ئاووچۆڕاوی پێدا دێتەخوار.

مِزرَاق: زەرك، نیزە.

مَزرَعَة: کێلگە.

مَزرُوع: چێندراو.و. رواو، چاندراو.

مُزّ: مزر، کەسکوون؛ شتێ مێخۆش‌و ترش‌و شیرین بێت.

مُزفَت: قیرتاو.

مِزلَقَة: خلیسکە، خز.

مِزمَار: دوزەلە، زوڕنا.

مُزمِن: درێژخایەن.

مَزهَرِیَّة: گوڵدان.

مِزوَد: تێشوودان، نانەبەرە.

مُزَوَّر: ساختەو- ساختەکاری.

مَزِيج: ئاوێتە، تێکەڵاو.

مَزِيد: زیاد، پتر.

مُزِيل: رووخۆش.و- لابەر.

مُزَيَّف: قەڵب؛ شتێ رەسەن و

راست نەبێت.

مُزَيِّن: سەرتاش، جوانکار.

مَسْؤُول: کاربەدەست،

کارگێڕ، بەرپرس.

مَسْؤُولِيَّة: بەرپرسیارێتی.و-

پەیوەستی.

مَسَاء: ئێوارە.و-

دەمەوئێوارە.

مُسَابَقَة: پێشبڕکێ، غارغارێن

مَسَاج: شێلان.

مِسَاحَة: پانتایی، رووبەر.و-

رووپێو.

مُسَاعِد: یاردەدەر،دەستیار.

مُسَاعَدَة: کۆمەکی،

یارمەتیدان.

مَسَافَة: ماوە، مەودا.و-

دووری، درێژی.

مُسَافِر: رێبوار، گەشتیار.

مَسْأَلَة: کێشە، مەسەلە.و-

پێویستی، داخوازی.و-بابەت.

مُسَالِم: ئاشتیخواز.و-

لێبوردە.

مَسَام: کون؛ کونیلەی لەش.

مُسَامَحَة: لێبوردن،

چاوپۆشی.

مسامَرَة: دەمەتەقێ.

مسامِي: کون کون.

مسانَدَة: داکۆکی، پشتگیری.

مساهِم: بەشدار، پشکدار.

مساهَمَة: بەشدارکە.و.
بەشداربوون.

مساوَمَة: سەوداگەری،
بەن و چوونی.

مُساوِي: یەکسان.و.
بوون یەك.

مساوِیء: نەنگی.و.
ناتەواوی.

مسبِّب: هۆکار، بۆنە.

مسبَح: مەلەوانگە.

مستَأهِل: شایان.

مُسْتَبِدّ: زۆردار، ستەمکار.

مُسْتَبْشِر: مژدەدەر.و.
گەشبین.

مُسْتَبْعَد: دوورکراوە.و.
نەشێ، دوورە، بۆ نەگەر.

مُسْتَتِر: پەنهان، شاراوە.

مُسْتَثْمِر: بەرهەم هێن.

مُسْتَثْنَى: جیاوان، جودا.و.
بێجگەیەتی.

مُسْتَجاب: گیربوو،
وەلامدراوە.

مُسْتَحَق: شیاو، گونجاو.و.
مافدار.

مُسْتَحِي: شەرمن.و. تەریق.

مُسْتَحِيل: نەستەم، ناشێ.

مُسْتَخْدَم: بەکارهێنراو.و. شاگرد، کارمەند.

مُسْتَخْرِج: دەرهێنەر.و. هەڵێنجەر.

مُسْتَخْرَج: دەرهێنراو.و. هەڵێنجراو.

مُسْتَخْلَص: ئازادکراو.و. پوختەکراو.

مُسْتَدْعِي: داواکار.و. پێویست.

مُسْتَدِير: خڕ، گلۆڵی.

مُسْتَرَاح: ئارامگە.و. سەرئاو، ئاودەست.

مُسْتَرِيح: ئاسوودە، حەساوە.

مُسْتَشَار: راوێژکار.

مُسْتَشْرِق: رۆژهەڵاتناس.

مُسْتَشْفَى: نەخۆشخانە، بیمارگە.

مُسْتَطَاع: گونجاو، شیاو.

مُسْتَطْرِق: رێبوار.

مُسْتَطِيع: بەتوانا.و. دەسەڵاتدار.

مُسْتَطِيل: لاکێشە.و. درێژ.

مُسْتَظِلّ: سایەنشین.

مُسْتَعَار: خواستراو،خوازراو.

مُسْتَعْجِل: پەلە، خێرا.

مُسْتَعِد: ئامادە، ساز.

مُسْتَعْصٍ: چاك نابێتەوە، دەرمانی نییە.و. جێگیر، بنج

داكوتاو.و- گران، قورس.

مستَعصِم: پەنابەر.

مستَعمِر: دەگیرکەر،

دەوتکەر.

مستَعمَرَة: ئاوەدان.و-

داگیرکراو.

مستَعمَل: بەکاربراو،

بوداشت.

مُستَعِر: خوازەر، قەرزدەر.

مستَفرَق: پێوەبوون،

پێوەگلان.و- گشت گرتنەوە.

مستَغني: بێنیار، بێپەروا.

دەوڵەمەند.

مستَغيث: دادڕەس.

مستَفِيد: سوودمەند.

مُستَفِيض: بەهرەخواستن.و-

بڵاوبوەوە.

مُستَقبَل: ئاییندە، دوارۆژ.و-

داهاتوو.

مُستَقَرّ: جێگیر.و- مەبەست.

مُستَقِلّ: سەربەخۆ،

سەربەست.

مُستَقِيم: ڕاست، ڕێك.و-

ڕاوەستاو.

مُستَكبِر: فیزدار،لووت بەرز.

مُستَلزَم: پێویستی،

پێداویست.

مُستَلِم: وەرگر.

مُستَمِرّ: بەردەوام، هەمیشە.

مُستَمسَك: بەڵگە، قەواڵە.

مُسْتَمِع: بیسەر، گوێگر.

مُسْتَنْبَط: هەڵهێنجراو، هەڵگوێزراو.

مُسْتَنِد: راگیرکەر.و. بەلگە، قەواڵە، دەستیاو.

مُسْتَنْقَع: زەلکاو، زۆنگاو.

مُسْتَنْكِر: لالووت، نارەزا.

مُسْتَهان: بێرێز، ریسوا.

مُسْتَهْزِء: گاڵتەجاڕ، تەشقەڵەباز.

مُسْتَهْلَك: شڕە، پاتاڵ.و. بەکاربراو.و. لەناوچوو.

مُسْتَهِلّ: سەرەتا، دەستپێك.

مُسْتَوْدَع: ئەنبار، گەنجینە.

مَسْتُور: پەنهان، شاراوە.و. بەئابڕوو.

مُسْتَورِد: هاوردە.و. بهێن، هێنەر.

مستَوْرَد: هاوردە، هێنراو.

مُسْتَوْصَف: نەخۆشخانۆکە.

مُسْتَوطِن: نیشتەجێ.

مُسْتَوفِي: مافوەرگر.و. بەئەمەك.

مُسْتَوَى: ئاست.و. راستان، تەختان.

مُسْتَوِي: رێك، تەریب.و. کولاو.و. تەخت.

مُسَجَّلَة: تۆمارکەرە.

مَسْجِد: مزگەوت، پەرستگا.

مسح: سرین، کوژانەوە .و۔ دەست پیاهێنان.

مسحل: برپەند، رنەك.

مسحور: تەلیسماوی.

مسحوق: تەپوتۆز .و۔ وردکراو، هاڕراو.

مُسَخَّر: رام .و۔ گوێرایەڵ.

مسد: هەڵگڵۆفتن، دەست پیاهێنان .و۔ گوریس.

مُسَدَّس: دەمانچە .و۔ شەش لایەکی.

مَسْدُود: داخراو، پێوەدراو.

مسرح: شانۆ .و۔ لەوەڕگا.

مسرحِیَّة: شانۆگەری، نمایشنامە.

مُسْرِع: پەلە، خێرا.

مُسْرِف: دەستبڵاو، بەهەوانتەدەر.

مَسْرُور: شاد، دڵخۆش.

مَسْرُوق: دزراو، براو.

مَسّ: کارتێکردن .و۔ دەست لێدان.

مَسَّاح: رووپێو، زەویپێو.

مِسْطَبَة: سەکۆ، لاتەخت.

مَسْطَرَة: راستە، شمشە.

مُسْعِف: فریاگوزار.

مَسْغَبَة: برسێتی.

مَسْقَط: کەوتنگە .و۔ زاینگە، لەدایك بوون.

مَسْك: گرتن .و۔ پێوەنووسان

، لكان.

مَسْكَة: دەسك، قولف.

مُسْكِر: شیرین.و. مەستکەر.

مُسَكِّن: دامرکێن، ئارام بەخش.

مَسْكَن: ماڵ، خانوو.

مَسْكَنَة: هەژاری، بێنەوایی.و. بێدەسەڵاتی.

مَسْكُوب: رژاو، رێکراو.

مَسْكُون: ئاوەدان.

مِسْكِين: بەستەزمان.و. هەژار.

مَسْلاخ: کاژی مار.

مُسَلْسَلَة: زنجیرەی، زریزەداری.

مَسْلَك: راڕەو، رێگە.و. رێباز.

مِسَلَّة: کۆڵەکە، میل.و. سوژن، دلیوان.

مُسَلَّح: پرچەك، چەکدار.

مُسْلِم: مسوڵمان، باوەڕدار.

مَسْلُول: سیلاوی(ن).

مِسْمَار: بزمار، مێخ.

مُسْمِع: گوێگر، بیسەر.

مُسَمَّن: دابەستە، قەڵەوکراو.

مُسَمَّى: ناوبراو، باسکراو.و. ناونراو.

مَسْمُوم: ژەهراوی.

مَسْنَد: پاڵگە، کۆڵەکە.

مِسَنّ: هەسان، تیژکەر.

مِسْوَاك: سیواك.

مَسُوس: كرمىٚ.و. كلۆر.
مُسْوَدَّة: رەشنووس، رەشەك ، كەلاڵە.
مُسِيء: خراپەكار.و. زيان بەخش.
مَسِيِّة: ماوە.و. ريٚپيٚوان، ئاپۆرە.
مُسَيْطِر: زاڵ.و. فەرمانرەوا.
مُسَيَّج: تامان، پەرژين كراو.
مَشْؤُوم: بەدبەخت، شووم.
مُشَاة: پيادە.
مُشَارَكَة: بەشدارى.
مُشَاغِب: ئاژاوەچى، سەربەگۆبەن.
مُشَاغَبَة: ئاژاوەنانەوە، گێرەشێوێنى.
مُشَاكِس: لاسار، نەگريس.
مُشَاهِد: بينەر، تەماشاكەر.
مُشَاهَدَة: بينين، ديدار.
مُشَاوَرَة: راوێژكردن.
مُشْبَع: تێر.
مُشْبِق: بەكەڵ، تەگە.
مَشْبُوه: گوماناوى.و. تۆمەتبار.
مُشْتَاق: تامەزرۆ، ئارەزومەند.
مُشْتَبَك: ئاڵۆز، تێكەلاو.
مُشْتَرَاة: كڕراو.
مُشْتَرَك: هاوبەش، ناوكۆ.
مُشْتَرِي: كڕيار، داخواز.

مُشْتَعِل: داگرساو، گڕگرتوو.

مُشْتَق: دەرهێنراو،وەرگیراو.

مُشْتَكِي: دادخواز.

مَشْتَل: نەمامگە.

مُشْتَهِي: کام.و. تامەزرۆ.

مُشَجِّع: هاندەر، هەڵنەر.

مَشْحُون: بارکراو.و. پڕکراو.

مَشْدُود: شەتەك دراو، بەستراو.

مِشْذَب: داس.

مُشَرَّح: قاش قاش،توێتوێ.

مُشَرَّد: ئاوارە، دەربەدەر، سەرگەردان.

مُشْرِف: چاودێر، سەرکار.

مَشْرِق: خۆرهەلات، ڕۆژهەلات.

مَشْرُوب: خواردنەوە.

مَشْرُوع: پڕۆژە.و. ماف، ڕەوا.و. بەرنامە، کارنامە.

مِشْط: شانە.

مُشْعِث: قژن، تیسکاوی.

مَشْعَرَانِيّ: تووکن، مواوی.

مَشْعَل: چرا، لالە.

مَشْغُوف: پەرۆش.

مَشْغُول: سەرقاڵ، خەریك.

مَشَقَّة: ماندوویەتی.و. قورسی، گرانی.

مِشْكَاة: دەلاقە، تاق.و. چرا.

مُشْكِلَة: گیروگرفت، تەنگو چەڵەمە، چەمەرە.

مشكُوك: بەدگومان.

مشَل: دەسماڵ.

مُشمَئِزّ: بەقێز.

مِشمِش: قەیسی، ڕەردەلۆ(م).

مُشَمَّع: مووشەما.

مَشنَقَة: سێدارە، قەنارە.

مَشهَد: دیمەن.و. کۆبوونەوە.و. کۆڕەو.

مَشهُود: بینراو.و. گەواهی.

مَشهُور: بەناوبانگ، ناودار.و. ناسراو.

مِشوَار: ناو؛ گەشتێکی کورت.و. مەبەست.

مَشُوب: ناپوختە.و. تێکەڵاو.

مِشوَذ: مێزەر.

مَشوَرَة: راوێژ.

مُشَوَّش: شپرزە، شڵەژاو.

مَشوِي: برژاو.

مَشي: رۆیشتن.

مَشِيئَة: ویست، ئارەزو.

مَشِيب: پیر، بەساڵاچوو.

مَشِيمَة: وێلاش.و. منالْدان.

مُشِين: ناوزڕێن.

مُشَيَّد: چەسپاو، دامەزراو.و. هەڵچنراو.

مُصَاب: دووچار، گیرۆدە.و. پێکراو.

مُصَاحَبَة: هاوڕێیەتی، هاوەڵی.

مُصَادَرَة: دەست بەسەراگرتن.

مُصَادِف: ڕێکەوت.

مُصَارَعَة: زۆرانبازی.

مُصَافَحَة: تەوقەکردن.

مُصَالَحَة: چاککردن.و- پێك هاتن، ئاشت بوونەوە.

مُصَاهَرَة: ژن‌و ژن خوازی، خزمایەتی.

مِصْبَاح: چرا.

مَصَبّ: ئاورِێژگە.

مَصْبُوغ: بۆیەکراو.

مُصَحِّح: راستکەرەوە، هەڵەچن.

مُصْحَف: قورئانی پیرۆز.و- پەڕاو، پەرتووك.

مِصْدَاق: راستیێتی، راستێنە.

مُصَدَّأ: ژەنگاوی.

مُصَدَّق: باوەڕپێکراو.و- سەلمێنراو، پەسەند.

مَصْدَر: سەرچاوە.و- چاوگ.

مِصْر: شار.و- سنوور.و- بەربەست.

مِصْرَاع: تاکی دەرگا.

مُصِرّ: قیرسچمە، سوور.

مَصْرَع: مردن، گیان دەرچوون.و- کەوتنگە، شوێنی کەوتن.

مَصْرَف: بانق، خەرجگە.و- خەرجی.

مصْرُوف: خەرجی.

مَصّ: مژین، هەڵلوشین.و-
قوم لێدان.

مَصّاص: مژەر، مژۆك.

مُصطاف: سەیرانکەر،
هاوینکەر.

مُصْطَفَى: هەڵبژێرراو.

مُصْطَلَح: زاراوە.

مِصْعَدَة: بلندکەرەوە،
ئاسانسەر.و- سەرخەر.

مَصْعُوق: کاس، وڕوگێژ.

مُصَغَّر: بچووك کراوە،
کچکە.

مصْفَاة: پالێو، پالێوەر.

مَصْفَى: پالفکە، پالاوتە.

مُصْلِح: چاکسان، چاکوەر.

مَصْلَحَة: بەرژەوەندی،
سوودێتی.

مُصَلْصِل: بلّ.

مُصَلّى: نوێژگە، نوێژخانە.

مُصَلّي: نوێژکەر.

مُصَمِّم: کۆڵنەدەر، بەردەوام
.و- نەخشەکێش.

مَصْنَع: کارگە.

مُصَنِّف: دانەر.و- پۆلێنکەر.

مُصَنَّف: دانراو.و- پۆل پۆل.

مَصُون: پارێزراو.

مُصَوَّب: رشکن.

مُصَوَّر: نەخشەکێشراو.و-
وێنەگیراو.و- وێنەدار.

مُصَوِّر: وێنەگر.

مُصِیبَة: وەی، بەڵا.و.

نشوستی، پشێوی.

مَصِید: نێچیر.

مِصْیَدَة: تەڵە، داو.

مَصِیر: چارەنووس.و. ئاکام،

سەرەنجام.

مَصِیف: هاوینەهەوار.

مُضایَبة: هاوەڵ زاوا.

مُضاد: دژ.و. دژایەتی،

بەرهەڵستی.

مُضارِع: داهاتوو، رانەبردوو.

و. لێکچوو.

مُضاعَف: چەندجار،چەندان.

مُضاهاة: لەیەکچوون.و.

بەراوردکردن.

مُضایِق: وەڕسکەر.

مُضایَقة: نەبوونی، هەژاری.

مَضبُوط: ساز، رێکوپێك.و.

تەواو، راست.

مَضجَع: خەوگە، جێگە.

مُضحِك: گاڵتەجار،

قۆشمە.و. پێکەنیناوی.و.

گاڵتە.

مِضَخَّة: ترومپا؛ ئامرازی

فیچقەکەر.

مُضِرّ: زیاندەر، بەزیان.

مَضرُوب: لێدراو.

مَضَرَّة: زیان، خراپە.

مُضطَرِب: شڵەژاو، پەشۆکاو

.و- بەلەسە، شێتگیر.

مُضطَرّ: ناچار.و- پێویست،
دەستکورت.

مُضطَرِم: داگیرساو،
ئاگرگرتوو.

مُضطَهِد: چەوسێنەر.

مَضْغ: جوین.

مُضِلّ: وێڵ، سەرگەردان.و-
فێلباز، هەڵخەڵەتێن.

مِضْمَدَة: هەوجاڕ؛ ئەودارەیە
کەلەسەر ملی دووئاژەڵ
دادەنرێ.

مُضَمِّد: برین پێچ.

مَضْمُوم: شاردراوە.

مَضْمُون: ناوەڕۆك، ناوەخن.

و- زامنکراو، پارێزراو.

مُضِيء: درەوشاوە،
تیشکدەر.و- ڕووناك.

مَضِيف: دیوەخان.

مُضِيف: میواندار.

مَضِيق: دەربەند، تەنگایی.و-
گەروو.

مُضِيّ: تێپەڕبوون.و- ڕۆیشتن.

مُطَابِق: پڕاوپڕ، هاوچەشن.

مَطَار: فڕۆکەخانە.

مُطَارَدَة: ڕاونان، تراتێن.

مُطَالَبَة: داخوازی،
داواکردنەوە.

مُطَالِع: خوێنەر، بەکۆشش.

مُطَالَعَة: خوێندنەوە.

مُطاوِع: گونجاو، لەبار.و.
گوێڕایەڵ.
مَطْبَخ: چێشتخانە.
مَطْبَعَة: چاپخانە.
مَطْبُوخ: کوڵاو، لێنراو.
مَطْبُوع: چاپکراو.
مَطْحَنَة: ئاش.
مَطَر: باران.
مُطْرِب: گۆرانیبێژ، بەزمکار.
مَطْرَح: شوێن، جێگە.و.
کەوتنگە.
مِطْرَزَة: نۆیە؛ جۆرەچنینێکە
دەکرێت بەقەراغی شت دا.
مِطْرَقَة: چەکووش.
مَطْرُوح: دەرکراو.و. هاوێژراو
، فڕێدراو.و. خستنەڕوو.
مَطْرُود: دەرکراو، دەربەدەر.
مَطّ: راکێشان.
مَطّاط: لاستیک، جیر.
مُطَّرِد: باو، ئاسایی.و.
گشتی.و. یەک لە دوایی یەک.
مُطَّلِع: شارەزا، ئاگادار.و.
بەهێز.
مَطْعُون: لێدراو.و. بەدرۆخراو
.و. توشبوو.
مُطْفِيء: کوژێنەرەوە.
مَطْلَب: داوا، خواست.و.
مەبەست، نیاز.و. ئامانج.
مَطْلَع: سەرەتا، پێشەکی.و.
دەرکەوتن.و. پلیکانە.

مُطْلَق: بێسنوور، بێپایان. و. ڕەها، تەواو، گشتی.و. ئازاد، بەرەلا.

مُطِلّ: دیمەن، ڕوانین.و. شوێنی بلند.

مُطِلّ: چاودێر، سەرپەرشتیار.

مطلَمَة: تیرۆك.

مَطْلُوب: داواکراو، خواستراو .و. پێویست.و. قەرزوقۆلە.

مُطْمَئِن: دلنیا، ئاسوودە.و. بێترس.

مَطْمَح: ئاوات، مەبەست.

مَطْمُور: نێژراو، شاردراوە.

مطَهِّر: پاکیزکەرەوە.

مطواع: گوێڕایەل.

مُطَوَّل: درێژ.و. کشاو.

مَطْوِیّ: پێچدراو، لوولدراو.

مطیاف: شەبەنکپێو.

مُطِیب: بۆن خۆش.

مُطِیع: گوێڕایەل، ملکەچ.

مُظَاهَرَة: خۆپیشاندان.و. یارمەتیدان.

مُظَفَّر: سەرکەوتوو، براوە.

مُظِلّ: سێبەر.و. تاریك.

مِظَلَّة: چەتر، سەیوان.

مُظْلِم: تاریك.

مَظْلِمَة: دادوبێداد، سکالاکردن لەستەم.

مَظْلُوم: بەستزمان.و.

ستەم لێکراو.

مَظَنَّة: گومان.و. دڵگرمیّ.و. جێگومان.

مَظْهَر: رواڵەت، دیمەن.و. رووکار، شێوە.

مَع: لەکەڵ، پێکەوە.و. وێڕا.

مَعاب: ناتەواوی.و. خەوش، نەنگی.

مَعاد: سەرەنجام، ئاکام.و. رۆژی دوایی.

مُعادَلَة: هاوکێشە.و. یەکسان، وەك یەك.و. هاوڕێژە.

مُعادِي: ناحەز، دوژمن.

مُعارِض: نەیار، دژ.و. بەرهەڵست.

مُعَارَضَة: نەیاری،دوژمنکاری .و. بەرگری، بەرهەڵستی.

مَعَارِف: زانیاری.و. ناسیاوی، ناسیاوان.

مَعَاش: مووچە، مز.و. بژێوی.

مُعَاصِر: بەزا، هاوتەمەن.و. هاوچەرخ.

مُعافِي: ساغ، چاکبووەوە.

مُعَاقَبَة: سزادان.

مُعَاكِس: پێچەوانە.و. دژیار.

مُعَامَلَة: سەوداگەری، ئاڵوگۆڕ.و. کردەوە.

مُعَاناة: گیرۆدەیی، گرفتاری.

مُعَانِد: سەرکەش، چەمووش ، نەگریس.

مُعَاهَدَة: پەیمان بەستن.و. بەڵێنداری.

مُعَاوَضَة: گۆڕینەوە، رشت؛ شت بەشت گۆڕینەوە.

مُعَاوِن: یاریدەر، دەستیار.

مُعَايَنَة: پێداچوونەوە، چاوپیاخشانەوە.

مُعَبِّر: دەربڕ.

مَعْبَد: پەرستگا.

مَعْبَر: رێڕەو، گوزەر.

مُعَبْعَب: داکەوتو، دەڵب.

مَعْبُود: پەرستراو.

مُعْتَاد: هۆگر،رام.و. راهاتوو.

مُعْتَبَر: بایەخدار، گرنگ.و. پەسەند، بەڕێز.و. بڕواپێکراو.

مُعْتَدِل: راست، رەوان.و. مامناوەند.

مُعْتَدِي: دەستدرێژ، زیادەڕەو.

مُعْتَرِف: پێ‌لێنەر، درکێن.

مُعْتَزّ: شاناز.

مُعْتَزِل: گۆشەگیر، کەنارگیر.

مُعْتَصِم: پەنا، سوپێر.

مُعْتَقَد: باوەڕپێکراو.و. بیروباوەڕ.

مُعْتَقَل: گرتووخانە.

مُعْتِم: تاریك.و. تەڵخ، لێڵ.

مُعْتَمَد: باوەڕپێکراو،

بایەخدار.و. جێگر.

مُغْتَنِي: خەمخۆر، پەیوەندیدار.

مَغْتُوه: شێتۆکە، پەتەپی.

مُعْجِب: سەرسورهێنەر.و. خۆپەسەند.

مُعْجَبَات: هەویرەمەنی، ئیشی هەویر.

مُعْجِزَة: دەرئاسا؛ شتێ لە رادە بەدەربێ.و. سەیر.

مُعْجَم: فەرهەنگ، وشەدان.

مَعْجُون: شێلراو.و. دۆشاو.

مَعِدَة: گەدە.و. ورگ.

مُعَدَّل: تێکرا.و. راستکراوە. و. تەخت.

مَعْدِن: کانزا، کانگا.و. سەرچاوە.

مَعْدُود: ژمێرراو.

مَعْدُوم: نەبوو.و. ونبوو.و. لەسێدارەدراو.

مَعْذِرَة: پاکانە، پۆزشت.

مَعَرَّج: خواروخێچ.

مَعْرِض: پێشەنگا.

مَعْرِفَة: شارەزایی، زانیاری. و. ناسیاوی.

مَعْرَكَة: بەرەیجەنگ.

مَعْرُوض: راخراو.و. دەرخراو، لەروو.

مَعْرُوف: ناسراو.و. چاکە.و. زانراو.

مَعَزّآ: خۆشەویستی.

مُعَزِّز: پیرۆز.و. بەرێز، بەنرخ.

مَعزِقَة: پاچەکۆلە.

مَعزُوم: بانگهێشکراو.

مُعْسِر: هەژار، نەبوو.و. تێکشکاو، نابووت.

مُعَسکَر: سەربازگە.

مَعْسُول: مەنگیناوی.و. قسەی خۆش و شیرین.

مَعْشَر: دەستە، کۆمەڵە.و. کەسوکار.

مَعْشُوق: یار، دەنك.و. خۆشەویست.

مِعْصَم: مەچەك.

مَغْصوب: پێچراو، بەستراو .و. برسی.

مَعْصُوم: تاواننەکردە، دوورلەتاوان.و. پارێزراو.

مَعْصِيَة: تاوان.و. یاخیبوون ، لاساری.

مُعْضِد: یارمەتیدەر، پشتگیر.

مُعْضِل: کێشاوی، گرفتاوی.و. سەرسوڕهێنەر، شلەژێن.و. عێزەون.

مُعَطَّر: بۆن خۆش.

مِعْطَف: قاپووت، ساقۆ.

مُعَطَّل: پەکەوتوو، لەکارکەوتوو.و. بێکار.

مُعْطِي: بەخشەر.و. بدەر.

مُعْطَيات: بەخشین.و. دەرئەنجام.

مَعَظَّم: شکۆدار، شکۆمەند.

مُعْظَم: زۆربە، زۆرینە.

مُعَقَّد: ئالۆز، ئالۆزکاو.و. گرێدراو.

مُعَقَّم: خاوێن، پاکژ.

مَعْقُول: بەجێ، گونجاو.و. هەست پێکراو، بیریار.

مَعْكُوس: ئاوەژوو، پێچانەوە.و. پەرچداو.

مِعْلاق: سێوجگەر.و. هەلواسەر.

مُعَلَّبات: قوتوبەند؛ ئەو شتانەی لەناو قوتودایە.

مِعْلَف: ئاخوڕ، ئالێکدان.

مُعَلَّق: ئاوێزان، وابەستە.

مُعَلِّم: مامۆستا، فێرکار.

مُعْلَن: ئاشکرا.

مَعْلُوم: ئاشکرا، دیار.و. زانراو.و. بێگومان.

مِعْمارِيّ: تەلارسازی.

مَعْمَعَة: هاواروهوریا.و. شریخەو ناڵەی جەنگ.- زۆر گەرم.و. کارکردن بەمەلەشەیی.

مَعْمَل: کارگە.

مُعَمَّى: مەتەڵ.

مَعْمُور: ئاوەدان، شوێنی

خەڵكی تێدا بێت.

مَعْنَوِيّ: واتایی.و. گورِ؛ ورە و وزەو هێزی دڵ.و. ناخی.

مَعْنَى: گوزارە، واتا.و. مەبەست.

مَعْهَد: پەیمانگا.

مَعْهُود: پێسپێردراو.و. نەزانراو.

مُعْوَج: خواروخێچ.

مُعْوَز: هەژار، دەستكورت.

مِعْوَل: قوڵینگە، قازمە؛ ساچی دووسەر.

مَعُونَة: باربو، یارمەتی.و. دەستگیری.

مُعَوَّض: بریخراو، بژێرراو.

مُعَوَّق: كەم ئەندام.

مُعَوَّل: پشت ئەستور.

مِعَى: ریخۆڵە.

مِعْيَار: پێوانە، كێشانە.

مُعِيب: ئابروچوو، ناوزراو.

مَعِيب: خەوشدار، ئەنگاوی.

مَعِيشَة: بژێوی.و. ژیان، گوزەران.

مَعِيق: تەكەرە.

مَعِين: یارمەتیدەر.

مَعْيُوب: خەوشدار، ئەنگدار.

مُعَيَّن: دانراو، دامەزراو.و. نیشانە، دیاریكراو.

مُغَادَرَة: دەرچوون، رۆیشتن.

مُغَالَطَة: هەڵەكاری.

مُغامَرَة: جەربەزەیی، سەرچڵی.

مُغایِر: جیاواز.

مَغَبَّة: ئاکامی شتێك، سەرەنجام.

مَغبُون: زیانبار، زەرەرمەند.

مُغتاب: بوختانکەر.

مُغتَبِط: دڵشاد.

مُغتَرِب: ئاوارە، کۆچکردوو.

مُغتَنِم: تالانکر.و. دەرفەت دەستکەوتوو.

مُغدِق: زۆر، فرە.

مَغدُور: ستەم لێکراو.و. خەمخۆر.

مُغَذّ: ژێنەر، بژێودار.

مُغرٍ: وروژێن، ماندەر.و. حەزبزوێن.

مَغرِب: خۆرئاوا، رۆژئاوا.و. ئێواران.

مُغرِض: مەبەستدار.

مِغرَفَة: کەمچە.

مُغرَم: شەیدا، دڵخواز.

مَغرُور: لەخۆبایی.و. فریودراو.و. هەڵخەڵەتێنراو.

مِغزَل: تەشی.

مَغزُول: رێسراو.

مَغزَى: واتا، مانا.

مَغسَلَة: دەستشۆر.

مَغشوش: فێڵ لێکراو.و. تێکەڵ، گزیاوی.و. قەڵب.

مَغْصُوب: ناچار، زۆرلێکراو.

مَغْضُوب: زەوتکراو.و.

رق لێهەستاو.

مُغْطَاة: داپۆشراو.

مِغطس: حەوزیخۆشۆردن،

بانیۆ.

مَغْفِرَة: لێخۆش بوون.

مُغَفَّل: گێل، گەوج.و.

ساویلکە، ساکار.

مِغْلاق: داخەر.

مُغْلَق: داخراو.و. لێڵ، نادیار.

مَغْمُوم: خەفەتبار،

بەپەژارە.

مَغْمَي: بوراوە، لەهۆشچوو.

مُغَنِّي: گۆرانیبێژ.و. بێنیاز.

مِغْوَار: قارەمان.

مُغَوِّش: رێشکەوپێشکە.

مَغِيب: خۆرئاوا.

مُغِيب: ژنی جیا لە

مێردەکەی.

مُغِيث: دادرەس.

مُغِيظ: قین لەبەر.

مُفَاجِيء: کوتوپڕ، لەناکاو.

مُفَاد: واتا، مەبەست.و.

ناوەڕۆك.

مُفَادَاة: دیل کۆڕینەوە.

مُفَارَقَة: جیاوازی.و. لێك

دورکەوتنەوە.

مُفَاوَضَة: دانوستاندن،

وتووێژکردن.

مِفْتَاح: کلیل.و. کرانەوە.
مُفَتِّش: پشکنەر، چاودێر.
مُفْتَرِس: درندە.
مُفْتَعَل: هەڵبەستراو، دروستکراو.
مِفْتَل: خەرەك، تەشی.
مَفْتُوح: والا، کراوە.
مَفْتُوق: قۆر(ن).و. هەڵتەقاو.
مَفْتُون: دێوانە، شەیدا.و. گیرۆدە، گرفتار.
مُفْتِي: رادەر، موفتی.
مُفَخَّم: رێزلێنراو.و. گەورەکراو.
مَفْخَرَة: شانازی.و. رێزانە.
مُفَدًّى: بەرێز، خاوەن شکۆ.
مُفْرِح: دڵخۆشکەر.
مُفْرَد: تاك.
مُفْرَدات: وشە، تاکە، یەکە.و. درێژە، بەدرێژی.
مَفَرّ: پەنا، داڵدە.
مُفْرْطَح: پانو بەرین.
مَفْرَق: دوڕیانە.و. شوێنی جیابوونەوە.
مَفْرُوش: پڕناومالّ.و. کەلوپەل، ناومالّ.و. بەردرێژ.و. راخراو.
مَفْرُوض: پێویست.و. واجب، ئەوەی کە خوا لەسەر خەڵکی دایناوە
مُفْزِع: ترسناك، بەسام.

مُفْسِد: تێکدەر.و. بەدخوو، بەدڕەوشت.و. خراپ.

مَفْسَدَة: خراپە، گەندی.و. زیان.

مُفَسِّر: ڕاڤەوان، ڕوونکار.

مُفَصَّل: درێژەپێدراو، تێروتەسەل.و. بەش بەش.

مَفْصِل: جومگە، فریشك.

مُفَضَّل: زۆرپەسەند.و. چاکەکار.و. شکۆ.

مَفْعُول: کارتێکراو.و. کاریگەری.و. کارتێکردن.

مَفْقُود: گوم، بزر.و. سڕنەگوم.

مُفَكِّر: بیرمەند، هۆشمەند.

مُفَكِّرَة: یادنامە، بیرنامە.

مَفْكُوك: کراوە.و. جیابوەوە، ترازاو.

مُفْلِح: سەرکەوتوو.

مُفْلِس: نابووت، مایەپووچ.

مَفْهُوم: چەمك.و. زانراو.

مُفِيد: بەسوود، بەکەڵك.

مُقَابَلَة: ڕووبەڕووکردنەوە.و. چاوپێکەوتن.

مُقَاسِم: بەشدار.

مُقَاطَعَة: هەرێم.و. قسە لەگەڵ نەکردن.

مَقَالَة: وتار.

مَقَام: پلەوپایە.و. جێگا.

مُقَاوِل: بەڵێندەر.

مُقَاوَلَة: بەڵێنداری، بەڵێن بەستن.و. وتووێژکردن.

مُقَاوَمَة: بەرگری.

مُقَايَضَة: ئاڵوگۆڕ،گۆڕینەوە.

مَقْبَرَة: گۆڕستان.

مَقْبَض: دەسك.

مَقْبُول: پەسەند، وەرگیراو.

مَقْت: رق لێبوون.

مُقْتَحَم: دەست بەسەراگیراو.

مُقْتَدِر: بەتوانا، بەهێز.و. دەوڵەمەند.

مُقْتِر: رژد، پیسکە.

مُقْتَضَى: پێویست.و. هۆ، داخواز.و. خوازە، ویستە.

مُقْتَضِي: داوەکار، پێویست.

مَقْتَل: کوژران.و. کوشتکە.

مَقْتُول: کوژراو.

مِقْدَار: بڕ، ئەوەندە.و. بایی، بۆ نرخ.و. هێز.

مُقَدِّر: خەملێنەر.و. نرخێنەر.

مُقَدَّس: پیرۆز.

مُقَدِّمَة: پێشەکی، سەرەتا.

مِقْذَاف: سەوڵ.

مَقَرّ: بارەگا، بنکە.

مُقَرْفَص: چوارمشقی.

مَقْسُوم: بەشکراو.و. دابەشکراو.

مَقْصَد: مراز، نیاز.و. مەبەست.

مُقْطَاطَة: قەڵەم دایەن.

مُتَطَرّ: پالاوته، تکاوه.و. داچۆڕاو.

مَقْطَع: پارچه،بەش.و. برگه.

مَقْطُوع: بڕاو.و. بچڕاو.

مَقْعَد: دانیشتگه، نیشتگه، کورسی.

مَقَعَّر: قوپاو.

مَقْفُول: داخراو، کلۆمدراو.

مِقْلاة: تاوه.

مِقْلاع: قۆچەقانی.

مُقَلِّد: چاولێکەر، لاسایکەرەوه.

مَقْلُوب: هەلگەڕاوه.و. ئاوەژو، هەلاوگێڕ.

مِقْمَل: ندیوبدی، تازەدەولەمەند.

مَقْهُور: پەست، خەمبار.و. بەزیو، تێك شکاو.و. ناچار.

مَقْهَى: چایخانه.

مِقْوَد: رەشمه، هەوسار.

مَقُولَة: گوته.

مُقَوِّم: هەلسەنگێن، نرخێنەر. و. بنەما.

مُقَوِّي: هێزدەر.

مِقْيَاس: پێوەر.

مُقِيم: نیشتەجێ، جێنشین.

مُقَيَّد: کۆتکراو، بەندکراو.و. سنووردار.و. بەستراو.

مَكارِي: ولاخ بەکرێدەر.و. کاروانچی، ولاخدار.

مُكَافَأة: پاداشتدانەوە، ڕێزانە.

مُكَافَحَة: بەربەرەکانی.و. بەگژاچوون.و. تێکۆشان، خەبات.

مُكَافِيء: بەخشندە.و. چونیەك، هاوتا.

مُكَالَمة: قسەکردن.

مَكَان: شوین، جێگە.

مَكَانَة: پلەوپایە، سەنگینی.و. شوێن.و. هێزوتوانا.

مِكَبّ: خولخلۆکە، بەکرە.

مُكَبَّب: کرمۆڵە، تۆپەڵە.

مُكَبِّرَة: بڵندگۆ، گەورەکەرەوە.

مِكْبَس: پەستێنەر.

مَكْبُوح: دامرکاو.

مَكْتَب: نووسینگە.

مَكْتَبَة: کتێبخانە، پەرتووکگە.

مُكْتَسَب: قازانج.و. دەستکەوت.و. وەرگیراو.

مَكْتُوب: نوسراو.و. نامە.

مَكْتُوف: باڵ بەستکردن، قۆڵبەندکردن.و. باڵبەستراو.

مَكْتُوم: شاراوە.

مَكْث: خایاندن، پێچوون.و. نیشتەجێبوون.

مُكَثَّف: چڕ.و. خەست، توند.

مُكْحَلَة: كلدان.

مُكَدَّر: پەست، خەفەتبار.و. توورِه.

مُكَدَّس: كۆمەڵەبوو، كەڵەكەبوو.

مَكْر: فێڵ، تەڵەكە.

مُكَرَّر: دووبارە، دووپات.و. پاڵێوراو.

مُكَرَّم: بەرێز، خاوەن شكۆ. و. شیاوی رێزە.

مَكْرَمَة: رێزانە، خەلات.و. چاكە.

مِكْرُوب: میكرۆب، خۆرە.

مَكْرُوه: نەویستراو.و. شەڕ، خراپە.و. ناپەسەند.

مَكْسَب: كەلك، سوود.

مِكْسَحَة: گسك، راماڵەر.

مُكَسِّر: شكێنەر، تێكشكێن.

مَكْسُور: شكاو.و. تێك شكاو، بەزیو.

مَكْشُوف: ئاشكرا، سەرواڵا.

مُكَعَّب: سێجا، شەش روو.

مُكَفَّن: كفن كراو.

مَكْفُوف: نابینا، كوێر.

مُكَلَّف: رووڵێنراو.و. پێسپێردراو.

مَكْلُوم: زامدار.

مُكَمَّل: تەواوكراو، كۆتایی پێهاتوو.

مَكْمَن: مۆلگە، بۆسە.

مِكْنَسَة: گسك.

مَكْنُوز: کۆکراوه، پەسمەندە.

مَكْنُون: پەنهان، پۆشراو.

مِكْوَاة: ئوتو.

مُكَوَّن: پێکهاتوو.و. دروستکراو.

مُكَوِّن: پێکهێنەر، کردگار.

مُكَوِّي: ئوتوچی.

مِكْيال: ربە، کەوچ، کۆتك.

مَكِيدَة: پیلان، تەڵەکە.

مَكِين: بەهێز.و. جێگیر.

مَلأ: دەمڕاست، پیاوماقوڵ.

مَلائِكَة: فریشتە.

مُلائِم: گونجاو، لەبار.

مَلاّح: کەشتیوان.

مَلابِس: جلو بەرگ،پۆشاك.

مُلاحِظ: سەرکار، چاودێر.و. تێبینیار.

مُلاحَظَة: تێبینی.و. رەخنە. و. سەرپەرشتی، چاودێری.

مُلاحَقَة: راونان،شوێنکەوتن.

مَلاذ: پشتو پەنا.و. حەشارگە.

مَلاريا: لەرزوتا، سێبەڕۆ(ن).

مُلازِم: وابەستە، جیانابێتەوە.و. پاشکۆ، لەگەڵ.و. پلەیەکی سەربازییە

مُلازَمَة: جیانەبوونە.و.

شوێنکەوتن.و. بەردەوامی، کۆڵنەدان.

مُلاطَفَة: نازونووز.و. گاڵتە لەگەڵکردن.

مُلاقاة: چاوپێکەوتن، پێك گەیشتن.

مَلامِح: رووخسار، رەزا.

مُلامَسَة: بەریەك کەوتن.

مُلْتَئِم: سارێژ، چاکەوەبوو.و. کۆ، گرد.و. پێکەوەنوسراو، لکێندراو.

مُلْتاح: بزرکاو، رەنگ گۆڕاو.

مُلْتَح: ریشدار، ریشن.

مُلْتَزِم: دەربەست.و. پەیوەست، بەڵێندەر.

مُلْتَفِت: وریا، بەئاگا.

مُلْتَقَی: ژوان؛ شوێنی پێك گەیشتن.

مُلْتَهِب: گڕگرتوو.و. هەوکردوو.

مَلْجَأ: پەناگە، حەشارگە.

مِلْح: خوێ.

مُلَحَّن: ئاوازدانەر.

مُلْحِد: بێباوەڕ، گومڕا.

مُلْحَق: پاشکۆ.و. سەربە.

مَلْحَمَة: داستان.

مُلَخَّص: کورتە، کورتکراوە.و. پوختە.

مَلَذَّة: خۆشی.و. چێژ، رابواردن.

مُلْزَم: ناچار، پەیوەست.

مَلْزَمَة: بەش، بەند.و.

بەشێك لەكتابو پەرتووك.و.

گیرە، مەنگەنە.

مَلِس: لووس.و. نەرمو شل.

مَلْسُون: درۆزن.و.

قسەخۆش.

مُلْصَق: چەسپاو، نووساو.

مُلَطِّف: هێمنكەرەوە.و.

نەرمكەرەوە، خاوكەرەوە.

مَلْعَب: یاریگا.

مِلْعَقَة: كەوچك.

مَلْعُوب: فێڵ.و. لیكاو.

مَلْعُون: نەفت لێكراو،

نەفرین كراو.

مَلْغُوم: میناوی، جێگەیەك

مین ڕێژكرابێت.

مِلَفّ: بابۆڵە.و. پێچە،

هاوپێچ.

مَلْفُوظ: باسكراو، وتراو.و.

فرێدراو.

مَلْفُوف: پێچراو، لوولدراو.

مِلْقَط: مەقاش.

مَلَك: پەری، فریشتە.

مُلْك: سامان.و. خاوەن.

مَلِك: شا، پادشا.و.

دەسەڵاتدار.

مَلَكِيّ: پادشایەتی،

پادشاگەری.

مِلَّة: ئاین.و. نەتەوە.و.

ڕێگە، ڕێباز.

مُلِمّ: هەرزەکار.۔ زانیار، لێزان.

مُلِمَّة: کارەسات، بەڵا.

مَلْمُوس: دیار، هەست پێکراو .و۔ دەست لێدراو.

مَلْمُوم: کۆکراوە، گردکراوە. و۔ شێتۆکە.

مُلْهَم: بەخشندە، دەستبڵاو. و۔ سروشتدار.

مَلْهَی: سوڕخانە .و۔ رابواردن.

مَلَوَان: شەووڕۆژ.

مَلُول: کەساس، داماو.و۔ وەڕس.

مَلُوم: هەڵەکار، تاوانبار.و۔ شیاوی سەرزەنشتە.

مُلَوَّط: حیز، لاقەکراو.

مُلَوَّن: رەنگاوڕەنگ، هەمەڕەنگ.

مَلْوِي: چەماوە، پێچاوپێچ .و۔ پێچدراو.

مَلِيء: پڕ، لێوان.

مَلِيح: جوانکیلە .و۔ سوێر.

مُمَاثِل: وەکو، هاوشێوە .و۔ تۆڵە، هەق بەهەق.

مُمَاثَلَة: وێکچوون، هاوشێوەیی.

مُمَاحَكَة: شەڕەدەنووك، ناکۆکی.

مُمَاسّ: لیك كەوتوو، بەركەوتوو.

مُمْتَاز: ناوازە، نایاب.و- جیاكراو.

مُمْتَلَك: داگیركراو.و- هەبوویەتی، شتومەك.

مُمَثِّل: نوێنەر.و- ئەكتەر، نوێنیار، خۆنوێن.

مُمَحَّص: تاڵ، قووڵبووەوە.

مَمْدُود: راكشاو.و- درێژكراو.

مَمَرّ: رێڕەو، گوزەر.

مُمَرِّض: نەخۆشەوان، پەرستیار.

مَمْزُوج: تێكەڵاو.

مَمْزُوق: دڕاو، هەڵاهەڵا.و- زێوار.

مُمْكِن: دەگونجێ، دەشێ.و- ئەبێ.

مِمْلَحَة: خوێدان.

مَمْلُوء: پڕ، گۆزان.

مَمْلُوك: كۆیلە، بەندە.و- داگیركراو.

مَمْنُوع: قەدەغە.و- نەهێڵراو.

مُمِيت: كوشندە.

مُمَيِّز: جیاكار.و- ژیر، بەهۆش.

مُمَيِّزَة: ئاكار.و- جیاوازی.و- تایبەتمەندی.

مَن: كێ.

مِن: لە.

مَنَاخ: ئاووهەوا، کەش.

مُنَادِي: بانگهێن.

مَنَارَة: بانگە.

مُنَازَعَة: بەربەرەکانی، کێبڕکێ.

مُنَاسِب: گونجاو، شیاو.

مُنَاسَبَة: بۆنە، مابەست.و. گونجان.و. خزمایەتی.

مُنَاطَحَة: شەرەشۆق.

مَنَاعَة: بەرگری.

مُنَافَسَة: پێشبڕکێ.و. کێبڕکێ، بەربەرەکانی.

مُنَافِق: دوڕوو.

مُنَاقَشَة: مشتومڕ، چەنوچوون.و. گفتوگۆکردن.

مُنَاقَصَة: کەمکردنەوە، لەسەریەك داشکاندن.

مُنَاوَبَة: نۆرە، سەرە.

مُنَاوَشَة: وردەشەڕ.

مُنَاوِىء: ناحەز.

مُنْبَثِق: دەرچوو.

مِنْبَذَة: سەرین، بالیف.

مِنْبَر: دوانگە.

مَنْبَع: سەرچاوە.و. چاوگە.

مَنْبُوذ: زۆڵ، دۆزراوە.

مُنْتَبِه: هۆشیار، ئاگادار.

مُنْتِج: بەرهەم هێن.

مُنْتَجَع: شوێنی مەبەست.

مُنْتَخَب: هەڵبژاردە

مُنْتَدى: کۆڕ.و. شوێنگە.

مُنتَزَه: هەوارگە، سەیرانگە.

مُنتَسَب: سەربە.

مُنتَشِر: پەرش‌و بڵاو.و. باو.

مُنتَصِب: رەپ، قیت.

مُنتَصِر: سەرکەوتوو.

مُنتَصَف: نیوە، ناوەڕاست.

مُنتَظِر: چاوەڕوان.

مُنتَظَر: چاوەڕوانکراو.

مُنتَظَم: ڕێکوپێك، چوونیەك.

مُنتَفِع: کەڵك وەرگر.

مُنتَقِم: تۆڵەسێن.

مُنتَهِك: بێئابڕوو.

مُنتَهَى: کۆتایی، پایان.و. مەبەست.

مَنتُوج: بەروبووم، بەرهەم هێنراو.

مَنثُور: چێنراو.و. پەرش‌و بڵاو.

مُنَجِّم: ئەستێرەناس.و. کانگە.

مُنجِد: فەرمەنگ.

مُنجَز: تەواو.و. دەستکەوت،بەرهەم.و. جێ‌بەجێکراو.

منجَل: داس.

مُنجَلِي: رەوشەن، ئاشکرا.

مُنجَمِد: بەستو، سەهۆڵبەند.

مَنح: بەخشین، پێدان.

مُنَحّى: لابراو، لاچوو.

مُنحَدِر: هەڵدێر، سەرەوژێر.

مُنحَرِف: لادەر.و. چەماوە، خوار.

مُنحَصِر: کورتکراوە.و. دەورەدراو، گەمارۆدراو.

مُنحَط: وەرگەڕاو.و. کەوتوو.

مُنحَلّ: تواوە، تلیشاوە.و. هەڵوەشاوە.و. چۆڵ، بەتاڵ.

مُنحَنِي: چەماوە.و. خوار، لار.

مِنخَر: لووت، کەپو.

مُنخَرِط: خۆبەخش.

مَنخَس: نەقیزە.

مُندَمَل: ساڕێژ.

مُندَهِش: سەرسام، حەپەساو.

مَندُوب: داواکراو.و. نێردراو.و. هەڵبژێراو .

مَندِيل: دەستەسڕ.و. لەچك، سەرپۆش.

مُنذُ: لەو، لەوساوە.

مُنذِر: ترسێنەر.

مُنزَعِج: پەرێشان،سەخڵەت.

مَنزِل: ماڵ، خانوو.

مَنزِلَة: پلەوپایە.و. شوێنگە. و. گرنگی.

مَنزَوَى: گۆشەگیری.

مِنسَج: تەون؛ رایەڵی بەرەو قاڵی.

مُنسَجِم: گونجاو.و.

كۆك، تەبا.

مُنسَحِب: پاشگەز، گەڕاوە.

مُنَسَّق: هەموار، ڕێکوپێك.

مَنْشَأ: بنچینە، بنەڕەت.

مُنْشَأة: دامەزراوە، دەزگا.

مِنْشار: بڕەرەوە.

مِنْشَفَة: خاولی،وشککەرەوە.

مَنْشُور: بلاوکراوە.و. بڕیار، فرمان.و. پەخشنامە.و. پوازك.

مُنْشِيء: دامەزرێنەر، دانەر.

مَنْصِب: پلەوپایە.و. جێگە. و. کار.

مُنْصَرِف: گەڕاوە، پەشیمان. و. وازهێنەر.

مُنْصَرِم: رابردوو، تێپەڕیو.

مِنَصَّة: درانگە.

مُنْصِف: دادگەر، دادمەند.

مَنْصُور: سەرکەوتوو.

مِنْضَدَة: مێز.

مُنْطَاد: بەرز، بلند.و. بالۆن.و. بەڕێوەبراو.

مَنْطِق: بیرسا، ژیربێژی.و. ئاخاوتن.

مَنْطِقَة: هەرێم، ناوچە.

مَنْطُوق: گفتە،بێژە.و. وتراو.

مِنْظَار: ئاوێنە.و. دووربین.

مَنْظَرَة: دیمەن.

مُنَظِّم: ڕێکخەر.

مُنَظَّمَة: ڕێکخراوە، کۆمەڵە.

مَنظُور: بینراو، سەیرکراو.و. شێوە.و. چاوەڕوانکراو.

مَنع: بەربەست.و. نەهێشتن.

مُنعَزِل: گۆشەگیر، کەنارگیر.

مُنعَقَد: بەستراو.و. رێکەوتوو.

مُنعَکِس: ئاوەژوو، مەلاوگەڕاو.

مَنفَذ: کەلێن، کەلەبەر.و. رێڕەو.و. دەرچە.

مُنفَرِد: تاك، تەنها.و. بەجیا.

مُنفَصِل: جودا، جیاواز.و. ہەلکاو.

مَنفَعَة: سوود، قازانج.و. بەرووبووم.

مُنفَعِل: مەڵچوو، گرگرتوو.

مُنَفِّذ: بەجێهێن، جێبەجێکەر.

مُنفَك: کراوە.و. جودا.و. بچڕاو.

مَنفُوخ: فووتێکراو.و. ئاوساو.و. خۆهەڵکێش.

مَنفُوش: بژ.و. شیکراوە.

مَنفَی: ئاوارەنشین، دورئاوا.

مَنفِیّ: شاربەدەر، دەربەدەر.و. دورخراو.و. نەویستراو.

مُنقاذ: رزگارکەر.

مِنقار: دەندوك.

مِنقاش: مەقاش.

مُنقَطِع: پچڕاو،جیا.و. دابڕاو

مِنقَلَة: کۆشەپێو.و- گوێزەرەوە.

مَنقُول: گوێزراوە.و- جولاو.و- لەبەروەرگیراو.

مَنکِب: شان.

مُنکَر: خراپە.و- ناپەسەند.

مَنکُوب: کلۆڵ، بەدبەخت.و- سەرگەردان، کۆست کەوتوو.

مَنّ: گەزۆ.و- منەت، شانازی.

مِنَّة: خاترانە.و- چاکە، باشە.

مُنهَار: دارماو، روخاو.

مَنهَج: پێڕەو، بەرنامە.و- شێواز، رێگە.

مُنهَزِم: شکاو، بەزیو.

مُنهَشِم: ئەنجراو، وردوخاش.

مُنهَمِك: خەریك، سەرقاڵ.

مَنهُوك: ماندوو، شەکەت.و- پەککەوتوو.

مِنوَال: شێوە، شێواز.

مَنُون: مردن، مەرگ.و- منەتبار.

مُنَوَّر: چراخان، رووناك.

مُنِيب: پاشگەز، پەشیمان.

مُنِير: رووناك کەرەوە.و- درەوشەدار، بریقەدار.

مَنِيع: نەمێڵەر.

مَنِيّ: تۆواو.

مَنِيَّة: مردن.

مَهابَة: سام، ترس.و-

شکۆمەندی، ڕێزداری.

مُهاتَرَة: زمانبازی.و. دەمەقاڵێ.

مُهاجِر: کۆچەر.

مُهاجَرَة: کۆچکردن، رەوکردن.

مُهاجَمَة: شالاوبردن، هێرش بردن.

مَهَارَة: شارەزایی، کارامەیی.

مُهَان: ریسواکراو، پێکراو.و. سەرشۆڕ.

مَهَانَة: سەرشۆڕی.و. شوورەیی.

مَهَبّ: کونەبا.

مِهْبَش: دنگ؛ دۆڵێکی دارینە شتی تێدا دەکوترێ.

مَهْبِل: زێ، قوز.

مُهْتَدِي: ڕێنیشاندراو.و. ڕێڕاستگرتوو.

مُهْتَرِيء: دارزاو، کولاو.و. دڕاو.و. کۆن.

مُهْتَمّ: خەمخۆر، دەربەست.

مَهْتُوك: پڕوپووچ.و. ریسوا، ئابڕووچوو.

مُهْجَة: گیان.و. پوختە.و. خوێن.

مَهْجَر: کۆچگە، تاراوگە.

مَهْجُور: وازلێهێنراو، پشتگوێخراو.و. وێرانە.

مَهْد: بێشکە، لانك.

مُهَدِّد: ترسێنەر، هەڕەشەکەر.

مَهْدُور: لەکیسچوو.و. بەفیڕۆچوو.

مَهْدِي: ڕێنیشاندەر.

مِهْذَار: چەنەباز، زۆربلێ.

مُهَذَّب: پەروەردەکراو، پاکخوو.و. بژارکراو، پوختکراو.

مُهْر: جوانو؛ بێچوی ماین.

مَهْر: کاوین، مارەیی.

مِهْرَاس: دیبەگ، سیرکۆ؛ دینگی کوتان.

مِهْرَجَان: ئاهەنگ،زەماوەند.

مُهَرِّب: قاچاخچی.

مَهْزَلَة: کاڵتەچی، سەیرو سەمەرە.

مَهْزُوم: هەڵاتو، بەزیو.

مَهْضُوم: هەرسکراو.و. هەرسبوو.

مَهْفُوت: سەرسام، سەرسوڕماو.

مَهْفُوف: گێل، گەمژە.

مُهْلَة: دەرفەت، ماوە.و. ئارامگری.

مُهْلِك: لەناوبەر.و. کوژەر.

مُهَلْهَل: شڕ.و. لاواز.

مُهْمَل: فەرامۆشکراو.و. وازلێهێنراو.

مُهْمِل: کەمتەرخەم.

مُهِمّ: گرنگ، بەبایەخ.و-
پێشەم.
مُهِمَّة: راسپێری.و- ئەرك،
کارێکیگرنگ.
مَهْمُوم: پەست، خەفەتبار.و-
وەڕس، بێزار.
مِهْنَة: پیشە، کار.
مُهَنْدِس: ئەندازیار.
مِهْوَاة: پانکە، باوەشێن.
مُهِيب: سالار، بەڕێز.
مَهِين: ڕیسوا، بێئابڕوو.
مُهِين: ریسواکەر، ئابڕووبەر.
مُهَيَّأ: ئامادە، ساز، کەلالە.
مُهَيِّج: هاندەر.و- ئاژاوەچی.
مُوَاجَهَة: بەرەنگاری،
ڕووبەڕووبوونەوە.
مُوَازِي: بەرامبەر، تەریب.
مُوَاصَلَة: پەیوەندی.و-
بەردەوامی، هەمیشەیی.
مُوَاطِن: هاوڵاتی.
مُوَاظِب: بەردەوام.و-
کۆڵنەدەر.
مُوَافِق: قایل، سازیار.و-
هاوکات.
مُوَافَقَة: پێخۆش بوون،
قایل بوون.و- سازان.
مُوبِقَة: گوناح، تاوان.و-
ناڕەوایی، ناپەسەندی.
مَوْت: مردن، مەرگ.
مَوْثِق: پەیمان، بەڵگەنامە.

مَوْثُوق: باوەڕپێکراو.

مُوجِب: بەگوێرەی.و. هۆ.

مُوجِب: هۆکار.و. پێویستی.

مَوْجَة: شەپۆل.

مُوَجَّه: ئاڕاستەکراو.و.
کەسدار.

مُوَجَّه: دیاریکراو.

مُوَجِّه: رابەر، رێنوێن.

مُوْجَز: کورتە، پوختە.

مَوْجُود: هەبوون.و. هەیە. و.
ئامادەبوو.و. دۆزراوە.

مُوَحِّد: خواپەرست.و.
تاکناس.و. رێکخەر.

مَوَدَّة: دۆستایەتی،
خۆشەویستی.

مَوْرِد: دەرامەت.و.
سەرچاوگە.و. هاوردگە.

مَوْزُون: هاوسەنگ.و.
کێشراو.و. کێشدار.و. مەست،
سەرخۆش.

مَوْسِم: کەژ،وەرز.و. هەرەت.

مَوْسُوق: بارکراو.و.
پێشدراو.

مَوْسُوم: نیشانەکراو،
مۆرکراو.

مُوسَى: گوێزان.

مَوْصُوف: باسکراو، لێدواو
.و. پەسەندکراو.

مَوْصُول: پەیوەست؛ دوو
شت بەیەکەوە بەسترابێتنەوە

.و. گەیەنراو.

مۆضِع: جێ، شوێن.و.
سەنگەر، سوپێر.

مۆضُوع: بابەت، باس.و.
دانراو.

مَوْضُوعِي: بابەتی،
بابەتیانە.و. ناوخۆیی.

مَوْطِن: شوێن، جێ.و.
نیشتمان، جێگەی ژیان.

مُوَظَّف: فەرمانبەر، کارمەند.
و. دامەزراو.

مۆعِد: ژوان؛ کات و شوێنی
یەکتربینین.و. بەڵێن، پەیمان.

مُوعِز: فەرماندەر،
نیشانکار.

مَوْعِظَة: ئامۆژگاری.

مَوْعُود: پەیماندار.و. ڕۆژی
دوایی.

مُوَفَّق: سەرکەوتوو.

مَوْقِد: کوانك، ئاگردان.

مَوْقِع: شوێن، ستان، جێگە.

مَوْقِف: وێستگە، ڕاوەستە.و.
هەڵوێست.

مُوَقَّع: ئیمزاکراو، شەقڵکراو.
و. چاوەڕوانکراو.

مَوْقُوت: دیارکراو، دانراو.و.
کاتی، ماوەیی.

مَوْقُوف: وەستاو، ڕاوەستاو.

مُولِع: شەیدا، دڵخواز.

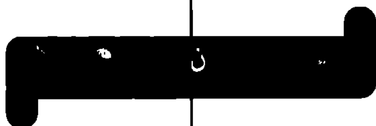
مَوْلُود: لەدایکبوو.و. ساوا.

مَوْلَى: کاك، گەورە.و.
هاوەڵ.و. خاوەن.
مَوْهِبَة: بەهرە، زیرەکی.
مَوْهُون: لاواز، سست.
مَيْت: مردوو.
مِيْثَاق: پەیمان، بەڵێن.و.
بڕوانامە.
مَيْدَان: مەودا، گۆڕەپان.
مِيْرَاث: بۆماوە، جێماوە.
مِيْزَاب: پلوسك؛ شتێکی
بۆشە ئاوو چۆڕاوگەی
پیا تێدەپەڕێت.
مِيْزَان: تەرازو، کێشانە.و.
دادوەری.
مِيْزَانِيَّة: بودجە.

مِيْزَة: جیاکەرەوە، دەرخەر.
مَيْسِر: قومار.
مَيْسَرَة: چەپەیی.و.
دەوڵەمەندی.
مُيَسَّر: ئاسان، سانا، سووك.
و. ئاسانکراو.و. ئامادەکراو.
مَيْسُور: ئاسان.و. ئاسانکراو.
مِيْعَاد: سات.و. پەیمان
مِيقَات: کاتی تایبەتی،
کاتی دانراو.
مَيْل: ئارەزو، حەز.و. لاری.
و. مەبەست.
مِيلاد: لەدایك بوون.
مِيلادِيّ: زاینی.
مَيْمُون: پیرۆز، بەفەڕ.

مێناء: بەندەر، تابگە.

مێت: مردوو.

ن: بیستو پێنجەمین پیتە لە عەرەبیىدا.و- بۆ جەختکردنەوە دێت، وەدەچێتە سەر فرمان، وەك:(**لتكونن من الصابرين**) یاخود گوشراوە، وەك: (**لاتحسبنّ**).و- وەك راناوێك بۆ كۆیی مێینە بەكردێت،وەك:(**قَتَلْنَ**).و- وەیان بۆ پارێزگاری لە بنەڕەتی وشەكە دێت، وەك:(**ضربَني**).

نَؤُوم: خەوالّو، تەمەڵو تەوەزەل.

نائِب: بریكار، جێگر.و- هەڵبژێردراو.

نائِم: خەوتوو، نوستوو.

نائِي: دوور.

ناب: كەڵبە.و- كول؛ شتێ تیژنەبێ.و- سەرگەورە.

نابِت: رواو.

نابِض: ترپن، پرتەکار.

نابِغَة: بلیمەت، هەلکەوتوو، هۆزان.

نابِه: بەئاگا.و. زیرەك، وریا.

ناتِج: ئەنجام، دەستکەوت.و. بەرهەم هێن، برِشت.

ناتِيء: بەرز، بلند.

ناجِح: دەرچوو.و. براوه. سەرکەوتوو.

ناجِذ: ددانی ژیری.

ناجِز: تەواو، پێکهاتوو.و. ئامادە.

ناجِع: بەکەلك، بەسوود.و. سازگار.

ناجِي: دەرباز، قوتاربوو.

ناحِس: نەگریس، لاسار.

ناحِيَة: لا، تەنیشت.و. ناوچە،دەورووبەر.

ناخِب: هەلبژاردە.

نادِر: دەگمەن، دانسقە، نایاب.و. نامۆ.

نادِم: پاشگەز، پەشیمان، ژیوان.

نادِي: یانە.

نار: ئاگر.

نارَجِيلَة: نێرگەلە.

نارِي: ئاگرین.

نازِح: دوور.و. ئاوارە، دورەولات.

نازِع: داماڵەر.

نازِل: دابەزیوو.و. مانەوە، جێنشین.

نازِلَة: بەڵا، کۆست.

ناس: خەڵك، مرۆ.

ناسِخ: هەڵوەشێن.

ناسِك: بەندە، خواپەرست.

ناشِئة: لاو، گەنج.و. سەرەتایی بەیانی.

ناشِد: داواکار.

ناشِر: بڵاوکار، راگەیەنەر.

ناشِز: دەرپەڕیو، دەرپۆقیو. و. ناباو، شاز.

ناشِف: وشك، برنگ.و. رەق، توندوتۆڵ.و. وشکە؛ خواردنی وشکە.

ناشِیء: پەیدابوو، پێکهاتوو. و. گەشەکردوو.و. هەرزەکار، هەراش.و. تازە، نوێ.

ناصِب: دامەزرێنەر.و. شەکەت، ماندووکەر.و. سوور، پەرۆش.

ناصِح: ئامۆژگار.و. راستگۆ، سەرراست.و. پوختە.

ناصِر: پشتگیر، یارمەتیدەر. و. دۆست.

ناصِع: ئاشکرا، رەوان.و. پوخت.و. ساف.

ناصِیَة: پەرچەم.و. ناوچەوان .و. کونج، قوژبن.

ناضِب: بێ‌فەڕ، بێ‌کەڵك.

ناضِج: گەییو، بەکام.

ناضِر: نەرمو نیان.و۔ جوان، قەشەنگ.و۔ تۆخ.

ناطِف: سەرتوێژ.

ناطِق: قسەکەر، بێژەر.و۔ گۆینده؛ گۆرانی بێژی دەنگ خۆش.و۔ قسەزان، رەوانبێژ.

ناطُور: پاسەوانی کێڵگە.

ناظِر: چاو.و۔ بینەر، تەمەشاکەر.و۔ چاودێر.

ناظِم: هۆنەر، رێکخەر.و۔ پێکهێنەر، سەرەوکار.

ناظُور: دووربین.

ناعِم: نەرمو نۆڵ.و۔ ورد، گچکە.و۔ خۆشگوزەرانی.

ناعُور: ئاوسەرخەر.

نافِخ: فووتێکەر.و۔ بادار.

نافِذ: کاریگەر.و۔ کونکەر.و۔ باو، پەیرەوکراو.و۔ رۆیشتوو.

نافِذَة: پەنجەرە، دەلاقە.

نافِع: بەکەڵك، بەسوود.

نافِلَة: سوننەت، کارێ لە پێویست زیاتربێ.و۔ خەڵات.

و۔ کوڕەزا.و۔ زیادە.

نافُوخ: تەپڵەسەر، تەوقەسەر

نافُورة: فوارە، کولکولە.

ناقَة: وشتریمێ(ئا).

ناقِد: رەخنەگر.و۔ بەرهەڵست

ناقِرَة: مشتومڕ.

ناقص: ناتەواو، کەموکورِ.

ناقع: ژەهر.و- شیفادەر.

ناقل: کێشەر، هەڵگر.و- وەرگێر.و- گەیەنەر، گوێزەرەوە.

ناقِلَة: دەستەبەرە؛ شتێکە ،ەچوار دەستەکی شتی پێدەگوێزرێتەوە.

ناقُور: کەرِەنا.

ناقُوس: زەنگ.

ناقِيَة: قورِنە.

ناكِر: سپڵە، بێنەمەك.

نأمَة: نرکە، نقە.

نامُوس: نهێنگیر.و- یاساو رێسا.و- راوگە؛ شوێنی راوچی.و- درۆزنو ساختەچی .و- لانکۆ؛ هێلانەی شێر.و- مێشوولە(ج).

نامُوسِيَّة: پەردەکوللە.

ناهِد: لاویی تازەپێگەیشتوو، مەمك کردوو.

ناهِض: راپەرِیو.و- دامەزراو.و- تێکۆشەر.

ناهِل: تێراو.و- مەست، مرِ.

ناهِي: نەهێڵ، قەدەغەکار.

نَاي: شمشاڵ، نای.

نَبَأ: هەواڵ، دەنگوباس.

نَبَات: رووەك.و- گژوگیا.

نَبَاتِيّ: رووەك خۆر، گۆشت نەخۆر.و- رووەك ناس.

نَباتيّ: رووەکی، هەرشتێك لە رووەك بێت.

نباح: وەڕەی سەگ، سەگڕەو.

نَبَاهَة: ئابڕوو، نامووس.و. وریایی، زرنگی.و. ناوبانگ، ناسراوی.

نَبّاخ: هەویری هەڵهاتوو.

نَبّاذ: مەیفرۆش.

نَبّاش: کفن دز، گۆڕدز.

نَبّال: تیرهاوێژ.

نَبْت: رواو، سەوزبوو.و. رووەك.

نَبْتَة: قنچك.

نَبْح: وەڕین، حەپاندن.

نَبْذ: فڕێدان، توڕدان.و. وازلێهێنان، دەستبەرداربوو[ن]
.و. پشت گوێخستن.

نُبْذَة: بڕگە، بەند.و. پارچە، بەش.

نِبْراس: چرا، ئاوێزە.و. ئازا، بوێر.و. سەرەڕم.

نَبْرَة: ئاوساوی، هەڵتۆقاوی.
و. دەنگ بەرزکردنەوە، دەن[گ]
هەڵبڕین.و. بەرزی، بڵندی.

نَبْش: ئاشکراکردن.و. دەرهێنان.

نَبْضَة: ترپە.

نَبَط: ئاخ، قوڵایی.

نَبْع: هەڵقوڵان.و. کانی.

نَبْق: كنار، تاوگ؛ بەری
دارێکە دەخورێ لەگۆیژ
دەچێ.
نَبْكَة: گرد، تەپۆلکە.
نُبْل: مەردی، پیاوەتی.و- تیر
.و- زیرەکی.
نُبُوغ: هەڵکەوتن، دەرکەوتن.
نُبُوَّة: پێشبین، نوقلانەلێدان.
و- پێغەمبەرایەتی.
نَبِيذ: مەی، بادە.و- فرێدراو.
و- دەرکراو.
نَبِيل: مەرد، جوامێر.
نَبِيّ: پەیامبەر، پێغەمبەر.
نَتْر: زەبروزەنگ.
نَتْع: یەقکردنەوە.
نَتْن: بۆن کردن.
نُتُوء: دەرپۆقیوی،
هەڵتۆقیوی.
نَتِيجَة: ئەنجام، ئاکام.و-
کۆتایی، دەرەنجام.
نَتِيف: رنراو، هەڵکەندراو؛ بۆ
تووك.
نَثْر: بڵاوکردنەوە، پەرش‌و
بڵاو.و- پەخشان.
نَثْرِيَّة: وردەخەرجی.
نَجَابَة: نایابی، بەنرخی.
نَجَاة: رزگاربوون، دەرباز
بوون.
نَجَاح: دەرچوون، سەرکەوتن
نِجَارَة: دارتاشی.

نَجَاسَة: گلاوی، پیسی.
نَجَّار: دارتاش.
نَجْد: فریاکەوتن.و- تەپۆلکە .و- ئازا، جوامێر.
نَجْدَة: یارمەتی، فریاکەوتن. و- ئازایەتی، بوێری.و- ترس.
نَجْس: گلاو، پیس.و- بەد.
نَجَفَة: ئاوێزە.و- گرد، تەپۆلکە.
نَجْل: کوڕ، منداڵ.و- وەچە، نەوە.و- کار.
نَجْم: ئەستێرە، ئەختەر.و- پشك، بەش.و- چلچرا، ئاوێزە
نَجْوَى: نهێنی؛ رازی نێوان دووکەس.و- وتووێژ.و- نهێنی.

نَجِيب: نایاب، بەنرخ.و- رەسەن، وەجاخ زادە.
نَجِيد: ئازا.و- شێر.و- پەست و خەمبار.
نَجِيع: بەسوود، بەکەڵك.
نُحَاس: مس.و- زەرد.
نَحْب: پرمەیگریان.و- ماوە. و- مەرگ، مردن.و- کۆکە.و- بەڵگە.و- پێویستی.
نَحْت: هەڵکۆڵین، داتاشین.
نَحَّات: تاشەر، هەڵکۆڵەر.
نَحْر: سەربڕین، کوشتن.و- گەردن، مل.
نَحْس: بێبەختی، بێشانسی .و- بەدبەخت، شووم.

نَحْط: هەنسك.

نَحْل: هەنگ(ج).

نِحْلَة: خەلات، بەخشی.

نَحْنُ: ئێمە.

نَحْنَحَة: ئهم ئهم کردن.

نَحْو: لا، بەر.و- ڕێگە، شێواز .و- ڕووەو، بەرەو.و- ڕێزمان. و- وەکو؛ بۆنموونە.و- بڕ، هێندە.و- مەبەست.

نَحِيف: لەڕ، لاواز.

نَحِيل: بیمار، نەخۆش.

نُخَاع: مێژەلاك، دڕکەمۆخ.

نُخَالَة: کەپەك، ئەسپرزە.

نُخَامَة: بەلغەم.

نُخْبَة: پوختە، پالفتە.و- هەڵبژێرراو.

نَخّ: یەخ، چۆك دادان.

نَخْر: پووکانەوە، رزین.و- لرخە، مرخە.

نَخْل: بێژانەوە.و- دارخورما.

نَخْوَة: پیاوەتی، شکۆمەندی.

نِدَاء: بانگ کردن، بانگەشە. و- پاڕانەوە.

نَدَامَة: پەشیمانی، ژیوانی، پاشگەزی.

نَدْب: جێبڕین.

نَدْب: شیوەن، بالۆرە.و- کڕوزانەوە.

نِدّ: هاوتا، هاوشێوە.

نُدْرَة: دەگمەن، بەکەمی.

نَدْف: هەلاجی.و. غاردان.

نُدُل: کارەکەران، بەردەست.

نَدَم: پەشیمانی، ژیوانی.

نَدْهَة: دەنگ، هاوار.

نَدْوَة: کۆڕوکۆبوونەوە، ئەنجوومەن؛ لیژنەیەکی تایبەتە کەپێك هاتبێ بۆدوان و کۆڵینەوە لەشتێك.و. یانە. و. بەخشندەیی، دەستبڵاوی.

نَدَی: شێ، تەڕی.و. شەونم، ئاورنگ.و. بەخشندەیی، دەستبڵاوی.

نَدِیم: هاودەم، یاوەر.

نَدِيّ: تەڕ.و. بەخشندە، دەستبڵاو.

نَذْر: لەسەرخۆدانان.

نَذْل: سووکوچروك.و. گومڕا.

نَذِیر: وریاکردنەوە.و. بەئاگاهێن.

نَذِیل: ریسوا، سووك.و. ترسنۆك.

نَرْجِس: نێرگس(ڕ).

نَرْد: زار، مۆرە؛ شتێکی بچووکی شەش رووە یاری پێ دەکرێت.

نِزَاء: گان، کەڵدان.

نِزَاع: ناکۆکی، کێبڕکێ.

نِزَال: نەبرانبازی. بۆدابەزین.

نَزَاهَة: پاکێتی، خاوێنی.و. بێگەردی.

نَزَح: ناوی لیتەو لیّلّ.

نَزْر: کەم، توّزیّك.

نَزّاع: ئاژاوەگێڕ.

نَزْع: داکەندن، داماڵین.و. سەرەمەرگ.

نَزْعَة: ئارەزو، خواست.و. هەوەس، تامەزرۆ.و. رەوت.

نَزْف: خالّیکردنەوە.و. پژان.

نَزِق: هەڵەشە؛ کەسێ جرتو فرت زۆربکات.و. گەوج، گێل.

نَزْلَة: رەقیتەیی، سەرمابوون(ن).

نُزْهَة: گەشت، سەیران.

نُزُول: هاتنەخوارەوە، دابەزین.و. لادان.

نَزِیف: خوێن بەربوو.

نَزِیل: میوان.و. دابەزیو.

نَزِیه: داوێن پاك، بەناموس.و. بێگەرد.

نِسَاء: ژنان، ئافرەتان.

نَسَب: پەیوەندی،خزمایەتی.

نِسْبَة: خزمایەتی، پەیوەندی.و. رێژە.و. تێکرا، رادە.و. خستنەپاڵ.

نَسْخ: هەڵوەشاندنەوە، پووچ کردنەوە.و. لەبەرگرتنەوە.

نُسْخَة: تیراژ، دانە، قل.و. رونووس، لەبەرگیراو.

نَسْر: سەرگەڕ(با).

نَسْف: لە بێخ دەرهێنان،

هەڵتەکاندن.و. بێژانەوە.و. لێدان.

نَسْق: رێکخستن.

نَسَق: رێکوپێکی.و. رەوش، پێودان؛ ڕێو شوێن‌و دەستوور.

نُسْك: خواپەرستی.و. قوربانی.و. خوێن.

نَسْل: نەوە، وەچە.و. غاردان، راکردن.و. بەروبووم.

نَسَمَة: مرۆڤ.و. زیندەوەر، گیان لەبەر.و. تەنگەنەفەسی(ن).

نِسْوَة: ژنان، ئافرەتان.

نَسي: لەبیرچوون.

نِسْيان: لەبیرچوونەوە.

نَسِيب: زاوا؛ خزمایەتی لە ژن و ژن خوازیەوە.و. لەبار.و. نزیك.

نَسِيج: چنراو.و. چنین، پێك هێنان.

نَسِيم: شەماڵ، شنە؛ سروەو کزەبا.

نَشَاء: نیشاستە.و. بۆن.

نَشَاز: بەرزەوەبوو.و. هەڵتۆقیو، دەرپۆقیو.و. بەلەسە، یاخی لەمێرد.و. ناباو.

نَشَاط: چالاکی، چوستی؛ گورجوگۆڵی.

نَشَافَة: ئاوهەڵچنە.

نَشْر: بڵاوکردنەوە، راگەیاندن.

نَشْرَة: پەخشنامە، بڵاوکراوە.

نَشَز: بەرزایی، بانە.

نَشَّال: گیرفانبڕ.

نَشْق: هەڵمژین.

نَشْل: گیرفان بڕین.

نَشْلَة: هەلامەت(ن).

نَشْناش: قولپەقولپ.

نُشُوء: پەیدابوون، دروست بوون.و. گەورەبوون، گەشەکردن.

نَشْوَان: مەست، سەرخۆش.و. دڵخۆش.

نُشُوب: هەڵگیرسان، بەرپابوون.

نَشْوَة: گرتن؛ سەرەتایی مەستیو سەرگەرم بوون.

نَشوع: برنوتی.

نَشِيد: سروود.

نَشِيط: چلاك، گورجوگۆڵ.و. بزێو، زرنگ.و. شاد، دڵخۆش.

نِصَاب: بنەڕەت، سەرچاوە. و. دەسك، مشتۆ. و. دەسپێك ،سەرەتا.

نَصْب: دامەزراندن، دروست کردن.و. رەپکردن، هەڵساندن.و. دەردوبەلا، نەخۆشی.و. ساختەچێتی.و. دامەزراو، هەڵواسراو.

نُصُب: دامەزراو، هەڵواسراو .و. پەیکەر، کۆتەڵ.و. دەردوبەڵا.

نَصَب: کۆشش، رەنجدان.و. شەکەتی، ماندوویی.و. ئاڵای شەکاوە.

نُصْبَة: رێنیشان، رابەرێ‌ی.

نَصْت: گوێ لێگرتن.

نَصْر: سەرکەوتن، زاڵبوون. و. هاریکاری، باریو.

نَصْرانِيّ: گاور، فەلە.

نَصّ: دەق، تێکست.و. تەواو، رەبەق.

نِصْف: نیوە، لەت.و. ناوەند ناوەڕاست.

نَصْل: نووکەڕم.

نَصِيب: بەش، پشك.و. بەخت، شانس.و. رەپ، هەڵساو.

نَصِيحَة: ئامۆژگاری، تەمێ کردن.و. راوێژ.

نَضَارَة: نەرمونۆڵی.و. جوانی.و. نەرمونیان.

نِضَال: پێشبڕکێ.و. خەبات، تەقەلا.

نَضْج: گەیین، پێگەیشتن.

نَضْح: ئاوڕشێن.و. داچۆڕان، دەڵاندن.

نَضَد: چوارپایە.

نَضِر: گەشاوە.

نَضْرَة: گەشاوەیی.و- خۆشگوزەرانی.و- جوانی.و- دەوڵەمەندی.

نَضّ: بەدەستی، کاش.

نُضُوب: نەمان، کۆتاییهاتن.

نَضِید: رێکوپێك.و- ریکخراو، ریزکراو.

نِطَاق: پشتێن، کەمەربەند.و- سنوور، چێوە.و- ناوچە، مەڵبەند.

نَطْح: قۆچ لێدان.

نَطّ: هەڵقونین.

نُطَّار: داهۆڵ.

نَطْع: کەوڵ.و- مەلاشو.

نُطْفَة: دڵۆپە.و- تۆو.

نُطْق: ئاخاوتن، گۆ، فزە.

نَظَافَة: پاكو خاوێنی.

نِظَام: رێکخستن.و- رێباز، رێڕەو، رژێم.

نِظَامِيّ: رێکوپێك.و- پەیڕەوی، رێبازگەری.

نَظَر: بینین، روانین.و- پێشبینی، چاوپوونی.و- چاودێری، ئاگەداری.و- چاکێتی، جوامێری.

نَظْرَة: تێڕوانین، سەرنج.و- نیگا، دیدار.و- ئاوڕلێدانەوە، بەدەمەوەچوون.

نَظَرِيّ: بینایی‌زان.و- زاری، بەدەمی.و- بیردۆزی، تیۆری.

نَظَرِيَّة: بیردۆز.و. ڕێباز.

نَظَّار: دووربین.و. بیرتیژ.

نَظَّارَة: سەیرکەران.و. چاویلکە.

نُظْم: ڕێکخستن.و. هۆنراوە، هەڵبەست.

نَظِير: هاوتا.و. وەکو.

نَظِيف: پاك، خاوێن.

نُعَاس: خەوبردنەوە، وەنەوز، چورت.

نَعَامَة: وشترمرخ(با).و. کەپر ، سەیوان.و. ڕێز.و. خۆشی، شادی.و. نەزانی.و. بەڵگە.

نَعْت: پیاهەڵدان،وەسفکردن. ڕەوشت، خوو.

نَعْجَة: مەڕ، شەك(ئا).

نَعْرَة: مشەمش، منگەمنگ.و. دەمارگیری.و. ئارەزو.

نَعْش: داربازە، تابووت.

نَعْل: سۆڵ، کەوش.و. ناڵ.

نِعْم: باشترین، چاکترین؛ بۆ پیاهەڵدانو پەسن کردن.

نَعَم: بەڵێ.و. بەدڵنیاییەوە، بەڕاستی.و. ماڵات،ڕەشەوڵاخ.

نُعْم: خۆشگوزەرانی.

نِعْمَة: ناز، خۆشی.و. بەخشیش.و. خۆشگوزەرانی.

نَعْنَاع: نەعنا(ر).

نُعُومَة: نەرمو شلی.

نَعِي: هەواڵی مردنیدان،

باسی مردن کردن.

نَعِيب: قڕاندن.

نَعِير: نەڕە، بۆڕە.

نَعِيق: قیڕە، قڕاندن؛ بۆ قلەڕەش.

نَعِيم: خۆشگوزەرانی.و. کامەرانی، شادی.

نُغَّاش: ریوەڵە، کورتەبنە.

نَغْمَة: ئاواز، دەنگسازی.

نَغِيل: زۆڵ، بیژو.

نَفَاد: نەمان، تەواوبوون.

نِفَاس: زەیستان.و. خوێنی دوای منداڵبوون.

نُفَاض: وەریو، تەکیو.

نِفَاق: دوڕوویی.

نَفْث: تف.

نَفْحَة: خەلات، بەخشین.و. بەرامە، بۆنی خۆش.و. گڕەبا.

نَفْخ: فووتێکردن.و. فیز، کەشوفش.

نَفْخَة: فوو.و. فووتێکردن.

نَفَر: بڕێك، هەندێك؛ سێ تا نۆ کەس.و. کەسێك.

نَفْس: گیان.و. دەروون، ناخ.و. خوێن.و. خود.و. هەمان.و. چاوپیسی.و. لاشە.و. ویست وئارەزو.و. فیز، کەش و فش.

نَفَس: هەناسە.و. دالّدە.و. دووکەڵ.و. پشوو.و. گوشاد،

بەرین.و- درێژ.

نَفْسِيّ: دەروونزان.و- گیانی.

و- دەروونی، ئەندێشەیی.

نَفْسِيّاً: دەروونەن، لەخۆوە.

نَفْش: پەرش‌و بلاو.و- بژ،

گف.و- شیکراوە.

نَفْض: وەراندن.و- راوەشان،

راتەکان.

نُفْضَة: مووچڕك، لەرز.

نَفْط: نەوت.و- تلۆق،پیرزۆکە.

نَفْع: کەڵك، سوود.و- فەڕ،

بیت.و- چاکە.

نَفْعِيّ: سوودگەر.

نَفّاث: جادووگەر.

نُفّاجَة: نافەك.

نُفّاخَة: بلق.و- میزەڵان.

نُفايَة: خاشاڵ، خشڵ‌وخاشاك

نَفَق: تونێل، کوناودڕ.

نَفَقَة: خەرجی، مووچە.و-

بژێوی.

نَفَل: تالانی، دەسکەوت.و-

جۆرێکە لەسێ‌پەڕە(ر).

نُفُوذ: دەسەڵات.و- هێز.

نُفُور: راکردن، هەڵهاتن.و-

بەرەو رووچوون، هەڵەداوان.

و- رق لێبوونەوە.

نَفْي: دان پیانەنان، مل

نەدان.و- دەربەدەرکردن،

دوورخستنەوە.و- نەرێ.

نَفِير: کەڕەنا، بووق.و- کشان

شەڕ.

لهيس: گران، بەنرخ و بەها.

للاء: خاوێنی، پاکیزی.

للاب: پەچە، دەمامك.

للابة: کزماڵە، جقات؛ هەڵێکی پێکهاتوو لەخاوەن پشە.

للاش: چەنوچوون، مشتومڕ.

للارَة: هەڵبژاردە.

للب: کونکردن، سمین.و. هەڵکەنین، چاڵکردن.و. شکنین.

للد: رەخنە.و. دەستی.و. دراو.

للر: هەڵکەندن، هەڵکۆڵین.و. کونکردن، سمین.

نُقرَة: چاڵ، کلۆر، قۆرت.

نَقش: نەخش، رازاندنەوە.و. هەڵکەندن، کۆڵین.

نَقص: کەمکردن، کورت هێنان.و. خەوش، نەنگ.و. کەموکوڕی، ناتەواوی.

نُقصَان: کەمکردن، کورت هێنان.و. ناتەواوی، نیوەچڵ.و. خەوش، نەنگ.

نَقض: شکاندن، هەڵوەشاندن

نُقطَة: پنت، خاڵ.و. جێگە، شوێن.

نَقع: لەناو هەڵکێشان، خوساندن.

نِقْف: زەڕنەقووتە، لە هێلکە جوقاو.

نَقّالَة: دەستەبەرە؛ شتێکە بەچوار دەستەکی شتی پێ ئەگوێزرێتەوە.

نَقْل: گواستنەوە.و. وەرگێڕان و. لەبەرگرتنەوە.و. گەیاندن.

نَقلِيّ: دەماودەم، بیستراو.و. گوێزراوە.

نُقُود: دراو، پارە.

نَقِيض: دژ، پێچەوانە.و. نەسان، دژ.

نِكاح: هاوسەرگیری، مارەکردن.

نَكَال: بەپەند؛ ئەوەی دەبێت بەنموونەو پەند بۆ کەسانیتر.

نَكْبَة: کۆست، وەی.

نُكْتَة: خاڵ، پەڵە.و. هەنك، نوکتە؛ وتەی خۆش و نەستەق.

نَكْث: شکان، هەڵوەشان؛ بۆ پەیمان.

نَكِد: پیسکە.و. خوێڕی، بێخێروبێر.

نُكْران: دان پیانەنان، مل نەدان.

نَكِرَة: نەناسراو.

نَكَفَة: ملەخڕێ(ن).

نَكْهَة: بۆن و بەرامە.

نَمْر: پلّنگ(ئا).

نَمَط: شێوه، چەشن.و. رێ، شێواز.

نَمِل: سووکەڵە، چوست.و. سڕ، تەزیو.

نَمْل: مێروولە(ج).

نِمْنِم: زەنگیانە.

نُمُو: پەرەسەندن، گەشەکردن.

نَمُوذَج: نموونە، وەك.

نَمِيمَة: دووزمانیکردن، سۆفاری؛ قسەهێنان و بردن. و. خراپ کردن.

نَهَار: رۆژ.

نِهَايَة: کۆتایی، دوایین.و. سنوور، ئاقار، ئەوپەڕ.

نَهْب: دزی.و. دەستکەوت، تالانی.و. لۆق، غار.

نُهْبَة: تالانی، راوڕووت.

نَهْج: بەرنامە، رێباز، رچە. و. نەخشە، پلان.

نَهْد: بەرز، بڵند.و. مەمك.و. شێر(ئا).

نَهْر: روبار، زێ.

نُهْزَة: هەل، دەرفەت.

نَهْضَة: بوژانەوە، ژیانەوە.و. راپەرین.و. توانا، هێز و وزە.

نَهَم: چلێس، نۆرخۆر.

نَهِي: قەدەغەکردن، نەهێلان.

نُهَى: هۆش، بیر.

نَهِيج: هەناسەبڕکێ.

نَهِيق: زەڕین.

نَهِيم: چلێس، خۆرا.

نَوَاة: ناوک.و. نیاز، مەبەست.

نَوَاح: شیوەن، بالۆرە.

نَوَال: بەش، پشك.و. خەلات.

نَوبَة: نۆرە، سەرە، کایە.و. هەل، دەرفەت.

نَوْح: شیوەن، بالۆرە.

نُوْر: تیشك.و. رۆشنایی، رووناکی.

نَوْر: گوڵ، خونچە.

نَوْص: کەرەکێوی(ئا).و. پەنا، داڵدە.و. راکردن.

نَوْط: هەڵواسراو.و. خەلات؛ بەرۆکی ڕێزانە.

نَوْع: جۆر، چەشن.و. پۆل.و. بابەت.

نَوعِيّ: دیاریکراو.و. چەشنی، بابەتی.

نَوْل: تەون.و. شێواز، ڕێباز.

نَوْم: خەو، نوستن.

نَوّاس: لەرزۆك.

نَوَوِيّ: ناوکدار.

نِيء: کرچ و کاڵ.

نِيابَة: لەجیاتی، لەباتی.

نِيابِيّ: لەبرێتی، نوێنەرێتی.

نِيام: خەوتن.و. راکیشان.و. مردن.و. ئارام بردنەوە.و. گوێنەدان.

لیر: تابان، درەخشان.

لیف: فرە، زۆری.

لیل: دەستکەوتن، بەدەست هینان.و. خەلات.

نیل: شین، خومی.

نیّة: نیاز، دۆز.و. مەبەست، خواست.

هـ

هـ: بیست و شەشەمین پیتی عەرەبییە.

هَؤُلاءِ: ئەمانە.

ها: بگرە، هانێ.و. ببینە، سەیرکە.

هائِج: بەلەسە، شێتگێ.و. توورە.

هائِجَة: بەکەڵ.

هائِف: زۆرتینو.و. تێك شکاو، نائومێد.

هائِل: ترسێنەر، سامناك. و. زل، گەورە، قەبە.و. زۆر، بێشومار.

هائِم: سەرسام، ور.و. شەیدا، عەوداڵ.

هابِط: دابەزیو، کەوتوو.و. تێك شکاو.

هابِل: پەیداکەر، تێکۆشەر.و. گۆشتن، قەڵەو.و. فێڵباز، تەڵەکەباز.

هاتِف: بانگکەر.و. تەلەفوون، دووربێژ.

هاجِس: پشێو، شپرزه.و. دڵخه‌به‌ردان.

هاجِع: راکشاو، نوستوو.

هادِف: مه‌به‌ست.و. ئامانگر، مه‌به‌سته‌وان.

هادِم: وێرانکار، کاولکار، تێکده‌ر.

هادِي: رابه‌ر، رێنمایی‌که‌ر.و. جاسووس؛ نیشانه‌ی سه‌ر تفه‌نگ.

هادِیء: له‌سه‌رخۆ، هێمن.

هارِ: ئه‌ڕوخێ، ئه‌که‌وێ.

هارِب: راکردوو، هه‌ڵهاتوو.

هازِل: گاڵته‌چی.

هاشِم: شکێنه‌ر.

هاضِم: هه‌رس که‌ر.

هالَة: ئاخڵه،خه‌رمانه‌ی‌مانگ.

هالِك: له‌ناوچوو، فه‌وتاو.

هامَة: سه‌ر، لوتکه.و. ته‌پڵه‌سه‌ر، ته‌وقه‌سه‌ر.

هامِد: هێمن، بێ‌ده‌نگ.و. کوژاوه.و. له‌ت‌و په‌ت.

هامِش: په‌راوێز، لێوار.

هامّ: گرنگ، بایه‌خدار.

هانِم: خانم، خاتوون.

هاوَن: هاوه‌ن، ده‌سکه‌وان، دنگ.

هاوِي: ئاره‌زومه‌ند، که‌سێك حه‌زێکی هه‌بێت.

هارِيَة: که‌نگه‌لان، چاڵێکی

نورێ.و. دایکی منداڵ ونبوو.

هَبَاء: تەپو تۆز.

هِباب الدخان: مێس، تەن.

هَبَاب: تەپو تۆز.

هَبّاشَة: کڕەکەر، هاڕەڕ.

هِبَة: خەڵات، دیاری.

هَبْر: گۆشت، کوتەگۆشت.

وـنەرمە، گۆشتی بێئێسقان.

هِبْر: گۆشتن.

هِبْرِيَة: کرێش.

هَبْط: دابەزین .و. داشکان.و.

کەم بوونەوە.و. ریسوایی.

هَبْطَة: کەوتنێك.و. دابەزین،

هاتنەخوارەوە،و. چاڵ،

نزمایی.

هَبَل: کاروبار.و. گەوجی،

گێژی.

هَبَلَة: مەڵم.

هَبُوب: گێژەلۆکە،باخۆلاوی.

هُبُوب: هەڵکردن.و. هەستان.

هَبُور: جاڵجالۆکە(ج).

هُبُوط: دابەزین،

هاتنەخوارەوە.و. تەپین،

داکەوتن.و. کەم بوونەوە،

کورت هێنان.

هَبُوط: لێژی، سەرەوخوار.

هَبِيت: کەودەن، گەمژە،

گەلحۆ.و. ترسنۆك.

هُبَيْرَة: کەمتیار(ئا).

هَبِيط: لەڕ، لاواز.

هُتاف: دەنگ هەڵبڕین.و.
پیامەڵدان.و. هاوار، قیژە.
هُتامَة: تەڵەزم، پارچە.
هُتْر: خەڵەفان، بێئاگایی.
هِتْر: قسەی قۆڕو ناشرین.و.
درۆ، دەلەسە.
هَتْك: ئەتك کردن، گاینی
ئافرەت.و. دەرخستن،
ئاشکراکردن.
هَتْن: لێزمە، خوڕەم.
هَتُون: بارانیبەلێزمە،
شەستەباران.
هَتِيكَة: ئەنگی، ئابڕووچوون.
هِجَاء: حونجەکردن.و. گاڵتە
پێکردن.

هَجْر: وازهێنان، دەست لێ
هەلگرتن.و. قرچەی گەرما
هِجْرَة: رەوکردن، کۆچکردن.
هَجْس: خەیاڵپلاو،دالغەلێدان.
هَجْس: خورپە.و. چرپە.
هَجْمَة: پەلامار، هێرش.
هُجْنَة: خەوش، ئەنگی.و. ون
کردن، بیرچوون.
هَجْو: لێخوێندن.
هُجُوم: پەلاماردان، هەڵمەت
بردن، هێرش بردن.
هَجِين: ترۆ.و. ناڕەسەن،
توخم خراپ.و. دووڕەگ.
هَدّ: روخاندن، کاولکردن.و.
گرمە، تەپە.و. شکاندن.

هُداب: گەلحۆ، حەپۆلە.

هَدام: وێرانکار، کاولکار، بێکدەر.

هَدَر: بەفیڕۆچوو، لەکیس چوو.

هَدْر: پووچ، گەندەڵ.و. ونبوو.و. وێرانکاری.

هَدَف: نیشانە.و. مەبەست، ئامانج، دۆز.

هَدل: شۆڕبوونەوە، داکەوتن.

هَدْم: روخان، تەپین.و.

هُدْنَة: هێمنی، ئارامگرتن .و. وچان.و. ئاشت بوونەوە، رێککەوتن.

هُدْهُد: پەپو(با).

هُدُوء: هێمنی، سرەوتن.

هُدُوم: پۆشاك، جلو بەرگ.

هُدَى: رابەری.و. رێی ڕاست گرتن.و. گوێڕایەڵی.

هَدْيَة: رێ، رێباز.و. دیاری.

هَدِير الرَّعْد: گرمەی هەور.

هَدِير: نرکە، گرمە.

هَدِيرالاسد: نەڕەی شێر.

هَدِيل: کۆترەکێوی(ب).و. گمە؛ دەنگی کۆتر.

هَدِيَّة: دیاری، خەلات، مزگێنی.

هَذا: ئەمە.

هِذار: گاڵتەو گەپ.

هَذَب: چاککردن ، دەست

پیاهێنان.و. خاوێن کردن،
بژارکردن.
هَذِر: چەنەباز، هەڵەوەر.
هَذْرَمَة: گرۆگاڵ.
هَذيان: وڕینە، یاوە.
هِرَاوَة: کوتەك، تێلا.
هَرَب: راکردن، هەڵهاتن.
هَرْج: ئاژاوە، پشێوی.و.
ژاوەژاو، غەڵبەغەڵب.
هَرُّ الكلب: لورەیسەگ.
هِرّ: پشیلە، گوربە(ئا).
هَرِيسَة: گەنمەکوتاو.
هَرْس: شێلان، هەڵکلۆفین.
هَرْش: خورو، ئالۆش(ن).و.
سلاك بوون، لەکارکەوتن.
هَرَص: گەرمەژنە ، لیر(ن).
هَرَع: هەڵەداوان.و. پەلە.
هَرْق: رژکردن، رژاندن.
هَرَم: پیری.و. قوچەك،
قۆنگرە.
هَرْوَلَة: لۆقەکردن.
هُرَى: کەندر؛ شوێنی ئاو
هەڵی کەندبێ.
هَزّ: جولاندن، لەرزاندن،
راتەکاندن.
هَزَاز: لەرزۆك.
هَزَّة: جوولە، لەرینەوە.و.
لەرزە، خورپە.
هَزْل: گاڵتەو گەپ.
هَزَلِيّ: پێکەنیناوی،

کاڵتەچی.

هَزِيع: گەوج، گێل، گەمژە.

هَزِيل: لاواز، لەڕ، سیس.

هُزَيْلِي: دەستبڕ، ساختەچی.

هَزِيم: شکاو، بەزیو.

هَزِيمَة: شکان، بەزین.

هَسِيس: سرپە، چرپە.و. وردە، هاڕڕاو.

هَشاشَة: دڵخۆشی، بەختیاری.

هِشَام: دەستبلاوی، بەخشندەیی.

هَشّ: شکست.و. فشەڵ.

هَشْم: تێك شکاندن.و. وردو خاش بوون.

هَشُوشَة: شکستی.و. فشەڵی.

هَشِيم: پوش.و پەلاش.و. لاواز، لەڕ.

هَضَبَة: تەپۆلکە.و. چەنەبازی.

هَضْم: هەرس کردن.

هَضِيمَة: سێ‌ڕۆژانە؛ خواردن دروستکردن بۆمردوو.و. ستەم، زۆر.و. رق، تووڕەیی.

هَطْل: باران بارین.

هِطْل: گورگ(نا).و. گێل، گەوەدەن.

هَفْتان: برسی.

هَفّ: پەلە، خێرا.

هَفّاف: شەکاندنەوە.و.

تەنك و روون.و. شەوقدار.

هَڤُو: دڵداخورپان

هَڤْوَة: ساتمە؛ لەتەرو رەت بردن.و. هەڵە، هەڵەشەیی.

هَکَذا: ئاوەها، هەروەها.و. ئیتر.

هَلْ: ئایە، ئاخۆ.

هلاّ: بۆ؛ بۆ سەرزەنشت کردن، ئەگەر چووەسەر فرمانی رابردوو.و. دەی؛ بۆ هەڵنان؛ ئەگەر چووە سەر فرمانی رانەبردوو.

هَلاك: فەوتان، لەناوچوون.و. مردن، نەمان.و. پەرێشان، شەپرێو.

هَلاکَة: فەتارەت، شپرزەیی.

هِلال: مانگ.و. کەوانە.

هَلْس : دەردەباریکە(ن).و. قسەی بێمانا.

هَلِع: پەژارەدار.و. برسی.و. ترسنۆك.

هَلْع: شپرزەبوون، شڵەژان.و. ترسان، تۆقین.

هَلُمَّ : وەرە.و. ئامادەبە.

هَلُمَّ جرّاً: هەتادوایی، هەروەهایی.

هَلْهَلَة: هەڵهەڵەلێدان، تای‌تای‌کردن.

هَلُوع: شپرزەبوون، شڵەژان. و. داچڵەکین، تۆقین.

هَلِيم: هێلم، لکێنەر.

هُم: ئەوان.

هُمَام: ئەبەرد، جوامێر.و- شێر(ئا).و- بەخشندە.

هَمَجِيّ: کێوی،تێنەگەیشتوو

هَمَجِيَّة: درندەیی، نەزانی.

هَمْز: تێوەژەندن.

هُمَزَة: پاشملەگۆ.

هَمْزَة: هەمزە.

هَمْس: چپە.

هَمّ: شپرزەیی.و- خەفەت، پەژارە.و- مەبەست، خواست. و- مەراق.و- بەتەنگەوەهاتن.

هَمَّار: زۆربلێ، هەڵەوەڕ.

هَمَّام: بەورە، بەهیمەت.

هِمَّة: ورە.و- گورجی، چالاکی .و- پیریێ ژنی پەکەوتوو.

هُمُود: کپ بوون.و- دامرکاندنەوە، کوژانەوە.

هِمْيَان: هەمانە؛ توورەکە یەکی کەمەربەستە.

هَمِيمَة: نم نم.

هُنا: ئێرە، لێرە.

هَنَاء: شادی، شادمانی.و- ئاشتی، ئاسوودەیی.

هُنَاك : ئەوێ.

هِنْدَام: ڕێکوپێك، کەشخە.

هَنْدَسَة: ئەندازە.

هَنْدَسِيّ: ئەندازەیی.و- ڕێکوپێکی.

هُنَّ: ئەوان(بۆمێ).

هَنِيء: خۆش، نۆش.و. ساز، خەمڕەوێن.و. ئاسان، سووك.

هُوَ: ئەو، خۆی(بۆ نێر).

هَوَاء: با، هەوا.و. ئاووهەوا.

هَوَائِيّ: باناس.و. بایی، بایین .و. بێبار.

هَوَادَة: نەرمو نیانی، چاوپۆشی.و. خۆشەویستی.

هَوَان: ریسوابوون، ئابڕووچوون.

هَوْجَاء: گەردەلول، باوبۆران. و. هەڵەشە.

هَوْدَج: کەژاوە،تەختەڕەوان.

هَوْر: زۆنگ، زەلکاو ، گەڕاو.

هَوَس: گەوجی، شێتۆکەیی، و. وڕینە، بزرکاندن.

هَوْع: هێڵنجدان، قولپدان.

هَوْل: ترس.و. قورسو گران.

هَوْن: سووکی، بێئابڕوویی. و. لەسەرخۆیی، هێمنی.و. ئاسانی، سانایی.

هَوَى: خۆشەویستی، دڵداری. و. حەز، خولیا.و. هەوەس، ئارەزو.

هَوِيس: بیرورا.و. نهێنی.و. ئاوبەرە، پێڵ.

هَوِيَّة: پێناس.

هِيَ: ئەو(بۆ مێ).

هَيْئَة: چۆنیەتی، شێواز.و.

دیمەن، رووخسار.و- دەستگا
، رێخراو، دەستە.

هِيَاج: ورووژان،جۆش سەندن
.و- پشێوی، ئاشوب.و-
شێتگیری.

هَيْبَة: ترس.و- سڵکردنەوە.
و- رێز، شکۆداری.

هَيْج: جەنگ، شەڕ.و-
ورووژان، خرۆشان.

هَيَجان: وروژان،
جۆشخواردن.و- تورەبوون.و-
پەشێوی، ئاشوب.

هَيْضَة: سکچوون.و- تێشکان
.و- چارەقوله، کولێرا(ن).

هَيْف: گرە؛ تیذیگەرما.

هيكل: چێوە، چلوچێوە.

هَيْكَل: کەتە، قەبە.و-
بالاخانە، کۆشك.و- قاوغ .و-
پەرستگا.و- پەیکەر، کۆتەڵ.

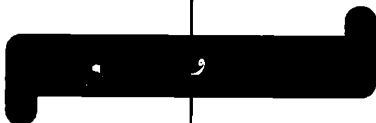
هِيل: حێل.

هَيْمَنَة: گەورەیی، سەروەری
و- دەسەلات.و- خۆسەپاندن.

هَيْن: ئاسان، سانا.

هيّا: پەلەبکە، دەستوبربکە.

هَيِّن: ئاسان، سانا.
وێرانکردن، کاولکردن.

و: بیست‌و حه‌وته‌مین پیتی زمانی عه‌ره‌بی‌یه.و- وه‌: له‌گه‌ڵ.و- كه‌، كاتێ.و- به‌؛ بۆ سوێند.

وِئام: رێكی، ته‌بایی.و- خۆهه‌ڵكێشان.

وَئیدة: زینده‌به‌چاڵ.و- گرمه‌ی داڕوخان.

وابِل: لێزمه‌، بارانی‌به‌خوڕ.

وابِلَة: كلۆت؛ جه‌مسه‌ری ئێسقانی لاق‌و باڵ.

واثِق: دڵنیا، پشت قایم.

واجِب: پێویست.و- پێویسته‌، هه‌رده‌بێ ببێ.

واجِد: دۆزه‌ره‌وه‌.و- به‌هێز.و- ده‌وڵه‌مه‌ند.و- خۆشه‌ویست.

واجِز: كورته‌.

واجِس: دڵ خه‌به‌ردان.و- خترركه‌.

واجِم: په‌ست، مۆن‌و تووڕه‌.و- كپ، بێ‌ده‌نگ.

واجِهَة: ڕوو، ڕووكار.و- پێش،

بەردەم.

واحَة: مێرگ؛ زەوی ئاوەدان لە شوێنی چۆڵدا.

واحِد: یەك.و. تاك، كەسێك.و. بێهاوتا، بەتەنها.

وادِع: شت دانەر.و. ئارام.

وادِي: دۆڵ، شیو.و. بیروبڕوا، ڕێباز.

وارِث: میراتگر، بۆجێماو.

وارِد: هاتوو، گەیشتوو.و. هێنراو.و. دەرامەت، دەستهات، بەروبووم.

وارِف: گوشاد.و. سێبەر.

وارِم: ئاوساو.

وازِع: بەشكەر.وبەڕێوەبەری كاروباری سوپا.

وازِن: كێشدار، كێش تەواو.و. قەپانچی.

واسِطَة: هۆ، سونگە. و. ئەرخەدەر،ڕولێنەر.و. ناوەند.

واسِع: پانو بەرین، فراوان.

واشِي: گەندەڵ، خراپەكار.و. دووزمان.

واصِب: درێژخایەن، بەردەوام.

واصِل: هاتوو، گەیشتوو.و. گەیەنەر.و. پەیوەندبەست.

واضِح: ڕوون،ئاشكرا.و. دیار.

واضِع: دانەر.و. ڕووت.و. زەیستان.

وَاطِيء: نزم، نەوی.

واعِد: بەڵێندەر. وـ ئومێدەوار.

واعِظ: ئامۆژگار.

واعِي: هۆشیار. وـ وریا، بەئاگا.

وافِد: هاتوو، گەیشتوو. وـ نوێنەر.

وافِر: زۆر، فرە، گەلێ.

وافِي: تەواو. وـ کشتگیر. وـ بەئەمەك.

واقِع: کەوتوو. وـ بوون. وـ راستی. وـ روداو، بەسەرهات.

واقِعَة: روداو. وـ شەڕ، جەنگ. وـ رۆژیدوایی.

واقِعِيّ: راستێتی، راستی.

واقِف: راوەستاو، هەڵساو. وـ وەستاو.

واكِن: کرکەوتوو، هەڵنیشتوو.

والِد: باوك.

والِدَة: دایك.

والِي: فەرمانڕەوا.

واهِب: بەخشەر، بدەر.

واهِق: کەمەند؛ گوریسێك یا زنجیرێکی سنگدار ولاخی پێ دەبەسترێتەوە.

واهِن: لاواز، بێهێز.

واهِي: لاواز. وـ بێهۆرە.

واوِي: چەقەڵ(ئا).

وَبَاء: دەرد، پەتا(ن). وـ کولێرا، چاوقوڵە(ن).

وَبَر: تووك، پەشم.و. گەنکەموو.

وَبِر: کولّکن، تووکن.

وَبَش: کەوتوو.و. خراپ، بێکەڵك.

وَبْل: باران.

وَبِيل: تێڵا، کوتەك.و. زیان بەخش، بەئازار.و. بەدئاکام. و. توند.و. باوشێك.

وَتَد: مێخ، سنگ، پەرواز.

وَتْر: تاك، تەنها.و. تۆڵەسەندن.

وَتَر: کشتەك، پەت.و. ژێ.

وَتَرَة: کڕکڕاگەی گوێ.و. دەماری ژێرزمان.

وَتَرِيّ: تاکی، یەکی.و. ژێی.

وَتِيرَة: ڕێگا، شێواز.و. ماوە. و. لەسەرخۆ.و. خاوخلیچك. و. بەندکردن.و. تۆڵە.و. گۆڕ.

وَثَاءَة: کوتران، شین بوونەوە .و. وەرگەڕان، لەجێچوون.

وِثَاق: بەستەك؛ هەرشتێك بۆبەستن بەکاربهێندرێت.

وَثَّاب: بازدەر.

وَثْبَة: باز، قەڵەمباز.و. راپەڕین.و. سەرمەوقولات.

وَثَن: بت، کۆتەڵ، ئابدە.

وَثَنِيّ: بت پەرست.

وَثِير: ئاسان.و. نەرم.

وَثِيق: قایم، جێگیر.

وِثِيقَة: بەڵگەنامە، بڕوانامە،
مەواڵە.
وَثِيل: گوش؛ پەتێکی باریکە
دەڕێسرێ‌و دەکرێ بەگونیە.
و. لاواز.
وَجَاهَة: ناسراوی.و. گەورەیی
، شکۆمەندی.
وَجْبَة: ژەم.و. جار، کەڕەت.
وَجَد: شەیدابوون.و. سامان،
دەوڵەمەندی.و. خۆشی،
شادی.و. توانا.
وِجْدَان: ویژدان.
وَجْرَة: بۆسە، حەشارگە؛ بۆ
ڕاو.
وَجْس: شپرزەیی، ترس.
و. داچڵەکین، دڵداخورپان.
وَجَع: ئێش، ژان.و. ناساغی،
سووکەنەخۆشی.
وَجَل: ترس، مەترسی.و.
ترساو.
وَجْنَة: رومەت، گۆنا.
وِجْه: بەر، لا، دیو.و. تەنیشت
.و. روکار.
وَجْه: روخسار، ڕەزا.و. روو،
پێش.و. دیمەن.و. مەبەست،
نیاز.و. واتا، مانا.و. رووبەر،
روکەش.و. ڕێباز،ڕێگە.و. هۆ.
وِجْهَة: بەر، لا، روکار.و. را،
دەمودوو.و. بەرامبەر.و.
مەبەست، خواست.و.

دەربارە.

وُجُوب: پێویست بوون، پێویست کردن.

وُجُود: بوون، هەبوون، هەیەتی.و- قەوارە، بوونێتی .و- ئامادەبوون.

وُجُودِيّ: خۆکرد، بوونیبوون.

وَجِيز: کورتە، بەکورتی.

وَجِيه: ناسراو، شکۆدار.و- خانەدان، پیاوماقوڵ.

وِحَام: بێزوکردن، تامەزرۆبوون.

وَحْدانِيّ: تەنها، تاكو تەنیا و- ڕەبەن، سەڵت.

وَحْدانِيَّة: یەکتاپەرستی.

و- تەنهایی، یەکتایی.و- تاکێتی، یەکێتی.

وَحْدَة: یەکە.و- تەنیایی.و- یەکبوون، یەکگرتن.

وَحْش: کێوی.و- دڕندە، ترسناك.

وَحْشَة: پەستی، دڵتەنگی.و- خەمو خەفەت.و- تەنیایی، تاکێتی.

وَحْل: قوڕ.

وَحَم: بێزو، تامەزرۆیی.

وَحْي: سرووش.

وَحِيد: تاك، تەنها.و- تاقانە. و- سەڵتو قوڵت.

وَخَّاز: بەسوێ، بەئێش.

وَخْز: تێوەژەنین، ئاژنین.و- کەمێك، تۆزێك.

وَخي: مەبەست، نیاز.

وَخِيم: قورسی، گرفتاری.و- ناساز.و- بەزیان،زیان بەخش.

وَدَاع: راوانەکردن،بەرێکردن. و- جیابوونەوە.

وَدَاع: ماڵئاوایی.

وِدّ: خۆشەویستی، ئاشنایی. و- خۆشەویست، یار.

وِدّي: بۆخۆشی، دۆستانە.

وَدْع: دانان، ئەسپەردە.

وَدَع: هێلکەشەیتانۆکە، گوێچکەماسی.

وَدْق: باران.

وَدِيع: لەسەرخۆ، نیان.و- گۆڕستان.و- پەیمان.

وَدِيعَة: بارمتە، ئەسپەردە.

وَذِيمَة: سانجۆل، قەڵەنگ؛ قایش و قەڵاتەی ملی سەگ.

وَرَاء: کوڕەزا.و- پشت، دوا، دواوە.

وِرَاب: خواروخێچی، لاری.

وِرَاثَة: بۆماوە.

وِرَاثِيّ: بۆماوەیی.

وَرَثَة: بەرەچە· جێماو.

وَرْد: گوڵ.

وَرْشَة: کارگوزاری، ئیشکردن.

وَرْطَة: تەنگو چەڵەمە، تووش بوون.ر- قوڕوچڵپاو.

وَزْع: پەرێز؛ دوورکەوتنەوەو سڵەمینەوە.

وَرِع: خواپەرست.و. خۆپارێز.

وَرَق: پەرە، کاغەز.و. گەڵا.و. زیندوو.

وَرِق: گەڵادار.و. سەوز.

وَرْك: کلۆت، سمت.

وَرَم: ئاوسان.

وُرُود: خۆشەویست، ئاشنا.و. خۆشخوو.

وُرُود: هاتن، گەیشتن.و. گوڵ دەرکردن.

وُرُود: هێنان، هێنانەکایەوە.و. گەیشتن.

وَرِيد: خوێنهێنەر.

وِزَارَة: شالیارگە.

وِزْر: باریگران.و. تاوان.

وِزْرَة: پەشتەماڵ.

وَزّ: قاز(با).

وَزَّان: کێشەر.

وَزْن: کێشان.و. کێش،سەنگ.

وَزِير: شالیار.

وَسَاخَة: پیسی، چەپەڵی.

وِسَادَة: سەرین، بالیف.و. گۆشە، پاڵپشت.

وِسَاطَة: ناوبژیکردن، کەوتنەبەینەوە.و. هۆ، سونگە.و. رووڵێنان.

وِسَام: نیشانە.

وَسْخ: پیس، چەپەڵ.

وَسَط: ناوەڕاست، نێوان.و.
مام ناوەندی.و. دەوروبەر.و.
جەرگە،دڵ.و. ناوقەد، کەمەر.

وُسْطَى: ئال؛ پەنجەی ناوەند
و بەرزەلووتە.و. ناوەڕاست.

وَسْع: توانا، وزە.
وبەرفراوانی.

وَسِع: فراوانی، گوشادی.و.
ماوە.و. فرەیی، زۆری.و.
دەوڵەمەندی، بوون.

وَسْم: داخکردن.و. نیشانە،
شەقڵ، درووشم.

وَسِن: خەواڵو.و. هەستان.

وَسْواس: ڕاڕا، دوودڵ.و.
بەگومان.

وَسْوَسَة: ڕاڕای، دوودڵی.و.
گومان.و. خشەخش.

وَسِيط: ناوبژیکەر، ناوەندیار
.و. دەلاڵ.و. ڕوولینەر.و.
ڕاسپێر.

وَسِيلَة: هۆ، سونگە.

وَسِيم: جوان، شۆخ.و.
ڕووخۆش.

وِشَاح: ملپێچ.و. گەردانە.

وَشَايَة: پاشملەباس کردن،
جاڕلێدان.

وِشَايَة: پاشملەگۆ، پاشملە.

وَشْك: خێرا، پەلە.

وَشْم: خاڵکوتان.

وَشْوَشَة: چرپەچرپ، سرپە.

وَشِيك: نزیکە؛ خەریکە رووبدات.و- خێرا.

وَشِيكاً: بەم نیزیکانە، بەم زوانە.

وَصايَة: ئامۆژگاری، رێنمایی .و- راسپاردە.

وَصَب: بیمار، دەردەدار.

وَصْف: باسکردن، پیاگۆ، پیاهەڵدان، پەسن.

وَصْفَة: چارەسەر، رەچەتەی پزیشك بۆ بیمار.

وِصْل: پەل، ئەندام.

وَصْل: گەیاندن.و- پەیوەندی .و- بەڵگەنامە، پەتە؛ پارچە کاغەزێکی تایبەتە دەدرێ بەو کەسەی پارەی لێوەردەگیرێ.

وَصْمَة: خەوش، ئەنگ.و- لەش تێکچوون.

وُصُول: هاتن، گەیشتن.و- وەرگرتن.و- پەتە، وەسڵ.و- گەیشتوو.

وَصِيف: بەردەست، خزمەتگوزار.

وَصِيَّة: راسپاردن.و- فەرمان. و- ئامۆژگاری، رێنمایی.

وَضْع: دانان.و- بار، دۆخ.و- منداڵبوون.و- شوێن.

وُضُوء: خاوێنی، پاکی.و-

دەستنوێژ.

وُضُوح: روونی، ئاشکرایی.

وـدەرکەوتن، روون بوونەوە.

وَضِيع: ریسوا.وـ رژد.وـ

داڕوخاو.

وَطء: پێپیانان، پێشێل

کردن.وـ گان، لاقەکردن.

وَطِد: قایم، پتەو.

وَطَر: خواست، مەبەست.

وَطَن: نیشتیمان، زێد.

وَطَنِيّ: نیشتیمانی، خۆماڵی

.وـ نیشتمان پەروەر.وـ

نەتەوەیی.

وَطْوَاط: شەمشەمەکوێرە(با)

.وـ چیکەنە، دەم هار.وـ لاواز

.وـ ترسنۆك.

وَظِيفَة: فەرمان، کار، ئەرك.

وـ پلەوپایە.وـ مووچە.

وِعَاء: دەفر، قاپ.وـ بۆریچە،

مولولە.وـ دەرد، درم.

وَعْث: سەخت، ناهەموار.وـ

شەکەتکردن.

وَعْد: پەیمان، گفت.وـ

بەڵێنداری.

وَعْر: هەرد؛ جێی بەردەلانو

سەخت.

وَعْظ: ئامۆژگاریکردن،

دەرس دادان.

وَعْكَة: بێتاقەتی.وـ گڕوتین.

وَعْل: بزنەکێوی(ئا).

وَعْي: هۆشیاری.و. ئاگاداری، وریایی.و. گرتن، جێبوونەوە.

وَعِید: هەڕەشەو گوڕەشە.

وَغْد: زۆڵ، سێبەندی.

وـگەمژە، گێل.و. منداڵ.و. خزمەتگوزار.

وَغْل: مشەخۆر،سەرسواڵکەر

.و. سووك و چرووك.

وَغَی: ژاوەژاو.و. جەنگ، بەگژیەکداچوون.

وَفَاء: ئەمەك، سفەت، پەیمان پارێزی.

وَفَاة: مردن، کۆچی دوایی کردن.

وِفَاق: رێککەوتن، پێکهاتن.

وَفْد: نوێنرراو.و. هاتن، گەیشتن.

وَفْر: سامان، دارایی.و. پاشەکەوت کردن.

وـدەستگرتنەوە.

وَفْرَة: زۆری.و. جار، کەڕەت.

وَفْضَة: کوندە، جەوەنە.

وَفْق: بەپێی، بەگوێرەی.و. وەکو.

وَفِیق: هاوڕێ،برادەر.و. تەبا.

وَفِيّ: بەئەمەك، بەسفەت.و. سەرڕاست.و. تەواو.و. گشت، هەموو.

وَقَاحَة: چەقاوەسوویی.و. بێ ئابڕوویی.

وِقَاد: پەژك، چیلكە.

وِقَار: هێمنی، سەنگینی.و.

شكۆداری.

وِقَايَة: پاراستن، پارێزگاری.

وَقْت: كات، سات.

وَقْتَئِذ: ئەوكاتە، ئەوسا.

وَقْتِيّ: كاتی، ماوەیی.

وَقْر: چاڵ، كون.

وَقْعَة: كەوتن.و. ژەمێك.و.

روداو، چورتم.

وَقَّاع: ماندەر، پاڵنەر.

وَقُود: سوتەمەنی، چاوگە.و.

داگیرسان.

وَقُور: سەنگین، هێمن، سەلار

.و. شكۆدار.

وُقُوع: كەوتن.و. رودان.

وُقُوف: وەستان.و. هەڵسان،

هەستان.

وَقِيح: چەقاوەسو، چوختی.

و. بێئابڕوو.

وَكَالَة: بریكارنامە، بریكاری

جێگیرەوانی.

وَكْر: هێلانە، لانە.

وَكْس: داشكاندن.و. زیان.

وَكْف: دڵۆپەكردن، دەلاندن.

وَكْن: هێلانە، كولانە.و.

كرِكەوتن.

وَكِيع: پتەو، رەق.

وَكِيل: بریكار، جێگر.

وَلاء: خۆشەویستی،دڵسۆزی.

وِلادَة: منداڵبوون، زایین.و- سەرەتا، دەست پێکردن.

وِلایَة: فەرمانڕاوایی.و- هەرێم ، ناوچە.

وَلَد: منداڵ، نەوە.و- کوڕ.و- کۆرپە، ساوا.

وِلْعَة: پزیسك،

وَلْهان: شەیدا، دێوانە.

وُلُوج: تێچوون، پیاچوون.

وَلُوع: هۆگر، ئالودە.

وَلْوَلَة: لوراندن.و- پرماندن؛ گریان بەدەنگەوە.

وَلِید: منداڵ.و- کۆرپە، ساوا.

وَلِیْقَة: پەلوولە، ئاردەوا.

وَلِیْمَة: ئاهەنگ، شایی.و- بانگهێش کردن.

وَلِيّ: پشتگر، هاوکار.و- خاوەن، بەرپرس.و- هاوڕێ، هاودەم.

وَمِیض: بریسکە، ڕووناکی.و- چەخماخە؛ پریسکە.

وَناء: ماندوویی، شەکەتی.و- ساردبوونەوە.و- ماوە.

وَهْدَة: نزمایی، نەوین.و- چاڵو چۆڵی.

وَهْران: ترساو، تۆقیو.

وَهْلَة: لەسەرەتاوە، یەکەم جار.

وَهْم: ئەندێشە، داڵغە.و- بەبیرداهاتن.و- لەخشتەبردن.

و- گومان، دوودڵی.

وَهْمِيّ: خەیاڵی، ئەندێشەیی.

وَهْن: لاوازی، بێدەسەڵاتی.

وَهَّاج: گەشاوە، درەوشاوە.

وَهِيج: هەڵگیرسان، داگیرسان.

وَيْل: بەڵا، چورتم.و- هاوار، داد.و- دۆزەخ.

ي

ي: بیستو هەشتەمین پیتی زمانی عەرەبییە.

يا: ئەی.و. هۆ؛ پیتیبانگێش کردنەبۆ نزیكو دوور.

يائِس: نائومێد، هیوابڕاو.و. نەزۆك.

يابِس: وشك، برنگ.و. رژد، پیسکە.و. رەق.

ياخَة: بەرۆك.

يأس: نائومێدی.و. نەزۆکی.

ياسِر: ئاسان.و. چەپرەو.و. سەربڕ.

ياسَمِين : یاسەمین(ر).

يافِطَة: دروشم، ئالآ.

يافِع: هەرزەکار، تازەپێگەیشتوو.

يافُوخ: کەللەسەر.

ياقُوت: گەوهەر؛ بەردێکی بەنرخە.

يامِن: پیرۆز.و. بەپیت، فەڕدار.

يانَصِيب: بەخت، شانس.و.

تیروپشك.

يانِع: گەییو.

يَباب: وێران، كاول.

يُتْم: هەتیوی.و. پێویستی.و.
هەتیو.و. تەنهایی.

يَتِيم: هەتیو.و. تاك، تەنها.

يَحْمُور: كیسكەكێوی(ئا).و.
زۆرسوور.

يَخْت: بەلەمیگەشت.

يَد: دەست.و. هێز، توانا.و.
ڕێگە.و. پەشیمان بوونەوە،
گەڕانەوە.

يَدَة: دەسك، قوڵف.

يَدَوِيّ: دەستی؛ شتێ بە
دەست دروست كرابێت.

يَراع: قامیشی نووسین.و. لەڕ
، لاواز.و. گوڵەنەستێرە؛
دەعبایەكی باڵداری بچووكە
گرێكی سەوز بە
قنەكەیەوەیەتی.

يَرْبُوع: گۆڕمەڵكەنە(ئا).

يَرْقَان: زەردویی(ن).و.
دەردێكە لە رووەك دەدات.

يَسَار: چەپ.

يُسْر: ئاسانی، سووكی.و.
ساماندارێتی، دەوڵەمەندی
.و. سەركەوتنو ـ ئاسان،
سانا.

يُسْرى: چەپی، چەپلەر.و.
چەپڕەو.

یَسُور: پیرۆز.و. کراوه.و.
قوماریاز.
یَسِیر: کەم، نەخت.و. سووك،
ئاسان.
یَعْبُوب: خوڕ.و. بەهەڵمەت،
بەگوڕ.
یَعْسُوب: شامەنگ(ج).و.
پووش بەقنە(با).
یَعْقُوب: نێرەکەو(با).
یَعْمُور: کار، گیسك(ئا).
یَقْطِین: کولەکە(ر).
یَقْظَة: بەخەبەر، بەئاگا.و.
هۆشیاری، وریایی.و.
ئاگاداری.
یَقِین: بێگومانی، دڵنیایی.و.
راست، رەوان.
یَمام: مەبەست، خواست.و.
کۆترەکێوی، گاکۆتر(با)
یَمّ: دەریا.و. شینکە، کۆترە
کێوی(با).
یُمْن: پیرۆزی، کامەرانی
یُمْنَی: راست، لایڕاست
یَمِین: راست.و. سوێند.و.
هێز، توانا
یَمِینِیّ: راستڕەو.
یَنْبُوع: کانی، کارێز.و.
سەرچاوە، بنەڕەت
یَنْع: شیلان (ن).
یَهْفُوف: گێل، گەوج.و.
ترسنۆك.و. بیابان، سارا.و.

دلّرەق.

يَهُود: جوو، جولەکە.

يَهُودِيّ: جولەکە.

يَوْم: ڕۆژ؛ سەرتاپای ڕۆژو شەو.و. ڕۆژ؛ لە خۆر هەڵهاتنەوە تا ئاوابوون.

يَومَئِذ: ئەوسا.

يَومِيّ: هەموو ڕۆژێ، ڕۆژانە.

پاشکۆ

ئەم پاشکۆ(ملحق)یە دیاریەکە بۆ خوێنەری
کوردی ئازیز تا زیاتر بەرچاوڕوون بێت، لە
مامەڵەکردنی لەگەڵ زمانی عەرەبیدا

كورتەيەك سەبارەت بە رێزمانی عەرەبی:

بێگومان هەموو زمانێك خاوەنی تایبەتمەندیو یاساو رێسای خۆیەتی، کەچوارچێوەیەك بۆ زمانەکەی دەکێشێت تا هەڵوێستو هەنگاو لەو مەودایەدا بنرێت. جا زمانی عەرەبیش خاوەنی رێسایەکی وردە لە بەکارهێنانی زمانەکەیدا. بۆیە زۆر بەکورتی ئاماژە بۆ هەندێك بابەتی گرنگ دەکەین، کە پەیوەندی بە بابەتەکەی ئێمەوە هەیە.

لە زمانی عەرەبیدا ئاخاوتن(رستە) لەسەر سێ پایەیی سەرەکی پێکەدەگرێت، بە واتایەکیتر سێ شت رۆڵی سەرەکی ناو رستە دەبینن‌و دەبنە کۆڵەکەی، لەگەڵ چەند تەواوکەرێکدا، وەك: ئاوەڵناوو ئاوەڵفرمان...جا بۆ ئەم مەبەستە بەکورتی لێیان دەدوێین:

شیاوی تێبنیە، پێش ئەوەی لەو بابەتانە بدوێین پێویستە ئاماژە بۆ چاوگ (مصدر) بکەین، کە زۆربەی وشەو واتاکان لەوەوە سەرچاوەدەگرن، بۆیە بەکورتی لێرەدا لەچاوگ دەدوێین: کە وشەیەکە کردەوەیەك پیشان

دەدات ، بەڵام وابەستەی هیچ دەمێکی فرمان نییە، وەسەرچاوەی دارشتنی هەموو دەمەکانی فرمانو، وشەی نوێیە.

چاوگ دوو شێوازی دروست کردنی هەیە:

أ ـ **مصدری میمی:** ئەو چاوگەیە کە سەرەتاکەی بە میم دەست پێدەکات، بۆنمونە: **مَضْرَب ، مَنْظَر**... وە چاوگی سێ پیتی لەسەر کێشی(**مَفْعَل**) دروست دەکرێت. بەڵام ئەگەر یەکەم پیتی واوبێتو کۆتاکەیشی پیتی (علة) نەبێت ئەوە لەسەر کێشی(**مَفْعِل**) دروست دەکرێت، بۆنمونە: **مَوْرِد ، مَوْعِد**... بەڵام زیاتر لە سێ پیتی لەسەرکێشی رانەبردوی نادیار(المضارع المجهول)دروست دەکرێت، بەگۆرینی پیتی رانەبردوەکەی بۆ میمێکی زەمەدار، بۆنمونە: **مُنْحَدَر، مُزْدَحَم**...

ب ـ **مصدری غیر میمی:** ئەو چاوگەیە کە پیتی یەکەمی میم نەبێت، بۆنمونە: **ضَرْب ، إنْعِكاس**...

*چاوگی سێ پیتی رووت شێوازو یاسایەکی دیاریکراوی نییە، تەنها بە بیستن دەزانرێت. بەڵام غەیری سێ پیتی پێوانەیی(قیاسی)یە، بۆنمونە: (إفعال ، استفعال...).

*** ***

*ناو(اسم): ئەو وشەیەیە کە واتایەك بگەیەنێت لەخودی خۆیداو، وا بەستەی هیچ دەمێکی فرمان نەبێت، بۆنمونە: **ماء، علم**... گوڵشەن، دار..جا بۆ ناسینەوەی ناو چەند شتێك دەبنە مایەی ئاشناکردنی:-

١ــ **الجــر**: ئەیدی بەپیتێك لەپیتەکانی جەڕ بێت یان بەئیزافەکردن ، وەك: **مررت بغلام زيدٍ الفاضل.**

٢ـ **التنــوين**: واتە ئەم نیشانەیە(بٌ، بٍ، باً) ، وەك: **جاء حامدٌ، رايت حامداً، ذهبت الى حامدٍ.** ئەو وشەیەی کە تەنوینــدارە لەهــەر دۆخێکــدا بێــت ئــەوە نــاوە، بــەڵام باری(اعراب)یەکەی گۆڕاوە، ئەیدی بکەرە یا تەواوکەرە یا.

٣ـ **النداء**(بانگ کردن): هەر شتێك بانگەوازی لێبکرێت ئەوە ناوە، وەك: **يا عبد الله، واحمداه.**

٤ـ **الالف والـلام:** هـەر وشـەیەك (الـف ولام)ی وەرگـرت ئـەوە نـاوە، چـونكە فرمـان هـەرگیز لامـی تـەعریفی ناچێتەسەر، وەك: **الرجل، الطالب...**

٥ـ **المسـند اليـه:** واتـە هـەواڵی پێبـدرێت یـان هـەواڵی لێبدرێتو كارێكی بدرێتە پـاڵ، وەك: **لقمان جـالس، عمـر كاتـب.** وەهەنـدێك شتیتریـشمان هەیـە دەبێتـە مایـەی ناسینەوەی، وەك: **جمع ونعت وتصغير...**

*هەنـــدێك كەرەســـتەیترمان هەیـــە لـــەجێی نـــاو دادەنیشێت، واتە ڕۆڵی ئـەو دەبینێـتو ئاماژەیـە بـۆ ئـەو، وەك: **ضمائر، اسم اشارة ، اسم موصول، اسم شـرط، اسـم استفهام...**

* وەناو دابەش دەبێت بۆ دوو جۆر:

ا - **اسـم الجامـد**(دەق بەسـتو): ئـەو ناوەیـە كـە بێژەكـە (**اللفـظ**)ی لـەهیچ نـاوێكیتری پـێش خۆیـەوە سەرچاوەی نەگرتووە، بۆنمونە: **شمس، رجل...**

ب - **اسم المشتق**(وەرگیراو): ئەوەیە كە لە ناوێكی

ترەوە سەرچاوەی گرتووە، وە بۆتە خاوەن سیفەتێك، بۆنمونە: **عالم، ظریف...**

٢ـ فرمان(**فعل**): ئەو وشەیەیە کە واتایەك بگەیەنێت لە خودی خۆیداو، وابەستەی یەکێك بێت لە دەمەکانی فرمان.

*نیشانەکانی ناسینەوەی: دەمێکی فرمان بگەیەنێت. وە هەواڵ بدات لەشتێك. وە(**قد وسین وسوف والجازم والناصب ولون التوکید وتاء التأنیث الساکنة..**) وەربگرێت.

لەلایەکیترەوە فرمان دابەش دەبێت بۆ منصرف وغیرمنصرف

أـ **منصرف**: ئەو فرمانەیە کەدەگۆڕێت بۆ هەموو دەمەکانی فرمان یان بۆ چەند دەمێکی، بۆنمونە: **نصر، دحرج، زال...**

ب ـ **غیرمنصرف**: ئەو وشەیەیە کە یەك دۆخی فرمانی هەیە، وە ناگۆڕێت بۆ بارەکانیتری، بۆنمونە: **لیس، بئس، عسی...**

* فرمان لەرووی دۆخەوە دابەش دەبێت بۆ سێ جۆر:

أـــ **فرمـانی رابـردوو:** ئـەو فرمانەیـە کـە رووداوێـك دەگەیەنێت لـەدەمی پـێش قـسەکردندا، بۆنمونـە: **ضَـرَب، کَتَب، جَلَسُوا...**

بـــ **فرمـانی رانـەبردوو:** ئـەو فرمانەیـە کـە رووداوێـك دەگەیەنێت لەدەمی قـسەکردن یـان دوای قـسەکردندا، جـا چـوار پیتمـان هەیـە کـە کەسـەکان دیاریـدەکات(انیـت)، بۆنمونـــە: **أضـــرب** (لێیئـــەدەم)، **یـــضرب**(لێیئـــەدات) **نضرب**(لێیئەدەین) **تضرب**(لێیئەدەیت).

جـ **فرمانی داخوازی:** ئەوەیە کە داوادەکرێت لەبەرامبەر، کـە هەسـتێت بەئەنجامـدانیکارێك یـان بەئـەنجام نـەدانی. وەشێوەی دارشتنی لـە فرمـانی رانـەبردووە وەردەگیرێـت، بـەلابردنی پیتـی رانەبردووکـەی وەدانـانی همـزەی وەسـڵ لەشوێنی، وەزەنەدارکردن(ساکن)ی کۆتای وشەکە، ئەگەر هاتوو پیتی دوای پیتە رانەبردووەکە زەنەداربوو، بۆنمونە: **یضرب**، یانەکەی لێدەکەینەوەو هەمزەیەکی وەسڵ لە

شوێنی دادەنێین، کەدەبێت بە: **اضْرِبْ...**

بەڵام ئەگەر پیتیدوای رانەبردووەکەجوڵاو(متحرك)بوو ئەوکات هەمزەی وەسڵی ناوێت، بۆنمونە: **تُدَحْرِج ، دَحْرِجْ ، دَحْرِجوا...**

٣- پیت(حرف): ئەوەیە کە لە خودی خۆیدا هیچ واتایەك ناگەیەنێت، بەڵکو لەگەڵ وشەیەکیتردا واتادەبەخشێت، بۆنمونە: **سرت مِنَ البصرة الی الکوفة.** کە لێرەدا (من) سەرەتای رۆشتنەکە دەردەخات، وە(الی)یش کۆتاییەکەی پیشان دەدات. پیت کەڵكو سودی زۆرە، لەوانە:

دەبێتە بەستەرو گەیەنەر لە نێوان دوو ناودا یان ناوو فرمانێك یان دوو ڕستەدا... وە (**عطف وقسم واستثناء ونفی وتوکید...**) وەچەندان مانای تریش دەگەیەنێت، وەئەو پیتە جەڕانە زۆر مانا دەبەخشن لەمیانەی بەکارهێنانیاندا وەك، نمونە:(من) وەردەگرین: **سرت مِن البصرة..** (١)سەرەتای مەبەست دەگەیەنێت لێردا، وەلە: (**فاجتنبوا الرجس من الاوثان**) (٢)رونکاری دەگەیەنێت،

وەلە: **اخذت من الدراهم**. (٣)هەندێتی دەگەیەنێت. بەم چەشنە بۆ پیتەکانی تریش بڕوانە.

***اسم الفاعل:** ئەو ناوەیە کە کارەکەی لێوەدەرچووە بەواتایەکیتر فرمانەکە ئەو پێی هەستاوە، وەلەهەمان کاتدا بووە بەسیفەتی، بۆنمونە: (**ظلم**)ستەم، اسمی فاعلەکەی (**ظالم**)ستەمکارە، واتە: هەر خودی خاوەن سیفەتەکە بە کارەکە هەڵدەسێت.

جا بۆ دروست کردنی(**اسم فاعل**) لەسەر کێشی فرمانی رانەبرووی دیار دروست د .کرێت، دەڕوانین بۆ پێکهاتەی وشەکە، ئەگەر سێپیتی بوو، ئەوە لەسەر کێشی(فاعِل) دروستی دەکەین، بۆنمونە: **نصر ـ ناصر، مدّ ـ مادّ.**

بەڵام ئەگەر هاتوو لە سێپیتی زیاتر بوو، ئەوە لەسەرکێشی فەرمانە رانەبردووەکەی دروستی دەکەین. بەگۆڕینی پیتە رانەبردووەکەی بەمیمێکی زەمەدار، وەمەکسورکردنی پیتی پێش کۆتایی، بۆنمونە: **یَستَخرِج ـ مُستَخرِج، یُکرِم ـ مُکرِم، مُتَقَدِّم...**

اسـم المفعـول: ئـەو ناوەیـە کـە کارەکـە بەسـەر ئـەودا جێبەجێکراوە، بۆدروست کردنی **(اسم المفعول)** پێویستە لە فرمانی رانـەبردووی نادیـارەوە دروسـت بکرێـت. وەئەگـەر هـاتوو لەسـەر کێـشی سـێپیتی بـوو، ئـەوە لەسـەر کێشی(**مَفْعُـول**) دروسـت دەکرێـت، بۆنمونـە: **یُـضْرَب - مَضْرُوب - مَقْتُول...**

بـەڵام ئەگـەر لەسـێپیتی زیـاتربوو، ئـەوە لـە فرمـانی رانەبرووەکەیــەوە وەریــدەگرین بــەگۆڕینی پیتــە رانەبردووەکـەی بـۆ مێمێکـی زەمـەدار، وەمـەفتوح کردنـی پیتی پێش کۆتایی، بۆنمونە: **یُجَرَّد - مُجَرَّد - مُسْتَخْرَج...**

شیاوی باسـە، کـێش(وزن)یـك مـان هەیـە، کـە بـە(اسـم الفاعـل واسـم المفعـول) دێـت، ئـەویش کێـشی(**فَعِیـل**)ە، بۆنمونە: (**رحیم**)، بەواتای (**راحِم**) دێت، وە(**رَجیم**) بەواتای (**مَرْجُوم**)دێت.

****

لێرەدا دەمەوێت شتێك لە بارەی ئەو ناوانەوە بڵێم، کە ئاراستەی بەرامبەر دەکرێت، وەك: نێر، مێ، دوینە، کۆیی نێرینە، کۆیی مێینە، کۆیی تێکشکاو...کە ئەمە زۆر گرنگە لە گفتوگۆکردندا، بەتایبەت لە زمانی عەرەبیدا، چونکە جیاوازییەکی زۆر هەیە لە نێوان نێرو مێ...لە داڕشتەی وشەکاندا.

بۆیە زۆر گرنگە ناسینەوەو بەکارهێنانی ئەو ناوانە، وە هەروەها بزانین چۆن بەکاری دەهێنین‌و ئاراستەی دەکەین، بۆ ئەم مەبەستە هەریەکەیان لە جێباسێکی سەربەخۆ باس دەکەین:

مذکر(نێرینە): ناوی نێرینە، هیچ پێویستی بە نیشانەیەك نییە، تا ببێت بە هێمایی ناسینەوەی. جا هەرچی ناوی مرۆڤی نێرینە هەیە (مذکر)ە، وە بە هەمان شێوە هەرچی ناوی گیانداری رووەکی نێرینە هەیە(مذکر)ە.

مؤنث(مێینە): هەر شتێك ناوبێت بۆ مێینە یاخود هەڵگری

نیشانەیەك لە نیشانەكانی بێت، ئەوە (**مؤنث**)ە. بۆیە چەند هێمایەك هەیە، دەبێتە مایەی ئاشناكردنی.

ئەو نیشانانەش ئەمانەن:-

١- **تاء(مربوط)** خرِ: **نعجة، نعمة، قدرة...**

٢- **الف ممدودة**(درێژكراوە): **سوداء، حمراء...**

٣- **الف مقصورة: فضلى، عذرى..**

پێویستە هەریەك لەم نیشانانە زیادەبن لە بنەڕەتی وشەكە، وە هـا وەها دەبێت بلكێت بە كۆتایی وشەكەوە.

شیاوی باسە، ناوی نێرینە هەر بە نێرینەیی دەمێنێتەوە ، ئەگەرچی كۆتایی بەیەكێك لە نیشانەكانی(مێینە) هاتبێت، وەك: **طلحة، حمزة...** كە ناون بۆ نێرینە.

مونەنەس دوو جۆری هەیە:

١- **المؤنث اللفظي:** ئەو ناوەیە كە یەكێك لەنیشانەكانی مێینەی هەلگرتبێت یاخود پێوەی دیاربێت.

٢- **المؤنث المعنوي:** ئەوەیە كە دەلالەت دەكاتە سەر مێینە، بەلام هیچ نیشانەیەكی(**مؤنث**)ی پێوە دیارنییە.

وه ئەو ناوانـەی کەدەلالـەت دەکەنـە سـەر (**مؤنـث**)بـەواتا چوار جۆرن:

١ـ ناوی مێینه، وەك: **مريم، زينب**...

٢ـ ئەو ناوانەی کە تايبەتە بە مێينەوە، وەك: **اخت، ام**..

٣ـ نـاوی شـارو شارۆچـکەو هـۆز...وەك: **شـام، مـصر، قريش**.

٤ـ ناوی ئەندامە جوتەکان، وەك: **عين، رجل، اذن**... ئەمە بڕيارێکی زۆربەيی(**اغلبية**)يە، چونکە هەندێك ناوو وشەمان هەيە لەم ميانەيەدا(**مذکر**)ن، وەك: **حاجب، مرفق، خدّ**...

وێڕايی ئەمە، هەندێك ناومان هەيە دوو لايەنەيە دەکرێت (**مذکر**) بێت يـان (**مؤنث**) بێـت. وەك نمونـە چـەند ناوێـك وەردەگرين: **روح، لـسان، نفـس، طريـق، مـسکن، سـلاح، مال**...

* ئەو وشتانەی کە دەبێتە مايەيی ناسينەوەی (**المؤنـث المعنوی**) چەند شتێکە، لەوانـە: ئـەو راناوانـەی کـە بـۆ ئـەو وشەيە دەگەڕێتەوە يان ئـەو فرمانـەی لەگەڵيـدا بـەکاردێت

(تاء التانيث الساكنة)ی وەرگرت بێت یاخود کاتێك بچوك دەکرێتەوە (تـاء) ێکی خڕی لەگەڵ دەردەکەوێت، وەك: أدینه... یاخود کە لەگەڵ ژمارە (سێ تا نۆ)دا بێت، ئەوە پێچەوانەی ژمێرراوەکە دەبێت، واتە: ئەگەر موزەکەربوو ئەو کات ژمارەکە (تاء)ێکی خڕی لەگەڵدا دەبێت، وە بۆ موئەنەسیش بە پێچەوانەوە: **ثلاث آبار، تسعة اقسام.**

المثنـى(دوویەکی): ئەو ناوەیە کە دوو کەس یان دوو شت... دەگەیەنێت، کە هەر دووك لە یەك باردابن(لە روانگەی: کێش و ماناو بێژەوە).

* چەند مەرجێك هەیە بۆ ئەو ناوەی، کە دەتەوێت بیکەیت بە **(المثنی)**:-

١- دەبێت ئەو ناوە تاك(**مفـرد**) بێت، چونکە(**مثنـی، جمع**) جارێکیتر ناکرێت بە موسەنا، ناگوترێت: **رجلانـان، زیدونان...**

٢- دەبێت ئەو ناوە موعرەب بێت، واتە: بگوڕدرێت بۆ دۆخەکان، بۆنمونە: **اللذان.** موسەنا نییە، بەڵام لە شێوەی

موسەنا دایە.

٣ـ دەبێت لە کێش و بێژەو واتادا کۆك بن، بۆنمونە: ناگوترێت: **عمران**. مەبەست پێی: عمر و ابوبکر بێت

٤ـ دەبێت هاوشێوەی هەبێت، بۆنمونە: ناگوترێت: القمران. بۆ (**تثنیة**)، کەمەبەست پێی (**الشمس والقمر**) بێت.

* شێوەی دروست کردنی:

ئەگەر ویستت ناوێك بکەیت بە (**مثنی**) ئەوە ئەلف و نونێکی کەسرەدار لە کۆتاییەکەیەوە بۆ زیاد دەکەیت لە دۆخی رەفعدا. وە لە دۆخی نەسب و جەڕدا (ین)ی لە کۆتاییەوە بۆ زیاد دەکەین، بۆنمونە: **رجلانِ، رجلَیْنِ...**

جمع المذكر السالم: ئەو ناوەیە کە کۆمەڵێك بۆ کۆیی نێرینە دەگەیەنێت. جا بۆ دروست کردنی ئەم جەمعە واو و نونێك لە کۆتاییەکەیەوە زیاد دەکەین.

مەرجی ئەو ناوەی کەدەکرێت بەم جەمعە:

١ـ دەبێت هیچ نیشانەی (**تانیث**)ی لەگەڵدا نەبێت،

وەك: **طلحة**... ئەگەرچی ناوە بۆ پیاوان.

٢ـ دەبێت مفرد بێت نەك لێكدراو(**مركب**) وەك: **عبد الملك، تأبط شراً**.. بەڵكو هەروەك خۆی دەمێنێتەوە، بەڵام پاڵی دەدەین بۆ لای كۆمەڵێك: **ذوو معدي، ذوو تأبط شراً**..واتە: خاوەنی ئەم ناوە.

شیاوی باسە، هەندێك ناومان هەیە دەكرێت بەم جەمعە، ئەگەرچی هەڵگری هەموو مەرجەكانیشی نییە، بۆیە ناو دەبرێت بە (ملحق) بەم جەمعە، وەك: **اهلون، عشرون، ارضون**..

* **جمع المؤنث السالم:** ئەو ناوەیە كە كۆتایی بە ئەلف و تائێكی درێژ هاتبێت، كە كۆیی مێینە دەگەیەنێت، بۆ نمونە: **ثمرات، شجرات**..

ئەم جەمعە لەم شوێنانەدا دەكرێت:

١ـ هەموو ناوێك كە كۆتایی بە (**تاء تأنیث**) هاتبێت، وەكو: **ثمرة، شجرة**.بەڵام هەندێك ناوهەن بەم جەمعە كۆناكرێتەوە، وەك: **امراة، شاة**..

٢ـ ناوی مێینه بەگشتی، وەك: **مریم ـ مریمات، زینب ـ زینبات**..

٣ـ چاوگ ئەگەر لە سێ پیتی زیاتربوو، وەکو: **امتیاز ـ امتیازات، تصریف ـ تصریفات**..

٤ـ هەر وشەیەك کۆتایی بە (**الف تأنیث مقصورة او ممدودة**) هاتبێت، وەکو: **صحراء ، حمّى: صحراوات، حُمّیات**..

* **جمع التکسیر**: ئەو وشەیەیە کە کراوە بە کۆ، بەلام بنەڕەتو بناغەی وشەکەی تێکشکاوە.

وە ئەم گۆڕانکارییە یان بە گۆڕینی حەرەکەیە، وەك: **أسَد ـ اسُد**. یان بەبواردن(**حذف**)ە، وەك: **رسول ـ رُسُل**. یان زیادکردنە، وەك: **رَجُل ـ رجال**.

جمع التکسیر : دوو جۆرە

١ـ **جمع قلة** : کەدەلالەت دەکاتە سەر سێ تا دەگاتە دە.

وەچوار کێشی هەیە

أـ **أفعال** وەکو **أطفار** کەجەمعی **ظَفَر**..

ب ـ أفْعُل وەکو أنفُس کەجەمعی نفس..

ج ـ أفعلة وەکو ارغفة کە جەمعی رغیف..

د ـ فِعْلَة: وەکو فِتیة کە جەمعی فَتی..

٢ـ جمع کثرة: ئەو جەمعەیە کە لە سێ زیاتر تا دەگاتە بێکۆتایی دەگەیەنێت. شیاوی باسە ئەم جۆرە کۆیەیان مێندەی کێش هەیە لە ئەژمار نایەت، بەڵام ئێمە هێندێك لەوانەی زۆر باون دەخەینە روو:

١ـ فُعَل، وەکو: صُوَر کە جەمعی صُورَة، یە.

٢ـ فِعَل، وەکو: قِطَع کە جەمعی قِطْعَة، یە.

٣ـ فَعالِل، وەکو: بلابل کە جەمعی بلبل، ئەمە بۆ هەرچی فعلێکی رووتی چوارپیتی هەیە.

٤ـ فَواعِل، وەکو: جواهر، خواتم کە جەمعی جوهر، خاتم.

٥ـ أفاعِل، وەکو: اصابع، انامل کە جەمعی اصبع.

***

*** اسم المكان واسم الزمان:**

اسم المكان: ئەو وشەیەیی کە شوێنی رودانی فرمانەکە دەربخات، بۆنمونە: **مَرْمَى، مَقام**...

اسم الزمان: ئەو وشەیەیی کە کاتی رودانی فرمانەکە دەربخات، بۆنمونە: **مَغرِب، مَشْرِق**...

جا ئەم دوو ناوە لە فرمانی سێ پیتیدا لەسەر کێشی (**مَفْعَل**) دروست دەکرێت، بەمەرجێك ئەگەر هاتوو عەینی فرمانە رانەبردووەکەی(**يَفْعُل**)بوو، ئەو پیتەی کە دەکەوێتە شوێنیعەینی کێشە(وزن) فعلەکە، زەمەداربێت یان فەتحەداربێت، بەوێنە: **مَطْبَخ، مَذْبَح، مَقْتَل، مَشْرَب**...

بەلاّم ئەگەر هاتوو عەینی رانەبردووەکەی کەسرەدار بوو، ئەو کات لەسەر کێشی (**مَفْعِل**) دروست دەکرێت، بەوێنە: **مَجْلِس، مَنْزِل**...

*** اسم التصغير**(ناوی بچوککراوە): ئەو ناوەیە کەبچوك کراوەتەوە یان کەمی دەگەیەنێت. وەئەم (**تصغير**)ە بۆ چەند مەبەستێك بەکاردەهێنرێت: سوکایەتی، وەك:

(دُرَيهم)- نزيكەی، وەك: **(قُبَيل)**- بەزەیی، وەك: **(بُنَـيّ)**- كـەمێتی، وەك: **(دريهمـــات)**... وە بـچوككردنەوە دەبێـت چوارمەرجی تێدابێت:

١- دەبێت ناوبێت، چونكە فرمان‌و پیت بچوك ناكرێنەوە.

٢- دەبێت موعرەب بێت.

٣- نابێت خۆی ناوێـك بێـت لەسەر كێشی**(تـصغير)** بێت، وەك: **(كُمَيْت)**.

٤- هەروەها دەبێت ناوێك بێت بشێت بۆ بچوككردنەوە، لەم نمونانە نەبێت: **(الله، محمد، حُسَين...)**. جا ئەگەر سێپیتی بـوو ئـەوە لەسـەر كێـشی **(فُعَيْــل)**دەبێـت، وەك: **عُبَيْـد، رُجَيل**... وە ئەگەر لەسەركێشی سێپیتی زیاتر بوو، ئەوە یا لەسەركێشی **(فُعَيْعِـل)** یـان **(فُعَيْعِيــل)**ە، وەك: **دُرَيْهـم ، قُنَيْدِيل**...

المرة والنوع:

مرّة(جـار): چـاوگێكە دەلالـەت دەكاتـە سـەر روودانـی ژمارەی فرمانكە.

جا (**المرة**) له سێ پیتیدا لەسەر کێشی (**فَعْلَة**) دەبێت، بۆنمونە: **ضربت ضَرْبَة**. بەڵام لە سێ پیتی زیاتر لە سەر کێشی چاوگەکەی بەزیادکردنی (ة) لە کۆتایی وشەکەوە ، بۆنمونە: **انطلقت انطلاقة.**

بەڵام ئەگەر هاتوو چاوگەکە سێ پیتی بوو یاخود زیاتر لە سێ پیتی بوو، وەکۆتاییەکەی بە(ة) هاتبوو، ئەو کات پێویستە وسفی ناوی(**مرّة**)کە بکرێت کە مەبەستی جارێك یان یەکێك بگەیەنێت نەك زیاتر، بۆنمونە: **نفخ في صور نفخة واحدة. وقاتلته مقاتلة لاغير.**

النـوع(جۆر): دەلالەت دەکاتە سەرچەشن وشێوەو شێوازی فرمانەکە. جا کێشی (جۆر) لە سێ پیتیدا لەسەر کێشی (**فِعْلَة**) دێت، بۆنمونە: **وقف وِقفة الاسد**. وەلە غەیری سێ پیتی بەهەمان شێوەی مەرە دێت، وەك باسمان کرد، بۆنمونە: **قبيح المعاشرة، حسن الانطلاقة.**

* **اسم الالة:** ناوی ئامێرسازی، ئەوەیە کە دەلالەت دەکاتە سەر کەرەستەیەکی کار.

جـا لـه پێکهاتـەی ئـەم نـاوەدا دوو جـۆری درووسـت بوونیمان هەیە:

١ـ **مشتق**(وەرگیراو) ئەوەیە کە لە ناوێکی پێش خۆیـەوە وەردەگیرێت.

ناوی ئامێرسازی سێ کێشی هەیە:

مِفْعَل ـ مِبْرَد.

مِفْعال ـ مِفْتَاح.

مِفْعَلَة ـ مِكْنَسَة.

بـەڵام غـەیری مـشتق هـیچ یاساورێـسایەکی نییـە بـۆ داڕشتنی، بەڵکو تەنها بە بیستن دەناسرێتەوە.

***   ****   ***

* وێڕای ئەمە لەڕێزمانی عەرەبیدا بەشێکیترمان هەیە کە بە(صرف) ناو دەبرێت، جا ئەم زانستە بنچینەی وشەکە ورد دەکاتەوە بۆ هەر دەمو بارێك کە مەبەست بێت، بۆنمونە: لە چاوگ(مصدر)ی (ضَرْب) دەمانەوێت فرمانێکی ڕابردو دروست بکەین بێگومان دەبێت بیگۆڕین بۆ (ضَرَبَ) ئەوجا ئەو واتایەی کە مەبەستمانە دەیگەیەنێت یان بمانەوێت دۆخی ڕانەبردو بگەیەنێت دەبێت بیخەینە سەر کێشی ڕانەبردو ئەوسا ئەو مەبەستە دەگەیەنێت یان بمانەوێت بیکەین بە ناوەڵناویبکەر، ناوەڵناویکراو یا... ضارِب، مضروب، ضربة.. کە گۆڕینی بۆ ئەم دۆخانە هەموو یاسای تایبەتی خۆی هەیە، دواجار بەگۆڕینی چاوگی وشەکە ئەوەمان بۆ دەستەبەر دەکات.

جا بۆ ئەم مەبەستە چەند کێشە فرمانێك(وزن فعل)مان هەیە، کە فێری ئەو گۆڕینو جیاوازیانەمان دەکات، تا نمونە هاوشێوەکانی ئەویش بەهەمان سەنگی مەحەك بپێوینو، لە خوێندنەوەیاندا توشی هەڵەنەبین.

بۆیە بەکورتی کێشە سەرەکیو گرنگەکان دەخەینەڕوو.

کە لە زمانی عەرەبیدا وشە لە سێ پیت کەمتر پێك نایەت، بۆ ئەم مەبەستە سەرەتا دەبێت لە فرمانی سێ پیتیەوە دەست پێبکەین.

لێرەوە فرمان دابەش دەبێت بۆ دوو بەش:

أ- رووت(**مجرد**): ئەوەیە کە هەموو پیتەکانی بنچینەیین.

ب - زیادتیاکراو(**مزید**): ئەوەیە کە پیتێك یا زیاتر لەپیتێکی بۆ پتر کرابێت، وێرای پیتە بنچینەکانی.

کە سێ پیتی رووتو چوار پیتی رووتمان هەیە، لەگەڵ سێ پیتی زیادکراو: بە پیتێك یان بەدوو پیت یان بەسێ پیت، وەچوار پیتی زیادکراویشمان هەیە.

جا سێ پیتی رووت(مجرد) لەسەر ئەم وزنانە دێن، کە بە(**باب الفعل**) ناودەبرێن:

(١) فَعَلَ ـ يَفْعُل ـ فَعْلاً، وەك: **نَصَر ـ يَنْصُر ـ نَصْراً.**

(٢) فَعَل ـ يَفْعِل ـ فَعْلاً، وەك: **ضَرَب ـ يَضْرِب ـ ضَرْباً.**

(٣) فَعَل ـ يَفْعَل ـ فَعْلاً او فُعْالا او مَفْعَلَة، وەك:**سَأَل ـ**

يَسْأل ـ سَألاً ـ سُؤالا ـ مَسْألَة.

(٤) فَعِل ـ يَفْعَل ـ فِعْلاً، وەك: عَلِم ـ يَعْلَم ـ عِلْماً.

(٥) فَعُل ـ يَفْعُل ـ فُعْلاً، وەك: شَرُف ـ يَشْرُف ـ شُرْفاً.

(٦) فَعِل ـ يَفْعِل ـ فِعْلاً ـ فِعالاً ـ فُعْلان، وەك: حَسِب ـ يَحْسِب ـ حِسْباً ـ حِسابا ـ حُسْبان.

ئەم بابە فیعلانە هەر یەکێکیان بۆ شتێك بەکاردەهێنرێن ، بۆنمونە: بابی چوارەم زیاتر ئەو شتانە دەگرێتەوە کە خۆشی و کامەرانیو رەنگو نەنگی.. دەگەیەنێت. وەبابی پێنجەمیش ئەو شتانە دەگرێتەوە، کە باس لە خوو رەوشت دەکات، هەتا دوای...پاشان دێینە سەر سێپیتی زیادتیاکراو بە پیتێك، کە ئەمانە کێشەکەیەتی:

(١) أفْعَل ـ يُفْعِل ـ إفْعال ، وەك: أكْرَم ـ يُكْرِم ـ إكْرَام.

شیاوی باسە، کە ئەم زیادکردنی پیتە بۆ چەند مەبەستێکە کە واتاکەی دەگۆڕێت بۆ مەبەستێکیتر، لەوانە:

أ- **التعدى**: واتە لەبکەرەوە سەر دەکێشێت بۆ مەفعول، بەوێنە: **قام زید**. دەبێت بە: **أقمت زیداً**.

ب - بوون(گۆڕان) **صیرورة**: بەوێنە:**أفلس، أثمر**. واتە: نابووت بوو.

ج - چوونە ناو، ئیدی کات بێت یان شوێن: بەوێنە: **أعرق وأصبح وأمسی**، واتە: **دخل فی العراق، والصباح**...

ح - توانین(**التمکین**): **أحفرته النهر**، واتە: توانیم هەڵی بکەنم.

ئەمە مشتێکە لە خەروارێك لەبەر نەبونی مەودای کاتو شوێن ناتوانین زیاتری لەسەر بڕۆین، وەئەگەرنا چەندین واتایتریش هەیە باسیبکەین، وەکێشەکانیتریش بەهەمان شێوە واتاو مەبەستی تایبەتی خۆیان هەیە لە بەکارهێنانیان بەو پێیە.

(٢) **فاعَل - یُفاعِل - مُفاعَلَة - فِیعالاً**، وەك: **قاتَل - یُقاتِل - مُقَاتَلَة - قِیتالاً**. ئەم بابە زیاتر بۆ بەشداریکردنی دوو کەس یا زیاتر لە شتێکدا دێت.

(٣) **فَعّل ـ يُفَعّل ـ تَفْعِيل**، وەك: **فَرّح ـ يُفَـرّح ـ تَفْـرِيح.**
ئەم بابەش زیاتر بۆ زیادەڕەوی لە فرمانەکەدا دێت.
زیادکردنی دوو پیت، ئەمەش چەند وەزنە فعلێکی هەیە:
(١) **تَفَعّـل ـ يَتَفَعّـل ـ تَفَعُّـل**، وەك: **تَكَـسّر ، يَتَكَـسّر ، تَكَسُّر.**
(٢) **تَفاعَل ـ يَتَفاعَل ـ تَفاعُل**، وەك: **تَباعَد ، يَتَباعَدُ ، تَباعُد.**
(٣) **إفْتَعَل ـ يَفْتَعِل ـ إفْتِعال**، وەك: **إجْتَمَـع ، يَجْتَمِـع ، إجْتِماع.**
(٤) **إنْفَعَل ـ يَنْفَعِل ـ إنْفِعـال**، وەك: **إنْقَطَـع ـ يَنْقَطِـع ـ إنْقِطاع.**
(٥) **إفْعَلّ ـ يَفْعَلّ ـ إفْعِلال**، وەك: **إحْمَرّ ـ يَحْمَرّ ـ إحْمِرار.**
وە ئەو فرمانانەی کە سێپیتی تێدا زیـادکراوە، لەسـەر ئەم کێشانەن:
(١) **إسْـتَفْعَل ـ يَـسْتَفْعِل ـ إسْـتِفْعال**، وەك: **إسْـتَخْرَج ، يَسْتَخْرِج ، إسْتِخْراج.**

ئەم کێشە زۆربەی جار واتای (داواکردن یان ویستن) دەگەیەنێت. یان بە واتای(گۆڕین، وادانان...)دێت.

(٢) **إفْعالَّ ـ يَفْعَالُّ ـ إفْعِلال**، وەك: **إحْمارَّ ـ يَحْمارُّ ، إحْمِرار.**

(٣) **إفْعَوْعَل ـ يَفْعَوعِل ـ إفْعِيعال**، وەك: **إعْشَوشَب ، يَعْشَوشِبُ ـ إعْشِيشاب.**

(٤) **إفْعَوَّل ـ يَفْعَوِّلُ ـ إفْعِوَّال**، وەك: **إجْلَوَّذَ ، يَجْلَوِّذُ إجْلِوَّاذ.**

وەچوار پیتیش دوو جۆری هەیە:

أ ـ چوارپیتی ڕووت، کە یەك کێشی هەیە:

فَعْلَلَ ـ يَتَفَعْلَلُ ـ تَفَعْلُل، وەك: **دَحْرَج ، يَدَحْرَج ـ تَدَحْرُج.**

وە زیادکراویشی هەیە کە چەند کێشێکی هەیە:

(١) **تَفَعْلَلَ ـ يَتَفَعْلَلُ ـ تَفَعْلُل**وەك: **تَدَحْرَجَ ، يَتَدَحْرَجُ ، تَدَحْرُج.**

(٢) **إفْعَنْلَلَ ـ يَفْعَنْلِلُ ـ إفْعِنْلال**وەك: **إحْرَنْجَم، يَحْرَنْجِم، إحْرِنْجام.**

(٣) إفْعَلَلَّ ـ يَفْعَلِلُّ ـ إفْعِلاّل، وەك: **إقْشَعَرَّ ، يَقْشَعِرُّ إقْشِعرار.**

وەچەند كێشێكی مولحەقیشی هەیە، كە ئێرە جێی باسیان نییە.

*ئەگەرچی زۆر بابەتیتریش هەبوو بە پێویست دەزانرا دوانی دەربارەبكرابا، بەلاّم ئەم جێگەیە هەر هێندە هەل دەگرێت...

ـ تمّ بعون الله ـ

لەكۆتایدا بەو هیوایەی توانیبێتم(بەم كەم زانستیەوە) سودێك لەم بوارەدا پێشكەش بكەم...

سوپاس بۆ خوا..